

Dr. Ilkei Csaba

Besúgók, árulók, kalandorok

249

nem tartott

kirohadat

sem tördik

szegelye

Mint

al' bely,

feladatok

híre

Szerzői Kiadás

2013

híre

Dr. Ilkei Csaba:

Besúgók, árulók,
kalandorok

Szerzői Kiadás
2013

Dr. Ilkei Csaba: *Besúgók, árulók és kalandorok.*
Szerzői Kiadás, 2013. szeptember.

A kötet a következő írásokat tartalmazza:

Dr. Ilkei Csaba: *Paul Lendvai különös esete a BM. Állambiztonsági Főcsoportfőnökséggel*

Forrás: *Leleplező*, 2011/1 pp.: 63-75

Forrás: http://www.utolag.com/Paul_Lendvai_kulonos_esete.htm
(2011)

Dr. Ilkei Csaba: *Ügyvéd kollégáiról, "ellenforradalmárokról" és nagybátyjáról is jelentett a vén Bárándy*

Forrás: <http://www.utolag.com/Barandy.htm>
(2009)

Dr. Ilkei Csaba: *Tagadnak a besúgók - A harmatos hazudozó, aki tévés kollégáiról jelentett: Spánn Gábor*

Forrás: <http://www.utolag.com/SpannGabor.htm>
(2009)

Dr. Ilkei Csaba: *Dokumentumok: Rózsa-Flores Eduardo Kádárért szervezett tüntetést 1989 nyarán; Ligacsovhoz, a KGB-hez és a Securitatehez készült*

Forrás: <http://utolag.com/EduErtekvalasztasai.htm>
(2009)

Dr. Ilkei Csaba: *Tudós-Takács János titkai - 24 éven át jelentett az állambiztonságnak*

Forrás: <http://www.utolag.com/TudosTakacsJanosTitkai.htm>
(2010)

Dr. Ilkei Csaba: *A Tenkes kapitánya is a labancok besúgója volt - Örsi Ferenc tizenegy évig szolgálta az állambiztonságot*

Forrás: http://www.utolag.com/A_Tenkes_kapitanya_is.htm
(2011)

Dr. Ilkei Csaba: *Schönthal Henrik, a kémelhárítás gyöngye*

Forrás: <http://www.utolag.com/SchontalHenrik.htm>
(2011)

Dr. Ilkei Csaba: *Dezső János ügynök találkozása a "munkás-paraszt hatalommal"*

Forrás: <http://www.utolag.com/DezsoJanos.htm>
(2012)

Dr. Ilkei Csaba: *Állambiztonsági háttér 1977-1987 - a Dégen saga*

Forrás: <http://www.utolag.com/DegenSaga.htm>
(2010)

Dr. Ilkei Csaba: *Szócs Géza magyar kultúráért felelős államtitkár németiségére hivatkozva kérte az NSZK-ban németesítését*

Forrás: <http://www.utolag.com/SzocsGeza.htm>
(2010)

Dr. Ilkei Csaba: *Állambiztonsági fonákságok szilveszterre - „Ki volt ez a marha, aki ezt csinálta, és miért?”*

Forrás: http://www.utolag.com/Allambiztonsagi_fonaksagok.htm
(2010)

Tipográfia: Cser Ferenc

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	4
Bevezetés.....	7
Paul Lendvai különös esete a BM. Állambiztonsági	
Főcsoportfőnökséggel.....	10
Fedőneve: "Cole Michael"	10
Néhány elvi alapvetés	12
A III/III-as csoportfőnök legjobb tanára	16
Szombathely, Kistarcsa, Budapest, Varsó, Bécs	20
A Szirmai István-Pap János paktum	23
„Lassan tényleg nagyon befolyásos ember leszek”	26
„Minden erőfeszítésével szolgálatokat akar tenni”	28
„Féktelen karrierizmusa, gyávasága, gerinctelensége”	31
„Egyike a legjobb társadalmi kapcsolatnak”	33
Kihasználni a politikusok gyengéit.....	35
A Főcsoportfőnökség megelégedi „Cole” lavírozását	38
„Folyamatos beutazásához operatív érdekeink fűződnek”	40
„Az ellenforradalom 20. évfordulójának ellensúlyozására”	43
Lendvai ünnepontó terve a 7-es vonalnak	45
Nincs elzárkózás, javasolt részek és betekintés	52
„Az ORF a kezemben van”	54
„Zsigmondi”-t az Antall-kormány kinevezi az MTI vezérigazgatójává.....	57
Kádár-interjú és globális véleményformálás	58
Amiről Bárányi dr. hallgat, és amiről hazudik	62
Ügyvéd kollégáiról, "ellenforradalmárokról" és nagybátyjáról is jelentett.....	62
A Katonapolitikai Osztálytól az Államvédelmi Hatóságig	68
Jelentések kollégái visszaéléseiről és a tégláról	76
"Ellenforradalmárok" és rendszerellenesek	81
A harmatos hazudozó, aki tévés kollégáiról jelentett: Spánn	
Gábor	88
Fejezetek Spánn Gábor derűtlen dossziéiból	88

Széles hálózati mozgástér.....	89
Egyik ügynök a másíkról.....	92
Kollégákról politikai szempontok szerint	101
Fellazítás ellen retorziót	107
Fegyveres őrseget, biztonsági ügyeletet.....	108
Rózsa-Flores Eduardo Kádárért szervezett tüntetést 1989 nyarán; Ligacsovhoz, a KGB-hez és a Securitatehez készült.....	111
Tudós-Takács János titkai: 24 éven át jelentett az állambiztonságnak	122
A szerkesztő előszava:.....	122
„Sándor József” ügynök két élete.....	124
A Tenkes kapitánya is a labancok besúgója volt.....	134
Örsi Ferenc tizenegy évig szolgált az állambiztonságot.....	134
„Nem mondhatom el most”	137
Fedőneve: „Háy Gyula”, „Szűcs Ferenc”.....	139
„Kiesnek az eszmei és művészi ellenőrzés alól”	145
„Jobbra tarts, balra előzz!”	149
„... a zsidók és a németek csináltak mindent”	153
A „polgári csoportosulás” módszerei	155
Schönthal Henrik a kémelhárítás gyöngye	159
Feladatait elszabotálja, szolgálatunkat semmibe veszi.....	161
Lezser, felületes és hézagos.....	165
Londonban, az eligazítás ellenére „Örkényfalvi”-nál	169
Dezső János ügynök találkozása a "munkás-paraszt hatalommal"	176
Három megyében, három fedőnéven	177
Az első sikkasztás fogdaügynöki kedvezménnyel	182
Újrakezdés Baranyában.....	187
Második büntett és mentési kísérlet	193
Állambiztonsági háttér 1977-1987	200
A Dégen saga – Versenyelőny: a múltban való jártasság	200
Apja és apósa.....	202
Újságírók, célszemélyek, sajtótitkárok.....	206
A rendezés nincs napirenden	212

Szócs Géza magyar kultúráért felelős államtitkár 1987-ben németiségére hivatkozva németesítését kérte az NSZK-ban	214
Állambiztonsági fonákságok szilveszterre	219
„ <i>Ki volt ez a marha, aki ezt csinálta, és miért?</i> ”	219
Rácsapott az akcióparancsnokra	219
„ <i>Dekonspiráció történt, de nem is akármilyen!</i> ”	222
Dömötör László a legtermékenyebb újságíró ügynök	227
„... <i>lakásomon töltött egy pásztorórát</i> ”	229
„... <i>négy-öt lány szükség esetén fekszik...</i> ”	231
Még két fénykép befejezésül	233

Bevezetés

Az állambiztonsági hálózati személyeket arra tanították: **tagadjanak az utolsó utáni pillanatig**, soha semmit ne ismerjenek el, a bizonyítékok ellenére sem, vagy épp azért, mert lehet, hogy nem maradt semmilyen bizonyíték. Az emberek túlnyomó többsége nem jár levéltárakba kutatni, nem tudja mit írtál le, elhiszi, ha ügyesen hazudsz, ha szálnalmat keltesz magad iránt, ha bagatellizálsz a történeteket, s megsajnál: nem baj, mi így is szeretünk. Nem kell bocsánatot kérni, már nem szokás; pártod sem fog elítélni, leváltani, ellenkezőleg: ápol és eltakar, megvéd a rivális párttól, sőt küld lapjától egy tájékozatlan és felkészületlen újságíró is, akinek azt mesélsz, amit akarsz, le fogja írni, nem kérdez rá a lényegre, nekünk dolgozik.

Nem találkoztam még egyetlen besúgóval sem, aki lebukása után azt mondta volna: *"Bocsánat, nem kellett volna. Ha valakinek erkölcsi, anyagi kárt okoztam, kész vagyok megtéríteni, vagy lehetőségeim szerint jóvá tenni."*

1945 és 1990 között kb. 160 ezer hálózati tagja volt az állambiztonsági szolgálatot ellátó szervezeteknek.. Közülük kb. 70 ezret kizártak különböző okok miatt. A gépi nyilvántartásban kb. 56 ezer személy neve maradt meg. Közvetlenül a rendszerváltás előtt, 1989 nyarán a BM. III. (Állambiztonsági) Főcsoportfőnökség hálózati személyeinek létszáma 8.478 volt. (Közülük ügynök: 219, titkos megbízott: 7203, titkos munkatárs: 1056) Egynegyedük MSZMP és KISZ-tag. A III. Főcsoportfőnökség hivatásos állományának létszáma (operatív + alkalmazott) 1962 és 1989 között átlagosan 5-6 ezer fő volt. Kétharmaduk MSZMP és KISZ-tag.

A BM. III. Főcsoportfőnöksége I.-V. csoportfőnökségből állt, amiből **a III/III. csak az egyik volt**: a belső reakció elhárítás (politikai rendőrség). Az egyes csoportfőnökségek között **szabad átjárás** volt, a feladatokat egységesen, mindegyikre vonatkozóan határozták meg. (BM. III/I. Hírszerzés; III/II. Kémelhárítás; III/III. A belső reakció elhárítása; III/IV. Katonai Elhárítás; III/V.

Operatív-Technika. A HM. Vezérkari Főnökséghez tartozott a Katonai Hírszerzés: VKF/2)

A hivatásos állomány közötti átjárást követte a hálózati tag-ságban való átjárás is.

Például: ha valakit a honvédségnél szolgálati ideje alatt be-szervezett a katonai elhárítás, leszerelése után átvette a BM. va-lamelyik csoportfőnökségének hálózata. A III/III. megszűnése után annak hálózati tagjaiból válogatott az 1990. február 14-én megalakult Nemzetbiztonsági Hivatal (az új kémelhárítás), s aki vállalta a további szolgálatokat, annak **eltűntették III/ III-as múltját**, egy pillanat alatt a rendszerváltó Antall kormány "de-mokratikus" kémelhárításának lett az ügynöke "tovább szolgáló-ként". S volt akit, ugyanígy vett át a III/III-asokból a katonai elhárítás vagy a polgári hírszerzés, esetleg a bünyügyi felderítés.

Azt már sokszor leírtam tanulmányaimban, hogy az 1990 utáni politikai elit felkészületlensége, tájékoztatatlansága és megal-kuvásainak sora következtében sikerrel átmentett állambiztonsági múlt teljes körű feltárásától, törvényes rendezésétől mindenkor **érintettségük súlya szerint** riadtak vissza a parlamenti pártok az elmúlt huszonkét évben. Felelősek azért, hogy máig megmaradt a tisztázatlanság, a bizalmatlanság légköre, az aktuálpolitikai ha-szonszerzés lehetősége; az egykori állambiztonsági hálózati sze-mélyek és hivatalos kapcsolattartóik a mai napig nem távoztak a közéletből és a közvéleményt formáló személyiségek köréből, sőt, közülük válogat mindegyik, négy évente jövő-menő kormány, politikai döntéshozó, elfogadva, igényelve nyílt vagy elvtelen szolgálataikat.

A volt titkos szolgák pedig csak azt teszik, amire tanították, kiképezték őket, s amire a rendezetlen viszonyok immár huszon-két éve lehetőséget adnak: kamatoztatják információs monopóli-umukat, kapcsolati tőkéjüket, a gazdasági háttérhatalom informá-lis útvesztőinek, korrupt útonállóinak és tágra nyitott kiskapuinak ismeretét. A versenyelőnyt ma **a múltban való jártasság** jelenti a politika gazdasági-pénzügyi holdudvarában. Kormányzati funkci-ókat is bírva, fel tudják osztani az országot érdekszférákra, s ha

mindehhez ügyesen **társítják** profitáló kapcsolataikat a multi - és transznacionális nagyvállalatokkal, a gátlástalan nemzetközi nagytőkével, a Round Table hálózatával, akkor továbbra is ők lesznek a pályázatok favorizált győztesei, bárhol képviselhetik kis hazánkat a nagyvilágban, s minden állami kitüntetést bezsebelhetnek.

Az átmentett állambiztonsági múlt érintett kérdéseinek rendezése nem szerepel sem az országgyűlés, sem a kormány napi-rendjén. A cinikus megalkuvás, a törvényes feladatok elszabotálása, a tisztességes állampolgárok várakozásainak semmibevétele, az időhúzó ígéretés és hazudozás a politikai morál és züllöttség mélypontját mutatja napjainkban.

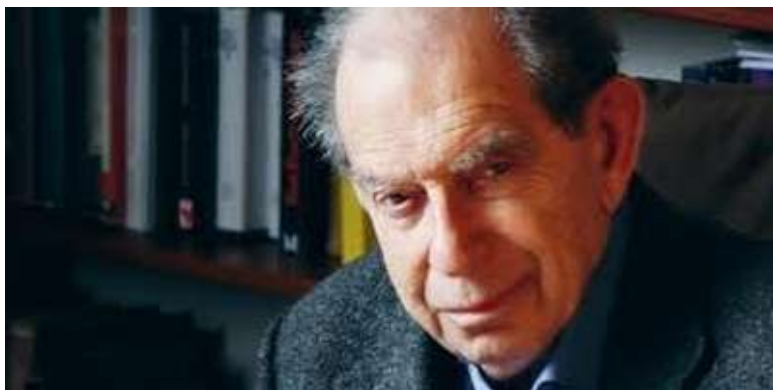
Pedig a bűnt nem elhallgatni kell, hanem bevallani és megbánni. E nélkül nincs megbocsátás és megtisztulás, a nemzet lelkiállapota évek múltán is fájdalmasan nélkülözni fogja a bizalmat és az őszinte szót.

A Szerző

Paul Lendvai különös esete a BM. Állambiztonsági Főcsoportfőnökséggel

Fedőneve: "Cole Michael"

Az itt következő írás nem kívánja részletekbe menően megismételni sem a Heti Válasz 2010. november 18-i állításait arról, hogy Paul Lendvai a kommunista diktatúra önkéntes informátora volt, sem a publicista válaszát, miszerint soha semmilyen információt nem szolgáltatott, a mostani gátlástalan uszítás nem más, mint az aktuális hatalom retorziója legújabb könyve miatt.

Távol áll tőlem bármilyen aktuálpolitikai haszonszerzés, személyes ismeretség híján pedig bármilyen elfogultság, előítélet.

Mivel a Heti Válasz csak a Magyar Országos Levéltár némi külgügyi dokumentumára alapozta állításait, Lendvai pedig roppant hiányosan, csak saját verziója igazolására hivatkozott az **Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában** található

csaknem négyszáz oldalnyi iratra, az utóbbiakat nem ismerheti az olvasóközönség, s így nem is tud árnyalt véleményt alkotni a történekekről, ezért a kutató a levéltári anyag összefüggő, bonyolult és ellentmondásos szövevényéből válogatva időrendben, az esemé-

INFORMÁCIÓS HIVATALISZPERTUMA
A MAGYAR NÉPKOZTARSASAG
 Minősítés: 2003.06.12.
 Államok minősítés: 2003.06.15.
 Államok minősítés jogalapja: 110. pont
 - 1995. évi LXV. tv. ÁTK: 3 bek. 8 n.
 - 2003. évi III. tv. 2. §
 SZERV: 2003.06.12/2003
 Minősítési határozat száma: 113/E
 OSZTÁLY: Kutató
"B" DOSSZIÉ
 DOSSZIÉ SZÁM: 459/62.
 MINOSÍTÉS: társadalmi kapcsolatok
 FEDŐNÉV: Cole Michael
INFORMÁCIÓS HIVATAL
 Minősítése a 2003. évi III. tv. 2. § (1) bek. alapján megszűnt.
 NAPLÓBA: 1962. XI. 6.
 ARCHIVÁLVA: 1966. XI. 30.
 ARCHIV SZÁM: K-1743

„Cole Michael” társadalmi kapcsolat „B” dossziéja az ÁBTL-ben

nyek történeti hűségéhez és logikájához ragaszkodva igyekeznek bemutatni a BM. volt Állambiztonsági Főcsoportfőnökségének kapcsolatát Paul Lendvaival. A kapcsolat fordulatai nemcsak a magyar állambiztonság szervek terveinek és módszereinek változásait mutatják a világpolitikai események tükrében, hanem a hazai belpolitika diktálta kényszer lépéseit is, s némiképp a beszerzésre kiszemelt újságíró személyiség fejlődésének vonásait is.

Néhány elvi alapvetés

Amit elvi alapvetésként előre kell bocsátani:

1., A kutató nem másíthatja meg a jelentések tartalmát, még akkor sem, ha sejti, hogy a jelentések készítői netán tévednek, s helyenként elvéve a mértéket durván kritikusak. Az állambiztonsági szolgálat hálózati személyei ritkán engedhették meg maguknak, hogy tartósan légből kapott tényeket közöljenek kapcsolat tartó tisztjükkel, mert jelentéseiket több forrásból ellenőrizték a vonalvezetők, s ha az értékelők észrevették, hogy egy ügynök megalapozatlan információkkal manipulálja őket, nem haboztak kizárni a hálózathoz, annak minden következményével együtt. Közismerten a hírszerző csoportfőnökség hálózata volt a legképzettebb, legfelkészültebb, néhány kivételtől eltekintve mentes amatőr és dilettáns próbálkozásokról.

2., Paul Lendvait az állambiztonsági szervek – amint ezt "B" dossziéja is mutatja – kezdetben (1962) "**Cole Michael**" fedőnéven beszervezési jelöltként kezelték, majd társadalmi kapcsolatnak nyilvánították, aki nem számított hálózati személynek (ügynök, titkos megbízott, titkos munkatárs), hanem operatív kapcsolatnak. A 2003. évi III. törvény 1.§ (2) 6. szerint:

„Operatív kapcsolat: az a személy, akit az e törvény hatálya alá tartozó iratokat keletkeztető szervezetek 'társadalmi kapcsolatként' vagy 'alkalmi kapcsolatként' tartottak nyilván.”

Olyan információkkal szolgáló társadalmi kapcsolatként, akit egyúttal természetesen ellenőriztek is. Mint ahogy egyik ügynök-

kel (hálózati személlyel) ellenőriztették a másik ügynököt, anélkül, hogy az ezáltal célszeméllyé vált volna. Így például a Lendvaira állított és róla jelentő televíziós gyártásvezetővel Spánn Gáborral ("Harmat Gábor" fedőnevű titkos munkatárs, III/III-4-c, majd 5-a) ellenőriztették az MTV-ben Szegvári (Spán) Katalint ("Horváth Éva" titkos megbízott, III/II-2-a), természetesen anélkül, hogy egyik tudott volna a másik hálózati beszervezettségéről. Ezért nem állja meg a helyét Paul Lendvainak az a kijelentése, hogy ő csak célszemély volt, akit figyeltettek.

És itt akár meg is állhatunk egy későbbi bizonyíték erejéig. **Bogye János** alezredes, a III/I-3 osztály vezetője (a későbbi igen eredményes III/I-es hírszerző csoportfőnök 1977-1989) 1972. október 2-án azt jelenti felettesének, **Komornik Vilmos** r. ezredesnek, hogy "*Lendvai... időnként hasznos információkat ad.*", ezért a bécsi főrezidenssel egyetértésben javasolják a tiltólistáról való törlését, ezt megbeszélték a külügyminisztériummal is, amely egyetért a javaslattal. (A Magyarországra való beutazást tiltó listáról van szó.)

3., Lendvai 2006. január 13-án az Élet és Irodalomban és a Népszabadságban, 14-én a Hírszerző portálján megnevezte azon kollégáit, akik állambiztonsági hálózati személyként jelentettek róla. Közülük ketten az MTI bécsi tudósítói: **Loránt László Endre** ("Urbán") és **Heltai András** ("Herczeg", "Herceg"); a rádiós **Szepesi György** ("Galambos") és **Földényi Ervin** ("Lehel"); a televíziós **Spánn Gábor** ("Harmat"); filmgyári dramaturg, színpadi szerző, majd az MTV munkatársa, **Bencsik Imre** ("Budai"). Egy évvel később, 2007. január 16-án a hvg.hu oldalán besúgójaként nevezte meg **Vajda Pétert**, a Népszabadság munkatársát (később a Nemzetbiztonsági Hivatal szövivője, jelenleg a Népszavában publikál), aki szerint "*...az elhárításnak dolgozott az 50-es években*", s a "*jó barát álarcát magára öltve*" rádiós újságíróként szegődött mellé 1951-ben sorkatonai szolgálatának kezdetekor, azért, mert "*megbízást kapott állandó megfigyelésemre és arra, hogy mindenről beszámoljon az elhárításnak.*"

A felsoroltak közül ketten is arra hivatkoztak: nekik papírjuk

van arról, hogy átvilágításukkor terhelő adat nem merült fel érintettségüket illetően.

Tekintettel arra, hogy ezen írás további részében újabb hálózati személy kerül majd szóba, elvi élel ismételtén rá kell mutatnom az **1994. évi XXIII. törvény**: az „átvilágítási törvény” csődjére. Ez a megalkuvó jogalkotási termék még jobban megnehezítette a tisztánlátást, és félrevezető módon hagyott kiskaput tényleges hálózati személyek számára. Ugyanis akik papírt lobogtatnak, hogy őket átvilágították, s nem találtak semmit, azok keveset bizonyítanak. Csupán annyit, hogy nem voltak nyilasok, karhatalmisták vagy III/III-asok. De ettől még lehetnek: III/I-es hírszerzők, III/II-es kémelhárítók, katonai hírszerzők és katonai elhárítók, szigorúan titkos tisztek, "T" (titkos találkozási) lakásgazdák, fogdaügynökök. Sőt, az is lehet, hogy III/III-asok voltak, de az átvilágító bírának akkor és ott a négy irattári bizonyítékból (6-os nyilvántartó karton, beszerzési nyilatkozat, írásos jelentés, pénzügyi bizonylat) nem állt rendelkezésre legalább kettő, hanem csak egy, s a beszervező, a kapcsolattartó és vonalvezető állambiztonsági tiszt vallomása sem volt meg vagy megvolt, de nem volt terhelő – ebben az esetben az átvilágító bírák kénytelenek voltak a valóság ellenére is érintetlenséget igazoló papírt kiállítani.

[Egy kis módszertani kitérő. A hatályát veszített, többszörösen módosított átvilágítási törvény a politikai, szellemi elit vezető tisztséget betöltő, meghatározott körére terjedt ki. Az ezt követő, és jelenleg is érvényben lévő **2003. évi III. törvény** az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról minden közszereplőre vonatkozik.

*„**Közszereplő**: az a személy, aki közhatalmat gyakorol, gyakorolt vagy közhatalom gyakorlásával járó tisztségre jelölték, illetve aki a politikai közvéleményt feladatszerűen alakítja vagy alakította.”* – mondja ki az 1.§ (2) 13. pontja. *„**Hálózati** személy az a személy, aki az e törvény hatálya alá tartozó iratokat keletkeztető szervezetek*

számára titokban, fedéssel és fedőnévvel jelentést adott, vagy ilyen jellegű szervezési nyilatkozatot írt alá, vagy ilyen tevékenységért előnyben részesült.” (1.§ (2) 5.

Tehát a feltételek bármelyikének vagylagos megléte önmagában is megalapozza az érintettséget. Hozzáteszem: értelmezésükhez azonban általában szükséges a hálózati nyilvántartásba vételt igazoló, s a hálózati személy adatait tartalmazó 6-os karton. Eddig még sohasem találtak hamis 6-os kartont, csak a bíróság előtt hazudozó szervező és kapcsolattartó tiszteket.

Nem árt emlékeztetni a tudományos kutató azon jogosultságára, hogy az érintett **beleegyezése nélkül** is nyilvánosságra hozhat személyes adatot, ha az a történelmi eseményekről folytatott kutatások eredményeinek bemutatásához szükséges. (A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. tv. 32.§ (3) b. pontja)

Amikor még egyik törvény sem létezett, 1990-94 között is volt néhány biztos támpont. Több példa szerint is eredményt hozott – teljes bizonyossággal vagy nagy valószínűséggel – a megmaradt kartonos operatív és hálózati nyilvántartás anyagának **keresztellenőrzése**, azaz egybevetése a kiegészítő vagy ráutaló okmányokkal, így a BM volt személyzeti főosztályának és külügyi osztályának zárt irattári anyagával, továbbá a pénzügyi osztályon fellelt bizonyítékokkal (fizetési listák, elszámolások, jutalmak); a bíróság előtt hatásos volt az egykori szervező és kapcsolattartó tiszt őszinte, feltáró vallomása, kiegészítve a vonalvezető tiszttel, aki ellenőrizte a hálózati személy és a kapcsolattartó tiszt viszonyát.

Ma is alig esik szó azokról az esetekről, amikor a jelentések **tartalomelemzésével** állapítjuk meg az érintettséget. Például: a Független Kisgazda Párt egyik frekvenciált történelmi vezetőjéről nem maradt fenn sem szervezési, sem munkadosszié, s nincs 6-os kartonja sem, tehát formálisan semmilyen a törvény által nevesített bizonyító eszköz. Mégis, meglévő jelentéseiből tartalomelemzéssel – életútja, politikusi pályája eseményeinek és a jelentésíró által említett tények, körülmények összefüggéseinek feltá-

rásával – tökéletesen azonosítható. Tartalomelemzésre persze nem vállalkoztak az átvilágító bírák, s mai ítélkező kollégáik sem szeretik ezzel tölteni az időt; sablonos, mechanikus, esetleges és kiszámíthatatlan a két törvény nyomán kialakult vegyes gyakorlat. A történészeknek, levéltári kutatóknak mégis le kell tenniük a jog asztalára elmélyült, nagy türelmet igénylő munkájuk szakszerű eredményét, hogy a mindig időzavarral küszködő bírák is jogi meggyőződésükké formálhassák a tudományos kutatómunkával feltárt ismeretanyagot, kellőképp megalapozva indoklásukat a társadalom számára is megnyugtató ítéletekhez.

Az eredeti nyilvántartást hiánytalanul és hitelesen őrző **mágnesszalagok** manipulálatlan megnyitása, kinyomtatása pedig új fejezetet jelenthet az ügynökügyek tényszerű rendezéséhez.]

A III/III-as csoportfőnök legjobb tanára

Dr. Horváth József

Folytassuk két elismeréssel. A politikai rendőrség vezetője, **Dr. Horváth József** r. vezérőrnagy, III/III-as csoportfőnök (1985-1990) a legjobb tanárának nevezte Lendvai Pál újságíró, akinek utólag is hálával tartozik. Lendvai az Államvédelmi Hatóság szombathelyi belső karhatalmi ezrede pártbizottságán oktatta Horváthot, aki ezt írja "A tábornok vallomása" című, 1990-ben megjelent kötetében:

"Végtelen tapintattal irányított. Ő úgy javasolta a tennivalókat, hogy nekem csupán bólogatni, egyetérteni kellett."

Horváth négy elemijével az ezred agit.-prop. bizottságát vezette, ehhez kellett a segítség.

A másik elismerő sor **Kubinyi Ferenc** "A katonapolitika re-

génye" című munkájából való, annak kapcsán, hogy Paul Lendvai 1981-ben Amerikában felkeresi Király Bélát annak New Jersey államban lévő Highland Lakesben lévő házában interjúkészítés céljával. A szerző megállapítja:

"Király Béla pontosan tudta, hogy Lendvai Kádár János kedvenc nyugati újságírója."

Maradjunk még Szombathelyen az ÁVH belső karhatalmi ezredénél, ahol az MTI-től bevonult újságíró Lendvai fegyveres szolgálatot teljesített, de történt vele valami, amiről még 1962-ben is csak annyit tud a BM. III/I csoportfőnökség 3-E alosztálya,

6. Javasolom Vajda Péter volt r. szds. /jelenleg a Népszabadság moszkvai tudósítója / elvtársal beszélgetés lefolytatását "Cole"-ra vonatkozó adataink kiegészítése céljából, különös tekintettel az 1951-53-as időre, amiről semmi adat nem áll rendelkezésünkre. A BM személyzeti osztályán lévő anyaga feltehetően megsemmisült, őrizetbevételével kapcsolatos ügyben rehabilitáltak, így arról sincs anyagunk.

7. Az A-alosztályba keresztül tájékozódni, hogy a Financial Times c. lapnál mit tudnak "Cole"-ról, milyen adat áll rendelkezésükre. Neve ugyanis a londoni rezidenturán is felvett volt, ahol a fenti laptól való adatszolgáltatás nem ütközik nehézségbe.

8. "Cole"-t a baráti szervnél prioráltatni, tekintettel arra, hogy Csehszlovákiában járt.

Javasolom a vele való kapcsolatot továbbra is követségi szinten fenntartani. "Urbán" fn. titkosmunkatárssal jelentése kiegészítéseként javasolom leírni a "Cole" által eddig adott információkat, mivel ezekről eddig az anyagban nem fekszik el semmi. A vele való további kapcsolattartásra "Urbán" tm. a legalkalmasabb, nemcsak azért, mert már kialakult viszony van köztük között, hanem "Urbán" megfelelő magatartásával eddig is jó irányba folytatta "Cole" tanulmányozását.

Kérem a javasolt intézkedések végrehajtásának engedélyezését.

L: Király Béla r. szds.
X/23

Tárolás: R. szds.
Palotás Rezső r. szds.
operatív beosztott

Javaslat Vajda Péter volt rendőr százados meghallgatására

hogy Lendvait 1953-ban őrizetbe vették a szociáldemokrata ügyekkel összefüggésben, és 8 hónapra internálták, szabadon bo-

csátása után az ÁVH-hoz nem került vissza, később rehabilitálták. Ezért 1962. november 10-én Palotás Rezső r. őrnagy, operatív beosztott "Cole Michael fn. társadalmi kapcsolat ügyében" javaslatot tesz feletteseinek:

*"Javaslom **Vajda Péter volt r. szds.** (jelenleg a Népszabadság moszkvai tudósítója) elvtárrsal beszélgetés lefolytatását "Cole"-ra vonatkozó adataink kiegészítése céljából, különös tekintettel az 1951-53-as időre, amelyről semmi adat nem áll rendelkezésünkre. A BM. személyzeti osztályán lévő anyaga feltehetően megsemmisült, őrizetbe vételével kapcsolatos ügyben rehabilitálták, így arra nincs anyagunk."*

1962. december 30-án jelent Palotás őrnagy a "Vajda Péterrel történt beszélgetésről." Részlet a jelentésből:

*"Lendvai 1951 novemberében vonult be a szombathelyi karhatalmi ezredhez, majd 3 és fél hónap múlva – az újonckiképzés után – Veszprémbe helyezték át. A belső karhatalomnál rendfokozata nem volt. Vajda elvtárs szerint szerette volna, ha tisztté léptetik elő és a Hazáért c. lapnál dolgozhatott volna, ez azonban nem sikerült neki. A későbbi időszakra vonatkozóan a Vajda elvtárs által elmondottak megerősítik az elfekvő anyagokat, többet mondani erről ő sem tudott. Jellemével kapcsolatban Vajda elvtárs a következőket mondta: 'féktelen karrierista, mélységesen gyáva alak.' Állítása szerint **'karrierje érdekében senkire sincs tekintettel, saját szüleit is képes eladni.'**"*

Palotás őrnagy megjegyzése:

"... az eddigi anyagok is többszörösen aláhúzzák Lendvai karrierizmusát. A jelenlegi periódusban ez feltétlen segít bennünket, jól ki tudjuk használni arra, hogy engedményekkel, amelyeket karrierje érdekében teszünk, megfelelő információt szerezzünk tőle. A későbbi időszakban

karrierizmusát állandóan szem előtt kell tartani, hiszen olyan emberrel állunk szemben, aki nem röstelli saját magát eladni érvényesülése érdekében."

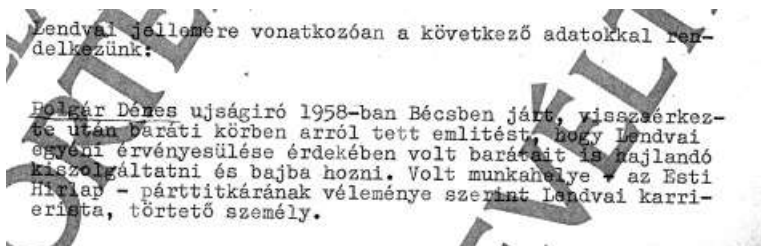
"Az eddigi anyagok" között – melyekre az őrnagy utalt – volt annak a **Polgár Dénes** újságírónak a véleménye is, aki előbb 1954-ben mint az Esti Budapest külpolitikai rovatvezetője foglalkoztatta a Kistarcsáról szabadult Lendvait külső munkatársként, majd 1956-ban a Szabad Népnél, s 1956. január 11-i levelében arra kérte a Magyar Újságírók Országos Szövetségét, hogy "*a rendszeresen dolgozó külső munkatárs*"-nak 1956-ra is állítsák ki az újságíró igazolványt.

Polgár Dénes a 70-es években

Polgár jól ismerte Lendvait, róla kialakított véleményét egy 1962. augusztus 30-i jelentés így őrizte meg:

"Polgár Dénes újságíró 1958-ban Bécsben járt, visszatérése után baráti körben arról tett említést, hogy Lendvai egyéni érvényesülése érdekében volt barátait is hajlandó kiszolgáltatni és bajba hozni. Volt munkahelye – az Esti Hírlap – párttitkárának véleménye szerint Lendvai karrierista, törtető személy."

Polgár Dénes és a párttitkár véleménye

Az Esti Hírlap párttitkárának, **Lantos Lászlónak** és **László Miklós** pártvezetőségi tagnak a véleményét Lendvai Pál MSZMP-tagról Sándor Miklós r. főhadnagy írja le.

"Adatszolgáltatóim elmondása szerint 1952-ig Péter Gábor politikai munkatársa volt és ebből kifolyólag néhány hónapig őrizetben volt. ...disszidálása előtt a Fehérkönyv I. kötetén dolgozott." A főhadnagy jelentése szerint Lendvai "... az ellenforradalom alatt Üllői úti lakhelyén az óvóhelyen igen gyáva magatartást tanúsított. A harcok idején a ház belövést kapott, de semmiféle mentési munkában nem mert részt venni",

mint károsult kapta meg 1956 decemberében L.A. disszidált személy XIII. ker. Fürst Sándor u. 15. sz. alatt lévő lakását. Feleségétől (Lusztig Gizella) külön él.

Arra vonatkozólag nem találtam semmilyen bizonyítékot, hogy Péter Gábor politikai munkatársa lett volna. Őrizetbe vételének valószínűsíthető oka az a szociáldemokrata múltjával kapcsolatos vita volt, mellyel kapcsolatban kollégája, **Vajda Péter** „volt rendőr százados” 1962 decemberében arra is utalt Palotás őrnagynak, hogy Lendvainak "...szoros kapcsolata volt Justus Pállal abban az időszakban, amikor az 'Ady Diákkör' tagja volt. Az egyesüléskor lett MDP-tag..."

"**Urbán**" titkos munkatárs 1962 őszén egy Lendvaival folytatott bécsi beszélgetés során meghallgatta annak panaszait Vajdáról, majd ennek nyomán azt jelentette Budapestre, hogy

"Vajda Péter Lendvaival egy alakulatnál szolgálta tényleges katonai idejét és Vajda volt az, aki Lendvai egy meggondolatlan kijelentéséből nagy ügyet csinált, feljelentette és börtönbe juttatta Lendvait."

Szombathely, Kistarcsa, Budapest, Varsó, Bécs

Az ÁVH VI. Jogi, Börtönügyi és Vizsgálati Főosztályának iratai között megtalálható a **Kistarcsai Internálótábor** dokumen-

tumainak egy része. Három helyütt is olvasható Lendvai Pál neve.

Erk.	Szám, előadó, beadó	T á r g y	Áll. alapján elintézték
Hó és nap:	Sz. 127	Lendvai Pál.	Áll. alapján elintézték
	Előadó: 1789	Belügy Min.	1
	A beadó fél v. hivatala neve, a beadó intézménye és címe:		2
	Belügy Min.		3
	1919. 8. 27.		4

A Kistarcsai Internálótábor nyilvántartásában

1953. VI. 4-i dátummal a kézzel írott nyilvántartásban; 1953. október 1-jén azon személyek névsorában, akik a Kistarcsai Internálótáborból szabadultak, vagy büntető intézeteknek lettek átadva. Lendvai internálásának hivatalos indoka azonban csak abból a kimutatásból derül ki, amelyet 1954. január 27-én készített az egységes Belügyminisztérium I. (Államvédelmi) Főcsoportfőnökségének XI. osztálya, amely az államtitkok védelmével foglalkozott. A jelentést Lőke Gyula áv. alezredes, osztályvezető írta alá. A 24 nevet tartalmazó listán a 11. Lendvai Pál:

"24 éves, volt újságíró, a HÖR. BKH. DD.P. politikai osztályán dolgozott, korábban, az MTI világgazdasági rovatvezetője. Internálásának oka: (kihúзва) Bp. Kígyó u. 4-6." A kihúzott szöveg technikailag olvashatóvá tétel után azonban megtudhatjuk, hogy az internálás oka: „Trockista tevékenység.”

1962 végén, amikor a BM. Állambiztonsági Főcsoportfőnökségnek hírszerző csoportfőnöksége megnyitja "Cole Michael"

11./ Lendvai Pál	24-éves, volt újságíró, a HÖR. BKH.DD.P.politikai osztályán dolgozott, korábban az M.T.I.világgazdasági rovat-vezetője. Internálás oka: ~~Csoportfőnökség~~ tevékenység. Bp.Kígyó u 4-6.
------------------	---

„Internálásának oka: trockista tevékenység”

"B" dossziéját, úgy gondolja, hogy már minden adatát kiegészítet-

te Lendvairól, a még homályos pontoknak menet közben kell kitisztulniuk, ezek az operatív munkát nem gátolják.

Lendvai 1929. augusztus 24-én született Budapesten. Anyja Polacsek Edit háztartásbeli, akinek egyik testvére Izraelbe vándorolt ki, a másik Romániában él. Apja dr. Lendvai Andor ügyvéd, a Rassay-féle polgári párt vezető funkcionáriusa, 1961-ben meghalt. Gimnáziumi érettségi után Lendvai a szociáldemokrata ifjúsági mozgalomba (SZIT) kapcsolódott be, a Kossuth Népe munkatársa lett 1948-ban, még abban az évben a Szabad Néphez kerül, ahonnan egy tisztogatás után 1949-ben az MTI-hez távozik, onnan vonul be mint párttag az ÁVH karhatalmi ezredéhez Szombathelyre. Internálása után – mint említettem – **Polgár Dénes** segített neki a pályán maradni.

A forradalom után **Szirmai István** révén került az Esti Hírlaphoz, részt vesz az "ellenforradalmat" elítélő, Szirmai szerkesztette Fehérkönyv I. kötetének előkészületi munkáiban. Az utóbbiról így ír önéletrajzában:

„Szirmai egy napon fél tucat más újságíróval együtt behívatott a Tájékoztatási Hivatalba, hogy megbeszéljük az 'ellenforradalmi eseményekről' készítendő Fehér Könyv szerkesztését. (Nagy Imre peréről akkoriban még nem volt szó), s megkért, hogy nézzem át és állítsam össze az addig gyűjtött külföldi sajtóanyagokat. Bizonyára gyávaságból és opportunizmusból nem mondtam azonnal nemet, s néhány órát eltöltöttem azzal, hogy átnéztem és országok vagy nyelvterületek szerint szétválogattam az MTI által rendelkezésre bocsátott újságcikkeket.”

1957. január 12-én hagyta el hivatalosan az országot, az Esti Hírlap külpolitikai rovatvezetőjeként, a szerkesztő bizottság tagjaként Varsóból tudósított a parlamenti választásokról, ám nem tért haza, hanem Prágán keresztül Bécsbe utazott, ahol politikai menedékjogot kért.

A Szirmai István-Pap János paktum

Lendvai tudja, hogy ezzel kivívta Szirmai István mérhetetlen haragját.

Szirmai István (1906-1969) 1956 decemberétől a Tájékoztatási Hivatal elnöke, majd az MSZMP agitációs és propagandaosztályának vezetője, KB-titkár és a Politikai Bizottság tagja.

1963 augusztusában Lendvai elmondta "Urbán" tm.-nek – aki ekkor néha "Pesti" fedőnéven említi őt jelentésében –, hogy

"Szirmai elvtárs nagyon kedvelte, barátjának tartotta őt ezért is nevezte ki külpolitikai rovatvezetőnek és az Esti Hírlap szerkesztő bizottsági tagjának 1957-ben. Éppen ezért – amint ezt Pesti elismeri – nemcsak bosszúságot okozott Szirmai elvtársnak disszidálásával, hanem – mint erről ő maga is értesült – előidézte legsúlyosabb haragját. Pesti teljesen megérti, hogy hazalátogatására nem kerülhet addig sor, míg Szirmai elvtárs ehhez hozzá nem járul."

Pap János belügyminiszter

Szirmai István az MSZMP PB tagja, a KB titkára

Lendvai okkal érdeklődik folytonosan Szirmai pozicionált súlyának változásairól, a párt vezetésében betöltött szerepének gyengüléséről vagy erősödéséről, tény, hogy Szirmai 1969-ben bekövetkezett haláláig semmiféle engedményt nem kapott tettének elné-

zőbb megítélése és céljai megértőbb támogatása tekintetében.

Szirmai István konkrét véleménye írásban is megjelenik azon az 1963. október 15-i jelentésen, amelyben a BM. III/I-es csoportfőnöke, **Komornik Vilmos** r. alezredes arra kéri **Pap János** belügyminisztert:

"Javasoljuk állampolgársági ügyében konzultálni Szirmai István elvtárssal, a Politikai Bizottság tagjával, az MSZMP. KB. titkárával, mivel tudomásunk szerint neheztel Lendvaira disszidálása miatt és nehezményezné magyarországi beutazásának engedélyezését."

Előzményként arról tájékoztatják Pap belügyminisztert, hogy Lendvai

"1960-1961-től a "Financial Times", az "Economist" és a "Statist" című angol közgazdasági, valamint a „Die Tat” című svájci politikai lapok tudósítója. Az általa tudósított lapokban viszonylag tárgyilagosan foglalkozik gazdasági eredményeinkkel, politikai cikkei általában lojálisak. 1959-ben felvette az osztrák állampolgárságot, jelenleg a magyar állampolgárságból való elbocsátását kéri. Az a terve, hogy a magyar állampolgárságból való elbocsátása után évenként legalább 1-2 alkalommal beutazik Magyarországra, helyszíni tudósítások készítése céljából. Ez számára létkérdést jelent, mivel csak ilyen tudósítások után ismernék el a fenti lapok 'keleti szakértőjeként.'"

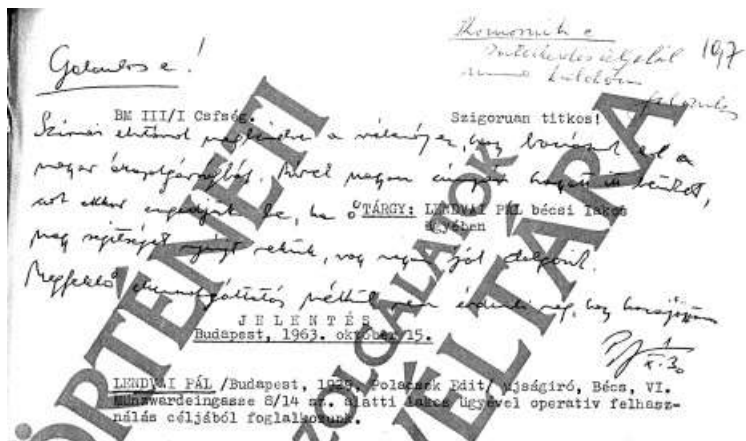
Pap János fel is hívja **Szirmai Istvánt**. A beszélgetés eredményét a belügyminiszter saját kezével írja a jelentésre első helyettesének: **Galambos József** r. vezérőrnagynak, aki az állambiztonsági területet felügyeli:

"Galambos e! Szirmai elvtárssal megbeszélve a véleménye az, hogy bocsássuk el a magyar állampolgárságból. Mivel nagyon csúnyán hagyott itt bennünket, csak akkor engedjük be, ha ő nagy segítséget nyújt nekünk,

vagy nagyon jól dolgozik. Megfelelő ellenszolgáltatás nélkül nem érdemli meg, hogy hazajöjjön. PJ. X.30."

Ezután Galambos Komorniknak:

"Intézkedés céljából ezennel megküldöm. Galambos."

"Paul" az ötvenes évek végén

Pap János belügyminiszter a helyettesének:
Szirmai elvtárral megbeszélve

E döntés meghatározó határkö "Cole Michael", illetve "Pesti" számára. Ám míg eljutott idáig, disszidálása óta volt néhány jellemző lépése, történt vele néhány dolog, mely a vele foglalkozó követségi beosztottak, illetve hálózati személyek jelentéseiből derül ki.

1957. február 4-én Bécsbe érkezve előbb használtautó kereskedéssel foglalkozik, majd jobboldali lapoknál segédkezik – az állambiztonság megfogalmazásában – "az MNK elleni uszításban", 1957-ben a Molden-féle Die Presse

cikkíróinak tippadója, informátora, később maga is ír ennél a lapnál *Holló György*, a *Heute* hasábjain *Landy Pál*, másutt pedig *Karl Raul*, *Árpád Bécs* álnéven. Hamar rájön azonban, hogy a jobboldali lapoknál, netán a tőle idegen magyar emigrációs sajtóban nem lehet pénzt keresni, csak kiszolgáltatottan elszigetelődni, a Nyugaton elismert "Kelet-európai szakértővé" válás minden reménye nélkül. Másfelé kell orientálódni, s mindenekelőtt megteremteni biztos anyagi bázisát.

„Lassan tényleg nagyon befolyásos ember leszek”

1959-től osztrák állampolgár. Konszolidálódásába azonban bezavar a **Népszabadság**, amely 1960. december 29-i számában sokat sejtető csevejt közöl egy bécsi kávézóból „*Servus Espresso, este 8 óra*” címmel bizonyos Mohácsi tollából, akinek jóléte-sültsége feltehetően az állambiztonságtól származott.

A cikk hatását a következőképp idézi fel „**Urbán**” titkos munkatárs jelentése 1961. január 16-án.

*„Tárgy: Lendvai és Vajda ügye. Lendvai valóságos düh-
kitöréssel beszélt a Népszabadság rágalmairól és kilá-
tásba helyezte, hogy a cikk szerzőjéről, Vajda Péterről
leleplező cikket ír a Heuteben, amelyben megírja, hogy
Vajda már régen is besúgója volt az ÁVH-nak és most is
a magyar titkos szolgálatnak dolgozik.... budapesti for-
rásokból két oldalról is értesítették, hogy a Mohácsi ál-
néven aláírt cikk szerzője Vajda Péter. Ez Lendvait annál
is inkább felháborította, mert mint elmondta: amikor
ÁVH-s katona volt Vajdával együtt, Vajda buktatta őt le,
ezért került ártatlanul börtönbe, Vajda pedig ÁVH-s tiszt
lett és az ÁVH lapjához került.”*

A cikk szerinti bécsi presso törzsvendégéről a szerző – egye-
bek között – leírja: Lendvai rájött, hogy

*„minek neki öreg autókkal ügynökösködni, amikor keve-
sebb fáradsággal is megélhet. Ettől kezdve tipszerkedett.*

Hogy mi az? Odahaza már nincs ilyesmi. A tipszer híreket, tippeket ad el az újságíróknak, a tudósítóknak... Lendvai híreket adott el mindenkinek, aki hajlandó volt 30-30 schillinget adni érte és nem kutatta, igaz-e a hír vagy sem. Így találkozott Molden úrral, a Presse főszerkesztőjével. Moldenek megtetszett Lendvai, akkoriban épp ilyen emberre volt szüksége. Felvette, csak egy kikötése volt. Nem használhatja a valódi nevét. Azt a nevet ugyanis túlon túl jól ismerik. Lendvai a Presse szerkesztőségében is csak úgy szerepel, mint Herr Holló. A cikkei is mind így kezdődnek: 'Kelet-európai szakértőnk, Holló György írja'. Még a Pressénél is csak Molden tudja, hogy kicsoda ő tulajdonképppen. De van, amit még Molden sem tud, azt például, hogy Lendvai nemcsak az ő lapjának dolgozik. A Heute című hetilapban is ír, csak éppen ezeket a cikkeket Paul Landy néven írja alá. Nem rossz, mi?"

A Népszabadság cikkét is túléli, bár örökre ördöge marad a régi „jó barát” kolléga, Péter, s minden átmeneti kudarca okaként őt keresi az első között. Hamarosan „érdekházasságot köt” egy idősebb angol nővel, aki korábban a litván származású Boris Kidelnek, a News Chronicle roszshírű bécsi tudósítójának volt a felesége, de "csak ugródeszkának volt rá szüksége." (Mai felesége: Ficzer Zsóka.)

A kelet-európai szakértővé válás rangos nyugati lapoknál kettős feladatot jelent Magyarország irányában: szakszerű, lojális hangvétellel elérni a beutazás engedményét, ugyanakkor elfogadtatni a polgári demokráciák megkívánta kritikai megjegyzéseket. Sikeresen halad ebbe az irányba, noha kollégája, "Urbán" tm. megjegyzi egyik jelentésében: Lendvai

„időközben mind világosabban rájött, hogy a Financial Times elsősorban nem azért becsüli és tartja, mert jó tudósításokat küld Ausztriából, hanem mert újságírói munkáját hasznosan összeköti a kapitalista sajtóban elengedhetetlen "közgazdasági" tevékenységgel, értsd: hirde-

tés szerzéssel és vállalati mérlegbeszámolók vastagon fizetett közleményeire vonatkozó üzletkötésekkel.”

„Cole Michael” jó lóra tett, ügyesen elindul a kelet-európai szakértővé válás útján, házasságával megalapozza anyagi jólétét. Erről írja haza a The Financial Times levélpapírján 1962. május 10-én:

„... sok dolgom van, sok dicséretet kaptam, s lassan itt igazán jó nevű külföldi tudósító leszek.” Május 18-án hozzátesszi: *„...én is rajta vagyok az úgynevezett 'társasági előkelőségek' listáján. Pofafüldő, de fontos az ember presztízse szempontjából. Ma közölte a Financial Times egy nagy cikkemet az itteni szakszervezetek vezéről. Lassan tényleg nagyon befolyásos ember leszek itten.”*

Beszámol feleségének gazdag angol rokonságáról is, a nagynénik csak úgy röpködnek London és Bécs között, és adakozók is. Az egyik nagynéni *„75 éves és most képzeld el iderepül. A másik nagynéni, aki roppant gazdag és bőkezű, 79 éves, Londonban él, ragyogóan néz ki és utazgat.”*

„Minden erőfeszítésével szolgáltatokat akar tenni”

1962. júliusában találkozót kér a bécsi magyar követség egyik állambiztonsági beosztottjától, és a következőket közli vele – idézet a jelentésből:

- ♣ *Az emigrációval csaknem teljesen megszakította a kapcsolatot,*
- ♣ *Lojálisan tudósít Magyarországról és egy esetleges szervezett kapcsolat során mi őt jobban megismerhetjük,*
- ♣ *Rendkívül jó kapcsolatai vannak osztrák politikusokhoz (Kreisky, Pittermann, Bock), akik bármikor fogadják őt és élvezzi bizalmukat,*
- ♣ *Első kérése: a magyar állampolgárságból való elbocsátás és hozzájárulás ahhoz, hogy ezután rendszeresen be-*

utazhasson Magyarországra,

▲ *Második kérése: engedjék ki hozzá édesanyját Budapest-ről.*

A **Központ** válasza Budapestről:

"A vele való kapcsolattartás jellege nem haladhatja meg a társadalmi kapcsolat szintet... megfelelő cikkek elhelyezésével kell foglalkoztatni és fokozatosan fel kell használni információszerzésre is."

"**Urbán**" tm. 1962. október 24-én:

"...javaslatomra meglátogatta a bécsi magyar sajtóattasét és szemmel láthatóan minden erőfeszítésével szolgáltatokat akar tenni. Lendvai, mint már korábban említettem: számító, ravasz, minden hájjal megkent és alapjában véve rendkívül ellenszenves figura."

A titkos munkatárs leírja, hogy Lendvai a lakásán koktélparkettát ad, legutóbb meghívta őt és a sajtóattasét is.

"Elmondta, hogy számára rendkívül fontos, hogy azok a jelentősebb osztrák és külföldi személyiségek, akik még tudják róla, hogy Magyarországról disszidált, lássák, hogy hivatalos jellegű magyar sajtóember elfogadta meghívását, vagyis nem tekinti őt már Magyarország ellen áskálódó obskurus emigráns újságírónak, hanem olyan normális viszonyt tart fenn vele, mint bármilyen más 'igazi' nyugati újságíróval. Ez tehát – mint Lendvai hangsúlyozta és én nagy megelégedéssel tudomásul vettem – ma már szükséges ahhoz, hogy a hozzá hasonló volt disszidens 'nyugati elfogadhatóságát és szalonképességét' fémjelezze."

1962. okt.29. Fürjes János r. őrnagy, követségi titkár jelenti:

"Lendvai Pál, disszidált újságíró néhány hónap óta mindent megtesz, hogy a Magyar Népköztársaság hivatalos képviselőivel a lehető legjobb kapcsolatot építse ki és el-

fogadtassa magát mint hivatalos nyugati újságíró. Kérésére találkoztam vele néhányszor egy kávéházban. Magatartása nagyképű, öntelt, nagyon rossz benyomást tett." "Elmondta, hogy most már ő nem ragaszkodik ahhoz, hogy édesanyja kivándorló útlevelet kapjon. Sőt, hálás lenne, ha csak látogatási útlevelet adnánk édesanyjának, mert akkor azzal érvelhetne édesanyja itt maradás ellen, hogy ha nem utazik vissza, akkor ő nem mehet többet Magyarországra és ez az angol lapnál derékba törné karrierjét. Ez az érv hatna anyjára."

Az őrnagy megkérte Lendvait, hogy segítse „Urbán” újságírói munkáját. (Loránt László Endre az MTI és a Népszabadság bécsi tudósítója). Lendvai ezt megígéri és teljesíti is, egyedi információinak sikeres felhasználását többször is nyugtázza „Urbán”, megemlítve, hogy főszerkesztői dicséretet is kapott értük. A titkos megbízott megállapítja:

„... Lendvai ma már nem csak és elsősorban már nem azért igyekszik nekünk szolgálatokat tenni – magyar létesítmények fényképeinek ingyenes közlésével, objektív irányú, pozitív hangú cikkek írásával és bizonyos információk ma még kezdetleges jellegű, de valószínűleg fejleszthető mértékű szolgáltatásával –, hogy elérje anyjának kiengedését Magyarországról, hanem mindenek előtt azért, mert érdeke viszonyának normalizálása velünk, mert e nélkül lelepleződik disszidens volta lapja előtt és komoly angol lap számára elveszti hitelét, seriozitását.”
„...adott már információkat, de sokkal ravaszabb annál, hogy további ellenszolgáltatás nélkül világosan ráálljon a nyílt információ szolgáltatásra.”

Lendvai persze tisztában van kollégája hátszínházi szerepével, megbízatásával, régóta jól ismerik egymást (disszidálása előtt, 1957 januárjában például együtt voltak Varsóban, ahol Loránt a Népszavát képviselte), belelátanak egymás kártyáiba. Amikor egyszer összevitatkoznak, s Loránt („Urbán” tm.) megjegyzi:

„Ugyan, Pali, ne etess! Vannak is neked elveid!”,
Lendvai („Cole Michael” tk.) így válaszol: **„Te pedig engem ne etess! Körülbelül tisztában vagyok azzal, miről van szó.”**

„Féktelen karrierizmusa, gyávasága, gerinctelensége”

1962. november 10-én a III/I csoportfőnökség 3-E alosztályának összefoglalója Lendvairól megállapítja:

"Féktelen karrierizmusára több oldalú adataink vannak. Egyéni érvényesülése érdekében politikai 'meggyőződését' teljesen feladta, ennek érdekében mindenre képes, volt barátait is hajlandó kiszolgáltatni. Befolyásosságát, összeköttetéseit igyekszik mindenhol hangsúlyozni..."

„Jelenleg már terhesnek tartja azokat a kapcsolatokat, akik tudják róla, hogy disszidált, csupán olyan körökkel tart kapcsolatot, akik célja elérésében segítségére lehetnek. Az ezekkel való kapcsolatot minden formában igyekszik kierőszakolni, illetve fenntartani.”

1962. november 24-én Komornik Vilmos r. alezredes, hírszerző csoportfőnök látogató útlevél kiadásáról intézkedik özv. Lendvai Andorné részére.

1963. január 4.: "Urbán" tm. jelentése "Cole Michael" ügyében, vette: Pék Jenő r.szds.

"Lendvai anyja mint ismeretes december végén látogató útlevéllel érkezett Bécsbe. Számára Lendvai és felesége lakásában egy szobát rendeztek be, – átmenetileg. Kínos meglepetésként hatott Lendvaira, hogy – mint nekem elmondta – anyja legszívesebben már nem is térne vissza Magyarországra. Elsősorban Lendvai felesége nem ért egyet ezzel. Barátságosan fogadta ugyan az öregasszonyt, de semmiképpen sem hajlandó belenyugodni abba, hogy állandóan a 'nyakukon maradjon.' Várható

ezért, hogy előbb-utóbb a két nő között rossz viszony alakul ki, amely természetesen negatívan, zavaróan hat majd Lendvai és felesége közötti harmóniára és Lendvai munkájára is. Ami a fentieken túl Lendvait illeti, ő két okból ellenzi anyja illegális kint maradását. 1., Kevesebb pénzbe kerül neki anyja budapesti támogatása, mint egy külön lakás, háztartás, stb. fenntartása számára Bécsben. 2., Attól tart, hogy anyja illegális kint maradása megakadályozhatja arra irányuló kérésének teljesítését, hogy az MNK Elnöki Tanácsa elbocsássa a magyar állampolgárság kötelékéből és ennek folytán azt, hogy ő hivatalosan beutazhasson Magyarországra."

1963. január 14.: 1/5 E sz. utasítás Takács elvtársnak Bécsbe.

"A legegyszerűbb az lenne, ha Cole nyíltan közölné anyjával kapcsolatos elképzeléseit. Ez – ismerve Cole jellemét – nem valószínű. Jellemével kapcsolatban az ellenőrzés alátámasztotta az eddig rendelkezésre álló adatokat. Jellembeli gyengeségei, amelyek Cole egész magatartását megszabják, karrierizmusa, gyávasága, gerinctelensége mind olyan tulajdonságok, amelyekkel ügyesen operálva elérhetjük a korábbi, vele kapcsolatos utasításokban már közölt célt. Az adott helyzet kihasználására tettünk lépéseket (állampolgársági ügyének lelassítása), azonban feltétlenül szükséges, hogy a vele való munka párhuzamosan haladjon. A Központ és a rezidentura lépései között feltétlen összhangnak kell lennie. Olyan viszonyt kell kialakítani vele, amely kizárta teszi a csak 'adom-veszem' alapon való információ szerzést, látnia kell azt is, hogy még mindig van jóvátennivalója velünk szemben." "Fóti"

1963. január 17.:

„Lendvai anyja és felesége között máris érezhető a feszültség. Anyja szemlátomást elhanyagolva érzi magát és máris elkívánczik tőlük. Egyelőre elutazik Izraelben élő

testvéréhez. Lendvai kérte, hogy ezt tartsam teljesen titokban, mert anyja útlevele csak Ausztriára szól. Az izraeli követség külön betét vízumot ad, melynek nem lesz nyoma az útlevelemben.” – jelenti „Urbán”,

majd hozzáteszi: találkozásukkor Lendvai „rendkívül felvágott arra”, hogy Kreisky külügyminiszter saját levélpapírján írt neki, s „igazolásul előhúzta zsebéből” a „legilletékesebb helyről” származó rendkívül érdekes és bizalmas információkat tartalmazó levelet. (Bruno Kreisky szociáldemokrata külügyminiszter 1959-1966)

Lendvai és Bruno Kreisky

„Egyike a legjobb társadalmi kapcsolatnak”

A hírszerzés **1963.** június 10-i határozata megállapítja:

„Coleval 1962 júliusa óta tartunk operatív kapcsolatot. A rezidentura közvetett úton, „Urbán” fn. tm.-en keresztül találkozik vele rendszeresen. A beszélgetések során **bizalmas** jellegű anyagokat szolgáltat az osztrák politikai élettel kapcsolatban. Cole Michaellel való továbbfoglalkozás munkatervi feladat.”

Az 1963. július 24-i állambiztonsági jelentésben Palotás őrnagy már felértékeli "Cole Michael"-t, aki bizalmas elemeket is tartalmazó információival, lojális hangvételű cikkeivel "a kialakult viszony következtében **egyike a legjobb társadalmi kapcsolatnak**, aki esetleges kéréseinkre is rendelkezésre áll."

Személyével operatív kapcsolatot létesítettünk, tanulmányozása folyamatban van. A kapcsolat eredményeként rendszeres információkat szolgáltat - igen jó forrásokból - Ausztria politikai, gazdasági életével kapcsolatban. Információk, amelyek bizalmas elemeket is tartalmaznak, általában nem lépik túl a sajtószinvontát. Az általa tudósított főleg gazdasági szaklapokban megjelent cikkei lojális hangvételűek. A kialakult viszony következtében **egyike a legjobb társadalmi kapcsolatnak**, aki esetleges kéréseinkre is rendelkezésre áll. A vele való foglalkozás munkatervi feladatot képez.

„...egyike a legjobb társadalmi kapcsolatnak...”

És elérkezik **1963.** október 15., amikor a kis bizalmas információkért, lojális cikkekért, kérésre, szívességből készített interjúkért, tudósításokért nagy engedményre – a "külföldi tudósító" beutazási vízumára – való várakozás korszaka lezárul, mert a Magyar Népköztársaság belső és nemzetközi propagandájáért felelős legfőbb pártvezető: **Szirmai István**, aki személy szerint is nagyon haragszik barátjára, nyilvánvalóvá teszi **Pap János** belügyminiszter számára – amint már idéztem –, hogy Lendvait,

"Mivel nagyon csúnyán hagyott itt bennünket, csak akkor engedjük be, ha nagy segítséget nyújt nekünk, vagy nagyon jól dolgozik. Megfelelő ellenszolgáltatás nélkül nem érdemli meg, hogy hazajöjjön."

Az "**egyik legjobb társadalmi kapcsolat**" eddigi állambiztonsági teljesítménye tehát kevés a nagypolitika számára, amiből az a következtetés is eszébe juthat "a kapcsolatnak", hogy tán fő-

léje kellene menni az állambiztonság bürokratikus, lassú, körülményes, túl áttételes apparátusának, mely kisszerű helyben járásra kényszeríti Bécsben, s keresnie kellene az elérhető hazai politikai szálakat, összekötve azokat a már működő magas bécsi nexusokkal. Amíg **Szirmai** pártfunkcióban van, a kapcsolat kiindulópontját tán nem is a pártapparátusban kéne megtalálni, hanem a kormányzati, társadalmi körökben, Bécsben pedig lehetőség szerint Kreisky környezetében.

Loránt 1963-ban hazatér Bécsből (az Esti Hírlap belpolitikai rovatvezető-helyettese lesz, 1969-től ismét Bécsből tudósít 1971-ig, amikor szívinfarktust kap, és váratlanul Ausztráliába távozik feleségével annak rokonaihoz), **Heltai** veszi át az állambiztonsági kapcsolatok tartását Lendvaival, akiről 1964-ben már azt jelenti:

„Újságírói tekintélye, s anyagi helyzete erősödik. A közelmúltban irodát bérelt a tőzsde épületében, két titkárnőt foglalkoztat, gépkocsivezetőt vett fel. Rezsi kiadásai eléri a havi 12 ezer schillinget.”

Kihasználni a politikusok gyengéit

Heltai (aki 1963-tól 1969-ig, majd 1983-tól 1987-ig dolgozik Bécsben) kevés értékes információt szerez Lendvaitól, mert az gyanakszik rá, s érdeklődése egyre inkább a bécsi követség sajtóattaséja, **Bíró Gerd** felé fordul, aki átutazó vízumot ígér neki, amikor tudósítóként Romániába tervezi kísérni Pittermannt. Bár a hivatalos látogatást **1964** februárjában elhalasztották, Bíró segítségével Lendvait 48 órás magyarországi tartózkodása alatt fogadta a Külügyminisztérium sajtófőnöke, együtt vacsorázott **Ortutay Gyulával**, az Elnöki Tanács tagjával, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának főtitkárával, továbbá vezető újságírókkal, sőt a Népszabadság KB-tag főszerkesztő-helyettese, **Rényi Péter** is találkozni akart vele, s a találkozóra csak azért nem került sor, mert Rényinek váratlanul el kellett utaznia Belgrádba. Miután tárgyalt **dr. Simon Koller** budapesti osztrák követtel is, az állambiztonsági vezetés már sokallja az engedékenységet és komoly

fejmosásban részesíti Bíró Gerdet („Németi” fn. titkos munkatárs), akiről Lendvai később azt tartja, hogy miatta tették ki a külügből és került át a Kereskedelmi Kamarához.

„Mint kiderült, ezzel a budapesti átutazási engedéllyel mi magunk járultunk hozzá Lendvai felértékeléséhez, mi magunk állítottuk ki róla azt a bizonyítványt, hogy ő, a volt disszidens magyar újságíró már a mi számunkra is akceptábilis, tekintélyes nyugati publicista számba megy...”

- írja **1964.** március 6-i jelentésében az őt jól ismerő **Loránt** („Urbán”), s azt ajánlja az állambiztonság illetékes vezetőinek:

*„**Bíró** kapjon legszigorúbb utasítást arra, hogy Lendvait ne fogadja, telefonhívásait ne vegye át. Ugyanakkor **Heltai** kapjon utasítást: sűrűn látogassa Lendvait, hivatkozzon Lendvai nekem tett ígéretére és nyíltan kérjen tőle bizalmas információkat. Caplitzassuk Lendvait az utolsó pillanatig márciusi vízumának kiadásával és ezt a vízumot csak **Heltai** segítségével kapja meg. Ismétlem: Lendvai megígérte Heltai fokozott informálását, de ugyanakkor arra célzott: őneki már Heltainál sokkal magasabb színvonalú magyar kapcsolatai vannak, más irányú szolgálatokat is tesz Magyarországnak.”*

Bíró kapjon legszigorúbb utasítást arra, hogy Lendvait ne fogadja, telefonhívásait ne vegye át. Ugyanakkor Heltai kapjon utasítást: sűrűn látogassa Lendvait, hivatkozzon Lendvai nekem tett ígéretére és nyíltan kérjen tőle bizalmas információkat. Caplitzassuk Lendvait az utolsó pillanatig márciusi vízumának kiadásával és ezt a vízumot végül csak Heltai segítségével kapja meg.

Ismétlem: Lendvai megígérte Heltai fokozott informálását, de ugyanakkor arra célzott: őneki már Heltainál sokkal magasabb színvonalú magyar kapcsolatai vannak, más irányú szolgálatokat is tesz Magyarországnak. E beszélgetéskor még nem volt tudomásom - mert Lendvai

„...más irányú szolgálatokat is tesz...”

[Megjegyzés: „Urbán” itt megszegi a belső szabályt amikor fe-

dőneve helyett valódi nevén említi kollégáját, lebuktatva őt a maga módján.]

Bécsben a rezidentúra ekkor úgy látja:

*„Egyre zavarosabb lesz a helyzet Cole ügyében. Helyes lenne a KÜM-mel egyeztetni a további lépéseket. Herczegről teljesen leszakadt, mivel nem látja értelmét, hogy miért tartson kapcsolatot vele, mikor Németi elvtárs útján minden simán elintéződik. Németi elvtárrsal alaposabb beszélgetést folytattam le és figyelmeztettem azokra a lazaságokra, melyek tapasztalhatók nála (fecsegés, elmentés eljárás ügyekben, stb.) **Mecseki**.”*

„Cole Michael” tudja, hogyan kell bánni a politikusokkal, kihasználni emberi gyengeségeiket, s azokat saját javára fordítani. Így volt ez „Tutussal” is a sztriptíz bárban. Mint leírja (ÉS, 2006. jan. 13.) 1962 szeptemberében a Bécsbe látogató **Ortutay Gyulát** és négytagú kíséretét elvitte az egyik legmerészebb bécsi sztriptíz show-ra.

„Tutus beváltotta ígéretét: anyám rövidesen megkapta a kiutazási engedélyt. Ez a közbenjárás nyilván zavarta a belügyi szervezési terveket.”

Ortutay másfél év múlva újra Bécsben járt egy kongresszuson, és megint szeretett volna megnézni egy show-t kísérelve együtt.

„Egy másik éjszakai lokált választottam és a szünetben szóba hoztam, hogy látva az új Kádár-irányzatot („aki nincs ellenünk, az velünk van”), kaphatnék-e vízumot riportkészítéshez. Ortutay, a rezsim kirakatfigurája újra a saját szakállára cselekedett és elintézte beutazásomat.”

És Lendvai tíz napot töltött Budapesten a Hazafias Népfront Kongresszusa alkalmából. **Karasz Lajos** ezredes, a kémelhárítás csoportfőnöke keserűen állapítja meg, hogy nemcsak számtalan kollégájával találkozott, hanem:

„Érkezése után rövidesen jelentkezett a budapesti brit nagykövetség Carless nevű I. titkáránál, aki már előre tudott érkezéséről és Simon Koller, budapesti osztrák követnél, mindkettőjünkkel hosszabb beszélgetést folytatott. Ebéden látta őt vendégül az angol nagykövet és az osztrák követ, erre az alkalomra Koller követ Lendvaival együtt meghívta az akkor Budapesten tárgyaló nyugat-német kereskedelmi delegáció egyik tagját, dr. Laubot is...”

A Főcsoportfőnökség megelégteli „Cole” lavírozását

A III. Főcsoportfőnökség vezetése megelégteli, hogy „Cole” ügyesen lavírozva szabadon mozog és tárgyal az országban, ám cserébe nem ad magasabb fajsúlyú operatív információkat. Ezért úgy döntenek, hogy vissza kell térni az alap követelményhez, melyet a **Szirmai István**, az MSZMP KB titkára és **Pap János** belügyminiszter fogalmazott meg számukra 1963. október 30-án:

„Mivel nagyon csúnyán hagyott itt bennünket, csak akkor engedjük be, ha ő nagy segítséget nyújt nekünk vagy nagyon jól dolgozik. Megfelelő ellenszolgáltatás nélkül nem érdemli meg, hogy hazajöjjön.”

1965. május 3-án a III/I-es csoportfőnökség összegezi tapasztalatait, s egybeként megállapítja:

„Először 1962 júliusában vettük fel vele a kapcsolatot Bécsben az ő kérése alapján. Elmondása szerint azért jelentkezett, mert 'lojálissá' akarta tenni a kapcsolatot volt hazájával, de később kiderült – ő maga mondta el -két célt akart elérni: 1., a magyar állampolgárságból való elbocsátását; 2., beutazási engedélyt kapni Magyarországra, valamint a kelet európai szocialista országokba, hogy itt helyszíni tudósításokat készítsen. „Cole Michael” féktelen karrierista. Egyéni érvényesülése érdekében politikai 'meggyőződését' teljesen feladta, ennek

érdekében mindenre képes. Nagyképű és öntelt. Befolyásosságát és összeköttetéseit igyekszik mindenhol kihangsúlyozni. Erősen anyagi."

Jelenleg az angol "Financial Times", a bécsi "Presse" és a svájci "Die Tat" c. lapok munkatársa.

"Cole Michael" féktelen karrierista. Egyéni érvényesülése érdekében politikai "meggyőződését" teljesen feladta, ennek érdekében mindenre képes. Nagyképű és öntelt. Befolyásosságát és összeköttetéseit igyekszik mindenhol kihangsúlyozni. Erősen anyagi. Szakmailag jól

„Féktelen karrierista, érvényesülése érdekében mindenre képes...”

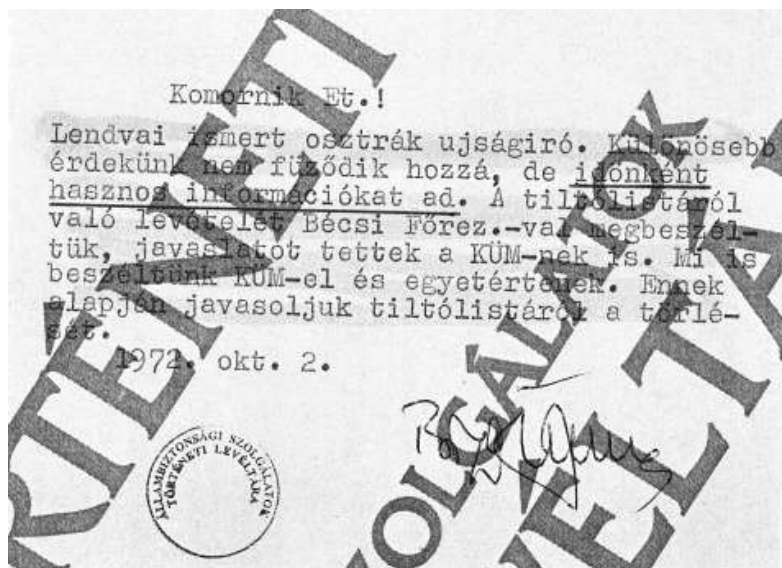
"Paul" 1965 mozgalmas esztendejében

Több csatornán keresztül közlik Lendvaival, hogy segítséget várnak tőle, mint volt párttagtól, karhatalmistától, az '56-os „Fehér Könyv” egyik szerkesztőjétől politikai és gazdasági információk szerzésében, választól függ, hogy miként értékelik jövőben beutazási kérelmeit, állampolgárságból való elbocsátását, disszidálásának tényét, kezdeti uszító cikkeket jobboldali lapokban.

Az akció nem hozza meg az elvárt eredményt, ezért **1965** októberében a BM. tiltó névjegyzékre vette Lendvait, intézkedett, hogy ne kapjon beutazási engedélyt a Szovjetunióba, Bulgáriába, Lengyelországba, Romániába, Csehszlovákiába és az NDK-ba. (Ezzel egy időben „Németi” titkos munkatárs új hálózati beosztást kapott egy másik társosztályon, nehogy még egyszer hibát követhessen el.) Valamennyi szocialista ország eleget tett a kérésnek.

„Folyamatos beutazásához operatív érdekeink fűződnek”

Ugorjunk itt egy nagyot oda, amikor feloldják a tiltást, s meg is indokolják, hogy miért. 1972. október 2-án – mint korábban idéztem – **Bogye János** úgy látja, hogy „**Lendvai... időnként hasznos információkat ad.**”

Bogye Komorniknak: „Lendvai időnként hasznos információkat ad.”

Ezért a hírszerzés – a Külügyminisztériummal egyetértésben – közli az igazgatásrendészettel, **hogy**

„Paul Lendvai osztrák állampolgár folyamatos beutazásához operatív érdekeink fűződnek.”

Lendvai ezt a változást Bruno Kreiskyhez fűződő kapcsolatának tulajdonítja, Kreisky 1970-től 1983-ig szövetségi kancellár, ő pedig 1972-ben társszerzője egy Kreiskyről megjelent életrajzi kötetnek.

III/I Csofeg 3-as Osztaly

Handwritten notes on the document include:
 K^v- 67/58-191/172 313
 Saigonian titkos!
 1743/66
 A large stylized 'X' or 'A' is drawn over the bottom right portion of the page.

SZOLGÁLATI JEGY
„TILTÓNÉVJEGYZÉK”RE

Kérem az alábbi adatokkal rendelkező személyt

8 „TILTÓNÉVJEGYZÉKBE FELVENNI

a „TILTÓNÉVJEGYZÉK”-BŐL TOROLNI

születési neve: **KÉN VAI** Utóneve: **DEL /Pál/**
 anyja neve (asszonyoknál leánynevét): .....
 hivatalos helye: **Budapest,**
 teljes neve: **Polacsek Edit** Születési éve: **1929.**
 glancképe: **újságíró**
 Állampolgársága: **osztrák**

INDOKOMAS:

lyamatos beutazásának operatív érdekeink fűződnek.

enti indokok alapján úgy határoztam, hogy nevezett személy Magyarországra történő beutazáshoz, beutazásához vizumot nem kaphat.

midwest 1912, pt. 2.

250mL

...főnök, kapitány

P. H.

1/117. Osztály Vezetőjének!

Bogye: „Folyamatos beutazásához operatív érdekeink fűződnek.”

Itthon ekkor már szabad a terep: Szirmai István három éve halott, Pap János kilenc éve nem belügyminiszter, hét éve nem minisz-

terelnök-helyettes. Lendvai beágyazott kapcsolatait sokan ismerik, sőt, az azokhoz fűzött legendákat is. Közülük van, amit 2006-ban így cáfol:

„Loránt aztán rejtélyes körülmények között eltűnt Bécsből. 1971. július 23-án a lengyel állambiztonsági szervek közölték a BM Nemzetközi Kapcsolatok Osztályával, hogy feleségével együtt Ausztráliába disszidált, ahol feleségének rokonai éltek. A jelentés utolsó mondata: 'Loránt Bécsben kapcsolatot tartott Paul Lendvaival, aki összeköttetésben állt az amerikai hírszerzéssel és cionista szervezetekkel.' Ha ezt az irattárban eltemetett 'Michael Cole' tudta volna!'”

Jellemző mozzanat: amikor kilenc évvel később a prágai repülőtéren nem engedik belépni Csehszlovákiába, telefon Bécsbe, és az osztrák külügyminiszter magához kéri a csehszlovák nagykövetet. A tiltakozásra Lendvai nyomban megkapta a beutazási engedélyt.

Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában olvasható „Cole Michael társadalmi kapcsolat” című dossziének van egy **1972.** október 2 utáni fejezete, amelyet Lendvai eddig gondosan **átugrott és elhallgatott**, a Heti Válasz munkatársa pedig nem talált meg a Külügyminisztérium iratai között.

A történet egyik főszereplője „**Zsigmondi**” titkos munkatárs (hogy ki ő, arról később), aki annyira bizalmas viszonyban van Paullal, hogy még azon a szűk körű fogadáson is ott van, amelyet Lendvai, a The Financial Times bécsi tudósítója ad lakásán **1974.** november 19-én. Megjelent Bruno Kreisky kancellár a feleségével, továbbá az igazságügy miniszter, a nyugati diplomáciai élet és az osztrák sajtó körök több vezető képviselője. „Zsigmondi” lazán cseveg az Egyesült Államok bécsi nagykövetségének egyik vezető tisztségviselőjével, Arnold úrral, akitől megtudja, hogy Ford elnök jövőre sielni jön Tirolba, aztán Ausztriába látogat. „Zsigmondi” november 25-én jelenti is haza a hírt, ám „Keresztes” ráírja: „Az információ operatív szempontból érdektelen.” Hát persze, hogy az.

„Az ellenforradalom 20. évfordulójának ellensúlyozására”

Ennél lényegesen érdekesebb azonban az, amit „Zsigmondi” tm. **1976. április 26-án** Bécsből jelent a rezidentúrának, az pedig május 5-én a Központnak. Idézzük szó szerint „Zsigmondi” titkos munkatárs jelentését:

*„Amikor **1976. április 23-án**, pénteken a nemzetközi sajtóklubban voltam és éppen az UPI jelentését olvastam, a szobába lépett Paul Lendvai és odajött hozzám. Érdeklődött aziránt, hogy mi újság Magyarországon, mondtam neki különösebbet nem tudok mondani.*

Később félrehívott és egy elgondolását közölte velem. Tájékoztattott arról, hogy az ellenforradalom 20 éves évfordulója alkalmából Nyugaton visszaemlékezéseket kívánnak rendezni és vannak tervek Ausztriában is. Ő viszont ennek ellensúlyozására szeretne az osztrák televízióban 50 perces filmet készíteni Magyarországról. Lényegileg a forgatókönyvet írná meg és az osztrák tv a magyar tv-vel közösen forgatná a filmet, mivel jó a kapcsolat a két tv között. Úgy gondolná – közölte velem – az egész filmet vinné egy Kádár-interjú. Mint mondta, ő szeretne egy beszélgetést folytatni Kádár Jánossal. Hangsúlyozta, ez még csak az ő elgondolása, nem közölte ezt az osztrák tv-vel sem, velük csupán a filmről beszélt, amelyhez igen-jét adta az ORF vezetősége. A megállapodás megkötése már csak rajta, Lendvain múlik, ugyanis az ORF (Osztrák Televízió) arra kért választ: mennyi honoráriumot kér Lendvai.

Véleményemet kérte, mit szólok ahhoz, menne-e a Kádár interjú. Én közöltem vele, hogy tudomásom szerint Kádár elvtárs ritkán ad külföldi újságírónak interjút és ez bizonyára meglehetősen megválogatás alapján történik. Lendvai közbevágott: mondta, hogy ő teljesen világosan

látja a helyzetet, éppen ezért szeretné tudni, vajon hivatalos helyen mit szólnának az ő ilyen elgondolásához. Egyúttal arra kért, hogy próbáljak valamilyen formában a Kádár interjú ügyében megtudni valamit egyáltalán a lehetőségekről. Azt is mondta, nem szeretne olyan helyzetet teremteni, hogy ő akár nekünk, akár saját magának kellemetlenséget okozna. Tudomásul veszi, ha nem megy a dolog, de addig hivatalosan nem akar lépni, amíg nincs valami információja a lehetőségekről.

Én megígértem neki, hogy ismeretségem köréből próbálok valamilyen formában választ kapni érdeklődésére és közlöm majd vele. Lendvai még hozzátette: magyar részről bizonyára tudják, hogy az általa szerkesztett Europäische Rundschau-ban magyar szerzők cikkei sorra jelennek meg teljes terjedelemben. (Most például Rényi Péter elvtárs cikke jelenik meg), s ezzel ő támogatja a mi véleménynyilvánításunk fórumát.

Később visszatértünk még egyszer az interjúra, s én megemlítettem neki: mint minden interjúnál gondolom az is fontos lenne, hogy tulajdonképpen a riporter mit akar kérdezni. Ő röviden így válaszolt: Ez nem probléma, mert ő a filmben az utóbbi időszakban megtett magyar fejlődést szeretné bemutatni.

Aztán azt is felvetettem: mi a garancia arra vonatkozóan, hogy a film bemutatásra kerül. Válasza: az ORF a „kezemben van”, ez nem jelent gondot, minden biztosíték meg van arra, hogy a film vetítésre kerül.

Még az is felvetődött a továbbiakban, hogy ha a Kádár interjúra sor kerülhetne, ő még valamilyen bővítést is tudna ajánlani. Kreisky kancellárral nagyon jó viszonyban van és meg tudná kérni arra, hogy ő is mondjon valamit, kedvezőt hazánkról. Ezt csak mint mellékést említ-

tette és mondta: ezen is lehetne gondolkodni.

*Végül arra kért, hogy **ne mondjam el** a magyar film és a Kádár interjú lehetőségének tervét senki, elsősorban osztrák kollégáknak és nyugati tudósítóknak, mert nagy a konkurencia és esetleg a tippet ellopják tőle.*

Megjegyzés: Miután ígéretet adtam arra, hogy a kérdett témában valamilyen válasszal leszek, kérném, hogy erről személyesen értesítést illetőleg választ kapjak.

Bécs, 1976. április 26.

„Zsigmondi”

Lendvai ünnepontó terve a 7-es vonalnak

A titkos munkatárs jelentését „**Dombi**” és „**Takács**” veszi Bécsben, s előbb táviratban, majd írásban jelenti Budapestre nemcsak a 3-as, hanem a „**7-es vonal**”-nak is május 5-én. A jelentés szabatosan és stilizáltan összefoglalja „**Zsigmondi**” slamos és stílustalan mondatait, a tartalom persze ugyanaz. Így kezdődik:

„Jelentem, hogy 1976. április 23-án a fedőszervben felteresett „Zsigmondi” megfelelő legendával és közölte, a nemzetközi sajtóklubból /Concordia/ jön, ahol Paul Lendvai-val az Europäische Rundschau szerkesztőjével beszélt, annak kezdeményezésére.

Lendvai segítséget kért „Zsigmondi”-tól az alábbi terve megvalósításához. Az ellenforradalom huszadik évfordulója alkalmáról történő megemlékezésekre különböző tervek vannak Nyugaton és Ausztriában is. Lendvai kifejezése szerint ennek ellensúlyozására egy filmet szeretne forgatni Magyarországról, amely hazánk fejlődését mutatná be az elmúlt években. A film forgatókönyvét Lendvai írná, a forgatást elképzelése szerint az osztrák és a

magyar TV közösen végezné. A témáról már tárgyalta az osztrák TV-vel, ott elvileg elfogadták a tervét, készek a filmet bemutatni. A nyitott kérdés mindössze az, hogy Lendvai mennyi honoráriumot kér a tervéért.”

Szükségesnek tartják megismételni: Lendvai arra kérte „Zsigmondi”-t: az újságíró kollégák előtt ne tegyen említést elgondolásáról.

És így végződik a jelentés a Központ 7-es vonalának:

„Megjegyzés:

„Zsigmondi” szóbeli tájékoztatója után kértem, a beszélgetést részletesen foglalja írásba és április 26-án adja át. Ez megtörtént. A jelentés alapján részletes táviratban jelentettem Lendvai tervét a 7-es vonalnak. /”Zsigmondi” jelentését mellékelem/. Ezért külön információs jelentést az ügyről nem készítettem.

Időközben a 7-es vonal válaszát, a tisztázandó további kérdésekkel együtt megkaptam. Azok megválaszolására „Zsigmondi”-nak utasítást adtam.

Bécs, 1976. május 5-én

***Dombi,
Takács”***

19/11. ...-3/1976.sz.jelentés 1 sz.mell.jel.

67/59-453/1/76

15.

24-28/76 234

Lendvai

Amikor 1976. április 23-án, pénteken a nemzetközi sajtóklubban voltam és éppen az UPI jelentését olvas-
tam a szabadság lapott Paul Lendvai és odajött hozzám. Neki
lódott szíránt, hogy mi újság Magyarországon, mondom neki
különösebbet nem tudok mondani.

Később félrehívott és egy elgondolását közölte
velem. Tájékoztattott arról, hogy az ellenforradalom 20 éves
évfordulója alkalmából nyugaton visszatérkezéseket kíván-
nak rendezni és vannak tervek Ausztriában is. Ő viszont
ennek a rendezvényezésére szeretne az osztrák televízióban
50 perces filmet készíteni Magyarországról. Legyenileg a
forgatókönyvet írni meg és az osztrák tv 8 magyar tv-vel
közösen forgatná a filmet, mivel az a kapcsolat a két tv
között. Úgy gondolná - közölte velem - az egész filmet
vinné egy Kádár-interjú. Mint mondta, ő szeretne egy beszél-
getést folytatni Kádár Jánossal. Hosszúvártam, és még csak
szó elgondolása, nem közölte azt az osztrák tv-vel sem,
valár csupán a filmről beszélt, amelynek igen-jét adta
az ORF vezetősége. A megállapodás megkötése már csak rajta,
Lendvain múlik, ugyanis az ORF (Osztrák Televízió) erre kért
választ: mennyi honoráriumot kér Lendvai.

Véleményemet kérte, mit szólók ehhez, menne-
a Kádár interjú. An közölte velem, hogy tudomásom szerint
Kádár elvtárs ritkán ad külföldi újságíróknak interjút és
ez bizonyára meglehetősen megállapítás alapján történik.
Lendvai közbevágott, mondta, hogy ő teljesen világosan
látja a helyzetet, éppen ezért szeretné tudni, vajon hívta
los helyen mit szólnának neki ilyen elgondolásához. Együttel
erre kért, hogy próbáljak valamilyen formában a Kádár
interjú ügyében segíteni valamit egyáltalán a lehetőségekről.
Azt is mondta, nem szeretne olyan helyzetet teremtani,
hogy ő skárástunk, a Kádár-ját megánsz kellemetlenséget
okozza. Tudomásul veszi, ha nem megy a dolog, de addig hiva-
tatosan nem akar lépni, amíg nincs valami információja a
lehetőségekről.

En megígérttem neki, hogy ismerettségem köréből
próbálom valamilyen formában választ kapni érdeklődésére és
közölni majd vele. Lendvai még hozzátette: magyar részről
bizonyára tudja, hogy az általa szerkesztett Európai
Rundschau-ban magyar szerzők cikkei sorra jelennek meg
és a perjelében most például Rényi Peter elvtárs cikke
jelenik meg, a ezzel ő támogatja a mi véleményvilágunkat.

Később visszatértünk még egyszer az interjúra,
én megígérttem neki: mint minden interjunál szokott lenni,
a fontos dolog, hogy tulajdonképpen a riportert mit akar
kérdezni. Ő röviden így válaszolt: Az nem probléma, mert
ő általában az utóbbi időszakban meglett magyarországi
színtérre szeretne megérkezni.

Azán azt is felvetettem: mi a helyzet a
filmmel, hogy a film bemutatása, körülbelül mikor
várható a "kezenben van", és nem jelent-e problémát
a film bemutatása, hogy a film bemutatása.

„Zsigmondi” jelenti Lendvai ajánlatáról 1976-ban (1. oldal)

Még az is felvetődött a továbbiakban, hogy ha a Kádár interjúra sor kerülhetne, ő még valamilyen bővítést is tudna ajánlani. Kreisky kancellárral nagyon viszonyban van és meg tudná kérni erre, hogy ő is mondjon valamit, kedvezőtlen hírekről. Ezt csak miután hallgattam meg, tette és mondta: ezen is lehetne gondolkodni.
végtül erre kért, hogy mondjon el a magyar film és a Kádár interjú lehetőségének tervét senki, elsősorban osztrák kollégáknak és nyugati tudósítóknek, mert nagy a konkurrencia és esetleg a tippet ellopják tőle.

Megjegyzés: Miután ígéretet adtam erre, hogy a kért interjúban valamilyen válaszban lesznek, kérem, hogy erről személyesen értesítést illetőleg válasz kapjak.

Bécs, 1976. április 26.

„Zsigmondi” jelenti Lendvai ajánlatáról 1976-ban (2. oldal)

Mi volt a titokzatos „7-es vonal”? A hírszerző csoportfőnökség **III/I-7 osztálya**, amelyhez az emigrációval kapcsolatos legbizalmasabb ügyek tartoztak, intézményi belső neve az „**aktív intézkedések osztálya**” volt. Három alosztályának elsődleges feladata: hírszerzés és bomlasztás, harc a fellazítási objektumok ellen. Rendkívül zárt, a csoportfőnökségen belül is szigorúan védett osztály volt, közvetlenül a csoportfőnök alárendeltségében dolgozott. Még a csoportfőnök-helyettesek sem tudtak azokról az információkról, melyekkel csak a csoportfőnök rendelkezett. Csoportfőnök történetünk idején: **Rajnai Sándor** (1967-1976), **Bogye János** (1977-1989).

10/11-3
...../1976.sz.jelentés

3 - nak !

7 - nek !

351 151 (151)
SZIGORUAN TITKOS !
KÜLÖNÖSEN PONTOS !

67/59 - 453/76

67/59 - 453/76

Céges és a
egyetlen

A témát alapjában
egyetlen kidőlt tal. /
67/59 - 453/76

Téma: "ZSIGMONDI"-val találkozó

Mell: 1 sz.mell.jel. 2 lap.

Jelentem, hogy 1976. április 23-án a fedőszervben felkeresett "ZSIGMONDI" megfelelő legendával és közölte, a nemzetközi sajtóklubból / Concordia/ jön, ahol Paul Lendvai-val az Europäische Rundschau szerkesztőjével beszélt, annak kezdeményezésére.

Lendvai segítséget kért "ZSIGMONDI"-tól az alábbi terve megvalósításához. Az ellenforradalom huszadik évfordulója alkalmáról történő megemlékezésekre különböző tervek vannak Magyarán és Ausztriában is. Lendvai kifejezése szerint ennek elvisszajelzésére egy filmet szeretne forgatni Magyarországról, amely hazánk fejlődését mutatná be az elmúlt években. A film forgatókönyvét Lendvai jóné, a forgatást elképzelése szerint az osztrák és a magyar TV közösen végezné. A témáról már tárgyalt az osztrák TV-vel, ott elfogadták a tervét, készek a film megforgatására.

A bécsi rezidentúra értékeli és továbbítja „Zsigmondi” jelentését 1. oldal

A nyitott kérdés mindössze az, hogy Lendvai mennyi honoráriumot kér a tervért.

A filmmel összefüggésben Lendvai elmondotta még, hogy szeretne interjút készíteni Kádár János elvtárrsal, s ez az interjú lenne a film gerince. Hozzátette, terve ezen részét nem közölte az Osztrák TV-vel, ott csak a filmről beszélt.

Ezek után Lendvai megkérdezte "ZSIGMONDI"-től mi a véleménye, kaphatna-e interjút Kádár elvtárrtól. Majd közölte, szeretné tudni, hivatalos helyen / a magyar illetékeseket értette ez alatt / mit szólnának elgondolásához. Ezért kérte "ZSIGMONDI"-t kiértekeznie meg megtudni a magyar álláspontot az interjú kérdésében. Nyomatékként hivatkozott arra, a magyarok nyilván tudják, hogy lapjában hazai magyar szerzők cikkei is közli, legközelebb például Rényi Péter cikke jelenik meg.

Lendvai megemlítette még, ha sikerülne a Kádár-interjú, bővíteni tudná a filmet azzal, hogy Magyarországra kedvező nyilatkozatot kérne Kreisky osztrák kancellártól, akivel nagyon jó viszonyban van.

Végül kérte "ZSIGMONDI"-t, az újságíró kollegák előtt ne tegyen említést elgondolásáról, nehogy ellopják az ötletét.

"ZSIGMONDI" ígéretet tett Lendvainak, tájékozódni fog, hogy magyar részről érdeklődést tanúsítanak-e a terv iránt és elvisele a kilátások Kádár elvtárrsal egy interjú készítésére. Az utóbbinál azonban utalt arra, hogy Kádár elvtárral utkar nyilatkozik külföldi újságíróknak, s akkor is elő megkezdés után.

A bécsi rezidentura értékeli és továbbítja „Zsigmondi” jelentését 2. oldal

Megjegyzés:

"ZSIGMONDI" szóbeli tájékoztatója után kaptam a beszélgetést részletesen foglalja írásba és április 26-án adja át. Ez megtörtént. A jelentés alapján részletes táviratban jelentettem Lendvai tervét a 7-es vonalnak. A "ZSIGMONDI" jelentését mellékelem :/. Ezért külön információs jelentést az úgyról nem készítettem.

Időközben a 7-es vonal választát, a tisztázandó további kérdésekkel együtt megkaptam. Azok megválaszolására "ZSIGMONDI"-nak utasítást adtam.

B é c s, 1976. május 5-én.

Dombi
Dombi

Török

A bécsi rezidentura értékeli és továbbítja „Zsigmondi” jelentését 3. oldal

Lendvai

A kapott utasításnak megfelelően a mai napon kerestem arra, hogy Paul Lendvaival beszéljek. A beszélgetésre a Concordia klubban került sor május 24-én. Beszéltem vele, hogy az ellenforradalom 20 éves évfordulója alkalmából tervezendő színházi tv film ügyében tájékozódjam magyar illetékeseknél. Mondtam neki, az általa felvetett Kádar - interjú elkészítése aligha valósulhat meg, sőt számítson rá, ha ilyen időnyél lépne fel, akkor nemleges választ kap. Elsősorban azért, mert ezt ilyen formában bizonyára nem tartják celszerűnek. Lendvai rögtön azzal válaszolt, hivatkozott arra, amikor velem arról a kérdésről tárgyalt, hogy a színházhoz ehhez a dologhoz sok reményt, ismerte a tényleges helyzetet. Később mondta, hogy a film többi részével kapcsolatban magyar részről nincs elzárkózás. Csak egy a feltétel, milyen lehetőség nyílik arra, hogy a magyar fél által javasolt részek belekerüljenek a filmbe vagy hogy egyáltalán betekintést kapjunk az egész művelet témával, tervvel kapcsolatban. Ezzel vonatközben Lendvai úgy nyilatkozott, hogy Rényi Péterrel a Népszabadság főszerkesztő helyettesével is tárgyalt már, felvetette neki a dolgot és tőle is segítséget kapna. Mondta, hogy június első felében elárja a szerződést az osztrák televízióval és megkezdődik a film előkészítése, a magyar tv bevonásával, amelyet aztán majd az osztrák tv intézköztet velem, hogy ez a film az osztrák vezérek számára készül, tehát figyelembe kell venni a magyar, nyugati tömegkommunikációs szokásokat, de a főcélja az, hogy bemutassa a magyar fejlődést 1956 óta. Abban állapodtunk meg, hogy később, amikor perfektusodik a szerződés az ORF-fel, ismét beszélünk a filmről.

BUDAPEST, 1976. május 28.

Lendvai választ kap ajánlatára „a magyar illetékesektől” „Zsigmondi” útján

Nincs elzárkózás, javasolt részek és betekintés

„Zsigmondi” az utasításnak megfelelően 1976. május 24-én felkeresi Lendvait. A találkozóról május 28-án a következőket jelenti:

„A kapott utasításnak megfelelően alkalmat kerestem arra, hogy Paul Lendvaival beszéljek.

A beszélgetésre a Concordia klubban került sor május 24-én. Közöltem vele, hogy **az ellenforradalom 20 éves évfordulója alkalmából tervezendő osztrák tv film ügyében** tájékoztattam magyar illetékeseknél. Mondtam neki, az általa felvetett Kádár-interjú elkészítése aligha valósulhat meg, sőt számíton rá, ha ilyen igénnyel lépne fel, akkor nemleges választ kap. Elsősorban azért, mert ezt ilyen formában bizonyára nem tartják célszerűnek. Lendvai rögtön azzal válaszolt, hivatkozott arra, amikor velem erről a kérdésről tárgyalt, hogy ő sem fűzött ehhez a dologhoz sok reményt, ismerve a tényleges helyzetet.

Később mondtam, hogy a film többi részével kapcsolatban a magyar részről **nincs elzárkózás**. Csak egy a feltétel, milyen lehetőség nyílik arra, hogy **a magyar fél által javasolt részek belekerüljenek a filmbe vagy hogy egyáltalán beletekintést kapjunk az egész témával, tervvel kapcsolatban**. Erre vonatkozóan Lendvai úgy nyilatkozott, hogy **Rényi Péterrel**, a Népszabadság főszerkesztő-helyettesével is tárgyalt már, felvetette neki a dolgot és tőle is segítséget kapna. Mondta, hogy június első felében aláírja a szerződést az osztrák televízióval és megkezdí a film előkészületeit a magyar tv bevonásával, melyet aztán majd az osztrák tv intéz. Közölte velem, hogy ez a film az osztrák nézők számára készül, tehát figyelembe kell venni az itteni, nyugati tömegkommunikációs szokásokat, de **a fő cél az, hogy bemutassa a magyar fejlődést 1956 óta**.

Abban állapodtunk meg, hogy később, amikor perfektuálódik a szerződés az ORF-fel, ismét beszélünk a filmről.

Bécs, 1976. május 28.

Zsigmondí”

„Az ORF a kezemben van”

A történet folytatása nem dokumentálható az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában lévő iratok alapján, a „Cole Michael társadalmi kapcsolat” című dossziében itt megszakadnak az erre vonatkozó jelentések.

Ettől függetlenül persze az osztrák televízióban vetíthettek „egyensúlyozó” műsort Lendvaival, aki emlékezetesen azt súgta „Zsigmondi” titkos munkatárs fülébe: „*az ORF a kezemben van*”. Egy ügynök-vonatkozásában utal is Lendvai a forgatásra az Élet és Irodalom 2006. január 13-i számában:

„Az egyik legügyesebb ügynökkel akkor találkoztam, amikor az ORF tudósítójaként 1976-ban, a forradalom (sic!) huszadik évfordulójának előestjén egy kétrészes dokumentumfilmet forgattunk.” Egy mondatnál sem több az 1976-os produkcióról. A következő sorban már egy 1980-as forgatás kapcsán ír részletesen Spánn Gáborról, a „Harmat Gábor” fedőnevű titkos munkatársról, akit gyártásvezetőként osztottak be mellé, s mindenről jelentett.

Ismerve Lendvai habitusát, ha azt állítja, hogy forgatott Budapesten 1976-ban a forradalom (most már nem „ellenforradalom”) huszadik évfordulójának előestjén, akkor produkált is és produktuma eredményét bizonyára sugározta is az ORF. Nagy élmény lenne ma megtekinteni, figyelemmel eredeti céljára.

Azt csak találgatni lehet, mi volt „Zsigmondi” titkos munkatárssal a magyar vezetés számára 1976 áprilisában megüzent szándékának elsődleges motivációja: régi vágya, a Kádár-interjú kedvéért vállalni a nyugati **'56-os megemlékezések ünneprontó kontráját**, vagy a forradalom felizzó emlékének szocialista kiegyensúlyozása ürügyén **becserkészni Kádár Jánost**, hátha begugrik az üzletbe. Attól viszont nem kellett tartani, hogy ellopják az ötletét, senki nem állt sorban mögötte, aggodalmának – csak nehogy megtudják kollégái – sokkal egyszerűbb gyarló oka lehetett.

Atvétel: III-1-3

Csak a BM ált. szolgálati használatára!

6

OLTVÁNYI OTTÓ

Neve: .....
 (asszonyok leírása)

Előző neve: .....
 (asszonyok neve)

Születési év, hó, nap: 1925. dec. 2.

Születési hely: Debrecen

Anyja neve: Szegedi Mária

Foglalkozása: csapigő

Munkahelye: M.T. tudósító

Lakcíme: Debrecen, Mester u. 3.

Iskolai végzettsége: egyetem

Pártállása: felső előtt .....
 felső után: pk.

Katonai viszony: észak. 1918 .....
 észak. után: .....
 magyar

Állampolgársága: magyar

Nemzetisége: magyar

BM IX. 9. - 1943

2423-1

Oltványi Ottó 6-os kartonja (1. oldal)

„Zsigmondi”-t az Antall-kormány kinevezi az MTI vezérigazgatójává

Marad még az a kérdés: ki volt „Zsigmondi”, a rejtélyes közvetítő?

Lendvai mindegyik besúgó kollégáját leleplezte, megnevezve őket. „Zsigmondi”-val kivételt tesz. Mindvégig hallgat róla. Hálás neki a nem publikus közvetítésért, hiszen tervével valójában a követséghez kellett volna fordulnia, ő azonban tudta, miért választotta inkább az MTI bécsi tudósítóját. És csak „Zsigmondi” tudta, ki kezdeményezte a magyar vezetésnél a szocialista fejlődés eredményeinek kontrollált bemutatását az 1956-os forradalom valós történetének felidézése helyett, mint ahogy azt egész Európa, az egész világ tette 1976-ban.

Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában található hálózati nyilvántartás szerint „Zsigmondi” titkos munkatárs azonos **Oltványi** (Obendorfer) **Ottóval** (1925. december 21, Debrecen, Szegedi Mária).

Oltványi az MTI munkatársa, akit 1970 októberében hazafias alapon szervezett be a **hírszerzés III/I-3** osztálya, amely Nyugat-Európa és a NATO ellen dolgozott, majd 1978 januárjában átadta a **kémelhárítás III/II-10-a** alosztályának, amely a nemzetközi együttműködéssel foglalkozott.

Oltványi Ottó 1949-ben jogi diplomát szerzett Debrecenben, ahol a „Debreczen” című napilap munkatársa 1943-44, illetve 1945-51 között. Az MTI tudósítója Debrecenben (1951-71), Bécsben (1971-77), Bukarestben (1977-82, 1987-90). Az MTI belpolitikai főszerkesztőségének helyettes vezetője (1982-87), vezérigazgató (1990-93), az MTI Rt. Tulajdonosi tanácsadó testületének az MSZP által delegált elnöke (1997-2001), a testület tagja (2002-2005).

Az Antall-kormány döntött úgy **1990 novemberében**, hogy bizalmat szavaz Oltványinak, és kinevezi az egyik legfontosabb állami sajtószerv élére. Állambiztonsági múltjára senki sem figyelmeztette a miniszterelnököt, sem Boros Péter, a polgári tit-

kosszolgálatokat felügyelő tárca nélküli miniszter, sem az Információs Hivatal, sem a Nemzetbiztonsági Hivatal. Az első szabadon választott magyar Országgyűlés és annak Nemzetbiztonsági Bizottsága felkészületlenül és tájékozatlanul asszisztált a személyi döntéshez, miközben az MDF tagsága szüntelenül arról panaszkodott, hogy nincs saját sajtója, a megbízható embereket mellőzik, s mozdulatlanul uralkodik a múlt.

Oltványi alelnöke a Hírügynökségek Európai Szövetségének (1993-94). Megkapja az Osztrák Köztársaság Aranykeresztjét (1978), a Gyurcsány kormány 2005-ben a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztjének polgári tagozata kitüntetéssel ismerte el „több évtizedes sokoldalú újságírói és vezetői munkásságát”.

„A legendás vezető” 2010 decemberében az MTI új vezérigazgatója: Belénassy Csaba köszöntötte 85. születésnapján, s méltatta pályafutását. 2011. február 12-én hunyt el. Állambiztonsági érdemeit nyilvánosan nem értékelték, említést szokás szerint nem tettek róluk, még feldolgozásra várnak a kutatók számára.

Kádár-interjú és globális véleményformálás

Bogye János

„Cole Michael beszervezési jelölt, társadalmi kapcsolat” dossziéjában található iratok szerint a '80-as évek elejétől megkezdődik a Bécsben élő osztrák állampolgárságú publicista magyarországi térnyerése: fokozatosan **megnyílnak előtte a párt és a kormány vezetőinek ajtóit.** Ahogyan írja:

„A pozícióm az osztrák televíziónál (a közép-kelet-európai adások főszerkesztője) segített abban, hogy

*vezető politikusokkal, sőt még **Kádár Jánossal** is interjút készíthettem.”*

Mások is segítettek, **Rényi Péter**, az MSZMP Központi Bizottságának tagja, a Népszabadság főszerkesztő-helyettese kezdte (aki mindig maga mögött tudhatta a Politikai Bizottság nagy hatalmú tagjának, **Aczél Györgynek** a támogatását), a folyamatos beutazás biztonságát pedig **Bogye János** r. altábornagy, a hírszerzés csoportfőnöke garantálta, mert, mint írta, ehhez „*operatív érdeünk fűződik.*”

A globális véleményformáló

Hogy ez utóbbi pontosan mit jelent, még nem tudjuk, mert Bogye 1989. november 30-án nyugállományba vonult. (Ekkor kapta meg a ritkán adományozott Magyar Köztársaság Babérkoszorúval Ékesített Zászlórendjét és adta le a lakásán tartott 7.65 mm-es Scorpio típusú géppisztolyát.) Sem előtte, sem utána nem nyilatkozott Paul Lendvairól. Aki **2003**-ban, Medgyessy Péter miniszterelnöksége idején a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje a csillaggal kitüntetést vehette át életművéért a ma-

gyar parlamentben, Ausztriában pedig minden elismerést besöpört, ami számára fontos volt.

Sikereit látványosan, erős túlzásokkal demonstrálja a legkülönbözőbb fórumokon, saját személyének túl nagy jelentőséget tulajdonít nemcsak közép-kelet-európai szakértőként, hanem **globális** véleményformálóként is, az utóbbi körben interjú alanya volt – többek között – Hoszni Mubarak, Simon Peresz, Henry Kissinger, Muammar al-Kadhafi, Soros György, Simon Wiesenthal és mások.

Paul Lendvai és Simon Peres

A kritika időnként hisztérikus rohamot vált ki nála, ilyenkor alarmírozza híveit, és ösztözet zúdít a másként vélekedőre; tavaly novemberben a Magyar Rádió reggeli műsorában nem volt hajlandó válaszolni a riporter kérdéseire a Heti Válasz cikkével kapcsolatban, hanem miután felolvasta előre megírt dörgedelmét, lecsapta a telefonkagylót. Mondhatnók, az életkorral jár, legyünk megértőbbek. Igen, de azért mégsem elegáns. Már 50 évvel ezelőtt, 1962. május 10-én ezt írta haza: „*Hát az emberek olyan rohadtak.*” **Polgár Dénes**, aki jól ismerte őt, a hetvenes években

többször megjegyezte derűsen: „*Hiúságánál csak az arroganciája nagyobb a Palinak.*” Hogy a régi „jó barát”, Péter véleményét ne is említsük. Ámbár a „jó barát” elmarasztaló mondataihoz tegyük hozzá tárgyilagosan azt a kettőt is, melyet 1962. december 30-i jelentésében így rögzített Palotás Rezső őrnagy a BM III/I-3-E alosztályának: Vajda elvtárs

„elismerően húzta alá azonban Lendvai szellemi képességeit, szerinte ő az egyetlen disszidens újságíró, aki nem emigrációs vonalon dolgozik és nevet szerzett magának. Tehetségéről, nyelvtudásáról Vajda elvtárs dicsérőleg szólt.”

Ez is igaz. De akkor még nem mondtunk el mindent.

Dr. Ilkei Csaba
tudományos kutató

Amiről Bárándy dr. hallgat, és amiről hazudik

Ügyvéd kollégáiról, "ellenforradalmárokról" és nagy-
bátyjáról is jelentett

Mottó:

Az állambiztonsági hálózati személyeket arra tanították:

*tagadjanak az utolsó
utáni pillanatig, soha
semmit ne ismerjenek
el a bizonyítékok elle-
nére sem, vagy épp
azért, mert lehet, hogy
nem maradt semmi-
lyen bizonyíték. Az
emberek túlnyomó
többsége nem jár le-
véltárakba kutatni,
nem tudja, mit írtál le,
elhiszi, ha ügyesen
hazudsz, ha szánalmat
keltesz magad iránt,
ha bagatellizálsz a
történeteket, s megsaj-
nál: nem baj, mi így is
szeretünk. Nem kell
bocsánatot kérni, már
nem szokás, pártod*

Szófogadó a picli

*sem fog elítélni, leváltani, ellenkezőleg: ápol és eltakar,
megvéd a rivális párttól, sőt, küld lapjától egy tájékoztat-*

lan és felkészületlen újságíró is, akinek azt mesélsz, amit akarsz, le fogja írni, nem kérdez rá a lényegre, nekünk dolgozik.

*Nem találkoztam még egyetlen besúgóval sem, aki lebukása után azt mondta volna: **"Bocsánat, nem kellett volna. Ha valakinek anyagi, erkölcsi kárt okoztam, kész vagyok megtéríteni vagy lehetőségeim szerint jóvá tenni."***

Bárándy György ügyvéd állambiztonsági történetének évek óta van egy visszatérő mozzanata, amelyre ő mindenkor előszeretettel hivatkozik ártatlansága bizonyítékeként. Ezt legutóbb is megismételte az 56-os Intézet ügynöklistájának megjelenésekor: ***"Engem az 50-es évek elején megpróbáltak beszervezni, de nem sikerült, ezért Kistarcsára internáltak, aztán 3 évig burgonyát zsákoltam a Tolbuhin piacon, mai nevén a Vásárcsarnokban."***

A Kistarcsai Internálótábor volt beszélője

Ezért akár nemzeti hős is lehetne, a Rákosi-rendszerrel szembeszálló jellemes ellenálló. De erről nincs egyetlen dokumentum sem a levéltárakban. Van viszont az ellenkezőjéről. Soha, sehol nyomtatásban még nem jelent meg az a névsor, melyet az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában

találtam az Államvédelmi Hatóság VI. Jogi-, Börtönügyi és Vizsgálati Főosztályának a Kistarcsai Internálótábor Parancsnokságától származó iratai között.

A Kistarcsán fogvatartottak névsorában olvastam a következőt:

"Bárándi György. 35 éves, ügyvéd, budapesti lakos, 1 év 10 hónapja internálva. A Kat. Pol. beszervezett ügynöke volt, azonban tevékenysége dekonspirálódott, később az ÁVH ügynöke lett, de megbízását elfecsegte."

Bárándi György ávéhás ügynök Kistarcsán

Az Államvédelmi Hatóság ugyanis nemcsak a rendszer ellenfeleit, az "osztályellenség" prominenseit, a koholt perek áldozatainak hozzátartozóit, papokat, szociáldemokrata vezetőket vitt a Kistarcsai Internálótáborba, hanem saját hivatásos állománya és **besúgó hálózata** azon tagjait is, akiket büntetni kívánt pl. árulásért, dekonspirálódásért, zsarolásért, üzletelésért, sikkasztásért, fenyegetésért, jelentéstétel elmulasztásáért, felettesek megtévesztéséért, stb.

Itt olvasható azok bűne, akikkel Bárándy dr. egy lapon szerepelt. Például:

"Dr. Liszkay Nándor, 35 éves ügyvédjelölt, budapesti lakos. 3 és fél éve internálva. Nyilas párttagsága miatt beszervezve és mint az ÁVH. ügynöke megbízását kihasználva, több zsarolást követett el".

- 16./ **M i g e n d András** 40 éves, fűszerkereskedő, budapesti lakos. 2 év 9 hónapja internálva. 1944-ben nyugatra távozott. A felszabadulás után dem.ellenes kijelentéseket tett. 1950-ban az AVH.ügynöke lett, tevékenysége dekonspirálódott.
- 17./ **I r l i n g e r József** 26 éves, tisztviselő, szombathelyi lakos. 2 éva internálva. Önkéntes SS.katoná volt, majd az AVH.beszervezte, azonban a hatóságot félrevezette.
18. **Sav. Imre** 55 éves, nyelvtanárnő, budapesti lakos. 1 év 10 hónapja van internálva. Az AVH.ügynöke volt, feladatát nem megfelelően hajtotta végre, munkája dekonspirálódott.
- 19./ **H o r v á t h Lajos** 50 éves, napfényes, balfi lakos. 2 év 4 hónapja internálva. A Kat.Pol.ügynöke volt, megbízásból Németországban járt, egyik alkalommal leleplezték, azonban sikerült Magyarországra visszakerülnie. Nem bizonyítható, hogy beszervezték volna.
- 20./ **B á r á n d György** 35 éves, ügyvéd, budapesti lakos, 1 év 10 hónapja internálva. A Kat.Pol.beszervezett ügynöke volt, azonban tevékenysége dekonspirálódott, később az AVH.ügynöke lett, de megbízását elfecsegte.
- 21./ **B e r e c László** 38 éves, volt cső.szkv. győngyöspatai lakos. 1 év 7 hónapja internálva, mert mint az AVH.kapcsolata a politikai okból körözött személyről tudatosan nem tett jelentést.
- 22./ **H e g e d ű s Margit** 25 éves, ápolónő, budapesti lakos. 11 hónapja internálva. Rémizterjesztés miatt volt elítélve 4 hónap fogságra, majd az AVH.kapcsolata lett, azonban feladatát elfecsegte.
- 23./ **U r b a n Frigyes** 44 éves, műgyészi balfi. budapesti lakos. 9 hónapja internálva, mert mint a hatóság ügynöke feladatát nem hajtotta végre és 220 dollárt elsikkasztott.
- 4./ **Dr. L i s z k a y Mándor** 35 éves ügyvédjelölt, budapesti lakos. 3 és fél éve internálva. Nyilas párttagsága miatt beszervezte és mint az AVH.ügynöke megbízatását kihasználva, több zsarolást követett el.

Hegedűs Margit, 25 éves, ápolónő, budapesti lakos. 11 hónapja internálva. Rémhírterjesztés miatt volt elítélve 4 hónap fogházra, majd az ÁVH kapcsolata lett, azonban feladatát elfe-
csapte."

Urbán Frigyes, 44 éves, műegyetemi hallg., budapesti lakos. 9 hónapja internálva, mert mint a Hatóság ügynöke feladatát nem hajtotta végre és 220 dollárt sikkasztott."

A Kistarcsai Internálótábor 1953 őszén történt bezárása (átmenetinek bizonyult) előtt az ÁVH külön határozott saját foglyai sorsáról. 1953. augusztus 23-án az illetékes belügyminiszter-helyettes, **Györe József** egyebek között a következőket jelenti feletteseinek:

"26 személyt javaslunk külön bíróság elé állítani. Ezek valamennyien az ÁVH. és a volt Katona Politikai Osztály titkos munkatársai voltak, akik mint ilyenek ellenséges tevékenységet fejtettek ki vagy súlyos titoksértést követtek el. Ezen személyek felett csak külön bíróság ítélezhet, tekintettel bűncselekményük bizalmas természetére és a bizonyítási anyag operatív jellegére.

72 internált ügyében javasoljuk a rendőrhatalósági felügyelet alá helyezésüket. Ezeknél megfelelő bizonyítási anyag nem áll rendelkezésre és bűncselekményük jogi erejű alátámasztása nem lehetséges. Szabadlábra helyezhetők, azonban személyük veszélyességre való tekintettel javasoljuk letelepedési engedélyhez nem kötött helységekből őket szigorú rendőri felügyelet alá helyezni.

5 internáltat javaslunk szabadlábra helyezni, akiknek internálásuk előtti beosztására való tekintettel, szabadlábra helyezéséhez külön jóváhagyás szükséges."

Jelentés
Budapest, 1953. január 24.

Az internáltak felülvizsgálatára alakult belügyminiszteri bizottság a különleges intézkedés megtételét tartja szükségesnek 153 internált ügyében tekintettel az internáltak személyében és cselekményében rejlő veszélyességre. 153 internált ügyében a következőket javasoljuk:

további vizsgálatra, perújításra (50) fő
különleges bíróság elé 26 "
rendőrhatalmi felügyelet alá 72 "
szabadlátra helyezésre 5 "

50 személyt javasolunk további vizsgálatra, bíróság elé állításra - ill. perújítás - céljából. Ezen személyek részét

akciók, pártellenes csoport vezetője volt, jelentős tevékenységet fejtett ki, volt fasiszta vezető politikusok, volt fasiszta fegyveres szervezetek vezetői, egyes államellenes személyiségek.

Ezen személyekben megfelelő bizonyítási anyag nem áll rendelkezésre, hanem az ügyek egy részében már korábban is vizsgálat volt folyamatban. Vannak közöttük olyanok is, akiket a felszámolás utáni időben a bíróság elítélésében anyaghiány miatt hozott. Perújítás céljából újabb bizonyítékok beszerzése szükséges, hogy megérdemelt büntetésüket ne kapják.

26 személyt javasolunk külön bíróság elé állítani. Ezek valójában az ÁVH. és a volt Katonai Politikai Bizottság titkos munkatársai voltak, akiknek ilyenek, ellenséges tevékenységet fejtettek ki, vagy súlyos bűnöket követtek el.

Ezen személyek felett csak külön bíróság állíthat, tekintettel bűncselekményük bizalmas természetére és a bizonyítási anyag opsativ jellegére.

72 interpellált ügyében javasoljuk rendőrhatalmi felügyelet alá helyezésüket. Ezeknél megfelelő bizonyítási anyag nem áll rendelkezésre és bűncselekményük jogi erejű alá támasztása nem lehetséges. Szabadlátra helyezhetők azonban személyi veszélyességükre való tekintettel javasoljuk letelepedési engedélyhez nem kötött településekre őket szigorú rendőri felügyelet alá helyezni.

A jelentés nem szól arról, ami természetes volt: majd minden korábban beszervezett tovább szolgált.

A Katonapolitikai Osztálytól az Államvédelmi Hatóságig

Bárándy Györgyöt 1949 tavaszán szervezte be a **HM Katonapolitikai Osztálya**, amely az MT. 1949. december 28-án megjelent 4353/1949 sz. rendelete alapján beolvadt a Minisztertanács közvetlen felügyelete alá helyezett **Államvédelmi Hatóságba**. Az áprilisban Ausztriába átdobott Bárándy ebben az időben Salzburgban tájékozódott, "jogfolytonosan" vette át az ÁVH, senki sem kérte, hogy duplán lépjen be. Meglehetősen járatlanul és tapasztalatlanul mozog az idegen terepen, ellátmánya sem érkezik meg időben, a **CIC** (Counter Intelligence Corps), az USA totális elhárítást végző titkosszolgálati szervének rutinos rókái az osztrák elhárítással együttműködve hamar felfedezik. Dekonspirációjához hozzájárul, hogy a katonapolitika kinti ügynökeiktől épp úgy nem kap kellő segítséget, mint annak leghírhedtebb képviselőjétől: Berkesi Andrásról, aki – Bárándy szerint – provokálni akarta őt. Noha két napra hazarendelik, s új eligazítással küldik vissza, javított ellátmánnyal, a sikertelenség tovább kíséri.

Amire pedig hazakeveredik, már nem találja beszervezőjét: **Sármány József** őrnagyot, a katpol volt hírszerző főnökét, akinek el kellett tűnnie sógorának, **Pálffy-Oesterreicher György** altábornagynak, a katpol egykori vezetőjének 1949. október 24-i kivégzése után. 1960. augusztus 4-én Bárándy György dr. ("**Bokor Péter**") 5 gépelt oldalnyi beszámolót készít beszervezéséről, ausztriai tevékenységéről, kudarcának okairól a BM. II/5 osztályán – ez foglalkozott 1957-1962 között a belső reakció elhárításával – dolgozó kapcsolattartó tisztjének, dr. Horváth József r. századosnak, aki 1959 júliusától foglalkoztatta az 5. osztály e-alosztályán az igazságügy területén tevékenykedő ellenséges személyek felderítésének feladatával. "Bokor Péter" összefoglalóját itt olvashatják.

Adta: "Bokor Péter"

Vette: dr. Horváth József szds
1960. VII. 15.

Tárgy: Saját tevékenységével
kapcsolatos vissza-
emlékezés

J e l e n t é s

Budapest, 1960. augusztus 4.

"Bokor Péter" jelenti:

1949. tavaszán, helyesebben kb. március elején, régi, török-szentmihályi, gyermekkori ismerősöm, Vincze Nóra /aki aztán Sarmány Józsefné lett /megkérdezte, hogy nem lenne-e kedvem egy külföldi utra. Elmondta, hogy be tudna mutatni egy ismerősének, akinek módjában v n áttenni a határon, ha bizonyos szolgáltatásokat vállalom.

Miután a magam részéről, ha nem is mindenben értettem egyet a rendszerrel, de célkitűzéseit nagyjában helyeseltem, ugyanakkor ismerve az ideológiát tudtam azt is, hogy helyzetem - osztályhelyzetemenél - fogva, meglehetősen nehéz - úgy gondoltam, hogy egy ilyen külföldi uttal bizonyítékát szolgáltatnom lojalitásomnak és hazatérve nyugodt és biztos életem lesz. Ilyen körülmények közt közöltem Vincze Nórával, hogy hajlandó vagyok ismerőseivel összejönni.

Ha jól emlékszem - bár ez nem biztos - a Belvárosi Kávéházban találkoztunk először Sarmány József őrnaggyal. Bemutatkozánk, a Martini őrnagy nevet használta és közölte azt is, hogy a katonapolitikai osztályon dolgozik. Kikérdezett ismerettségem fölől, főleg, ami a külföldi ismerettségemet illeti. Amikor meghallotta, hogy meglehetősen jó viszonyban vagyok Zerkovitz Péterrel, arra a megállapításra jutott, hogy Salzburgba kell kimennem és megpróbálni igen óvatosan Zerkovitz Pétert - aki a CIO. szolgálatban áll - rábírt arra, hogy a katonapolitikai osztály részére dolgozzon és később térjen haza. Minden természetesen már nem a Belvárosi Kávéházban zajlott le, hanem az Éva utcának egy második vagy harmadik emeleti lakásában. Itt találkoztunk rendszeresen, kb. 6-8 alkalommal. Ez alatt az idő alatt mondta el Sarmány József mindezt, amire szerinte szükségem lesz odakint és megtanított a hírközlés módjára. Megállapodásunk szerint időnként fel fog keresni valaki, aki "Péter" jelszóval jelentkezik, vele küldöm haza jelentéseimet, és tőle, helyesebben rajta keresztül kapom majd meg az utasításokat és a megérhetősem alapján képező pántzt. Megkérdeztem, hogy nem lenne-e helyesebb, ha valahol igyekeznék kint elhelyezkedni, ő azonban azt válaszolta, hogy ott senki sem kérdezi meg, miből élék. Ebben igaza is volt, bár a későbbiek során érzésem szerint rendezetlen anyagi helyzetem is oka volt

ABTL - 3.1.2. - M-18661

annak, hogy odakint gyanússá váltam. Ezt különben, hogy komolyan gyanússá váltam, csak itthon tudtam már meg.

Pontosnak tartom még megemlíteni, hogy Sármany József félkért, próbáljak fiatalembereket - férfiakat, nőket - főleg olyanokat, akik idegen nyelveket beszélnek beszerezni neki, mert nem sokára lesz a Világifjúsági találkozó és ott szeretné őket felhasználni. En a rendelkezésemre álló igen rövid idő alatt egy személyt mutattam be neki, Salamon Ágnest. Sármany József aztán több alkalommal találkozott vele. Később, pár hónap múlva megtudtam, hogy Salamon Ágnes is Ausztriában, Bécsben van. Tehát vagy őt is Sármany József juttatta ki, vagy diaszidált. Tény az, hogy azóta sem a hallottam arról, miszerint hazatért volna. Ha viszont kidisszidált, vagy akár Sármany József segítségével jutott is ki, de odakint felrugta az itthon kötött megállapodást, úgy nyilvánvalónak tartom, hogy a "Personalausweis" /személyazonossági igazolvány, 4 nyelven, amely nélkül abban az időben Ausztriában megmozdulni sem lehetett/ kiállítását megelőző CIC. kihallgatás alkalmával, amikor is a kihallgató mindenről indiszkrétan érdeklődött, megemlíthetett engem is, mint aki itthon a katonapolitikai osztály emberével hoztam össze. Ebben az esetben már nemcsak gyanús lehettem, hanem olyan egyén, aki ellen legfeljebb bizonyítékok nincsenek.

1949. április elsején Sármany Józseffel leutaztam, most nem tudom biztosan Szombathelyre a vagy Sopronba, de azt hiszem inkább Szombathelyre. Arra emlékszem, hogy este kivitt autóval Kismardára, aholis átadott a határőrség ottani parancsnokának, azt hiszem egy századosnak, aki aztán éjjel áttett a határhoz. Ha jól emlékszem Schaldorff, Oberwart vonalon keresztül jutottam el Grazba a legkülönbözőbb közlekedési eszközökön, Grazból pedig vonattal Leoben, Selztal, Bischofshofen utvonalon át Salzburgba. Ide április harmadikán érkeztem meg.

Másnap találkoztam egy volt iskolatársammal, ha jól emlékszem Ehrlich Lászlóval. Ő vitt el az összes hivatalokba, ahova el kellett mennem és ő vitt el a Gasthof Radaerba, ahol aztán egész kinti tartózkodásom alatt laktam is. /Hellbrunner Strasse./

Salzburgban meglehetősen sok ismerőssel találkoztam.

Berzeviczy Albert - odakint baron Berzeviczy - Killmannsseg néven szerepelt, miután anyja valóban Killmannsseg báróné volt és ez a család Ausztria egyik legrégibb, legelőkelőbb családja régi, itthoni legitimista, aki odakint is legitimista propagandát folytatt ki és akit Ottó "trónörökös" müncheni tartózkodása alatt valóban fogadott is. Ő volt az, akivel igen megbízhatóan közös ismerőseinknek össze is költöztünk, helyesebben ő költözött hozzám és meglehetősen hosszú ideig együtt is laktunk.

dr. Falczy István: ügyvédjelölt, régi ismerősöm, aki Siklery Endre: ugyancsak régi ismerőssel együtt disszidált.

Kluger Endre: vele a szállodában ismerkedtem meg. Szombathelyről disszidált, az amerikai hadseregben dolgozott, mint kugliállítgató.

gróf Szapáry Péter: aki valahogy igyekezett megélni, azt hiszem semmi más nem érdekelté. Ő is gyakran aludt nálam, ha nem volt máshol aludnia.

Kepes Sándor, akit Sitkery Edgáron keresztül ismertem meg és aki azonkívül, hogy primán bridgelt szerintem CIO. ügynök volt.

Hunkár Mihály: volt horthysta százados, különben igen régi előkelő család /császári és királyi aranykulcosos kamarás/ tagjai voltak a családnak, Horthyékkel közeli rokonságban. /Állásban nem volt, megélhetése mégis biztosított, az az érzésem, hogy nem kis CIO. ügynök, hanem komolyabb megbízással felruházott valaki.

Vásárhelyi István: Hunkár Mihály köréhez tartozott, de azt hiszem anélkül, hogy bármi komolyabb feladata lett volna.

Berkessi András: itthoni foglalkozását nem ismerem. Róla nemém minden kétséget kizáróan azt állítani, hogy CIO. ügynök volt.

Zerkovitz Péter: kétségtől és nyíltan a CIO. alkalmazásában állott és ezt mindenki tudta is róla. Ismeretségünk unoka- testvérem, Fábry Pál dr.-on keresztül. Ők az ellenállási mozgalomban együtt dolgoztak. Amikor kiderkeztem, azonnal felkerestem Zerkovitzot, aki természetesen igen barátságosan fogadott és egytuttal közölte velem, hogy unja már az itteni - t.i. salzburgi - dolgokat, ezért megkérte és kapta az amerikai bevándorlást és rövid időn belül, ha jól emlékszem 4-6 hetet mondott, utazni is fog. Így vele kapcsolatos megbízásomat teljesíteni nem tudtam, amit különben közöltem is itthon, mire egész általános jellegű megfigyelésekkel bíztak meg anélkül, hogy konkrét személyt, vagy munkakört jelöltek volna meg.

Amit tudtam tehát végeztem. Találkoztam egy alkalommal Vöröses János régi ismerőssel, aki elmondta, hogy el kellene adni egy robbanóanyag-szabadalmat, amit a jelenleg vele együttélő nő férje talált fel és aminek a leírása pontosan megvan nála, illetve nem a robbanóanyag összetételének leírása, hanem hatásának leírása. Azt mondtam, hogy ezt adja át nekem, megpróbállok valamit tenni vele.

Közvetítőleg meg kell jegyeznem, hogy ebben az időben már annyira nem volt pénzem, hogy kenyérre sem jutott. Mindez ugyanis 1949. szeptember végén történt. "Péter" mindössze két alkalommal volt nálam, ha jól emlékszem április végén és május végén. Közbejött a Rajk ügy is, ami egyáltalán nem háttérám megnyugtatóan, mert a magyar újságokból azt a hírt olvashattuk, hogy Pálffy György eladta a magyar titkos iratokat. Így nem tudhattam azt, hogy a külföldön működő ügynökök névsora nem került-e szintén illetéktelen kezekbe.

Junius, vagy Julius hónapban meglátogattam ugyan régi olasz ismerősem, Viglidia Edessé, aki két hétig Salzburgban maradt és ez alatt valahogy éltem, azzal, hogy amint pénzhez jutok viszonzni fogom neki, amit ez alatt az idő alatt nekem adott. Távozása után azonban a legnagyobb anyagi bajban voltam. Hiába táviratoztam Vincze Nórának - megállapodásunk az volt Sármany Józseffel, hogy ide táviratozok, ha valami baj van - semmi választ nem kaptam. Amint utólag megtudtam,

ezen nem is oszódzkodhattam, mert Sármany József sógora volt Pálffy Östreichner Györgynek /Pálffy né, Sármany Katalin/ így letartóztatott és Kistarcsán kötött ki. Itt találkoztam is aztán vele 1953. július, vagy augusztusban.

Amikor tehát már amugyis tarthatatlan volt a helyzetem anyagilag, épp akkor jött Verőss János ajánlata. A leírást megkaptam és ezzel a sa zsebében elindultam hazafelé. Ha jól emlékszem Múraszombatnál léptem át a határt, innen Szentgotthárdra vittek. Ide érkezett értem másnap a katonapolitikai osztály embere, akinek semmiféle nevére nem emlékszem jelenleg. A leírást át adtam neki és elpanaszoltam helyzetemet, kifejezést adva a feletti félelemnek, hogy a kinti ügynökök névsora esetleg illetéktelen kezekbe került. Ő megnyugtatót, hogy erről szó sincs, megnyugtatót afelől is, hogy ezután rendszeren fogom kapni az ellátmányomat. Két napig voltam itthon, aztán Deutschkreuznál áttettek ismét a határon.

Visszaérkezve Salzburgba azt a megállapodásszerű mesét adtam le, hogy Bécsben voltam, ott találkoztam egy csempésszel, aki részemre pénzt szokott hozni anyám otthoni áttutalása alapján. Pár nappal visszaérkezésem után az illető, akinek robbanóanyag leírását hazahoztam eltűnt Salzburgból. Hogy ki és hogyan tűntette el, azt mai napig nem tudom. /Értem az alatt, hogy magyar, vagy esetleg más szervek játszottak a közre./

Ez után egy ideig aránylag valóban rendszeren el voltam látva anyagilag. A szállodában rengeteg magyar lakott, akiknek nevére csak kisrészben emlékszem, így

Baksa Richárd: aki itthon is és odakinn is fektézett, feleségével élt ott.

Kovács Ferenc: aki ugy tudom, szintén Szombathelyről disszidált, mint Kluger Endre és ugyancsak az amerikai hadseregnél dolgozott valami kuliállítgatóhoz hasonló munkakörben.

Megjegyzem még, hogy amikor hazatértem alkalmával a katonapolitikai osztály megbízottjával beszélgettem, megbízást adott két személy utáni kinti, salzburgi érdeklődésre. Egyiknek a nevére nem emlékszem, a másik Kovács Lajos volt, akit itthonról is ismertem. Ez a Kovács Lajos közeli rokona volt Kiss József erdőmérnöknek. Kiss József testvére viszont, Kiss István férje volt Dálnoki Miklós Báldnak a felszabadulás utáni ideiglenes kormány miniszterelnökének. Kovács Lajost sikerült is megtalálnom, a másik személyt a legszorgosabb utánjárással sem lehetett megtalálni.

Kovács Lajos után érdeklődtem többeknél, így Berkessi Andrásnál is. Berkessi közölte velem, hogy Kovács Lajos még ügtem keres. /Itt közbevetőleg jegyzem meg azt, hogy Berkessi volt az, aki a későbbiek folyamán, november végén, december elején provokálni akart. Erre az időre már Kovács Lajos eltűnt Salzburgból és Berkessi azt mondta nekem, hogy Kovács Lajos a hazai hatóságok embere volt, őt, Berkessit is hazahozta, itthon beintegrálták, ő Magyarországra dolgozik. Így Kovács már felesleges kint, mert ő van helyette. Ekkor történt az, hogy én nem tudtam mit egyek. Ha Berkessi igazat mond, nem akartam feltétlenül lebuktatni, viszont, ha provokál én sem akartam lebukni. Végül arra meggyőződésre jutottam, hogy alsó sorban a magam biztonságára kell

gondolnom. Mellesleg itthon is azt az utasítást kaptam, még Sármeny Józseftől, hogy ha valaki itthoni ügynöknek adva ki magát jelentkezik nálam, haladéktalanul jelentsem fel, mert az valószínűleg provokálni akar csak.

Ilyen előzmények után elmentem Kepes Sándorhoz, aki meggyőződésem szerint OIC. ügynök volt, elmondtam neki az esetet és tanácsát kértem, hogy mit tegyek. Ő azt mondta, hogy van neki ismerőse, akinél meg fogja érdeklődni, addig ne tegyek semmit. Pár nap múlva közölte velem, hogy nem érdekes az ügy. Ez után Berkessi leszállt rólam./

Berkessi összehozott Kovácsal, hogy mit beszélgettünk vele, arra már nem emlékszem, de beszélgetésünkről egész biztos küldtem haza jelentést.

Annait kívánnok még csak megjegyezni, hogy Kovács Lajos nyilvánvalóan valóban a katonapolitikai osztály ügynöke lehetett, mert itthon találkoztam vele, lakásomon aztán fel is keresett, elmondta, hogy hazajött, itthon állást kapott és most nyugodtan és jól megél. Márpedig abban az időben aki külföldről hazatért, nem nagyon maradt szabadlábban, hacsak nem volt a miénkhez hasonló helyzete.

"Bokor Péter"

Megjegyzés: Folyamatosan utasításra leírja a beszerzésének külföldi tevékenységének, a OIC-nél történő kihallgatását, a hazai dekonspirációt és a Pörkölt ügyben betöltött szerepét. Ennek a feladatnak első részét hajtottta végre.

Intézkedés: A jelentésében írtakat a már rendelkezésre álló anyagokkal azonosítani kell.

dr. Horváth József r.szds.

K: 5 pld.

Közbevetőleg egyetlen megjegyzés a HM katonapolitikai osztályáról, nehogy félreértés essék tényleges hatalmáról és szerepéről. Legjobb ismerője, Kubinyi Ferenc írta – egyebek között – "A katonapolitika regénye" című kitűnő munkájában:

"Ez a camorrista szervezet volt az, melyhez képest a Péter Gábor által vezetett Államvédelmi Osztály csak siheder tanulónak tekinthető. Kegyetlenségében, embertelenségében az egykori Hadik laktanya kat.pol-os nyomozói és vezetői pályahosszal megelőzték az Andrássy út 60. alatt működő testvérintézményt. A harmadik magyar köztársaság, az 1945 utáni parlamentáris demokrácia megdöntésében – szovjet irányítással, a Magyar Kommunista

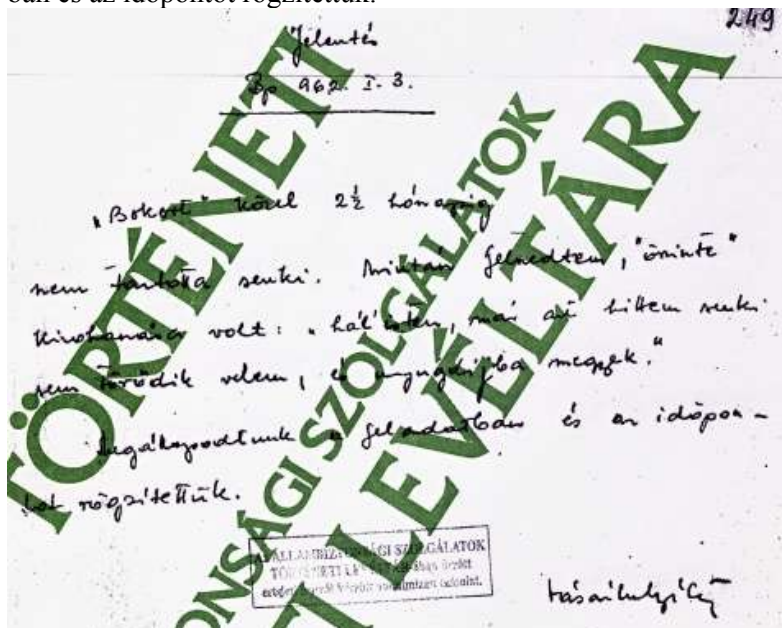
Párt vezetésével – nem az Államvédelmi Hatóság, hanem a Pálffy György által parancsnokolt Katonapolitikai Osztály játszotta a dicstelen főszerepet."

Horváth József dr., aki később, 1985-től a rendszerváltásig a III/III. csoportfőnöke lesz, 1958. szeptemberétől operatív tisztként tartotta a jogi vonalat, tőle 1961 áprilisában vette át "Bokor"-t **Vásárhelyi György** r. százados. (Horváth dr. ettől kezdve a szek-tás párttagok ellenőrzésére alakult csoport tagjaként Rákosi családjának ellenőrzésével foglalkozott.) 1962 elején a volt **II/2.** osztály, a kémelhárítás vette át Bárándy ügynököt, majd – figyelem-mel külföldi kapcsolataira – a **III/II-1** osztálynak dolgozott (elhá-rítás az USA és egyes latin-amerikai országok hírszerzésével szemben), ezt követte 1968-ban a **III/II-3.** osztály (elhárítás az USA, NSZK, Ausztria kivételével a többi európai NATO-ország, Törökország és a semleges államok hírszerzésével szemben). 1988 júliusában a **III/II-3-b** alosztálytól kapott "feldolgozó" fel-adatot. Mint ismeretes, tervezett szerepe volt 1989-ben Nagy Imre júniusi újrateremtésével kapcsolatban és az 1989 október 23-i ope-ratív biztosítás előkészítésében.

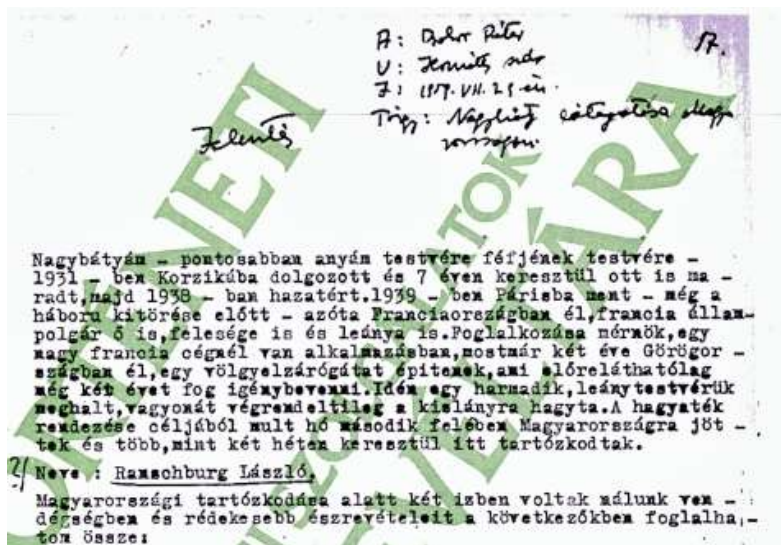
"Bokor Péter"-nek egyetlen munkadossziéja található meg az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában, ez 1959 jú-lius 11-től 1962. november 24-ig tartalmazza jelentéseit, noha ezen 3.1.2. M-18 661 sz. alatti dosszié borítóján ez áll: "Megnyit-va: 1960.II.27." Az ezt követő dossziéra van utalás 3.1.2. M-28 769 jelzettel, de még nem került elő.

"Bokor" **ügynök** méltán lépett elő később **titkos megbízottá**: termékenyen, lelkes tempóban dolgozott, nemcsak utasításra, ha-nem kezdeményezően is. Érezte munkája fontosságát: szemé-lyekkel kapcsolatos döntések megalapozásához járul hozzá. Ami-kor már túlságosan is önállósította magát, túlbuzgósága feltűnt tartótisztje felettetésének: Virág György r. százados csoportvezető-nek, aki 1960. december 13-án – dr. Hunyor Imre és báró Wodianer Rudolf ügye kapcsán – figyelmeztette dr. Horvát József r. századost: "**Bokor esetében különösen kell ügyelni arra, hogy ne ő vezessen minket, hanem mi őt.**"

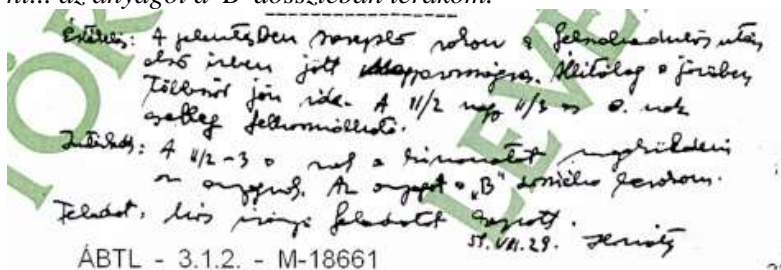
Az ügynök ügyvédnek már hiányzik az állambiztonsági munka, ha nem keresik folyamatosan és nem kap elég feladatot. Ezt az állapotot érzékletesen fogalmazza meg tartótisztjének, Vársárhelyi György r. századosnak 1962. január 3-i jelentése: "Bokort közel 2 és fél hónapig nem tartotta senki. Miután felszedtem, őszinte kirohanása volt: *'hál'isten, már azt hittem senki sem tördik velem és nyugdíjba megyek.'* Megállapodtunk a feladatokban és az időpontot rögzítettük."

Túlbuzgósága meggondolatlan lépéshez is vezet: **nagybátyjáról**, Ranschburg Lászlóról is jelent, aki francia állampolgárként Görögországban dolgozott és hagyatéki ügyben két hétre hazalátogatott.

A látogatásról szóló beszámoló egy mondatára ("... elhatározták, hogy gyakrabban, esetleg évenként ide fognak jönni") rögtön lecsap Horváth százados: "A II/2 vagy II/3-as osztálynak esetleg felhasználható. Intézkedés: A II/2-3 o.nak a kivonatot megküldeni... az anyagot a 'B' dossziéban lerakom."

Jelentések kollégái visszaéléseiről és a téglákról

Alapvető feladata azonban a "... rendszeres tájékoztatás az

igazságügyi vonalon lévő ellenséges személyek magatartásáról".
 (Értékelő jelentés, 1962. november 26.) Már első olvasható jelentésében, 1959. július 11-én hangsúlyozza, hogy "... az ellenséges elemek tevékenysége (értem ez alatt az ügyvédi vonatkozásokat, megnyilatkozásokat) aktivizálódást mutat... több olyan tag van, akiknek állásuk nincs, de pénzük van. Szórakozni járnak, fizetnek és nem tudni miből. A kérdést talán nem lenne érdektelen megvizsgálni."

... az ellenséges elemek tevékenysége (értem ez alatt az ügyvédi vonatkozásokat, megnyilatkozásokat) aktivizálódást mutat. Több olyan tag van,

ügyvédi körök: Dr. Bernát Ernő, Dr. Földes István, Dr. Asztalos István, Dr. Barta István, Dr. Bernát Ernő és Bernát Ernő fia. Az én nyomomra utalva az ügyvédek fel, hogy Bernát Ernő elváltam és több olyan tag van, akiknek állásuk nincs, de pénzük van. Szórakozni járnak, fizetnek és nem tudni miből. A kérdést talán nem lenne érdektelen megvizsgálni.
 1959. júli. 10. *Asztalos Péter*

A jelentések tetemes része ezért is az ügyvédi visszaélések és bűncselekmény-gyanús esetek jelzéséről szól. Pl. egyes ügyvédek arannyal üzletelnek.

ABTL - 3.1.2. - M-18661

egy kértelt verem 70. Hapuz HASZNOS
 Elmondol buolapeti (H. Becsi u. 105.)
 lellesol. Hapuz most kértelt buolapeti
 pebre es buolapeti van azol, leol
 apnet puz 500 gramu aranyat az
 állam buolapeti elolol. Elmondol
 apnet puz eugem is felkelt, hogy azol
 el 500 gramu aranyat, amit emu-
 utatolol. leol buolapeti el a kértelt
 buolapeti most 70. Hapuz buolapeti el
 azol

959. Sept. 15.

Bokor Petel

intézkedés: Elmondol apnet puz 500 gramu aranyat az
 állam buolapeti elolol. Elmondol
 apnet puz eugem is felkelt, hogy azol
 el 500 gramu aranyat, amit emu-
 utatolol. leol buolapeti el a kértelt
 buolapeti most 70. Hapuz buolapeti el
 azol

Rozsly, az,

Egy ügyvéd 5 ezer forintért arra vállalkozott 1959 decembe-
 rében, hogy elintézi valaki börtönbüntetése végrehajtásának fel-
 függesztését – intézkedés: megkeresni a bíróságon azt, aki meg-
 vesztegethető ezzel a pénzzel. Egy másik ügyvédnek is megvesz-
 tetési ügye volt, kicsalt az ügyfelétől 10 ezer forintot, bevitték a
 Tolnai Lajos utcába,

"...bent volt elég hosszú ideig és csak úgy tudott kijönni,
 hogy megbízásokat vállal, ennek értelmében mindent je-
 lentenie kell a rendőrségnek."

A dr. K. L. ügyvédről szóló jelentés 1961-ben Horváth százados szerint "gazdasági jellegű bűncselekményre utal". Ismét másik ügyben 1960. október 21-én jelenti "Bokor Péter" a BM. II/5-e osztálynak:

"N. Lászlóné győri ügyfelem közölte velem, hogy felfüggesztésem alatt dr. T. János (3.sz. Ügyvédi Munkaközösség) képviselte egy ügyben, melyben eltiltották 4 évre a szűcsipar gyakorlásától. Dr. T. János közölte vele, hogy amennyiben Pestre kíván jönni és rendelkezik 40.000. Ft-tal, amit hajlandó befektetni, úgy ezért az összegért megszerzi neki az eltiltás ellenére Budapesten a szűcsipar folytatására jogosító engedélyt."

Intézkedés: a befolyással való üzérkedésre utaló ügyet átadják a BRFK bűnügyi osztályának.. Frau J.L.Bécs és Budapest között bonyolítja csempész ügyeit (pénz, óra, porcelán, stb.), teheti, mert, mint mondja, a kémfőnök a barátja, de ennél is figyelemre méltóbb "Bokor" szerint, hogy az asszony a volt arisztokrácia ügyvédjével, a korábbi legnagyobb adófizető ügyvéddel, dr. H. Imrével tart kapcsolatot, akinek fia '48-ban, leánya, felesége, veje '56-ban disszidált, neki külföldön komolyabb pénze van, mégis itthon maradt, vajon miért? – teszi fel a gyanút megalapozó kérdést 1960. augusztus 13-án Horváth századosnak.

A legnagyobb vétkek egyike azonban egy ügyvédi munkaközösségben az, amiről az ügynök 1960. május 16-án jelent: dr. N. Miklós a 2.sz. ÜMK-ből 5 ezer forintért vállalt el egy ügyet, de

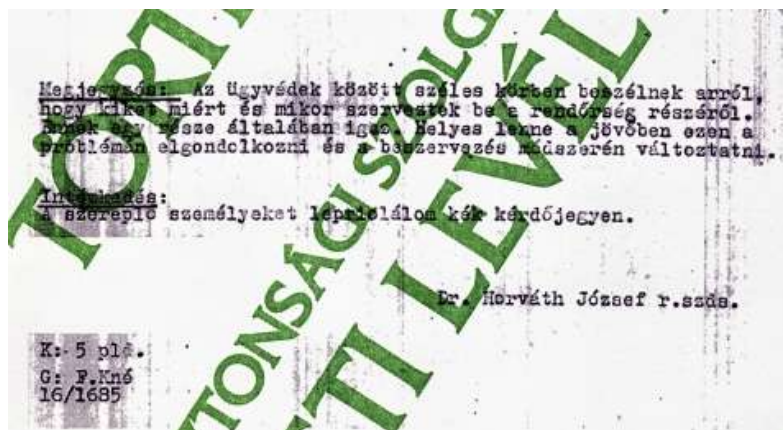
"...csak 2 ezer forintot vitt be a tzscs-be, 3 ezret pedig megtartott a háztáji gazdaságban",

Horváth századost azonban az információnál is jobban izgatja az, hogy – saját megjegyzése szerint – dr. N. Miklós az

"ellenforradalom alatt az ellenforradalmi bizottság tagja volt az Igazságügyi Minisztériumban... s a politikai vezetésre jellemző, hogy ügyvédi munkaközösségben praktizálhat."

"Bokor Péter" panaszkodik kapcsolattartó tisztjének, hogy rengeteg az átlátszóan viselkedő **beépített ember a jogászok között**, akikről köztudott rendőrségi beszervezettségük, mindig ropant jól értesültek, s nem lehet előttük semmit sem mondani, mert azonnal jelentik a megfelelő helyen. Az ügynök először 1960. március 31-i jelentésében szól lebukott besúgó ügyvédekről, majd július 8-i jelentésének direkt tárgya: **"BM. beépített embereinek tartott személyekről"**, s konkrét neveket sorol, akiknek tevékenysége köztudott. Valószínűleg sok találata volt, mert dr. Horváth József százados ezt írja a jelentés végére.

"Megjegyzés: Az ügyvédek között széles körben beszélnek arról, hogy kiket és mikor szerveztek be a rendőrség részéről. Ennek egy része általában igaz. Helyes lenne a jövőben ezen a problémán elgondolkozni és a beszerzés módszerén változtatni. Intézkedés: A szereplő személyeket lepriorálom két kérdőjegyben."

"Ellenforradalmárok" és rendszerellenesek

A társait besúgó ügyvéd a legmélyebb ellenszenvvel azok ellen fordul jelentéseiben, akik 1956-ban **"ellenforradalmárok"**

voltak, és továbbra is rendszerellenes politikai kijelentéseket tesznek. Nem kedveli például dr. B. Andrást, "aki egy rosszul provokáló egyén", s ezért még a nyomdafestéket nem tűrő káromkodását is szó szerint jelenti 1960. március 31-én. Dr. Kamarási László nyugati turistákkal barátkozik a Balaton körül luxuskörülmények között. Más elmondása alapján leírja "egy sötét alak", Dr. Meskó László ügyvéd, a 28.sz. Ügyvédi Munkaközösség tagjának 1956-os "ellenforradalmi" megnyilvánulásait (1960. december 16.), majd 1961. május 2-án azt az információt is jelenti, hogy Meskó dr. az ellenforradalom alatt minden beszédét magnetofonra vette, ezek a szalagjai ma is megvannak, így érthető módon feladatul kapja Vásárhelyi századostól, hogy

"Dr. Meskó Lászlóval kerüljön közelebbi barátságba, teremtsen olyan légkört, hogy Meskó ajánlja fel azt, hogy lejátssza az általa őrzött, az ellenforradalom alatt készített magnószalagot."

Az ügynök jelentése alapján Vásárhelyi százados értékelésében azt is megjegyzi:

"Érdekes felfigyelni Dr. Kuti László ügyvéd szovjetellenes kirohanására, akit ügyvédi körökben lojális gondolkodású embernek ismernek, baráti társaságban viszont a többihez hasonlóan ellenséges."

"Bokor Péter" hálózati személy jelenti, hogy hármásban történt beszélgetésük során szintén szovjetellenes kijelentéseket tett dr. Görgényi Dezső és dr. Puskás Károly, a 19.sz. ÜMK tagjai (1960. július 15.), mire Horváth százados feljegyzi:

"Dr. Görgényi és dr. Puskás több esetben is tettek ellenséges kijelentést. dr. Puskás az ellenforradalom alatt Kiszpesten a Kisgazda Pártot szervezte. Ellenőrzésük Bokornak állandó feladata."

Az ügynök egyik jelentésében leírja a Kisgazda Párt VI. körületi szervezetének 1956 októberében történt megalakulását, s azt, hogy akkor felkereste a szervezet Liszt Ferenc téri helyiségét:

"A helyiség különösen hemzsegett a kétes és gyanús alakoktól. Fegyveres suhancok, a kisgazda párt karhatalmi alakulata, "felkelők" ugyancsak fegyveresen jártak bent. Vezető kommunista személyeket és ÁVH-sokat kerestek. Erősen keresték pl. Borgos Gyulát, aki azelőtt is és jelenleg is a BM. titkárság vezetője. Elmondta egyikük – géppisztollyal (sic!) a vállán –, hogy kint voltak már Borgos lakásán- ha jól emlékszem az Attila uccát mondta – de onnan már megszökött."

Saját főnökéről, dr. Ádám Tiborról, a 25. ügyvédi munkaközösség vezetőjéről is jelent, mert pl. azt mondta:

"A legkomolyabb mértékben folyik a burkolt árdrágítás, bármerre nézünk, mindenütt ezt kell látnunk.", továbbá: "Mindenkinek, akivel csak beszéltem 1956-ban, azt mondtam, hogy menjen el innen."

Vezetője rovására írja azt is, hogy jó viszonyban van Kálnay Andrással, pedig tudja róla, hogy antiszemita. Dr. Soóky József (3.sz. ÜMK) ellenséges beállítottságú személy,

"egyáltalán nem híve a jelenlegi rendszernek", Németország helyzetéről azt mondta: "Lassanként ott tartunk, hogy Hitlernek szobrot fognak állítani, amiben a németeknek végeredményben igazuk is van, mert Németország jelenlegi felemelkedése tulajdonképpen Hitlernek köszönhető."

A két legkritikusabb rendszerellenes véleményt 1961. szeptember 11-én jelenti "Bokor". Dr. ifj. Virágh Gyula, a 40. sz. ÜMK tagja, aki "korábbi megnyilatkozásai alapján is rendszerellenesnek mondható", a következőket mondta:

"A kommunistákat jobban kellene égetni, mint a poloskákat, mert csak így lehetne kiirtani őket. Azok az emberek, akik ma vezető pozícióban vannak, a társadalom szemetjei. Ebben az országban és mindenütt, ahol a kommunizmus került uralomra, minden vonalon a legna-

gyobb rendetlenség és zűrzavar uralkodik. Sajnos, ennek mi isszuk meg a levét."

Dr. Kacsóh Zoltánt, aki a hálózati személlyel együtt a 25. sz. ÜMK-ban dolgozik, így mutatja be a besúgó: *"a háború előtt és után bíró, tipikus polgári demokrata"*, majd idézi kijelentéseit:

"A kommunizmus nem más, mint a pánszlávizmus újabb formája. Ez a jelszó csak a régebbit takarja. Amint ez előtt a művelt világ harcolt a pánszlávizmus ellen, épp úgy kell ma harcolnia a kommunizmus ellen. Végeredményben ennek a harcnak meg is kell történnie, mert a helyzet sokkal élesebb, mint a multban volt: akkor ugyanis csak arról volt szó, hogy a szlávok kerülnek-e uralomra, ma azonban arról van szó, hogy a szláv uralommal együtt a kommunizmus kerül uralomra, ami egyértelmű természetesen a kommunizmus bukásával."

Értékelés: "Dr. Virág és dr. Kacsóh az ügynök korábbi jelentéseiben is szerepeltek. Megnyilvánulásaik a rendszerünk elleni gyűlöletet mutatják."

Vásárhelyi György r.szds. 1961. augusztus 23-án jelenti "Bokor": Dr. Á. Tibor azt mondta dr. Cs. István ügyvédről, hogy *"az egy fasiszta."*

Adta: "Bokor Péter"

Vette: Vásárhelyi György r. adta
1961. szeptember 4.

Tárgy: HANGULATI

J E L E N T É S

Budapest, 1961. szeptember 11.

"Bokor Péter" úgyn. jelentés:

dr. ifj. Virág Gyula/pkv/ budapesti 40 sz. ÜMK.IX. Maday u.4./korábbi megnyilatkozásai alapján is rendezetlenségnek mondható/ "a kommunizmusnak jobban kellene égetni, mint a poloskakat, mert csak így lehetne kiirtani őket. Azok az emberek, akik ma vezető pozícióban vannak társadalom szeméttje. Ebben az országban és mindenütt, ahol a kommunizmus került uralomra minden vonalon a legnagyobb rendetlenség és zűrzavar uralkodik. Sajnos ennek mi isszuk meg a levét."

dr. Kacsó Soltán /pk/ Budapesti 25 sz. ÜMK.VI. Népköztársaság útja 41./háború előtt és után bíró, tipikus "polgári demokráta"/ "A kommunizmus nem más mint a pánszlávizmus újabb formája. Ez a jelző csak a régebbit takarja. Amint ezelőtt a művelt világ harcolt a pánszlávizmus ellen, épp úgy kell ma harcolniuk a kommunizmus ellen. Végeredményben ennek a harcnak meg is kell történnie, mert a világot sokkal élésebb, mint a múltban volt, akkor ugyanis csak arról volt szó, hogy a szlávok kerülnek-e uralomra, ma azonban arról van szó, hogy a szláv uralommal együtt a kommunizmus kerül uralomra, ami egyértelmű természetesen a kapitalizmus bukásával."

Ennél a beszélgetésnél jelen volt dr. Baránczy György és dr. Gábor János. Az utóbbi ügyvéd a 25 sz. ÜMK.-ben, utóbbi tanácskezelő bíró a pesti Központi Kerületi Bíróságon/

dr. Vidoni Ottóval utóbbi időben több alkalommal találkoztam. Hozzásegítettem ahhoz, hogy barátságjával szorosabbra hasson. Különböző dolgot nem közölt velem. Legközelebb cátkatörőn, 7-én fogok vele találkozni, amikor is a Kárpátba meghívott vadászára dr. Lendvai Erzsébettel és a hozzá tartozó nő is jelen lesz./ nevet ez alkalommal meg fogom tudni/. A meghívás azért történt, mert jövő héten hazautazik szabadságra és ez előtt még együtt kíván velem lenni. Kerek utasítást, hogy ezt az ismeretséget tovább apoljam-e. Magamból abbahagyni nem merem, viszont érdeklenség esetén nem kívánok ebbe a látogatásba kerülni, hogy valami kapitalista külföldi ismeretséget ápolok.

"Bokor Péter"

Megjegyzés: U. eddigi jelentései megbízhatónak mondhatók, azonban egyoldalú, ellenőrzésre szorul.

Értékelés: dr. Virágh és dr. Kacsóh az ú. korábbi jelentéseiben szerepeltek. Megnyilvánulásaik rendszerünk elleni gyűlöletet mutatják.

Feladat: 1./ Kísérje továbbra is figyelemmel megnyilvánulásaikat.
2./ dr. Halmos János és dr. Jármai Zsigmond ügyvédek keresse fel, ismerje meg a jelenlegi politikai állásfoglalásaikat, baráti körüket.

Találkozó: 1961. szept. 8. 9 h. Nyugati Étterem.

Vásárhelyi György r.szds.

Gimnáziumi osztálytársa, Dr. Vidoni Ottó az olasz követség sajtóattaséja, természetesen kapcsolatba lép vele, jelent róla, feltehetően "betechnikázott" lakásban. 1962-ben egyik találkozójukról szóló jelentésre már azt jegyzi fel Vásárhelyi százados, hogy:

"A találkozón részt vett Gergely Attila r.szds, II/2-d aloszt., aki az ügynök magatartását meghatározta."

"Bokor Péter", ha kell, a cél érdekében, **ügyvédi lehetőségeit** is beveti. 1960. december 13-án ezt jegyzi fel dr. Horváth József r.szds.:

"Báró Wodianer Rudolf letartóztatásával kapcsolatban az ügynök felvetette azt, hogy módja lenne megkapni annak védelmét. Ez lehetővé tenné számára azt, hogy – mivel jó barátja Wodianer – közel férközhessen hozzá és az esetleg szükséges adatokat megtudja... megegyeztem vele abban, hogy a védelmet vállalja el és utazzon le Pécsre egy esetleges beszélőre."

Más esetben, ha egy ügy valamelyik szereplőjének jogi képviselője is, ügynöki jelentésében ily megtévesztő módon fogalmaz:

"Mindezek az adatok P. utasítása alapján jogi képviselője – úgy tudom dr. Bárándy György – útján a szept. 30-ra kitűzött tárgyaláson kibuknak. Ez csak abban az esetben nem következik be, ha L.-né hajlandó P. zsarolásának eleget tenni és 100.000. Ft-ot fizetni." (1960. szeptember 8.)

A kapcsolattartó tiszt megjegyzése:

"A jelentésben foglaltakat felhasználás előtt meg kell beszélni, mert könnyen dekonspirációhoz vezet."

Dr. Bárándy György az 56-os Intézet Nagy Imre újratemetésének 20. évfordulója alkalmából nyilvánosságra hozott ügynöklistájával kapcsolatban zavaros és ellentmondásos nyilatkozatokat tett. Azt állította, hogy nem működött együtt az állambiztonsággal, de néha megkeresték "ezzel vagy azzal"; soha sem adott írásos jelentést, csak letettek egy magnót az asztalra és kérdésekre válaszolt. A lényeg azonban az – állította –, hogy soha sem mondott olyat, amivel másoknak ártott volna.

Dr. Ilkei Csaba
tudományos kutató

A harmatos hazudozó, aki tévés kollégáiról jelentett: Spánn Gábor

Fejezetek Spánn Gábor derűtlen dossziéiból

Mottó:

Az állambiztonsági hálózati személyeket arra tanították: **tagadjanak az utolsó utáni pillanatig**, soha semmit ne ismerjenek el, a bizonyítékok ellenére sem, vagy épp azért, mert lehet, hogy nem maradt semmilyen bizonyíték. Az emberek túlnyomó többsége nem jár levéltárakba kutatni, nem tudja, mit írtál le, elhiszi, ha ügyesen hazudsz, ha szájalmat keltesz magad iránt, ha bagatellizálsz a történeteket, s megsajnál: nem baj, mi így is szeretünk. Nem kell bocsánatot kérni, már nem szokás; pártod sem fog elítélni, leváltani, ellenkezőleg: ápol és eltakar, megvéd a rivális párttól, sőt, küld lapjától egy tájékozatlan és felkészületlen újságíró is, akinek azt mesélsz, amit akarsz, le fogja írni, nem kérdez rá a lényegre, nekiünk dolgozik.

SZIGORúan TITKOS!
KÜLÖNÖSEN FONTOS!
7380905 0b12

6

Cs. a BM poltitkai
----- határolás

0143-316-6

Családi neve: SPÁNN
Utónéve: GÁBOR

Előző neve (elnyelőkori neve):

Születési éve: 1938. szept. 3.

Születési helye: Budapest

Anyja neve: Parányi Zsuzsanna

Foglalkozása: Gyártásvezető

Munkahelye: Magyar Rádió és Televízió

Lakcíme: Bp. (X.), Harmat u. 17/b

XIV. kerület

Katonai viszonya: nem volt

Iskolai végzettsége: felsőfokú

Pártállása: nem volt

Szociális számozása: egyéb

Állampolgársága: magyar

Nemzetisége: magyar

Milyen kategóriához tartozik: lojális

332305

orolye!

Beszervezés ideje: 1971. november 22.

A beszerzés végzője (név, rendf. osztály): Berecz Károly, R. TITKOS, III/III-4

Osztályvezető: Informatika

A beszerzés alapja: 1971. évi 26. sz. törvény

A foglalkozás vonala: Tájékoztatás és Hírközlés

Fedőneve: "Harmat Gábor"

Kelt: 1971. évi nov. 26. nap.

Napló száma: 332305

Dokumentációs szám: H. 53115

Iráttári szám: M. 332305

A dosszié átadásának megjelölése

Kelt	Szerv. — osztály, Op. társ neve
71.XI.26.	III/III-4-c 5-a Berecz Károly fhdgy.
04	DHEX-XX-TF

332305

Spánn 6-os kartonja

Nem találkoztam még egyetlen besúgóval sem, aki lebukása után azt mondta volna:

"Bocsánat, nem kellett volna. Ha valakinek erkölcsei, anyagi kárt okoztam, kész vagyok megtéríteni vagy lehetőségeim szerint jóvá tenni."

Széles hálózati mozgástér

Spánn Gábor (Bp., 1938. szept. 3., Parányi Zsuzsanna) szakmai pályáját, munkahelyeit túl szűkszavúan írja le az 56-os Intézet ügynöklistája Nagy Imre újra temetésének 20. évfordulóján, így nem derül ki meglehetősen széles hálózati mozgástere.

A FÖMO-nál és a MA-FILM-nél volt gyakornok, 1959-től 1998-ig dolgozott az MTV-nél, azon belül 1986-ig a tv Híradó gyártásvezetője, gyártási csoportvezetője. E mellett 1970-től 1985-ig az ARD nyugatnémet közszolgálati televízió magyarországi képviselője, német nyelvű riport és dokumentumfilmek gyártásvezetője, időnként szerkesztője. Német nyelvte-

rületről érkező forgatócsoportok (Ausztria, NDK, NSZK) állandó kísérője. 1986-1989: az MTV Teletext főszerkesztő-helyettese. Dolgozik a Falu tv-nek és a Stúdió szerkesztőségének is. 1997-98-ban televíziós állása mellett a Ludas Matyi főszerkesztője, a tv3 és az MSAT kereskedelmi tv-k teletext szolgáltatásainak fő-szerkesztője. 1998-tól hét éven át a Magyar Rádió Kossuth Krónika műsorának jegyzetírója. Rádiós jegyzeteiből öt kötete jelent meg, köztük a fedőnevét ("**Harmat Gábor**") is címébe foglaló Harmatcseppek. A Szocialista Kultúráért kitüntetés birtokosa. 2006-tól a Szabad Föld című hetilap publicistája.

1971. november 21-én szervezte be a BM állambiztonsági főcsoportfőnöksége **III**-as csoportfőnökségének **4-c.** alosztálya, amely a "nacionalista" ellenzék elhárításával foglalkozott. Beszervező, majd kapcsolattartó tisztje az a **Berecz Károly** r. főhadnagy volt, aki Berecz János öccseként később a III/III. csoportfőnökség párttitkára lett. (Utána Spánnt átvette **Anhalt Róbert** r. százados.) Érdekes az állambiztonsági operatív nyilvántartó 6-os kartonján szereplő, "A beszerzés alapja" nevet viselő rovatban feltüntetett meghatározás, amely előbb "*gazdasági terhelő*", majd ezt nem törölő, hanem kiegészítő módon "*hazafias*" elnevezést tartalmaz. Megbízhatósági kategória besorolása: "lojális". Foglalkoztatási vonala: tájékoztatás és hírközlés. Informátorként kezdte **tmb.**-ként a **III/III-5-a** osztályon (kiemelt objektumok védelme: Magyar Rádió és Televízió, MTI, MUOSZ, Magyar Írók Szövetsége) fejezte be hálózati tevékenységét, amely feltehetően 1990-ig tartott, lévén, hogy kartonja nincs lezárva, irattározva, 04-es kódja pedig "*élő foglalkoztatott hálózat*"-ra utal.

Tévedés, hogy Paul Lendvai leplezte le személyes okán 2006-ban az Élet és Irodalomban. Ügynökmúltja már korábban nyilvánosságra került, szerepelt egy állambiztonsági "*Szakértő*" listáján is 2005-ben az Angelfire internetes oldalán, mely máig megtekinthető, lsd. www.utolag.tk. A Magyar Rádióban **Kondor Katalin** elnöksége (2001-2005) alatt sem zavart senkit az ügynök vidámkodása, mint ahogy ma is zavartalanul rádióznak egykori

hálózati személyek, köztük oly rangos is, mint az MR1 délelőtti műsorában rendszeresen műsort vezető szigorúan titkos állományú **"K-927"** fedőszámú III/I-es hírszerző, akit a csoportfőnökség 10. osztályáról azért bocsátottak el 1989. június 30-i hatállyal, mert méltatlanná vált a hivatásos szolgálatra: lopott és dekonspirálódott. De ettől még nem kell elkeserednie, kaphat még életmű díjat is "Aranytoll"-lal a MUOSZ elnökségétől, mint ahogy kapott pécsi tévés kollégája is, az **"AC-25"**-ös fedőszámú őrnagy, SZT-tiszt.

"Harmat Gábor" tmb. azonban beismerés helyett **folyamatosan és gátlástalanul hazudik**. Azt a derűs mesét ismételteti, hogy csak szokványos napi gyártási jelentéseket adott le felkérésre a nemzetközi osztálynak külföldiekkel történt forgatásokról, az utóbbiaknak még arra is felhívta a figyelmét: előtte ne mondjanak olyat, ami politikailag nem kívánatos. Mindig is hangsúlyozta:

soha nem jelentett az állambiztonságnak politikai okokból magyarokról, televíziós kollégáiról, s véletlenül sem ártott senkinek.

Természetesen nem az MTV nemzetközi osztálya szervezte be hálózati személynek, hanem a III/III-as csoportfőnökség, s annak is jelentett, nemcsak Nyugatról érkező tv-stábokról, hanem kollégáiról is, nemcsak híradósokról, hanem az MTV minden területén dolgozó kollégáiról. Ez még akkor is így van, ha az MTV mindenkor nemzetközi (külügyi) osztálya valóságos kihelyezett állambiztonsági tagozat volt, élén olyan emlékezetes vezetőkkal, mint **Berecz Jánosné** (Löwinger Anna, született: Moszkva, 1933.szept. 7, Heszky Erzsébet) r. alezredes, kiemelt főoperatív SZT-tiszt a III/I., illetve a III/III. állományából, fedőszámai sorrendben: K-12, K-753, E-18; vagy **Budai András** titkos munkatárs, volt politikai rendőrnagy, a III/I-ről, fedőnevei: "Bányai" és "Bánkúti", felesége konspiratív lakás tulajdonosa. (Budai 1969-1973 között volt az MRT Nemzetközi Kapcsolatok Igazgatóságának vezetője, előtte 1957-től Berlinben és Stockholmban szolgált az IBUSZ cégére alatt, 1973-tól pedig az Országos Idegenforgalmi Tanács titkára titkos munkatársként.)

Egyik ügynök a másiktól

A hálózati személyek nem tudhattak egymásról egy intézményen belül sem. (Ritka kivételek azonban adódtak, így például 1971-ben a III/III-4-a kérte a III/I-11 alosztályt, hogy célszerűségi és állambiztonsági érdekből járuljon hozzá ahhoz, hogy "*Faragó*" fedőnevű informátorát – akit a beutazó nyugati tv-stábok kíséretében alkalmaztak –, egyoldalúan felfedjék munkahelyi vezetője: "*Bánkúti*"-"*Bányai*" tm. előtt.) Így egymásról is jelentettek a besúgók. Spánn Gábor például az egyik rutinos főnökéről "*Markó Gábor*" volt rezidensről, aki később "*Gyóni*" fedőnevű tk. lett. Még izgalmasabb és pikánsabb, amikor Spánn **Szegvári (Spán) Katalinra** kezd dolgozni, nem tudva róla, hogy őt is beszervezték 1977. november 17-én, a **III/II-2-a** az osztrák hírszerzők elleni elhárításban foglalkoztatta "*Horváth Éva*" fedőnéven, kapcsolat-tartója Jenkei György főhadnagy volt.

Spánn jelenti például Szegváriról, hogy egy NDK-beli forgatáson szidta a vendéglátókat, gúnyt űzött az NDK tv több vezetőjéből, kedvenc szavajárása volt az NDK-ról, hogy "*Nem ország ez, uram!*" Megalázóan lekicsinylő véleményt ír Szegvári tévés képességeiről, viselkedéséről, "keresztapjáról" és tüntető öltözködési szokásairól.

(A hitelesség kedvéért kell a saját kézzel írt jelentés, ám mert az nehezen olvasható, mutatjuk a legépelt változatát is, ezt a munkát a kapcsolat tartó tiszt végeztette el mindenkor, aztán utólag vagy aláíratta az ügynökkel vagy elfelejtette.)

A

(62)

store!

Regiuni: Catalin Sagie or MART. Chymposi, Albișnor,
celălalt satul or. înfruntat al satului
nole.

the whole

Alphabets 1941 + 1942 Gramati Andrei m. 02 et

Plot:

Urosalpinx *neglectus*

Ben (last of)

[illegible]

ABTL 3.1.2 04-38432 12

BELÜGYMINISZTERIUM
III/III-4-c. osztály

SZIGORUAN TITKOS!

Adta: "Harmat Gábor" fn. inf.
Vette: Berecz Károly r. fhdgy.
1972. április 24.
Tárgy: Szegvári Katalinról
jellemezés.

J E L E N T É S
Budapest, 1972. június 22.

Barátom Szegvári Katalinnal kapcsolatban /a PAV-on
együtt dolgozik vele/ az alábbiakat tudja elmondani:

Szegvári Katalin nemrég került a TV-hez /barátom nem
bizonyos benne, de "privát forrásból" úgy tudja Polgár László
segítségével/.

Feltűnő vele kapcsolatban az a szokatlanul gyors
"feljutás" volt, melyet a tapasztalatlan, még a MUOSZ iskolát
el sem végzett, fiatal riporter produkált. A főszerkesztőségen
az az általános vélemény /ezt barátom is osztja/, hogy Szegvári
Katalin közepes tehetség, évek múlva, ha magyarul beszélni és
kamarák előtt viselkedni is megtanul "jó iparos" lesz belőle.
Jelenleg csak jó "keresztapjának" köszönheti tulzott foglalkoz-
tatottságát. Barátom szerint TV-beli viselkedése nagyképű, han-
goshadik, bárhol jelenik meg, mindenről, ami más osztályokon
történik van véleménye, rendszerint bíráló, s ezt, ha módja
van rá, lehetőleg "közönség" előtt a büfében mondja el.

ABTL 5.1.2 M-38432

8

Hosszú időn át tüntetett zsidó vallású voltával: nyakában, rendszerint nyitott ruhához feltűnő magyarságu arany zsidó csillagot hordott, barátom még filmet, adást is felismeri vélté.

Barátom a közelmúltban egy időben, de más stábban forgatott Szegvári Katalinnal az NDK-ban. Ekkor több esetben a szállóban, különböző éttermekben, színházakban találkozott vele. Szegvári Katalin terepszemlén tartózkodott ekkor Berlinben /Polgár Lénés, Radó Gyula rendező, Pór Klára riporter társaságában/. Szegvári Katalin minden alkalmat megragadott, hogy a társaságban szidja a "németeket" általában. Barátom jelenlétében több ízben kijelentette, hogy szerinte semmi különbség sincs a két Németország között, csupán az, hogy Nyugaton legálisan jól élnek. Nyilvánosan gúnyt űzött az NDK TV több vezető munkatársából. Harsány volt egész úton, kedvenc szavazására volt, hogy ... "nem ország ez őrül!" /mármost az NDK/.

Barátommal jó kapcsolatot tart fenn, legutóbb bejelentette neki a büfében, hogy jelenleg éppen válik. Barátom véleménye szerint egyre jobb barátság fűzi Baló Györgyhez /TV Híradó/

"Harmat Gábor"

Hírtételezés: Szegvári Katalin tagja az MRT Olimpiai stábjának, e célból kértük az informatortól jellemzését.

Interjúkérés: A jelentés 1 példányát Gyarmati András r. öngy. elvtársnak átadni.

Feladat: Más helyen meghatározva.

Berecz Károly P. tájéj.

Nytsz: 4/6-
K: 3 pld-ban
1 pld "K" do
1 pld Gyarmati et.
1 pld Tájéj. ti.
G: Knd

ABEL 3.12. 4-38632

9

Egy másik jelentésében arról számol be, hogy Szegvári szigorú titoktartást kérve elújságolta neki, hogy a müncheni olimpia alatt a kölni tévében egy egész estét betöltő magyar vonatkozású

[illegible]

Értékelés:

Az információs feladatot a 1984. évi
TV. alapján a Magyar Szocialista
adatokhoz képest.

A jelentést a következőképpen készítette.

Intézkedés:

A jelentés a 1984. évi
Magyar Szocialista Adatok n. sz. kiadás.
1984. III/III-2. kiadásra vonatkozóan

Feladat:

Államháztartás

1984. évi 12. fejezet.

Beszámoló

1. 1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1. 1.

ÁBTL 3.12. H-38432

15

BEÜGYMINISZTERIUM
III/III-4-c. osztály

SZIGORUAN TITKOS!

Adta: "Harmat Gábor" fn. inf.
Vette: Gyarmati András r. örgy.
1972. június 12.
Tárgy: Szegevári Katalinról

J E L E N T É S
Budapest, 1972. június 23.

"Barátomat, aki a PAF-on gyártásvezető, a TV folyosóján elkapta Szegevári Katalin és szigorú titoktartását kérve elmondta neki, hogy őt "...mekkora öröm érte ..."

Meg nem nevezett, de régi kölni barátja elintézte, hogy az Olimpia időtartama alatt őt /Szegevári Katalint/ felkérte a kölni TV egy egész estét betöltő magyar vonatkozású egyenes /1/ adás műsorvezetésére. /Meg kell jegyezni, hogy Szegevári Katalin riporteri hírneve eddig a "TV bufféjén" túl nem igen terjedt/. Ezért saját elmondása szerint kb 2-300 DM-t kap, de ismeretlen ismerőse hozzátette, hogy vendég-fellépése alkalmából természetesen a kölni kollégák szívesen látják Szegevári Katalin kíséretében az általa meghívandó többi magyar televíziósnak is. Elmondása szerint Polgar Dénes és Megyeri Károly részére a "fellepést" előzetesen már engedélyezte."

"Harmat Gábor"

Értékelés: Az informátor feladatuk kapta, hogy a TV olimpiai stábjával kapcsolatos adatokat közölje.
A jelentést utasításra készítette.

Intézkedés: A jelentés 1 példányát további intézkedésre kapja Gyarmati András r. örgy. elvtárs. 1 pld a III/III-2 osztály részére kivonat.

Feladat: Másírányu.

Nytsz: 4/6-010

K. 4 plá-ban

"H" ad, Gyarmati et, III/III-2.o., Tá.j.ti.

Berecz Károly r. fhdgy.

ABR 3.12 H-36432

13

Spánn jelentéseinek csoportosítása azok tartalma szerint:

- 1., Jelentés személyek ellen, azok rendszerellenes megnyilvánulásai miatt; vélemények, tervek, cselekmények, történések kritikája politikai szempontok szerint;
- 2., Jelentés az MTV műsorainak fogyatékoságairól, különös tekintettel a politikai műsorokra, a személyzeti gyengeségekre, a külföldi fellazítás sikereire és a kommunista propaganda gyengeségeire.
- 3., Jelentés gyanús adáshibákról, technikai hibáknak álcázott szabotázsjellegű esetekről; a Szabadság téri épület külső őrzésének és belső ellenőrzésének nyugtalanító állambiztonsági helyzetéről, az ellenség beszivárgásáról.

Kollégákról politikai szempontok szerint

A példatárból:

- 1/a: Sch. Klára és SZ. Béla *disszidálni készül*, az utóbbi az édesanyjával. Különösen veszélyes lehet Sz. Béla, aki gyártásvezető, a Híradó diszpécser, vallásos, a kispolgári nagyravágás és pénzéhség jellemzi. Bizalmi munkakörben dolgozik:

"... részt vett több katonai, belügyi, párt és állami protokoll esemény filmezésén. Teljes és részletes tudomással bír a Rádió és tv szervezeti felépítéséről, a vezetők kvalitásairól, technikai berendezésekről, stb. Kintmaradása nemcsak presztizs veszteség lenne, de elsősorban belbiztonsági vereség." Intézkedés: "... a jelentés adatait megküldeni az Útlevelesztálynak!" Berecz Károly r.szds.

Összegezve barátom véleménye:
 Sz. B. feleségével együtt érzése mint család
 utról, nem kíván hazajönni.
 Sz. B. a TV Híradó régi, bizonyos fokig bizalmi munkakörben
 dolgozó munkatársa. Az előző
 években felvétellezőként részt
 vett több katonai, belügyi, párt és állami protokoll
 esemény filmzésén. Teljes és részletes tudomással bír a Rádió és TV
 szervezeti felépítéséről a vezetők kvalitásáról, technikai
 berendezésekről, stb. Kintmaradása nemcsak preztizs veszteség
 lenne, de elsősorban belbiztonsági vereség.

Összegezve barátom véleménye: Sz. B. feleségével
 együtt érzése szerint erről az utról nem kíván hazajönni.
 Sz. B. a TV Híradó régi, bizonyos fokig bizalmi munkakörben
 dolgozó munkatársa. Az előző években felvétellezőként részt
 vett több katonai, belügyi, párt és állami protokoll esemény
 filmzésén. Teljes és részletes tudomással bír a Rádió és TV
 szervezeti felépítéséről a vezetők kvalitásáról, technikai
 berendezésekről, stb. Kintmaradása nemcsak preztizs veszteség
 lenne, de elsősorban belbiztonsági vereség.

1/b: M. Mihály operatőr *márkát* fogadott el Klaus Elrodtól, a
 hamburgi NDR tv-stúdió szerkesztőjétől; Déry Tibor író 5
 ezer *schillinget* kapott 1977. január 25-én az ARD nyugat-
 német tv bécsi stúdiójának forgatócsoportjától.

1/c: Pethő Sándor és Baló György kontrollálatlan, *gyanús* filmet
 forgat az ELTÉ-n az egyetemi ifjúság helyzetéről, az egyete-
 mi vezetés utólagos /!/ jóváhagyásával. (1972. június 22.) In-
 tézkedés:

"A III/III-2 osztály a riportfilmben szereplő 4 egyetemi hallgató közül 3 főt ellenőrzés alatt tart."

Értékelés: Az informátor utasítására kereste a kapcsolatot Pethő Sándorral. A III/III-2. Osztály, szóbeli tájékoztatása szerint a riportfilmben közreműködő 4 egyetemi hallgató közül 3 főt ellenőrzés alatt tartanak.

Figyelemre méltó, hogy a forgatócsoport, valamilyen ok miatt, feltéve őrzi az eddig készített anyagot.

Feladat: Baló György hazatérése után tudja meg:

- 1./ Hogyan történt a riportalanyok kiválasztása. Szándékos, vagy véletlen volt-e ezeknek a személyeknek a szerepeltetése.
  - Ha lehetősége adódik nézze át a forgatókönyvet, úgy, hogy az ne keltsen gyanút Baló Györgyben.
  - Derítse fel ki vel akarnak még forgatni, mikor; milyen műsorban tervezik az elkészült filmet bemutatni.
- 2./ Ha újabb adat merül fel Schulek Klára /Posta Nemzetközi Interközpont/ dolgozója diszidálási tervével kapcsolatban, soronkívül jelentse.
- 3./ Igyekezzék megtudni, kinél és milyen produkcióknál működik közre, külsőként Dobos Gábor.

Berecz Károly r. fhdgy.

l. Q.

2 film szelvény a III/III-2.
ont al 125. sz.

VI. 24.

Nytsz: 4/6-909

K: 2 pld-ban

1 pld "M" do.

1 pld Táj.ti.

G: Kne

1/d: R. Júlia szerkesztő-riporter egy maszek filmjét K. József operatőr segítségével vágta meg egy éjjel a tv Híradó vágóasztalán. K. Józsefet tavasszal eltávolították, de ősszel ismeretlen módon visszaszívárgott a tv Gyermek és Ifjúsági Osz-

tályára felvételvezetőnek. "Tudomásom van róla, hogy R. Júlia intenzív kapcsolatot tart fenn Cz. Mihállyal annak vején, P. Istvánon keresztül, aki a tv Híradó szerkesztője. P. vezette be az ellenzéki irodalmár R. Júliát Cz. társaságába, aki azonnal megkedvelte a ragaszkodó és szókimondása miatt munkahelyén háttérbe szorított fiatal értelmiségit." A következőmény:

*"R. Júliát, a tv Híradó munkatársát elnökhelyettesi utasításra munkaköréből azonnali hatállyal **felfüggesztették.**"*
1980. július 23. Anhalt Róbert r. százados értékelése: "A *jelentés alátámasztja, hogy az MTV elnökének adott szóbeli szignalizációnk és annak végrehajtása megbeszélésünk szerint történik.*"

"Harmat Gábor" feladata: "Kísérje figyelemmel R. Júliával kapcsolatos megnyilvánulásokat, értékeléseket és arról tegyen jelentést."

Budapest, 1980. július 23.

Értékelés: A jelentés alátámasztja, hogy az MTV Elnökének adott szóbeli szignalizációnk és annak végrehajtása megbeszélésünk szerint történik.

Intézkedés: Az igazoló jelentés másolati példányát beszerezzük és további felhasználásra a III/III-4 Osztálynak átadjuk.

Feladat: Kísérje figyelemmel R. Júliával kapcsolatos megnyilvánulásokat, értékeléseket és arról tegyen jelentést.

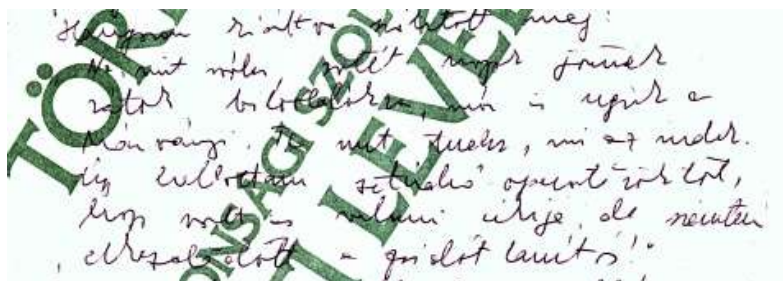
K: 1 pld. "M" do.

Anhalt Róbert r. szds.

17

1/e: "1974. október 24-én találkoztam Cs. Bélával, a III. stúdió műszaki vezetőjével, hangosan kiáltva szólított meg: *Na mit szólsz, sötét napok jönnek rátok, biboldókra, máris ugrik a M., ... elkezdődött a zsidótlanítás.*" "Feladat: Kísérje figye-

lemmel Cs. Béla tevékenységét, esetleges újabb kijelentéseit vagy más ellenséges magatartását jelentse." Berecz Károly r. szds.

"Andu Tesfaye etióp származású kameraman izraelellenes nézete-
ket hangoztatott érzelmektől túlfűtötten a büfében."

"K. Tamás szerkesztő, nagy pofájú cukrászda-lovag, zsugori bul-
vár publicista a közel-keleti konfliktus kirobbanásakor a tv
nevezetes külpolitikai állásfoglalását követő reggelen – Ge-
deon Pál kommentárja volt, melyben a Párt és a Kormány ál-
laspontját ismertették népszerű formában – azzal jelent meg,
hogy nem szégyellt egy zsidó (Gedeon) ilyen nyilatkozatot
elmondani. Jól értesültsége odáig terjedt, hogy azt is tudta:
erre a műsorra eredetileg Pálffy Józsefet kérték fel, de róla
köztudott, hogy *antiszemita*, ezért volt pártközponti utasítás,
hogy lehetőleg zsidó foglaljon ilyen értelemben állást. Ő
hangoztatta – külső kapcsolatoknak is –, hogy nálunk a Hír-
adónál csak az csinálhat karriert, aki vagy kinyalja M-né fe-
nekét és elfogadja szakmai hülyeségeit, vagy a pártunk saját
barma." (Jelentés, 1971. november 29.)

Szepesi Sándorról: az egykori főépítész Bordeaux-ban él, on-
nan tudósítja a Népsportot, egy külföldi forgatáson azt mondta:
"...tagja vagyok annak a cionista felderítő szervnek, amelyik
Eichmannt is elfogta és rendszeresen kutatjuk az arab gerillákat
is!"

- 1/f:** 1973. május 4: Sz. Miklós az MRT Kereskedelmi és Szolgáltató Irodáján azt mondta, hogy jó üzlet lenne pornográf filmet forgatni.
- 1/g:** Megismerkedtem M. Krisztinával, aki Bartók Béla ... sz. alatti lakásán Budapest krémjét gyűjtötte magához bridzs-parti ürügyén *rendszerellenes* diskurzusokra.
- 1/h:** T. György szerkesztő-riporter a kínai nagykövetségtől *Mao-bibliát* kért.
- 1/i:** Vallásos agitáció zajlott a városligeti Botanikus kertben. (1973. május 13.)
- 1/j:** T. Emilia csinos, csak érdekből ismerkedik, csak ugródeszkanak tekinti a száraz hivatali munkát. Egy időben hozzácsapódott egy elég kétes hírű tv-s társasághoz: E. Imre rendező, P. Gyula, rendező, L. Baba vágó, K. Károly riporter, P. Manó szerkesztő, K. Gábor operatőr és Zs. János operatőr. Egy-egy velük töltött éjszaka után elaludt, napközben bent pihente ki az éjszaka fáradalmait. Férjhez ment W. Györgyhöz, az ismeretterjesztő csoport munkatársához. Bécsben érdeklődött utána nálam H. Péter, s üzent neki: "*Itt minden rendben van és el van intézve.*"
- 1/k:** K. Györgyné, a tv Híradó foto-és dia archívumának előadó-jával már a III/II-10 osztály foglalkozik.
- 1/l:** B. Béláról: "Munkaköri vétségei többnyire műveltsége hiányosságából, hirtelenkedő, indulatos természetéből fakadnak. Riportjaiban politikai vezetőink megnevezésekor sűrűn téved, engedély és előzetes hozzájárulás nélkül előszeretettel próbálja rávenni vezetőinket, hogy nyilatkozzanak neki. Állandóan cserélgeti kocsiját és üzletel autókkal." (Jelentés, 1978. május 11.)

Fellazítás ellen retorziót

2/a: "...a Budapesten funkcionáló nyugati követségek közül kettőt kell kiemelni, amely kirívóan, tudatosan, tendenciózusan és otrombán politizál és próbál manipulálni a fejekkel. Az *Amerikai Egyesült Államok* követsége helyzeti előnyéből eredően, mert szemben van épülete a televízió épületével, ők eljátszának mindent, a legváratlanabb borítékokban küldik a legcsodálatosabb prospektusokat egy-egy amerikai eredményről.. a másik a diplomáciai kapcsolatok felvétele óta a *Német Szövetségi Köztársaság* budapesti követsége..." "A *Budapesti Ipari Vásár* is meglehetősen ugródeszka a csábításokra... az ott forgató stábokat nagyon könnyű átcsalogatni... egy hívogató pavilonba, ellátni őket különböző reklámcikkkel, golyóstollakkal nekszusok (*sic!*) építésére, telefonszámok cseréjére (*sic!*), kilátásba helyezett pornófilmek, magazinok szállítására, kartonszámra adott cigarettákkal... egy-egy ipari vásár nem kis zavart okoz különösen szakmai fiataljaink körében..."

2/b: "Az ellenséges *fellazító* politikai tevékenység egészen tárgyas megnyilvánulásokban is jelentkezik. A televízióban felkelhetők a legtiltottabb ellenséges propaganda anyagok is... a nyugaton turnézó stábaink hordják be nem a megtakarított napidíjuktól ... gyanú szerint a rettentő gyenge erkölcsű és heterogén összetételű *kooprodukciós osztályon* keresztül, gondolok itt *S. Endrére* és vidékére.

2/c: "... elég nehéz lesz a stábjainkat rászorítani arra, hogy nyugaton ne vegyék igénybe az őket megkörményező és különböző szolgálatokat felajánló ottani tévés és fél tévés kapcsolatokat. Tehát nagyon oda kell figyelni arra, hogy aki mostantól utazik, az ismerje a rendelkezéseket, s feltétlenül célszerű lesz a konkrét helyre és időben kiutazó stábok *kommunista vezetőivel* külön is beszélni és az adott esetben felhívni a figyelmet

az ott kint várható *veszélygócokra*, mert a fellazítás ugye áttételesen jelentkezik." (1975. okt. 27.)

2/d: "...igenis élni kell olyasfajta *retorziós lehetőségekkel*, hogy a nyugaton helyüket meg nem álló, etikailag, politikailag rossz vizsgázó embereket – legyenek azok bármilyen hitbizományosok – ...ha bejelentés alapján bizonyíthatóan rosszul viselkedtek, s egy kommunistához, egy kommunista ország reprezentánsához méltatlanul viselkedtek, igenis *zárjuk ki* a külföldre utazók soraiból és látványosan büntessük meg őket a többiek számára közérthetően, hogy lássák, aki nem viselkedik úgy, ahogy az a magyar televízió színeihez méltó legyen, arra nem vagyunk rászorulva, az végezze csak itthon a munkáját, *ahol szem előtt van*."

Fegyveres őrséget, biztonsági ügyeletet

3/a: "...nagyon fontos probléma az adásainkban jelentkező *műszaki hibák* véletlen mivolta vagy szándékossága...15 éves tévés múltam mondatja velem... közismert a közelmúlt legkényesebb adáshibája, amiről beszélnek, ami Szekér Gyula beszéde alatt hangzott el." (Egy korábbi jelentés tárgyalta az 1972. november 16-i gyanús adáshibát is, amikor a tvH egy KB határozatot ismertetett különkiadásában, ennek ürügyén felvetették O. Bélának a III. stúdió helyettes vezetőjének felelősségét.) "Az emberi tényezőket a minimumra lehetne csökkenteni. Elsődleges feltétel a fegyelem: a technikai, a politikai és az adás fegyelem. Ez a három szerves egész. Technológiai fegyelem az, hogy az utolsó poroltó bekapcsolásáig tartsunk be mindent, amit a televízió műszaki szabályzata előír, tehát, ahova blank szalagot kell fűzni, oda blank szalagot fűzzünk, ahova mérő hang kell, oda mérőhangot tegyünk és ne egy sokéves tv játék provokatív szövegét..." "Ez a technológiai fegyelem, hozzátartozik a *politikai fegyelemhez*, ugye, tudjam, hogy a műsorommal mit akarok elérni, s ennek

a célnak a szolgálatába állítsak mindent és mindenkit..."

3/b: "Nem tudom, hogy milyen megfontolásból szüntették meg a televízió épülete körül a *fegyveres őriséget*... rendészeink minőségéről nem nagyon kell hogy szót ejtsek, általában kiebrudalt rendőrök, akik már a fegyveres testületben sem feleltek meg... belügyes ismerőseim úgy jöttek be a házba, hogy vilamosbérletet vagy vasúti félárút mutattak és a rendész vigyázba vágta magát: parancsoljanak az elvtársak. Tehát a televízió védelmét én eléggé elvinek érzem. Annyira védett, mint ebben az országban minden, de annyira már nem, mint egy jobb gyár, ahol az üzemőrség fegyveres testület."

3/c: "Nem egyszer adás előtt kóválygó ismeretlenekkel találkozom a folyosón, este már elég kihalt ez a rész, különböző szobákba nyitnak be, ismeretlen nevekre hivatkoznak,... fogalmam sincs, miként jutnak be a házba. Ez a terület egy dzsungel, erre nagyon oda kellene figyelni..." "Nem tudom, nem kellene-e az épület fontosabb pontjain egyéb *biztonsági ügyeletet is megszervezni, akár tv-beli kommunistákból, civilekből, akár hivatásosokból*. Megfontolandó lenne, talán ezek az *elvtársak* oda tudnának figyelni arra, hogy ki tartózkodik az épületben, s legyen hatáskörük arra, hogy kiutasítsák az oda nem illőket."

Spánn Gábor titkos megbízott jelentései két dossziében olvashatók az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában, ezek azonban csak az 1971-1980 időszakot fogják át. Későbbi hálózati tevékenységének írásos anyagai még nem kerültek elő.

léről, az új műsor műsorra tűzéséről. Nem tudom, hogy ilyen módon nem kellene-e az épület fontosabb pontjain egyéb biztonsági ügyeletet is megszervezni, akár tv-beli kommunistákból, civilekből, akár hivatásosokból. Megfontolandó lenne, talán ezek az elvtársak oda tudnának figyelni arra, hogy ki tartózkodik az épületben, és legyen hatáskörük arra, hogy kiutasítsák az oda nem illőket.

Naum G.

Esküvés!

A jelentést a TV. helyeténél felírják, később, majd megvárakoztatás nélkül megkapják.

Dr. Ilkei Csaba tudományos kutató

(**Megjegyzés:** amikor a hálózati személy azt írja, hogy "barátom mesélte", vagy "barátomtól hallottam", vagy "barátom elkapott", ez ne tévesszen meg senkit, ez is a hálózati személyt jelenti, csak dezinformációs céllal használták a szófordulatot az állambiztonsági jelentésekben. I. Cs.)

Rózsa-Flores Eduardo Kádárért szervezett tüntetést 1989 nyarán; Ligacsovhoz, a KGB-hez és a Securitatehez készült

Mielőtt népmesei hőst csinálnának egyesek Rózsa-Flores Eduardóból, nem árt lehántani róla a máris túltengő népmesei legendákat.

Politikai értékvalasztásainak szempontjai nemcsak sűrűn változ-

tak, hanem azonos időszakban is egymásnak ellentmondóak voltak. A több vallású, több pártállású, több állampolgárságú nyugtalan útkereső néha a legjobb kalandorokra emlékeztető kiszámíthatatlan fordulatokkal lepte meg közvetlen környezetét is, amely gyakran már nem tudta követni őt a látványosnak szánt kirakatesemények között.

Egyetlen példa 1989 mozgalmas nyaráról.

A BRFK belső reakció elleni III/III-B. alosztálya (ez a kulturális elhárításért felelt) Gábor Róbert r. őrnagy alosztályvezető aláírásával a következőkről tájékoztatja a BRFK III/III-D. alosztályán (ez a "Figyelő" dossziés és más veszélyes elemekért felelt) Somlai Ferenc r. őrnagy alosztályvezetőt:

BUDAPESTI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG
III/III-B. ALLOSZTÁLY

SZIGORUAN TITKOS!
(Selejtezendő!)

Működési terv

BM III/III-B. Allosztály, alapszám

2002-01-10

alapszám

SOMLAI FERENC r. őrnagy elvtársak,
a BM III/III-D. alosztály vezetője

Budapest

Tájékoztatjuk Alosztályvezető elvtársat, hogy bizalmas úton
az alábbi információkat kaptunk tudomásunkra:

1989. június 20-án 09.00-11.00 óra között időtartamban a Szocialista Ifjúsági Szövetség szimpatia tüntetést szándékozik rendezni Kádár János elvtárs mellett. A tüntetés helye Kádár elvtárs Budapest, II. Cserjés utcai lakóháza előtti terület.

Az információ hiteleségét a BM III/III-A. Önálló Alosztály megerősítő leveleiben kéri, hogy hivatalos kapcsolatainkon keresztül nyújtson segítséget figyelőhely kialakítására.

A kért segítséget megadjuk és az elhárítási területünkhöz tartozó Budai Területi Gyermekkorházban helyiséget biztosítunk számukra.

Információink szerint a SZISZ a tüntetésre engedélyezési kérelmet nyújtott be a Budapesti Rendőr-főkapitányságra.

Budapest, 1989. június 13.

Gábor Róbert r. őrnagy
allosztályvezető

NYL: 420-631/1989.
Készült: 2 pld-ban
Készült: 1. " Cim
2. " 14-00-3991.sz.do.
K/G: L.J.r.fhdgy./Iné.

ÁLLAMTITKOSÁGI SZEREGÁLLATOK
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA

1989. 1. 12. 2. d. 391-4/50/1/1989

1000/6/89

"SZIGORÚAN TITKOS!"

...bizalmas úton az alábbi információ jutott tudomásunkra: 1989. június 20-án 09.00-11.00 óra között időtartamban a Szocialista Ifjúsági Szövetség szimpátia tüntetést szándékozik rendezni Kádár János elvtárs mellett. A tüntetés helye Kádár elvtárs Budapest, II. Cserje utcai lakóháza előtti terület.

Az információ hitelességét a BM III/III-A. Önálló Alosztály megerősítette, egyben kérték, hogy hivatalos kapcsolatainkon keresztül nyújtsunk segítséget figyelőhely kialakítására.

A kért segítséget megadtuk és az elhárítási területünkhöz tartozó Budai Területi Gyermekkorházban helyiséget biztosítottunk számukra.

Információink szerint a SZISZ a tüntetésre engedélyezési kérelmet nyújtott be a Budapesti Rendőrfőkapitányságra."

Az információ alapja az a bejelentés, melyet május 29-én juttatott el a BRFK-hoz két személy: Rózsa Gy. Eduardo, a Szocialista Ifjúsági Szövetség (SZISZ) Ideiglenes Szervező Bizottsága nevében és Antoniewicz Roland, a Magyar-Lengyel Országjáró Diákszövetség (MLODSZ) elnöke, személyi számmal, lakcímmel, telefonszámmal. A bejelentés változtatás nélkül az alábbi:

BRFK

BudapestBeszámoló

Beszámoló, hogy 1989 június 29-án délelőtt, 9.00 és 11.00 óra között a Rózsadombi Kádár János, az MSZMP nyugalmazott Elnöke, háza előtt, SZIMPÁTIA KONTEREST kívánunk szervezni, melynek során az MSZMP nyugalmazott Elnökeinek az ifjúkommunisták rokonszenvező dicséretet tartalmazó levelet kívánunk átadni.

Kérjük a rendezvény biztosítását.

Tisztelettel

Budapest 1989. június 29.

ELNÖK
POLSKA
ANTONIEWICZ Roland

MSZMP Országos Elnöke

846 021603133

XIV. Thököly u. 84. I.2

T: 422 396

Rózsai György
Rózsai György

a SZISZ Id. Szervező

Bizottság nevében

1146 Bp.

Ajtosi út 57. sz. 5/E-1

T: 2 5 5 5 3

1600316279

Szociális Ifjúság

- 100 résztvevőre számítunk

- 20 fő rendezőt biztosítunk.

- Rendezvény hely: X. Vörösmarty Téri

1989. június 29. d. 1989-11/10/1/198

ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA

"BRFK

Budapest

Bejelentés

Bejelentjük, hogy 1989 június 20-án délelőtt, 9.00 és 11.00 óra között a Rózsadombi Kádár János, az MSZMP nyugalmazott Elnöke, háza előtt, SZIMPÁTIA TÜNTETÉST kívánunk szervezni, melynek során az MSZMP nyugalmazott Elnökének az ifjúkommunisták rokonszenvező üzenetet tartalmazó levelet kívánunk át-nyújtani.

Kérjük a rendezvény biztósítása.

Tisztelettel:

Budapest 1989 május 29

Antoniewicz Roland Rózsa Gy. Eduardo"

Május 31-én a BRFK Közbiztonsági Osztályának vezetője, Dr. Pongor Sándor r. alezredes feljegyzésben rögzíti annak a megbeszélésnek a lefolyását, melyen rajta és beosztottján kívül a BRFK hivatalos helyiségében már csak (!) Rózsa Gy. Eduardo vett részt.

"FELJEGYZÉS

Budapest, 1989. május 31-én

Tárgy: 1989. június 20-i tüntetéssel kapcsolatos megbeszélés.

Jelen vannak: Dr. Pongor Sándor r. alezredes

Kalmár Ferenc, r. főhadnagy

Rózsa Gy. Eduardo, a SZISZ Ideiglenes Szervező Bizottságának megbízottja.

A mai napon telefonon megkerestem a SZISZ megbízottját, aki az 1989. június 20-án, délelőtt 9 órára Kádár János elvtárs lakásához szervezendő tüntetés bejelentését aláírta

Kértem, hogy a részletek megbeszélésére a rendőrségre fáradjon be.

Nevezett 14.30 órára a fenti osztály hivatalos helyiségében megjelent, ahol elmondtuk neki, hogy javasoljuk a helyszín megváltoztatását, tekintettel arra, hogy amennyiben az adott helyszínen tartják meg tervezett demonstrációjukat, lehet, hogy az általuk kívánt céltől eltérő eredményt érnek el. Utaltunk ezzel kapcsolatban Kádár János elvtárs egészségügyi állapotára.

Rózsa Gy. Eduardo a képviselő szervezetek nevében arra vonatkozóan nem kívánt nyilatkozni, hogy a tüntetéstől eltekintenek-e, de a helyszín megváltoztatásával kapcsolatos kérelmeinket elfogadta és a tüntetéssel kapcsolatos rendőrségi bejelentés hátoldalára írásban rávezette, hogy az adott helyszíntől eltekintenek és a bejelentett nap megtartása mellett az újabb helyszín és időpont vonatkozásában a későbbiek folyamán fognak bejelentést tenni (sic!) a törvényben meghatározottaknak megfelelően.

Kalmár Ferenc r.fhdgy főelőadó

Dr. Pongor Sándor rendőr alezredes, osztályvezető "

A feljegyzést kapják: Somlai, Cirkos és Krémer elvtársak, állambiztonsági tisztek. Cirkos Tibor állambiztonsági alezredes kézzel ráírja a feljegyzés aljára: "Új helyszínként bejelentették a fenti napra az MSZMP székházat 16-17 h. között, azonban már ezt is lemondták!"

BUDAPESTI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG
KÖZBIZTONSÁGI OSZTÁLY

FELJEGYZÉS

Budapest, 1989. június 31-én.

Tárgy: 1989. június 20-i tüntetéssel kapcsolatos megbeszélés.

Jelen vannak: Dr. Pongor Sándor r. alezredes
Kalmár Ferenc r. főhadnagy
Rózsa Gy. Edeárdó, a SZISZ Ideiglenes Szervező Bizottságának megbízottja.

A mai napon telefonon megkerestem a SZISZ megbízottját, aki az 1989. június 20-án, délelőtt 9 órára Kádár János elvtárs lakásához szervezendő tüntetés bejelentését aláírta. Kértem, hogy a részletek megbeszélésére a rendőrségre fáradjon be.

Nevezett 14.30 órára a fenti osztály hivatalos helyiségében megjelent, ahol elmondattuk neki, hogy javasoljuk a helyszín megváltoztatását, tekintettel arra, hogy amennyiben az adott helyszínen tartják meg tervezett demonstrációjukat, lehet hogy az általuk kívánt céltól eltérő eredményt érnek el. Utaltunk ezzel kapcsolatban Kádár János elvtárs egészségügyi állapotára.

Rózsa Gy. Edeárdó a képviselő szervezetek nevében arra kérte, hogy nem kívánt nyilatkozni, hogy a tüntetéstől eltekintenek-e, de a helyszín megváltoztatásával kapcsolatos megfontolásokat elfogadta és a tüntetéssel kapcsolatos rendőrségi bejelentés hatáldalára írásban rávezette, hogy az adott helyszíntől eltekintenek és a bejelentett nap megtartása mellett az újabb helyszín és időpont vonatkozásában a későbbiek folyamán fognak bejelentést tenni a törvényben meghatározottak megfelelően.

Kalmár Ferenc r. főhadnagy
főelőadó

Dr. Pongor Sándor
alezredes
osztályvezető

Alleglet: 1 lap

Az előírtaknak megfelelően bejelentés a 16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-99-100-101-102-103-104-105-106-107-108-109-110-111-112-113-114-115-116-117-118-119-120-121-122-123-124-125-126-127-128-129-130-131-132-133-134-135-136-137-138-139-140-141-142-143-144-145-146-147-148-149-150-151-152-153-154-155-156-157-158-159-160-161-162-163-164-165-166-167-168-169-170-171-172-173-174-175-176-177-178-179-180-181-182-183-184-185-186-187-188-189-190-191-192-193-194-195-196-197-198-199-200-201-202-203-204-205-206-207-208-209-210-211-212-213-214-215-216-217-218-219-220-221-222-223-224-225-226-227-228-229-230-231-232-233-234-235-236-237-238-239-240-241-242-243-244-245-246-247-248-249-250-251-252-253-254-255-256-257-258-259-260-261-262-263-264-265-266-267-268-269-270-271-272-273-274-275-276-277-278-279-280-281-282-283-284-285-286-287-288-289-290-291-292-293-294-295-296-297-298-299-300-301-302-303-304-305-306-307-308-309-310-311-312-313-314-315-316-317-318-319-320-321-322-323-324-325-326-327-328-329-330-331-332-333-334-335-336-337-338-339-340-341-342-343-344-345-346-347-348-349-350-351-352-353-354-355-356-357-358-359-360-361-362-363-364-365-366-367-368-369-370-371-372-373-374-375-376-377-378-379-380-381-382-383-384-385-386-387-388-389-390-391-392-393-394-395-396-397-398-399-400-401-402-403-404-405-406-407-408-409-410-411-412-413-414-415-416-417-418-419-420-421-422-423-424-425-426-427-428-429-430-431-432-433-434-435-436-437-438-439-440-441-442-443-444-445-446-447-448-449-450-451-452-453-454-455-456-457-458-459-460-461-462-463-464-465-466-467-468-469-470-471-472-473-474-475-476-477-478-479-480-481-482-483-484-485-486-487-488-489-490-491-492-493-494-495-496-497-498-499-500-501-502-503-504-505-506-507-508-509-510-511-512-513-514-515-516-517-518-519-520-521-522-523-524-525-526-527-528-529-530-531-532-533-534-535-536-537-538-539-540-541-542-543-544-545-546-547-548-549-550-551-552-553-554-555-556-557-558-559-560-561-562-563-564-565-566-567-568-569-570-571-572-573-574-575-576-577-578-579-580-581-582-583-584-585-586-587-588-589-590-591-592-593-594-595-596-597-598-599-600-601-602-603-604-605-606-607-608-609-610-611-612-613-614-615-616-617-618-619-620-621-622-623-624-625-626-627-628-629-630-631-632-633-634-635-636-637-638-639-640-641-642-643-644-645-646-647-648-649-650-651-652-653-654-655-656-657-658-659-660-661-662-663-664-665-666-667-668-669-670-671-672-673-674-675-676-677-678-679-680-681-682-683-684-685-686-687-688-689-690-691-692-693-694-695-696-697-698-699-700-701-702-703-704-705-706-707-708-709-710-711-712-713-714-715-716-717-718-719-720-721-722-723-724-725-726-727-728-729-730-731-732-733-734-735-736-737-738-739-740-741-742-743-744-745-746-747-748-749-750-751-752-753-754-755-756-757-758-759-760-761-762-763-764-765-766-767-768-769-770-771-772-773-774-775-776-777-778-779-780-781-782-783-784-785-786-787-788-789-790-791-792-793-794-795-796-797-798-799-800-801-802-803-804-805-806-807-808-809-810-811-812-813-814-815-816-817-818-819-820-821-822-823-824-825-826-827-828-829-830-831-832-833-834-835-836-837-838-839-840-841-842-843-844-845-846-847-848-849-850-851-852-853-854-855-856-857-858-859-860-861-862-863-864-865-866-867-868-869-870-871-872-873-874-875-876-877-878-879-880-881-882-883-884-885-886-887-888-889-890-891-892-893-894-895-896-897-898-899-900-901-902-903-904-905-906-907-908-909-910-911-912-913-914-915-916-917-918-919-920-921-922-923-924-925-926-927-928-929-930-931-932-933-934-935-936-937-938-939-940-941-942-943-944-945-946-947-948-949-950-951-952-953-954-955-956-957-958-959-960-961-962-963-964-965-966-967-968-969-970-971-972-973-974-975-976-977-978-979-980-981-982-983-984-985-986-987-988-989-990-991-992-993-994-995-996-997-998-999-1000-1001-1002-1003-1004-1005-1006-1007-1008-1009-1010-1011-1012-1013-1014-1015-1016-1017-1018-1019-1020-1021-1022-1023-1024-1025-1026-1027-1028-1029-1030-1031-1032-1033-1034-1035-1036-1037-1038-1039-1040-1041-1042-1043-1044-1045-1046-1047-1048-1049-1050-1051-1052-1053-1054-1055-1056-1057-1058-1059-1060-1061-1062-1063-1064-1065-1066-1067-1068-1069-1070-1071-1072-1073-1074-1075-1076-1077-1078-1079-1080-1081-1082-1083-1084-1085-1086-1087-1088-1089-1090-1091-1092-1093-1094-1095-1096-1097-1098-1099-1100-1101-1102-1103-1104-1105-1106-1107-1108-1109-1110-1111-1112-1113-1114-1115-1116-1117-1118-1119-1120-1121-1122-1123-1124-1125-1126-1127-1128-1129-1130-1131-1132-1133-1134-1135-1136-1137-1138-1139-1140-1141-1142-1143-1144-1145-1146-1147-1148-1149-1150-1151-1152-1153-1154-1155-1156-1157-1158-1159-1160-1161-1162-1163-1164-1165-1166-1167-1168-1169-1170-1171-1172-1173-1174-1175-1176-1177-1178-1179-1180-1181-1182-1183-1184-1185-1186-1187-1188-1189-1190-1191-1192-1193-1194-1195-1196-1197-1198-1199-1200-1201-1202-1203-1204-1205-1206-1207-1208-1209-1210-1211-1212-1213-1214-1215-1216-1217-1218-1219-1220-1221-1222-1223-1224-1225-1226-1227-1228-1229-1230-1231-1232-1233-1234-1235-1236-1237-1238-1239-1240-1241-1242-1243-1244-1245-1246-1247-1248-1249-1250-1251-1252-1253-1254-1255-1256-1257-1258-1259-1260-1261-1262-1263-1264-1265-1266-1267-1268-1269-1270-1271-1272-1273-1274-1275-1276-1277-1278-1279-1280-1281-1282-1283-1284-1285-1286-1287-1288-1289-1290-1291-1292-1293-1294-1295-1296-1297-1298-1299-1300-1301-1302-1303-1304-1305-1306-1307-1308-1309-1310-1311-1312-1313-1314-1315-1316-1317-1318-1319-1320-1321-1322-1323-1324-1325-1326-1327-1328-1329-1330-1331-1332-1333-1334-1335-1336-1337-1338-1339-1340-1341-1342-1343-1344-1345-1346-1347-1348-1349-1350-1351-1352-1353-1354-1355-1356-1357-1358-1359-1360-1361-1362-1363-1364-1365-1366-1367-1368-1369-1370-1371-1372-1373-1374-1375-1376-1377-1378-1379-1380-1381-1382-1383-1384-1385-1386-1387-1388-1389-1390-1391-1392-1393-1394-1395-1396-1397-1398-1399-1400-1401-1402-1403-1404-1405-1406-1407-1408-1409-1410-1411-1412-1413-1414-1415-1416-1417-1418-1419-1420-1421-1422-1423-1424-1425-1426-1427-1428-1429-1430-1431-1432-1433-1434-1435-1436-1437-1438-1439-1440-1441-1442-1443-1444-1445-1446-1447-1448-1449-1450-1451-1452-1453-1454-1455-1456-1457-1458-1459-1460-1461-1462-1463-1464-1465-1466-1467-1468-1469-1470-1471-1472-1473-1474-1475-1476-1477-1478-1479-1480-1481-1482-1483-1484-1485-1486-1487-1488-1489-1490-1491-1492-1493-1494-1495-1496-1497-1498-1499-1500-1501-1502-1503-1504-1505-1506-1507-1508-1509-1510-1511-1512-1513-1514-1515-1516-1517-1518-1519-1520-1521-1522-1523-1524-1525-1526-1527-1528-1529-1530-1531-1532-1533-1534-1535-1536-1537-1538-1539-1540-1541-1542-1543-1544-1545-1546-1547-1548-1549-1550-1551-1552-1553-1554-1555-1556-1557-1558-1559-1560-1561-1562-1563-1564-1565-1566-1567-1568-1569-1570-1571-1572-1573-1574-1575-1576-1577-1578-1579-1580-1581-1582-1583-1584-1585-1586-1587-1588-1589-1590-1591-1592-1593-1594-1595-1596-1597-1598-1599-1600-1601-1602-1603-1604-1605-1606-1607-1608-1609-1610-1611-1612-1613-1614-1615-1616-1617-1618-1619-1620-1621-1622-1623-1624-1625-1626-1627-1628-1629-1630-1631-1632-1633-1634-1635-1636-1637-1638-1639-1640-1641-1642-1643-1644-1645-1646-1647-1648-1649-1650-1651-1652-1653-1654-1655-1656-1657-1658-1659-1660-1661-1662-1663-1664-1665-1666-1667-1668-1669-1670-1671-1672-1673-1674-1675-1676-1677-1678-1679-1680-1681-1682-1683-1684-1685-1686-1687-1688-1689-1690-1691-1692-1693-1694-1695-1696-1697-1698-1699-1700-1701-1702-1703-1704-1705-1706-1707-1708-1709-1710-1711-1712-1713-1714-1715-1716-1717-1718-1719-1720-1721-1722-1723-1724-1725-1726-1727-1728-1729-1730-1731-1732-1733-1734-1735-1736-1737-1738-1739-1740-1741-1742-1743-1744-1745-1746-1747-1748-1749-1750-1751-1752-1753-1754-1755-1756-1757-1758-1759-1760-1761-1762-1763-1764-1765-1766-1767-1768-1769-1770-1771-1772-1773-1774-1775-1776-1777-1778-1779-1780-1781-1782-1783-1784-1785-1786-1787-1788-1789-1790-1791-1792-1793-1794-1795-1796-1797-1798-1799-1800-1801-1802-1803-1804-1805-1806-1807-1808-1809-1810-1811-1812-1813-1814-1815-1816-1817-1818-1819-1820-1821-1822-1823-1824-1825-1826-1827-1828-1829-1830-1831-1832-1833-1834-1835-1836-1837-1838-1839-1840-1841-1842-1843-1844-1845-1846-1847-1848-1849-1850-1851-1852-1853-1854-1855-1856-1857-1858-1859-1860-1861-1862-1863-1864-1865-1866-1867-1868-1869-1870-1871-1872-1873-1874-1875-1876-1877-1878-1879-1880-1881-1882-1883-1884-1885-1886-1887-1888-1889-1890-1891-1892-1893-1894-1895-1896-1897-1898-1899-1900-1901-1902-1903-1904-1905-1906-1907-1908-1909-1910-1911-1912-1913-1914-1915-1916-1917-1918-1919-1920-1921-1922-1923-1924-1925-1926-1927-1928-1929-1930-1931-1932-1933-1934-1935-1936-1937-1938-1939-1940-1941-1942-1943-1944-1945-1946-1947-1948-1949-1950-1951-1952-1953-1954-1955-1956-1957-1958-1959-1960-1961-1962-1963-1964-1965-1966-1967-1968-1969-1970-1971-1972-1973-1974-1975-1976-1977-1978-1979-1980-1981-1982-1983-1984-1985-1986-1987-1988-1989-1990-1991-1992-1993-1994-1995-1996-1997-1998-1999-2000-2001-2002-2003-2004-2005-2006-2007-2008-2009-2010-2011-2012-2013-2014-2015-2016-2017-2018-2019-2020-2021-2022-2023-2024-2025-2026-2027-2028-2029-2030-2031-2032-2033-2034-2035-2036-2037-2038-2039-2040-2041-2042-2043-2044-2045-2046-2047-2048-2049-2050-2051-2052-2053-2054-2055-2056-2057-2058-2059-2060-2061-2062-2063-2064-2065-2066-2067-2068-2069-2070-2071-2072-2073-2074-2075-2076-2077-2078-2079-2080-2081-2082-2083-2084-2085-2086-2087-2088-2089-2090-2091-2092-2093-2094-2095-2096-2097-2098-2099-2100-2101-2102-2103-2104-2105-2106-2107-2108-2109-2110-2111-2112-2113-2114-2115-2116-2117-2118-2119-2120-2121-2122-2123-2124-2125-2126-2127-2128-2129-2130-2131-2132-2133-2134-2135-2136-2137-2138-2139-2140-2141-2142-2143-2144-2145-2146-2147-2148-2149-2150-2151-2152-2153-2154-2155-2156-2157-2158-2159-2160-2161-2162-2163-2164-2165-2166-2167-2168-2169-2170-2171-2172-2173-2174-2175-2176-2177-2178-2179-2180-2181-2182-2183-2184-2185-2186-2187-2188-2189-2190-2191-2192-2193-2194-2195-2196-2197-2198-2199-2200-2201-2202-2203-2204-2205-2206-2207-2208-2209-2210-2211-2212-2213-2214-2215-2216-2217-2218-2219-2220-2221-2222-2223-2224-2225-2226-2227-2228-2229-2230-2231-2232-2233-2234-2235-2236-2237-2238-2239-2240-2241-2242-2243-2244-2245-2246-2247-2248-2249-2250-2251-2252-2253-2254-2255-2256-2257-2258-2259-2260-2261-2262-2263-2264-2265-2266-2267-2268-2269-2270-2271-2272-2273-2274-2275-2276-2277-2278-2279-2280-2281-2282-2283-2284-2285-2286-2287-2288-2289-2290-2291-2292-2293-2294-2295-2296-2297-2298-2299-2300-2301-2302-2303-2304-2305-2306-2307-2308-2309-2310-2311-2312-2313-2314-2315-2316-2317-2318-2319-2320-2321-2322-2323-2324-2325-2326-2327-2328-2329-2330-2331-2332-2333-2334-2335-2336-2337-2338-2339-2340-2341-2342-2343-2344-2345-2346-2347-2348-2349-2350-2351-2352-2353-2354-2355-2356-2357-2358-2359-2360-2361-2362-2363-2364-2365-2366-2367-2368-2369-2370-2371-2372-2373-2374-2375-2376-2377-2378-2379-2380-2381-2382-2383-2384-2385-2386-2387-2388-2389-2390-2391-2392-2393-2394-2395-2396-2397-2398-2399-2400-2401-2402-2403-2404-2405-2406-2407-2408-2409-2410-2411-2412-2413-2414-2415-2416-2417-2418-2419-2420-2421-2422-2423-2424-2425-2426-2427-2428-2429-2430-2431-2432-2433-2434-2435-2436-2437-2438-2439-2440-2441-2442-2443-2444-2445-2446-2447-2448-2449-2450-2451-2452-2453-2454-2455-2456-2457-2458-2459-2460-2461-2462-2463-2464-2465-2466-2467-2468-2469-2470-2471-2472-2473-2474-2475-2476-2477-2478-2479-2480-2481-2482-2483-2484-2485-2486-2487-2488-2489-2490-2491-2492-2493-2494-2495-2496-2497-2498-2499-2500-2501-2502-2503-2504-2505-2506-2507-2508-2509-2

Rózsa Gy. Eduardó május 31-én kézzel írott nyilatkozata változtatás nélkül a következő:

"A mai napon a BRFK-n tartott megbeszélés alapján, bejelentem, hogy a Kádár elvtárs lakására tervezett tüntetésről lemondunk oly formában, hogy azt nem ott, hanem a bejelentett napon a főváros más helyén esetleg más időpontján kívánjuk megtartani. Az új helyszínre és időpontra való bejelentésünket a törvényekben előírtaknak megfelelően kívánunk eljárni.

Bp. 89. 05. 31.

Rózsa György Eduardo"

A mai napon a BRFK-n tartott
megbeszélés alapján, bejelentem, hogy
a Kádár elvtárs lakására tervezett
tüntetésről lemondunk oly formában,
hogy azt nem ott, hanem a bejelentett
napon a főváros más helyén esetleg
más időpontján kívánjuk megtartani.
Az új helyszínre és időpontra való
bejelentésünket a törvényekben előírtak
nak megfelelően kívánunk eljárni.

Bp. 89. 05. 31.

Rózsa György Eduardo

A tüntetés elmaradásáról nincsenek további dokumentumok az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában. Ám 1989 szeptember 22-én Eduárd és Roland ismét szerepel a III/III napi jelentésében:

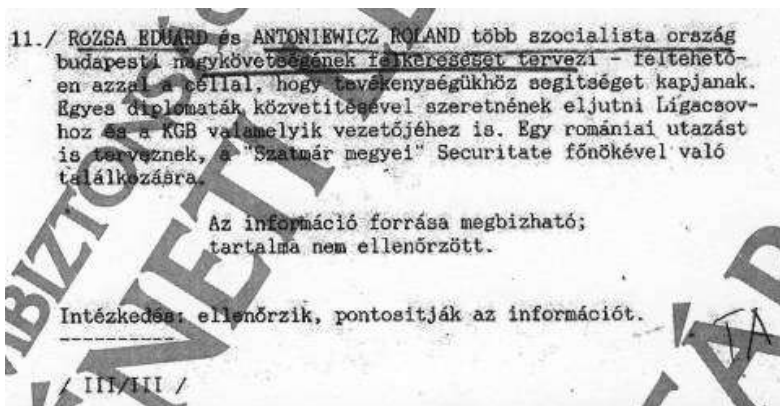
"RÓZSA EDUARD és ANTONIEWICZ ROLAND több szocialista ország budapesti nagykövetségének felkeresését tervezi, feltehetően azzal a céllal, hogy tevékenységükhöz segítséget kapjanak. Egyes diplomaták közvetítésével szeretnének eljutni Ligacsovhoz és a KGB valamelyik vezetőjéhez is. Egy romániai utazást is terveznek, a "Szatmár megyei" Securitate főnökével való találkozásra.

Az információ forrása megbízható; tartalma nem ellenőrzött.

Intézkedés: ellenőrzik, pontosítják az információt.

/III./III./

T.A."

Ligacsovhoz – Gorbacsov ellenlábasához, az ókonzervatív bolsevikhoz – biztos nem jutottak el, ám a KGB és a Securitate

ügynökeivel akár Budapesten is találkozhattak, ennek írásos nyomai azonban még nem ismertek.

Eduardo és az állambiztonság kapcsolata nem szakad meg, az együttműködésnek maradtak rejtélyes és tisztázásra váró számai. Az azonban biztos, hogy három nappal az előbbi III/III-as jelentés után a BM III-as állambiztonsági főcsoportfőnökség idejét és energiáját már egy olyan nagyszabású ügy köti le egészen a Duna-gate kipattanásig, mely mellett Edu további szerepe eltörpül és a homályba vész.

5. oldal utolsó bek.

A minősítést megszüntette:
Herczeg Miklós
Beosztása: NBH ny. alezr.

SZIGORÚAN TITKOS! KÜLÖNÖSEN FONTOS!

Erv. idős: 2019. 12. 31.

Minősítette: Herczeg Miklós
Beosztása: NBH ny. alezr.

2001 04. 23.

Minősítés hitelesül:

Ismeretlen FIDESZ-es
személlyel kapcsolat-
ba kerülésről

1989. szeptember 25. üllő foglalkozási -cso, onb
Herczeg Miklós
Herczeg Miklós
Herczeg Miklós

J E L E N T É S

1989. szeptember 25. üllő foglalkozási -cso, onb
Herczeg Miklós
Herczeg Miklós
Herczeg Miklós

ales közvetítéssel ismerősöm általam
keresztül/ 1989. szeptember 20-án

1989 szeptember 25-én egy olyan jelentés kerül Pallagi Ferenc r. vezérőrnagy, állambiztonsági főcsoportfőnök, belügyminiszter-helyettes asztalára, hogy az a szívéhez kap, és a következőket írja a jelentés első oldalának jobb felső sarkába Horváth József r. vezérőrnagynak, a III/III csoportfőnökének:

"Horváth J. Et. Ez egy életveszélyesen komoly ügy. Rendkívül határozottan kell vele foglalkozni – erő, eszköz koncentrálni. Várom az új fejleményeket! Pallagi Ferenc."

A jelentés lényege arról szól: hogyan kezdett hozzá a Fidesz és az SZDSZ az állambiztonsági rendszerváltáshoz. Hogyan alakítják ki és képezik belső biztonsági csoportjaikat, szűrik ki az ügynököket soraikból, s térképezik fel az állambiztonsági főcsoportfőnökség személyi állományát a belső informátorok segítségével.

A jelentésnek van egy konkrét egyéni motívuma, amely végtelenül érdekes, komoly bonyodalmakat okoz (például a III-as főcsoportfőnökség belső átvilágítását), és 1990 óta senkinek nem állt érdekében nyilvánosságra hozni. Jelesül: egy a Fidesz kemény magjához tartozó, de csalódott aktivista kapcsolatot keres az állambiztonság "komoly és megbízható" személyével, mert:

"Ma már nem tudja elfogadni az Orbán-Kövér-Deutsch-féle irányvonalat, miután az nyilvánvalóan az erőszakosság, az anarchia felé mutat, s legkevésbé az ország helyzetének stabilitását célozza. Elege volt Orbán és a választmány zsarnokoskodásából, úgy gondolja, hogy a radikális FIDESZ-szándékokat a katasztrófa bekövetkezése előtt mindenképpen meg kell akadályozni."

De ez már egy másik történet, mely a "László" fedőnevet kapja. Dossziéi gyarapodnak egészen 1990. március 7-ig, amikor Dr. Ilcsik Sándor r. vezérőrnagy, illetékes belügyminiszter-helyettes átküldi azokat a Katonai Főügyészhez Dr. Kámán József vezérőrnagynak. Érdekes kinyitni őket ma, de nem Edu ürügyén, mert az ő szerepe jelentéktelenné vált a változásokat meghatározó eseményekben.

Dr. Ilkei Csaba
tudományos kutató

Tudós-Takács János titkai: 24 éven át jelentett az állambiztonságnak

A szerkesztő előszava:

„Tudós Takács Jánost személyesen ismertem, és igen nagyra becsültem, felnéztem rá tartása, és igen nagy tudása miatt. Több előadásán jelen is voltam. Számomra lenyűgöző volt briliáns logikája nyugodt, magabiztos gördülékeny előadásmódja, amit általában néhány utalásos jegyzet segítségével mindig fejből tartott. Ennek ellenére előadása sohasem akadozott, soha nem kalandozott el, mondanivalóját kristálytiszta logikával adta elő. Racionális gondolkodásmódú lévén engem mindig lenyűgözött.

Hatalmas trauma volt nekem megtudnom, hogy ennek az embernek is voltak olyan titkai, amit elítéltek, megvetek. Mivel a szerzőt is ismerem, és semmilyen okom nincs kételkedni alaposágában, ezért emberismeretemen esett egy nagy csorba. Őszintén sajnálom.”

Beck György

www.utolag.com

74 éves korában elhunyt Tudós-Takács János teológus, filozófus, lapszerkesztő. A mai, magukat hungaristának és nemzetiszocialistának valló mozgalmak meghatározó alakjának érdemeit más fórumokon már többen is részletesen méltatták.

Hungarista előadások Budapesten

Meghívó a Pax Hungarica Klub tavaszi előadássorozatára

Január 31.

15.00 - Hetesi Zsolt: Erőforrásválság - a fogyasztói világ csődje

17.00 - Tudós Takács János: Kádárék akasztanak (1957-61)

Február 14.

15.00 - Schutzbach Csaba: A Nemzeti Radikális Párt

17.00 - Tudós Takács János: A "magyar ügy" az ENSZ előtt

Február 28.

15.00 - dr. Bogár László: A globalista világrend ellenében

17.00 - Tudós Takács János: Az 1963-as amneszti

Március 14.

15.00 - Retkes Tamás: Horthy kontra Szálasi

17.00 - **Tudós Takács János: A rendszer ügynökei**

Élete 24 esztendejének (1966-1990) titkát azonban senki sem említette, és ő maga sem öntött tiszta vizet a pohárba soha, bocsánatot nem kért. Sőt, következetesen tagadta, hogy az egykori állambiztonsági szolgálat besúgója lett volna. Minden gyanú felett álló szerepét időnként túlkompenzálta, idén januárban például a Pax Hungarica Club tavaszi előadássorozatára kaptunk tőle meg-

Hogy ezt a kérdést egyszer s mindenkorra tisztába tegyük, a tagadhatatlan tények bizonyítására eddig általunk sem ismert részleteket közlünk Dr. Ilkei Csaba tudományos kutató, a Nemzetbiztonsági Bizottság volt tagjának készülő tanulmányából, hozzájárulásával felhasználva az abban szereplő dokumentumok némelyikét.

Tudós Takács János 1966 óta szerepel az állambiztonsági hálózati nyilvántartásban, amit 6-os kartonja bizonyít.

[illegible]

124

MINŐSÍTÉS MEGSZÜNT

1995. évi LV. tv. 28. §

Ügyelmenek

A MAGYAR NEMZETARSASAG BELUGYMINISZTERIUMA

SZIGORUAN TITKOS!

KÜLÖNÖSEN FONTOS!

SZERV: BM

OSZÁLY: III/III-1-a

MUNKADOSSZE

MINŐSÍTÉS: ügynök

FEDŐNEV: "SÁNDOR JÓZSEF"

B DOSSZIE SZÁM: H-46581.

AZ ÜGY KÖTETBEN

KÖTET SORSZÁMA: 3.

MEGNYITVA: 19 69.VI.25.

LEZÁRVA: 19

ARCHIV SZÁM

31.05.5/2

14-10/466

1/1-694

A Történelmi Hivatal
az Ety. 221. § alapján
az iratokkal átvette.

6-os kartonja szerint 1966. június 3-án szervezte be Barát Tibor őrnagy a BM. Állambiztonsági Főcsoportfőnöksége III/III csoportfőnökségének 1-a alosztálya hálózatába ügynöknek, a római katolikus egyház elleni elhárítás területére "Sándor József" fedőnéven. A beszerzés "erkölcsi kompromittáló" tények alapján történt, ami feltehetően "nőkapcsolatára" utalt, később pedig "Sándor" azt várta az operatív tisztektől, hogy segítsék vissza a központi papi szemináriumba, ahonnan domonkos rendi szerzetesként 1959-ben kizárták, mert társaival együtt megtagadta a békefelek aláírását; majd akkor is segítségre szorult, amikor a büntető törvénykönyvbe ütköző magánügyei miatt indult ellene eljárás. („A sikkasztó álmagántanár üzelmei”, – Magyar Nemzet, 1970. május 28.) Kapcsolata egy rövid időre megszakadt a titkosszolgálatlaltal, majd egészen 1990-ig folytatódott a III/III-1-a -val.

A börtönből szabadulva kilép rendjéből, megnősül és lojalitásának több tanújelét is adja.

Már 1966 decemberében elismerően ír az állambiztonsággal való együttműködéséről:

"... megállapodásaink maximális megtartását tapasztaltam Barát őrnagy úr részéről. Külön jól esett a valóban baráti hangvétel, az, hogy mindig érezhettem, hogy egyenrangú partnerekként tárgyalhatunk. Egyetlen árnyfélfő egyszer volt, lelkeben az azóta

Az azóta eltelt időben a megállapodásaink maximális megtartását tapasztaltam Barát őrnagy úr részéről. Külön jól esett a valóban baráti hangvétel, az, hogy mindig érezhettem, hogy egyenrangú partnerekként tárgyalhatunk. Egyetlen árnyfélfő egyszer volt, lelkeben az azóta

Az azóta eltelt időben a megállapodásaink maximális megtartását tapasztaltam Barát őrnagy úr részéről. Külön jól esett a valóban baráti hangvétel, az, hogy mindig érezhettem, hogy egyenrangú partnerekként tárgyalhatunk. Egyetlen árnyfélfő egyszer volt, lelkeben az azóta

1970-re beérnek az együttműködés első gyümölcsei is, egyebek között ezt írja az "Önvallomás a BM-mel meglévő kapcsolatmról" tárgyú jelentésében:

"...feltártam Hágeman Frigyesék ügyét,...útlevelet kaphatok Mehrle Tamáshoz (Svájc)...jó hatással volt rám a Központiba (a szemináriumba) való visszavételem... döntő volt életem megértése, megértés azzal szemben, akit szeretek. (Kati)"

Önvallomásának záró mondata meghatározó a jövőbeni együttműködésre, mert abból eddig is

"...rengeteg pozitívum származott számomra és remélem származik a jövőben is kapcsolatunkból. Ezért ígérem a további őszinteséget és bizalmat."

Most is érzem, hogy rengeteg pozitívum származott számomra és remélem származik a jövőben is kapcsolatunkból. Ezért ígérem a további őszinteséget és a bizalmat.

"Sándor József"

Most is érzem, hogy rengeteg pozitívum származott számomra és remélem származik a jövőben is kapcsolatunkból. Ezért ígérem a további őszinteséget és a bizalmat.

Sándor József

Bp. 1970. február 1. P.

Első jelentéseit a domonkos rendiek ellen folytatott büntető eljárás érintettjeiről adta, Lőrincz Gyula Piusz, Tóth József

Menyhért és társaik perével kapcsolatban; hasonlóképp P. Implom Lajos tartományfőnökről és tanácsadójáról, Benedek Katalinról. Részletesen szól az állambiztonságot különösen érdeklő papokról (Hankovszky Miklós, Grexa Gyula, Winkler Lajos, Dóczy László

- 1 -

Jelentés.

Találkoztam Tarkács Jánossal, aki elmentette nekem, hogy az elmúlt hét pénteken, azaz június 10-én d. u. 14^h 30'-kor megbeszélte Dr. Haynal Géza ügyvéd, II. Lendveller Jenő u. 18. I. em. alatti lakásában. A látogatás során egyrészt elbeszélte gyónását, másrészt érdeklődött Haynal ügyvédtől, hogy mi köze Lörincz Gyula Pánn és társai perével kapcsolatban, volt-e már ítélet a kérdésre válaszul Haynal ügyvéd elmondta, hogy a merénlet (június 11.) tárgyaláson semmilyen nem volt ott. Ott volt azonban egy ismerőse (ennek nevét nem említette), aki a tárgyalás után informálta őt az ott történetekről. Ettől az ismerőstől megtudta, hogy a tárgyalást, ill. az ítélethozatalt kétfőre (június 13-án) napelták el. Haynal ügyvéd hozzátette, hogy kétfőre (június 13-án) sem lesz ott a tárgyaláson, de inkább említett ismerőse e tárgyalást, ill. ítélethozatalt közelebbről is informálni fogja őt.

A tárgyalásról lévén szó, Haynal ügyvéd Tarkács János elöl kifejtette azt a véleményét, hogy Lörincz Pánnat hibának tartja a valótlanul kapcsolatos körülményekes eszlekedetei miatt. Kinyilvánította, hogy neki Pánn jóbarátja, és emiatt sajnálja, de egyáltalán nem tartja sem jóslannak, sem megfélemlítőnek, hogy Pánn eszlekedetei miatt elítéljék. Fejéről néha a követőket mondogatta; „Pánnat ezért, amit tett, a világ bármely államában bármilyen rendszertől függetlenül elítélnék”. Ezt, emellett kinyilvánította, hogy Pánn nemcsak eszlekedni, de bírni is eszle-

Zsigmond, Klempa Sándor apostoli kormányzó, Seregély Sándor, Mazsolits Antal, Bede Kálmán, Varga Vince, dr. Leszkovszky György, Juhász Tibor, Szakács Szaniszló, Hosszú Ince és mások); az illegális domonkos rend helyzetéről, egyes rendtagok ellenséges tevékenységéről, külföldi kapcsolatairól, a kapcsolattartás módjáról.

Beszámol a kizárt központi szeminaristák csoportjáról, szervezkedéséről (Iván József, Schimmer József, Kardos István, Marcheszi Károly, dr. Brunner Tibor, Bécsi László, Székely Tibor, Kiss Dénes, Illyés Dénes, Koltay Ernő, Nikolitz Antal, Nyiredy István, Kelényi Tibor); az illegálisan felszentelt "tabondistákról" (Rédly Elemér, Hrotkó Géza és mások.)

Jelent Somogyi Sándor börtönből szabadult, illegálisan felszentelt szeminaristáról; a Molnár Irénnél és más "kingásoknál" (Árpádházi Boldog Kinga követői) tartott házkutatásról, Molnárék kihallgatásának hatásáról.

"Beszervezése óta ez az ügynök legjobb jelentése..." – jegyzi meg Barát Tibor őrnagy 1967. május 22-én a győri egyházmegye papjáról, Csertő Györgyről írott jellemzést olvasva, s ez azért is fontos, mert Csertőnek folyamatos kapcsolatai vannak a bécsi domonkosokkal Lőrincz Piusz letartóztatása után is.

"Sándor" jól ismeri a Solidaritás Háziipari Szövetkezetből Hágemann Frigyeszt és Götz Máriát, nem téveszti szem elől őket. Hágemann az illegálisan működő Regnum Mariánum kongregáció feje 1964 – Werner Alajos, Emődy László és Rózsavölgyi László bebörtönözése – után. Az ügynök feltérképezi a regnumisták szervezetét, szervezeti működését, kulcsembereit, a zuglói, a kispesti és a pestlőrinci csoportot, az illegális összejövetel helyszíneit. Az állambiztonság ennek nyomán több megtorló intézkedést tesz, technikai "rendszabályokat" alkalmaz, figyel, lehallgat, bomlaszt, kiszorít, szervez; fokozott ellenőrzés alá vonja Wissolith Ilona illegális női csoportját, Mehrle Tamás Svájcba disszidált domonkos – titkos megbízással rendelkezik a rend generálisától a magyarországi domonkos rend irányítására –

Adta:"Sándor" a.
Vette:Barát Gyrgy.
1967.V.11.

Tárgy:Csertő György jellemzése.

J e l e n t é s .

Budapest, 1967. május 22.

Ügynökünk jelenti:

"Csertő György kb. 58 éves. Ugy tudom, érettségi után először a jezsuita rendbe lépett Ausztriában. Egy év után innen kilépett és a domonkos rendbe lépett. Tanulmányait főleg Franciaországban és Rómában végezte. Ezek befejeztével hazakerült. /Rómában doktorált is/ Először a női harmadrendiekkel kezdett foglalkozni. /Ez kb. a második világháború éveire esik./ Fő célja az volt, hogy a zsidókból nemrég megkeresztelkedett rendtagoknak a hóna alá nyuljon. Később is feltűnő szeretettel fordult a zsidó származásúak felé.

1946-ban Implom provinciális eltiltotta Csertő Györgyöt a harmadrendiekkel való foglalkozástól. Ez számára igen fájdalmas volt. /Implom rendelkezésének oka valószínűleg az volt, hogy féltékeny volt Csertőre, továbbá, hogy kis fantáziájú ember lévén, egyáltalán nem értette meg Csertő célkitűzéseit a maguk egészében.

Csertő ez után - némileg szárnyszegetten - Sopronba került, feladta lett /1950-ig bezárólag/ az invenatus /a rendbe készülő ifjak gyűjtőneve, akik konviktusban éltek/ vezetése, továbbá az itt élő kispapokat filozófiára is tanította.

1950-ban, a felosztatás után, a győri egyházmegye felvette papjai közé. Nygylőszra került káplánnak, és megzsakítás nélkül itt működött egészen máig. 1966-tól /főnöke halála után/ plébánosi jogkörét gyakorol. A hívek szeretik. Nem anyagiás, szereti a híveket. A békemozgalomtól - elvből - elzárkózik. Nem tartja csatlakozását lelkiismeretben megengedhetőnek. Egyébként nem politizál.

Csertő paraszti származású. Két paptestvére van, az egyik Csertő Antal /jelenleg márkói plébános/, a másik Csertő Sándor /1948. óta Rómában tartózkodik, jelenleg a Hittani Kongregációban vezető szerepet tölt be Ottaviani biboros mellett./ Csertő Sándornak nagy száma van Rómában az u.n. magyar ügyekkel kapcsolatban. Mind Csertő Antal, mind Csertő Sándor világi papok.

Csertő György melankólikus természetű ember. Mély érzésű, elmélyülő, aggályos, nagy nyelv és filozófiai tehetség. Komoly tudományos munkát végez, állandóan filozófiából és a spekulatív teológiából.

és Csertő György – Csertő Sándor vatikáni tisztségviselő, a Hittani Kongregáció főügyésének testvére – ellenséges tevékenységet.

Ezért él elzárkózva szinte mindenkitől nagylőzsi magányban. Saját bevallása szerint moziban utoljára Rómában volt, 1929-ben. Rádiót nem sokat hallgat. Újságot keveset olvas, Rendkívül szűrő-között ember. Nagyon kevés gyakorlati érzéssel rendelkezik. A memóriája sem túl jó. A gyónásban, nevelésben igyekszik az a.n. misztikus irányzatot érvényesíteni, főleg a középkori misztikus, azwntek életpéldájának követésére buzdít gyakran. Igyekszik mindeben lelki témát vinni. Talán a világtól való elzárkozottsága és misztikus hajlama magyarázza a napi politikától való idegenkedését.

Egyesek (Hankovszky Béla, Tóth József, Magsolits Antal) szerint Csertő György lenne alkalmas utódja egykor majd Implomnak. Mások Csertő gyakorlatiatlansága miatt alkalmatlannak tartják a vezetésre. Ezek az utóbbiak vannak túlnyomó többségben. Ha valaha választásra kerülne sor, Csertő semmiképpen sem kapná meg a rendszabályok által megkívánt többséget ahhoz, hogy provinciális legyen. Még Roesz Ignác is több híve lenne talán.

Csertő szokott a bécsi dominikanusokkal is találkozni. Hogy milyen sűrűn, ezt pontosan nem tudom. Ezekkel vagy Sopronban, vagy Nagylőzson zajlik le a találkozás. Csertő e találkozásokról meglehetősen szűkszavúan nyilatkozott előttem, említette a találkozások tényét egy jó párszor az utolsó, amiről szólt, emlékezetem szerint egy néhány hónapja volt/ továbbá azt, hogy az ilyen találkozások alkalmával tájékozódni szokott a rendszabályok alakulásáról, a rendi életéről Nyugaton általában, a kiutazásokkal való problémákról. Ezekből több konkrétumot velem is közölt. Milyen szabályok változtak, milyenek maradtak. Kb. 3-4 havonként Pestre is ellátogat, legtöbbször IKKA ügyben. Ilyenkor engem felkeres otthon.

Velem határozottan jó viszonyban van Csertő. Szeret engem. Becsüli bennem a hivatáshoz való hűséget, a rend iránti szeretetemet és tudományos képességeimet, valamint tudományos munkálkodásomat. Természetesen tud gyengeségeimről is, de az a véleménye, hogy minden embernek van hibája, és nálam a fényoldal sokkal több. Nem hiszem, hogy bárki ellenem tudná hangolni. De azért velem szemben is alkalmazza azt a szabályt, hogy mindenki minél kevesebbet tudjon, csak annyit, amennyire neki szüksége van.

Jó barátai testvéreim és rajtam kívül: Dóczy Sigmund, Hankovszky Béla /csak volt/ Magsolits Antal, Tóth József, Winkler János, Bede Kálmán."

"Sándor József"

Értékelés: A jelentés operatív értékű, részben ellenőrzött. Az ügyek ellenőrzése folyamatban van.

Beszervezése óta ez az ügyök legjobb jelentése, úgy logikai felépítés, mint tartalom szempontjából. Több lényeges vonatkozásban megőrizte és kiegészítette ismereteinket. Ebből leglényegesebb Csertőnek a bécsi domonkosokkal folyamatosan meglévő kapcsolata, Horincz Piusz őrizetbevétele utáni időben is.

Jelentésének fogyatékossága, hogy elnagyolta az 1950. utáni években Csertő tevékenységét.

"Az esztergomi teológián több regnumos kispap személyt derítették fel "Sándor" fn.ii. jelzései alapján." – érté-

keli Barát Tibor r. alezredes 1970-ben.

- 3 -

Ő tudja, hogy Takács János eddig nem tett semmiilyent, csak ő, mint idősebb paptestvér, kötelességének tartja ezt mondani, és erre figyelmeztetni Takácsot.

Takács János nekem így hozzátette, hogy mindazt, amit Haynal, mint véleményt mondott Piuszról, Szigetiőről, Menyhőriőről, ezek tevékenységéről, ill. amit mint tanácsot adott a továbbiakban, korábban is többször elmondta, részben v. egészben, csak sohasem ennyire hangsúlyozottan, mint most. Különbség, ill. változás tehát tartalmilag Haynal András feljegyzésében nem látható, mindössze hangsúlyozás szempontjából látható fejlődés ebben az irányban.

Végül Haynal András megkérdezte Takács Józsefet, hogy a következő hét végén mikor tud feljönni. Takács János elmondta nekem, hogy ő már hétfőn, vagy kedden szeretett volna Hajnalhoz elmenni, hogy értesüljön előbb az ítéletről és Haynalnak az ítélet utáni véleményéről, de úgy látta, hogy az eddigi helyenkénti látogatásához képest Haynal számára nagyon furcsa lenne az, ha 3-4 nap múlva menne fel. "Eg aztán nem is biztos, hogy kedd délelőtt 10-ig talán Haynal a tárgyaláson résztvevő ismerőse Haynalhoz. Ezért Haynal kérdéseire azt válaszolta, hogy pénteken /június 12-én/ érne rá, azé 12-13 h. között. Ezt Haynal jóváhagyta. Ezzel Takács János látogatása kb. 15 h-kor véget ért."

"Sándor József"

Értékelés: A jelentés informatív, az ügynök első jelentése. Meglévő ismereteink alapján megállapítható, hogy Hajnal András ismertetett nézetei eddigi tapasztalatainknak megfelelnek.

Nem tudom, hogyan értékeljem Takács és Hajnal szavait a csoportos női oktatással kapcsolatban. Lehet, hogy T. Takács azért beszélt így az ü. előtt, hogy tisztának állítsa be magát. Annál is inkább valószínű ez mivel jelzéseink vannak, hogy T. Takács csoportos filozófiai oktatást is vezetett, illetve ilyenben részt vett.

Érdekes, hogy mindkét pap kihangsúlyozta a csoportos oktatást, tehát valószínű, hogy egyéni oktatást mindketten végeztek és végeznek.

Megjegyzés:

Tekintettel arra, hogy az ü. és a tartója is szabadságra megy, az ü. külön feladatot nem kapott. Csupán azokról a lényeges eseményekről jelent majd írásban, melyek az ü. szerint állambiztonsági fontosságúak.

Legközelebb július 13-án, szerdán találkozunk a "Hárvány eszpresszóban" 11,30-kor.

Az ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATON
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR-ában őrzött
eredeti íratról készült anonimizált másolat.

Barát Tibor r. orgy.

2 pld.

1: Kiss J. e., 2: Üzem.
Kno., - 2/13-1693.

M-31055

ÁBTL 3.1.2. M-31055 58

Alapos munkát végez az ügynök a katolikus egyház vezetői-

nek egyházpolitikai szempontok szerinti csoportosításával is (a., kifejezetten a rendszer hívei, b., politikailag lojálisok, c., mérsékelten jobboldaliak, d., jobboldaliak.), a püspöki kar egyes tagjairól külön is részletes beszámolót készített.

"A jelentés operatív értékkel bír, mivel egyházpolitikai nézetekről, a papok politikai állásfoglalásáról és a püspökökről kialakított nézetekről jelent." – értékeli kapcsolattartó tisztje.

Feldolgozza a női szerzetesrendeket; tájékoztat az új gazdasági mechanizmusról kialakult egyházi véleményekről; egyik jelentésének címe: *"A papi emigráció ellenséges tevékenysége és egyházpolitikai értékelése."* Tán egyéni életútja kritikus kérdéséből is adódóan feltűnően érdeklik az egyházi személyek "nőügyei", ezekről pletykaszinten is visszatérően jelent a hatóságnak, akárcsak arról, hogy az apostoli kormányzónak fia van a Festetich hercegi családból...

Dr. Ilkei Csaba
tudományos kutató

A Tenkes kapitánya is a labancok besúgója volt

Örsi Ferenc tizenegy évig szolgálta az állambiztonságot

Huszonöt évvel ezelőtt egy ünnepi est műsorvezetőjének hívott Kaposvárra a Somogyi Néplap főszerkesztője, Jávorai Béla. Akkor már ötödik éve közölte a lap a "Somogyi tájak, emberek" című sorozatát a megyéből elszármazott, országosan ismert emberekről. Rólam is írtak, mint aki siófoki, s Kaposvárott járt általános és középiskolába. Minden évben egyszer meghívták, és zsúfolt nézőtér előtt színpadra szólították a sorozat öt-hat szereplő-

Örsi Ferenc

jét, akivel avatott műsorvezető beszélgetett, s mindenki előadott valamit mesterségéből. Abban az évben műsorvezetőként én, a televíziós kaptam a feladatot, hogy Szita Ferencnek a megyei könyvtár igazgatójának megnyitója után nyilvános interjút készítsék Bencze Ilonával, a Madách Színház művészeivel, Lőrincz László orientalista íróval, Csupor Lászlóval, a kaposvári zeneiskola tanárával és tanítványával, Drahos Béla fuvolaművésszel, Balázs József politológussal, **Örsi Ferenc** íróval és a vörsei páva-

kör asszonyaival. Telt ház előtt jól sikerült az est, túl is léptük időnket félórával.

A könyv, mely meghozta a sikert

Az ezt követő vacsorán a Szabadság parki étteremben Jávori Béla a jobbjomra Bencze Ilonát ültette, – Ica gyönyörű volt akkor is –, bal oldalt pedig Örsi Ferit, mondván: *"Ti mindketten úgyis tévések vagytok."* Pedig nem, amikor én 1969-ben az MTV-hez kerültem, Feri már nem volt ott. 1963-tól 1968-ig bírta, elment a kedve, mert *"Nem vagyok már versenylő, nem futok forgató kapacitások, meg jó műsorsávok után, ez nem egy írói alkotóműhely. Itt különböző szekértáborok hadakoznak egymással, mindegyiket kívülről írá-*

nyítják, nem erre való az időm" – mondta nyilvánosan. Inkább a "Pajtás" újságot választotta, oda ment főmunkatársnak, mert a **Tenkes kapitányának** kirobbanó sikere azt bizonyította, hogy a gyerekek nemzeti múltunk izgalmas, színes eseményein keresztül jobban köthetők hazafias történelmünkhöz, mint az osztályharc ideologikus levezetése útján. Igaz, eredetileg azért kereste fel a siklői várat, mert egy Kanizsai Dorottyáról szóló regényt akart írni, de aztán megváltoztatta a témát, és a Rákóczi szabadságharc dunántúli harcait idézte fel.

[Az ifjúsági regény, majd a tévéfilm főszereplője: Eke Máté kapitány – a legendás Zenthe Ferenc alakította, ki Siklós város díszpolgára lett – Béri Balogh Ádám kuruc brigadéros katonája, költött személy, akiben a jobbágyból lett kuruc tiszt alakját formálta meg Örsi, ő és Buga Jakab, a csikósból lett harcos, huszár virtussal járnak túl a gyáva és nehézkes labanc zsoldosok eszén. Eke nagy ellenfele a siklósi vár parancsnoka, I. Lipót ezredese: báró Eberstein Eckberg, aki a francia harctereken győzedelmeskedett, a Dunántúlon azonban kevés lett az akadémiákon és a térképek előtt szerzett tudás, itt zsoldosok helyett népi hősökkel, kuruc hazafiakkal kerül szembe és alulmarad a ravaszsággal is megáldott, jobbára parasztokból verbuvált csapatokkal szemben.]

Vörösborral kocintottunk, gratuláltam Ferinek: szépen, hatásosan olvasta fel Petőfi Jövendölését és Gábor Andor Kályha mellett című versét. Aztán megjegyeztem:

- *Azt hiszem mindent elmondtam rólad...*

- *No azért nem mindent* – válaszolta határozottan, némi rejtélyes mosollyal.

Kissé magamba roskadva végiggon-doltam, mit felejtettem ki. Úgy találtam, mindent szóba hoztam, amit előre megbeszeltünk. Átvettem magamban a leckét.

Zenthe Ferenc, Siklós díszpolgára

„Nem mondhatom el most”

1927. április 17-én született Barcson, *"de már hat hónaposan pécsi lakos voltam"*, ott kezdte a középiskolát, a háború alatt hadifogságba került, hazatérve érettségizett, s két évet végzett a jogi egyetemen. Dolgozott gyógyszerértári laboránsként, könyvelőként, 1954-től a pécsi rádió falu rovatának munkatársa. Közben az 1952-től 1956 végéig megjelent *"Dunántúl"* című folyóirat egyik felfedezettjeként riportokat, elbeszéléseket, egyfelvonásost publikál, a Szkander bégről szóló drámáját (*"Testvértüzek"*) a Pécsi Nemzeti Színház is bemutatta. 1957-től a színház segédrendezője, dramaturgja. 1963-ban költözött Budapestre, s került a Magyar Rádió és Televízióhoz. A Tenkes kapitányán kívül drámát írt Zrínyiről, a „Zöld Notesz” című regényében hadapród iskolások németországi viszontagságait ábrázolja a II. világháború utolsó évében. A „Princ a katoná”, a „Patyolat akció” és a „Négyen az árban” egyformán közönségsikert aratott. [Utólagos megjegyzés: 2009 novemberében Budapesten dramatikus táncalkotásként táncszínpadon is életre keltették a Tenkes kapitányát a Honvéd Táncszínház táncosai és a Honvéd Színház művészei.] Munkásságáért 1984-ben József Attila díjat, televíziós műveiért Arany Nimfa-díjat kapott. A Szovjetunióban és Mongóliában *„Tovaris Tenkescs”*-nek szólították, Saigonban *„Miszter Tenkez”*-nek.

- *Te Feri, én mindent elmondtam, amiről előzetesen szó volt.*

- *Persze, amit elmondhattál. És amit nem?*

Ekkor még azt hittem, arra gondol, amit tudtam, ám természetesen nem beszéltünk róla. Nem volt sem ajánlatos, sem időszzerű, sem az alkalomhoz illő (a Vörös Újság megjelenésének évfordulójához kötött sajtó napi ünnepségen) megemlíteni, hogy **Örsi 1956 októberében a Magyar Rádió Pécsi Stúdiója munkástanácsának volt a tagja**, ezért 1957-ben letartóztatták, és hat és fél hónapig vizsgálati fogságba került. Akkor szakította meg a Dunántúli Napló című Pécsen megjelenő napilap az emlékezete-

sen megfilmesített „Négyen az árban” folytatásos közlését.

- *Nem lett volna okos dolog feszegetni az 56-os forradalomban való részvételedet – folytattam. Nem vetted észre, hogy az első sorban a megyei tanács és a pártbizottság vezetői között ott ült a megyei rendőrfőkapitány állambiztonsági helyettese?*

- *De láttam...*

- *Hát akkor?*

- *Nem erre gondoltam, nem a forradalomra. Másra.*

- *Áruld el végre!*

Mélyen és hosszan hallgatott maga elé nézve. Igaz, ekkor már megivott néhány pohárral, talán túlságosan is gyorsan.

- *Nem mondhatom el most.*

- *Jó, akkor most vacsorázzunk, igyunk és majd elmeséled holnap, ha kipihented magad.*

- *Soha! Titok.*

- *Hogy' értsem ezt, Feri?*

- *Úgy, hogy majd halálom után tíz évvel megírhatod. Ha közben rájössz, vagy valaki elmondja neked. Mert én nem.*

Ebben maradtunk. Zárásig beszélgettünk, időnként felálltunk, sétáltunk a parkban, aztán külön ültünk egy darabig, majd ismét visszamentünk a közös asztalhoz. Akkorra már tényleg sokat ivott. S mintha valami tüskét őrzött volna magában Kaposvárról, minősítgette a várost balról, jobbról elégedetlenül, idézve Ady Endrét, aki ezt írta, mikor ott járt:

„Ez az ország legporosabb városa, ahol az eseménytelenség és az aluszékony nemtörődomség órái századok lassúságával kullognak.”

S folytatta Adyval:

„Hideg és süket emberek/Néztek rám, a vánszorgóra,/Egy-egy század volt egy-egy óra”.

Elkísértem a szállodáig, én másutt laktam, és külön is utaztunk haza Budapestre.

Két nap múlva, rozsdaszínű délután a televízióhoz közeli pinceborozóból jött fel kettesben egy ismeretlen, merev arcú, nyakkendő, öltönyös férfivel, ami azért is meglepő volt, mert oda korábban csak társaságban járt, abban, melynek eredetileg elmaradhatatlan tagja volt Kovalik Karcsi, Eck T. Imre, Pető Sanyi, Márton Bozsó, Húbert Pisti, Tóth Gábor, a gyártásvezető, és haláláig Pintér Gyuszi. Elmentek mellettem, zavartságát derűvel akarta elűzni, s csak annyit mondott: „...és még Kaposvár akar versenyezni Péccsel?!”

Fedőneve: „Háy Gyula”, „Szűcs Ferenc”

Örsi Feri **1994.** augusztus 13-án meghalt. Pécsen, 1997. június 16-án az Írószövetség volt székházán emléktáblát helyeztek el, mely megörökíti az '56-os ősz íróinak nevét: Örsi Ferencét, Szántó Tiborét és Galsai Pongrátét.

2006. október 5-én pedig – 12 évvel halála után – az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának tudományos kutatójaként rábukkantam Örsi Ferenc **állambiztonsági beszerzésének kartonjára**, majd a **3.1.2. M-32800 számú munkadossziéjára**, mely jelentéseit tartalmazza 1960 és 1971 között.

A MAGYAR NEMZETARSASAG BELUGYMINISZTERIUMA

SZIGORUAN TITKOS!

SZERV: Baranyamegyei Pol. Osztály

OSZTÁLY: V. Alosztály

MUNKA DOSSZIÉ

MINÓSÍTÉS:

~~ügynök~~ informátor

FEDŐNÉV:

"HÁY GYULA" "Sztűcs Ferenc"

B. DOSSZIÉ SZÁM: H-28610

AZ ÜGY

I

KÖTETBEN

KÖTET SOBSZÁMA:

MEGNYITVA: 19. 61. nov. 20

LEZÁRVA: 19

6/110

ARCHIV SZÁM:

32.800

A jelentéseit őrző munka dosszié

személyként. M-dossziéjából az is kiderül, hogy 1960. április 14-től hálózati beszerzéséig **társadalmi kapcsolatként** foglalkoztatták Pécssett.

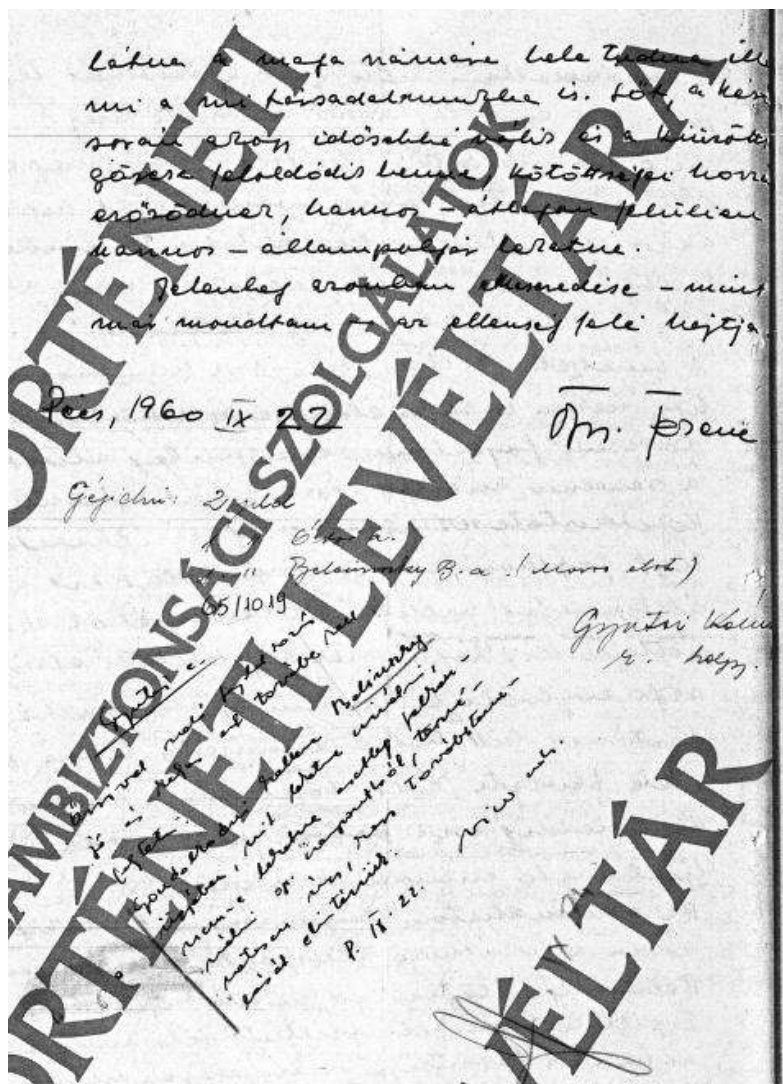
Baranyában pozitívan értékelték állambiztonsági tevékenységét. Mielőtt átadták Budapestnek, Nagy János rendőr őrnagy, a politikai rendőrség osztályvezető helyettese összefoglaló jelentésében 1963. december 10-én így minősítette „Háy Gyula” titkos informátor munkáját:

„...beszerzése óta az írók és művészek területén volt foglalkoztatva. Részére megszabott feladatokat igyekezett tudásához mérten mindenkor végrehajtani. Jelentései túlnyomó részben értékesek voltak, melyeket az operatív munka során fel tudtunk használni. A találkozókra való távolmaradását mindenkor előre bejelentette. A kapcsolattartás során a legmesszebb menő fegyelmettséget tanúsított. Véleményünket több esetben egy-egy feladat megoldásán túl magánéletére vonatkozóan is kikérte.”

Amatőr járatlanságára jellemző, hogy két évig (1960. április 14. – 1962. április 21.) saját nevén írja jelentéseit, kapcsolattartó tisztjei ezt hol kihúzzák, hol meghagyják.

1960-ban kelt első jelentéseiben megdicséri a tehetséges Bertha Bulcsút, mert egyértelműen a szocializmus híve, ellenben Kiss Dénes, akit 56-ban Pécssett „elkapott a hőzöngés”, most Pesten, az Élet és Irodalomban megjelent verseivel „korábbi hibáit igyekszik jóvá tenni”. Csorba Győzőt a legjelesebb pécsi írónak tartja, munkás családból származik, „...politikai szempontból megbízhatónak tartom...”, „...hogyan én író lettem, azt elsősorban az ő kemény, megalkuvás nélküli kritikáinak köszönhetem”. Bezeg lesújtó véleményt ír – Szántó Tibor információi alapján – Pál Józsefről, aki nyilasként '45-ben Nyugatra menekült, '56-ban ellenforradalmi újságot szerkesztett Zalaegerszegen Rákosi Gergellyel, ezért azonban később a felelősséget teljesen Rákosira hárította, aki börtönbe került, ő pedig elköltözött Pécsre. (Az osztályvezető belső utasítása: Rákosit ki kell hallgatni Pál ügyében, Pált feltétlenül feldolgozás alá kell vonni. Vizer István r.szds.)

Kezdetben saját nevét írta jelentései alá

Örsi 1957-ben vizsgálati fogsága idején a pécsi megyei börtönben egy zárkában volt a zalaszentgróti Belinszky Barnabással.

Beszámol találkozásukról, s úgy látja, hogy erdőirtással foglalkozó egykori cellatársa

„Jó anyag az ellenségnek, de ha távlatokat látna a maga számára, be tudna illeszkedni a mi társadalmunkba is, ...ha kötöttségei hozzánk erősödnek, átlagon felüli hasznos állampolgár lehetne.”

(A Politikai Nyomozó Osztály alosztályvezetője: „Gyutai elvtárs. Örsivel való foglalkozás jó és helyes, ezt tovább kell folytatni. Gondolkodni kellene Belinszky ügyében, mit lehetne csinálni, nem-e (sic!) lehetne esetleg felhasználni op. szempontból, természetesen úgy, hogy továbbtanulását elintézzük.” Vizer r.szds.)

„Dr. Farkas Ottó, a pécsi színház adminisztrátora jellegzetesen 'úriember', jóbarátja Halmos László főkönyvelő volt őrnagy, akinek lakására több iskoláskorú gyermek jár illegális hittan oktatásra, akiket egy pap tanít havi negyven forintért.” (Pécs, 1960. nov. 25.)

„Tánczos Tibor a Pécsi Nemzeti Színház tagja, akinek az 1956-os ellenforradalmi események után kellett átmenetileg Pécsről eltávoznia, 1945 előtt aktív repülőtiszt volt. Az 1956-os események alatt a színház egyik hangadó személyisége. Az 1960-61-es évadban tért vissza a színházhoz, ahol általában bizalmatlanul fogadták, mert még 1956-ban elterjedt róla, hogy a miskolci rendőrségi anyagot átvizsgáló ellenforradalmárok az 'ÁVO beépített embereinek listáján olvasták a nevét.' Jelenlegi magatartásában csak általános hőzöngés tapasztalható. Gúnyos megjegyzései azonban nem kapnak visszhangot, mert a fenti feltételezés alapján legtöbbször provokációnak tartják ezeket a megjegyzéseket. Ismerősöm egy ízben hallotta Táncos következő kijelentését: 'Ha még egyszer '56 lenne, nem lennék olyan ostoba, mint voltam, mert vagy kaszálnék, vagy azt csinálnám, amit valamelyik rokonom,

aki meggazdagodott azokban a napokban és lelécelt.”
(Pécs, 1961. márc. 30.)

Jelenítés
Pécs, 1962. április 21.
Az 1956-os ellenforradalom után végbement konszolidációs folyamat során a feloszlatab régi írószövetség helyett megalakult az új írószövetség és annak pécsi csoportja.
Az írószövetség pécsi csoportjához öt tagja van, akik már a régi írószövetség tagjai is voltak: Csorba Győző, Pákolitz István, Pál József, Örsi Ferenc és a Kaposváron élő Takáts Gyula). Ezenkívül kb. 20-25 ember él Pécsen és Baranyában, akik írással foglalkoznak, az újságírók mellett, művész-foglalkozásokkal, tanárral, pedagógussal és éppen elfoglaltak mellett.

„Az 1956-os ellenforradalom után végbement konszolidációs folyamat során...”

„Kiesnek az eszmei és művészi ellenőrzés alól”

„Az 1956-os ellenforradalom után végbement konszolidációs folyamat során a feloszlalt régi írószövetség helyett megalakult az új írószövetség és annak pécsi csoportja. Öt tagja van, akik már a régi írószövetség tagjai is voltak: Csorba Győző, Pákolitz István, Pál József, Örsi Ferenc és a Kaposváron élő Takáts Gyula. A fentiekben kívül kb. még 20-25 ember él Pécsen és Baranyában, akik írással foglalkoznak.

Az Írószövetség mellett a Jelenkor folyóirat szerkesztő-

sége fogja össze az itt élő írókat. A lapot jelenleg Tüskés Tibor szerkeszti. Színvonala magas, ugyanakkor politikailag bizonyos urbánus alapokon fejlődő egzisztencialista ráhatás érződik a lap összképén. Nagyon jó hatású volt az elmúlt hónapokban az írók találkozása a megyei pártbizottság I. titkárával...és a megyei tanács elnökével... Vannak olyan személyek is, akik óvakodnak a nyílt állásfoglalástól, javarészt az irodalmi élet periférikus műfaját művelik, csak lebegnek az irodalomban, várják a kialakuló helyzetet és csendben, javarészt családi környezetben pesszimizmust árasztó hangokat hallatnak. Ilyenek Pécssett: Rajnai László, Pál József, Futaky Hajna és a nemrég Budapestre költözött Szász István. Nehezíti a kibontakozást a Nyugatról jelentkező erős egzisztencialista hatás... a modernista törekvések zűrzavara... az írói utánpótlásnál a nyugati határok érvényesülnek, ízlésük általában az absztrakt festészettől az elektronikus zenéig terjed és mivel nincs kapcsolatuk az írószövetséggel és a Jelenkorral teljesen kiesnek az eszmei és művészi ellenőrzés alól. Magatartásukban valamiféle értelmiségi ellenállás érződik...

Összegezve az elmondottakat: a pécsi írók magatartását bizonyos passzivitás és bizonytalansággal párosuló határozatlanság, állást nem foglalás jellemzi. Az írók közül némelyek – Csorba Győző, Várkonyi Nándor, Bárdosi Németh János – régi írói tekintélyük alapján általános érvényű dolgokkal foglalkoznak nyilvánvaló és határozott állásfoglalás nélkül. Mások még ki nem alakult írói arcélük keresése közben bele-bele tévednek a modernista alkotások útvesztőjébe: Mikolík Zoltán, Lázár Ervin, Szén István.” (Pécs, 1962. máj. 9.)

„Tudomásomra jutott ... révén, – aki jelenleg a budapesti Petőfi Színházban dolgozik –, Ungvári Tamás azon kijelentése, hogy a közvéleménynek egyes művek és egyes

emberek megítélését (irodalmi és művészeti síkon) az a húsz ember dönti el, akik minden héten kétszer találkoznak a Hungária kávéházban és ott beszélnek meg, hogy kit kell megbuktatni, futtatni, agyonhallgatni, stb. és ezek minden protokolon kívüli és felüli állnak és saját szempontok szerint ítélik meg. Reményem van arra, hogy ennek a 20 embernek a névsorát a közeljövőben megszerzem.”
(Pécs, 1963. febr. 1.)

134. oldal: Háy Gyula, f. 5.
Vet: Háy Gyula
Soós: 1963. 1. 1.-én.
Háy: - letűz.

Jelentés
Pécs, 1963. február 1.

Tudomjaemre jutott Dr. Ungvári Tamás Pécs
reineri, aki jelentés a Budapesti Költői Körök-
ben dolgozik, Ungvári Tamás azon kijelentés
hoz, a költészetet egy művészi és egy
szociális megítélésről (irodalmi és művés-
zeti síkon), az a két ember dönti el, akik
minden héten kétszer találkoznak a
Hungária kávéházban és ott beszélnek meg,
hogy kit kell megbuktatni, futtatni,
agyonhallgatni stb. ... és ezek minden
protokolon kívüli és felüli állnak és saját
szempontok szerint ítélik meg.”

Reményem van arra, hogy ennek a
20 embernek a névsorát a közeljövőben
megszerzem.

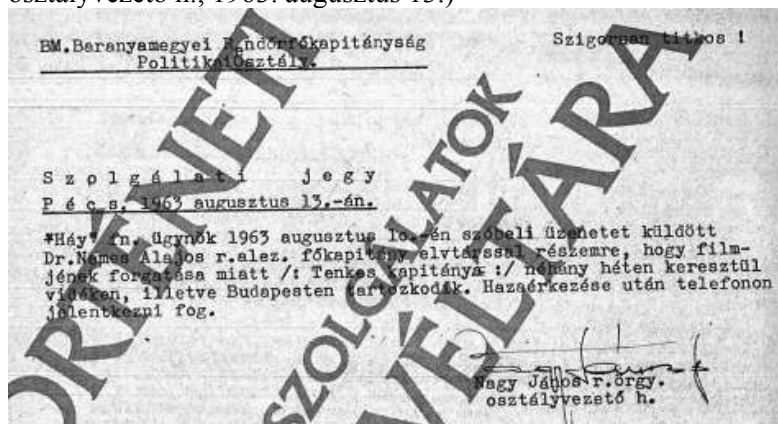
Háy Gyula

„...Ungvári Tamás azon kijelentése...”

„Háy Gyula” részletesen elemzi a fiatal költők januári pécsi konferenciája kudarcának okait, az új és régi tűztáncosok személyeskedő nemzedéki vitáját, benne Arató Károly, Csanádi János, Kalász Márton, Gerelyes Endre, Soós Zoltán, Csoóri Sándor, Me-

zei András, Györe Imre, Juhász Ferenc és Nagy László szerepével.

„Háy” fn. ügynök 1963. augusztus 10-én szóbeli üzenetet küldött Dr. Nemes Alajos r.alez. főkapitány elvtárrsal részemre, hogy filmjének forgatása miatt (Tenkes kapitánya) néhány héten keresztül vidéken, illetve Budapesten tartózkodik. Hazaérkezése után telefonon jelentkezni fog. „ (Nagy János r.örgy. Politikai osztályvezető h., 1963. augusztus 13.)

„Háy fedőnevű ügynök filmjének forgatása miatt...”

A politikai rendőrség bevált gyakorlata volt, hogy egyik ügynökével ellenőriztette a másikat. Őrsi is kapott ilyen feladatot. Előbb 1963 nyarán balatonszemesi nyaralása során, később többször felkereste Timkó Imrét, a budapesti hittudományi főiskola tanárát, és igyekezett bizalmába férkőzve információkat szerezni egyebek között a II. Vatikáni Zsinat eseményeiről, a magyar felső papság személyi viszonyairól, egyesek karriertörekvéseiről. „Háy Gyula” természetesen nem tudja, hogy Timkó Imre, a későbbi görögkeleti püspök 1955 óta szolgálja az állambiztonságot titkos munkatárs minőségben, „Kiss János” fedőnév alatt. Az egyházi elhárítás (III/III-1-c) egyik sikeres és roppant termékeny módon jelentő hajdúdorogi oszlopa példátlanul amorális felfogásával, haláláig, 1988-ig a hatalom legnagyobb meglegedésére ártott a

tisztos hívők ezreinek. „Háy” jelenti 1963. augusztus 18-án: Timkó „*Mindszentyvel kapcsolatban elmondta, hogy ez a Pehm József, aki sváb ember, hogyan vindikálja magának Magyarország legfőbb közjogi méltóságát. Szerinte Mindszenty akadályozója az egyház és az állam közti jó kapcsolat létrejöttének, s adná az Istent, hogy valahogyan eltávozzon Magyarországról.*” „Háy” és „Kiss János” szimpátiája kölcsönös volt egymás iránt, kellő elismerésekkel, meghívásokkal és találkozásokkal – ahogy ez a jelenésekből is kiderül.

„Jobbra tarts, balra előzz!”

1963. szeptember 15-től Örsi az MTV belpolitikai rovatának munkatársa, Budapestre költözése után átveszi Gyarmati András r. százados a **BM III/III-5-a** osztályról, ide tartoztak a kiemelt objektumok (tv, rádió, újságok). Azt a feladatot kapja, hogy: „Figyelje kritikus szemmel a TV-t, elsősorban a művészeti osztályt, abból a szempontból, hogy a fellazítás, a polgári hatás kiken keresztül kap lehetőséget a megjelenésre.”

Örsi új fedőnévével („Szűcs Ferenc”) először a legszembevetőbb jelenségről jelent: nagy a szervezetlenség, a káosz, a párhuzamosság, rivalizálnak a legfőbb vezetők („*Haynal és Kulcsár elvtársak*”), az alattuk levő vezetők pedig helyezkednek, igazodnak, „*Kire jobb tenni*”; ugyanakkor a gazdasági terület és a műsorkészítő osztályok között sincs összhang.

„A drámai osztály vezetője a művészeti igazgatóval kapcsolatban elmondta, hogy nem hajlandó kiszolgálni annak igényeit, mert azok nem takarnak mást, mint különböző baráti összeköttetéseknek az ápolását, különféle polgári beállítottságú baráti körhöz tartozóknak a bevonását a TV munkájába. Ilyen baráti vagy érdekkapcsolat Ungvári Tamás, Mátrai Betegh Béla, Görgey Gábor és mások...”

ontófutás és a minar kőzetes elantatás
még barom is az a mostani amfekt
előszóban korhagyó világnézet kapu-
talan. Ugyanakkor a perestrojka keretén
és a nemzetiségi korlátozás önkény,
amely nemcsak a perestrojka keretén
szól, hanem a nemzetiségi nem
kellően indokolt és helytelen.

Rúcs Ferenc

Megjegyzés a Rúcs Ferenc első tájékoztatást
követően a TV-ről. Az országban, ahol az
általános közéleti helyzetű kétségbeesés
munkásságát jelenti, mivel nincs semmi a TV-
általános. Az országban az országban nem lehet
munkásság. Az országban az országban

Feladata: Figyelje kritikus szemmel a TV-t
a munkásságát - ahol a munkásság, hogy
a munkásság, a munkásság, a munkásság
hogy a munkásság, a munkásság. Figyelje az
a munkásságát a TV-t, a munkásságát
ahol a munkásság, hogy a munkásság
kellően jelöljék a munkásságát a munkásság.
Mivel az a munkásság, a munkásság
ent jelentés.

Dny. 1964. VI. 3.

Országos TV-t

„Feladata: Figyelje kritikus szemmel a TV-t...”

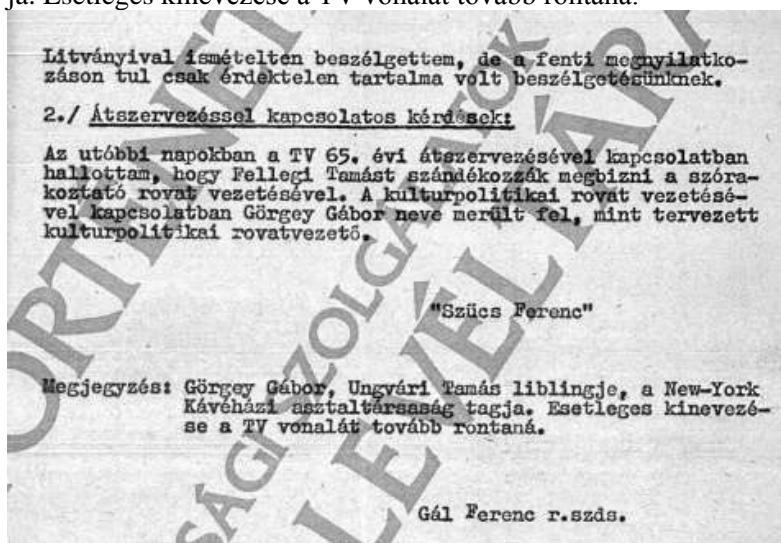
„A közelmúltban találkoztam Ungvári Tamással, aki elmondta, hogy a TV-ben a kultúrpolitikai rovatban egy adást állított össze, mely az elmúlt színházi évad értékelését tartalmazta. Kíváncsi, hogy miként fogadják hivatalos helyen, mert 'megcsináltuk azt, hogy a hivatalos értékelés helyett most mi értékeltük a darabokat, az előadásokat, a színészeket, vagyis mi osztottunk Kossuth-díjakat, a mi értékrendünk szerint és ez nem azonos a hivatalos értékeléssel.'"

Gyarmati százados értékelése: „A jelentés értékes, Ungvári Tamás minden alkalmat megragad arra, hogy a hivatalos véleményekkel ellentétben a polgári körök álláspontját, véleményét propagálja.” (1964. május 12.)

„Az elmúlt évben a TV drámai és művészeti műsoraiban sajátos jelenség észlelhető. Szinte azt a formuláját választják az előrejutásnak, amit a „Jobbra tarts, balra előzz!” szabály jelent. Jobbra: klasszikusok felelevenítése és kísérletezés címén politikamentes vagy többé-kevésbé egzisztencialista hangvételű műsorokat adnak. Gyakori – kivált szórakoztató műsoroknál – az állásfoglalás (a leghalványabb állásfoglalás!) nélküli kozmopolitizmus. Balra: módszeresen adagolják a pedigrés baloldaliakat mint drámai menüt irodalmi műsorokban és így a jobbra tartás mellett, mire az feltűnne, masszív baloldali biztosítékokat tartalékolnak. A drámai osztály személyi állománya az utóbbi időben polgári szemléletű írók bevonásával bővült (Thurzó Gábor, Mészöly Dezső, Karinthy Ferenc és az újabb munkatársak) akik kétségtelenül kulturáltak és tájékozottak, de szemléletük vagy esztétizáló, vagy üzleti és nemegyszer cinikus. Büffésuttogásból arról is hallottam, hogy a Művészeti Igazgatóságon belül bizonyos hatalmi versengés folyik Szinetár Miklós és Dobos István között, suttogják, hogy Szinetár előbb-utóbb elmegy a Tv-től és a posszibilis utódjelölt Dobos.” (1964. szept.18.)

„Átszervezéssel kapcsolatos kérdések: az utóbbi napokban a Tv 65. átszervezésével kapcsolatban hallottam, hogy Fellegi Tamást szándékozzák megbízni a szórakoztató rovat vezetésével. A kultúrpolitikai rovat vezetésével kapcsolatban Görgey Gábor neve merült fel.” (1965. január 18.)

Gál Ferenc r. szds. megjegyzése a **III/III-4-a** alosztályon, ahova időközben „Szűcs Ferenc” ügynök átkerült: „Görgey Gábor Ungvári Tamás liblingje, a New-York kávéházi asztaltársaság tagja. Esetleges kinevezése a TV vonalát tovább rontaná.”

„Görgey kinevezése a TV vonalát tovább rontaná.”

„Szűcs” jelent Horváth Ádámról, a művészeti osztály rendezőjéről, beszámolva rangos családi származásáról, megemlítve, hogy „baráti köréhez tartozik Karinthy Ferenc és Ungvári Tamás is”.

„... a zsidók és a németek csináltak mindent”

Ügynökként néha kimozdul a TV épületéből – saját elhatározásából vagy megbízásból – , így jelent például Reismann János fotoriporterről, a „Tükör” főmunkatársáról, akit 1955 óta ismer, tudva a hazai és a nemzetközi munkásmozgalomban szerzett gazdag tapasztalatairól, a Szovjetunióból 1938-ban történt kiutasításáról, itthoni 5 éves börtönbüntetéséről.

„Reismann Jánost rejtélyes egyéniségnek tartom. Múltja kalandos sokrétűségéből csak esetenként említ részleteket, de ezek a részletek elsősorban irodalmi nagyságokkal való barátságának történetéhez kapcsolódnak. Politikailag állandóan marxista terminológiákkal érvel, de meglehetősen sajátos egyéni értelmezés szerint. Gondolkodásmódjának találón jellemző megnyilatkozása az a kijelentése: 'ebben az országban a zsidók és a németek csináltak mindent.'”

Örsi arról is tájékoztatja az állambiztonságot, ha ő saját maga szidja a rendszert.

„...június 12-én este Siklóson találkoztam Trechler Lászlóval és Körmendi Lajossal, akikkel az 1956-os események felszámolása során a börtönben voltam együtt. Az italozással egybekötött esti beszélgetés, amely kezdetben közös börtönmélységeinkből alakult ki, a későbbiek folyamán egyöntetűen a jelenlegi helyzet erőteljes bírálataivá, mondhatnám 'gyalázásává' fajult...” (1965. aug. 12.)

Jelenlét
 Budapest, 1965. VII. 9.

Dr. B. en este festőre találtam
 Treier házának és konyhájának az 1956-os események felmérésének során a
 konyhában voltam együtt.
 Treier leveiben kért a konyháról a
 konyha elfoglalásának miatt nem tudtam
 aludni, konyhánál volt el hűvös.

Az italokkal egyetértő esti beszélgetés
 annak érdekében hogy konyhájának
 aludni és a konyhájának fájóan építke-
 tően a jelenlét. Kéret megelőző konyhájának
 nem mondhatom "fájóan" "fájóan".

„... a beszélgetés a jelenlegi helyzet gyalázásává fajult”

Érdeklik az aktuális közéleti, társadalmi események, jelensé-
 gek.

„...az utóbbi időkben egyre gyakrabban fordul elő, hogy
 párttagsági könyveiket a párttagok beadják és kilépnek a
 Pártból. Állítólag azzal az indoklással: 'nem ebbe a
 pártba léptünk be annak idején.' Koós Béla (az Állam-
 védelmi Hatóság volt párttitkára, a jelentés idején az
 MTV felelős beosztású vezetője, – megj. i.cs.) beszélte
 el, hogy Borsod megyében 'meleg a helyzet', a közel-

múltban a normarendezéssel kapcsolatban 'vad sztrájk' volt, ahol kommunista ellenes megnyilatkozások is voltak.” (1965. nov. 10.)

Aggasztja a kínai-szovjet pártviszály is, ami csak az amerikaiaknak kedvez, ezzel kapcsolatban televíziósok (Bokor Péter, Bilka Pál, Endrődi Sándor) véleményét is jelenti.

Az ügynök felhívja a figyelmet arra, hogy M. M., a népszerű riporter-műsorvezető nő, akinek férje az MSZMP KB munkatársa, a műsoraiban elhelyezett burkolt reklámokért pénzt és ajándékokat fogad el nagy cégektől, vállalatoktól, Á. Istvánné rendező jelentette is ezt András Endre belpolitikai rovatvezetőnek, de Randé Jenő főosztályvezető bizonyítottság hiányában lezárta az ügyet. (1967. ápr. 6.) Ráadásul a népszerű sztárt is behálózta Dr. V. Gy., aki gyanús nyugatnémet koprodukciós kapcsolatokba igyekszik berángatni és utaztatni ismert televíziósokat, így H.Á.-t és V.J.-t is. (Az állambiztonság értékelése: „Dr. V.Gy. ügyében már több jelentést kaptunk, mely szerint nevezett alaposan gyanúsítható azzal, hogy az NSZK. TV részére kiejánlja azokat a magyar TV alkalmazottakat, akiknek köze van a műsorpolitika alakításához. A jelentésben felmerült személyek V. révén már szoros kapcsolatban vannak az NSZK.TV.-vel (sic!), anyagilag is kompromittálta őket. Feladat: Az informátor feladatul kapta, hogy lehetősége figyelembevételével közelítse meg V.-t úgy, hogy V. ismét ajánlatot tegyen a nyugatnémet TV-vel való együttműködésre. Intézkedés: Dr.V. ügyében operatív tervet dolgozunk ki.” Cseri János r. orgy.

A „polgári csoportosulás” módszerei

Mielőtt Örsi 1968 elején távozna a televíziótól a „Pajtás” újsághoz, tájékoztatást ad az állambiztonságnak az intézményben uralkodó lehetetlen állapotokról.

„A TV-ben az általános hangulatot a Gódor – Gellért és Fellegi viszály lezáródásának értékelése határozza meg. Konkrétan: az elnökhelyettes nem mert az őt lejárató hangulatkeltésre és támadásokra visszavágni, tehát pozí-

ciója gyenge, ereje sem volt hozzá a másik oldal jó kapcsolatai miatt, amiből az következik, hogy elvesztette a játszmát és már csak idő és forma kérdése, hogy mikor és miként távozik a Tv éléről.”

Az ügynök leírja „a polgári csoportosulás” módszereit: 1., El kell hitetni az MRT elnökével, Tömpe elvtárrsal, hogy Gódor a helyére tör. 2., Továbbá azt is, hogy Gódor elnökhelyettes önállósítani akarja a televíziót, ezért el akarja szakítani a rádiótól, s ezzel megszűnne az MRT. 3., Gódor et. intézkedéseinek kigúnyolásával, személyének lejáratásával párhuzamosan le kell váltani, fel kell örölni az őt támogató munkatársakat. Lehetetlenné teszik Randét, leválasztják Gódorról Fazekas (gazdasági igazgató) és Kerpel (műszaki igazgató) elvtársakat. Azt kell terjeszteni, hogy „Gódor bukott ember”. Majd így fejezi be „Szűcs Ferenc” a jelentését:

„Ebből következik, hogy új helyezkedések történnek, ahelyett, hogy a műsorokra koncentrálnák az energiákat. A műsorok másodlagossá válnak, mert egymást keresztező ítéletek teszik bizonytalanná a még jóindulatú műsorkészítőket is.”

Távozása után Örsi 1971-ig szolgálja az állambiztonságot úgy, hogy jelentéseiben időnként visszatér a televízióba. Emlékezetesen jelent például Gömöri Endréről, a Magyarország munkatársáról, Farkas István külsős rendezőről, a MAFILM dolgozójáról, dr. Bernard Dániel párizsi idegenvezetőről és annak budapesti öccséről, Dési Márton nyugdíjas vállalati igazgatóról, s fontos információkat ad arról a vacsoráról, mely 1969. április 21-én volt a Fészek Klubban Vas Zoltán és felesége, Kellér Dezső és felesége, Dobos István, Tarr Ferenc debreceni színházigazgató és Kincses József zeneszerző részvételével.

[illegible]

Rue France

„Fellegi és Gellért kontra Gódor... a műsorok másodlagossá válnak”

Dossziéjának lezárása előtt, 1971. június 26-án a BM III/III-4-a alosztályán Bolovits György r. hdgy. a következőket írja értékelésében:

„A jelentések alapvetően az írók, művészek személyével, magatartásukkal kapcsolatosak. Kisebb része a tájékoztatás és hírközlés területén dolgozó egyes személyek magatartását, a jelentősebb hazai és nemzetközi eseményekkel összefüggő hangulati megnyilvánulásokat tartalmazzák. Az általa adott jelentéseket értékelve megállapítható, hogy azok többségében általános tájékoztató, informatív jellegű jelentések, amelyeket az operatív munka során az állambiztonsági szervek érdeklődési körébe tartozó személyek magatartásának, tevékenységének figyelemmel kísérésére, ismereteink bővítésére fel tudunk használni. Az informátor több oldalúan ellenőrzött, megbízható kapcsolat. A jelentéseiben foglaltak szükség esetén a továbbiakban is felhasználhatók. A dosszié tartalma, annak irattárba helyezése után két év múlva megsemmisíthető.”

A Tenkes kapitányának írója nem tudhatta, hogy dossziéját nem semmisítették meg, s hogy azt 2005-ben egy kutató megtalálja, majd 2011-ben közzé teszi. Ámbár, ha hallgatok rá, már korábban is megtehettem volna ezt.

Dr. Ilkei Csaba
tudományos kutató

Schönthal Henrik a kémelhárítás gyöngye

A Kulcsár Attila nevével fémjelzett, 2003 nyarán kipattant brókerbotrány 24 vádlottja közül heten kaptak letöltendő szabadságvesztést, köztük **Schönthal Henrik** üzletember, akit pénzmossás és sikkasztás miatt négy év börtönnel és 626 millió forint vagyonek kobzással sújtott a Fővárosi Bíróság. A Fővárosi Ítéltábla azonban megalapozatlanság és súlyos eljárási hibák miatt hatályon kívül helyezte az FB ítéletét és a bíróságot új elsőfokú eljárásra utasította, amely egy évvel ezelőtt kezdődött meg.

Schöntál Henrik

Kevesen tudják, hogy Schönthal Henrik (1938. május 31. Budapest, Dalmatiener Mária) 1960. augusztus 13-tól a magyar **állambiztonsági szolgálat ügynöke** volt. Barják László rendőr százados szervezte be a BM. Politikai Nyomozó Főosztályának kémelhárító osztályáról (II/2-f), hazafias alapon, "**Sárosi**" fedőnévvel. Schönthal akkor idegenvezetőként dolgozott az IBUSZ-

S tegyük hozzá a magyar állampolgárokra vonatkozó terhelő információkat: rendszerellenes megnyilvánulásokról, disszidálási kísérletekről, pénz kiajánlásokról, vám bűncselekményekről, üzletelésekről, csempészésekről, az idegenforgalom belső személyi viszonyairól, nem különben az idegenforgalmi prostitúcióról. (Az utóbbi kategóriáról az ügynök különösen szokimondó, pl. "Z. Ilo-na kurva", "Edina ügye tisztán nemi vonatkozású", stb.)

Feladatait elszabotálja, szolgálatunkat semmibe veszi

Az ügynök és a kapcsolat tartó tisztek viszonya mindvégig különös. Schönthal mint „az osztály rossz tanulója” **sorozatos kritikát kap**: hanyag, lusta, nem hajtja végre feladatát; pontatlan, lezser, nem figyel, futni hagyja a gyanús személyt, még azt sem jelenti, ami a szeme előtt játszódik le; jelentései felszínesek, elnagyoltak, hézagosak, nem a lényegről szólnak; az ügynök személye is többször ellenőrzésre szorul, mert megmagyarázhatatlan lépései vannak, rossz társaságba keveredik, stb. És mindezek – az állandó fejmosás és szégyenpadra ültetés – ellenére, az alkalmatlannak nyilvánítás mellett a Cég mégsem akar vagy tud megszabadulni tőle véglegesen, valamilyen kimondatlan oknál fogva ragaszkodik hozzá, cipeli magával személyiségének terhét, ha néha kínos is az. Az ügynök pedig ritkán vet ellent, szánja-bánja vétkeit, önkritikát gyakorol szovjet módra, s leszegett fejjel fogadkozik, hogy soha többé nem fordul elő hasonló hiba. Természetesen előfordul, sőt kezdődik minden előlről, az összedobott, semmitmondó jelentésektől a kihagyott ziccerekig. Ebből a ritka körforrásból emelünk ki néhány részletet, úgy, ahogyan az a jelentésekben konkrétan olvasható.

Az időszak: **1960-62.**

„**Kiértékelés:**

„Sárosi erfurti útjáról csak akkor adott jelentést, miután vele találkoztunk, s **tőlünk informálódott...**” „Jellemző

a működésére, hogy felderített egy nőt, aki eltűnt Erfurtból, de még **annyi fáradságot sem vett**, hogy a nő nevét megtudja, ami egy idegenvezetőnek gyerekjáték. „...írt egy lipcsei lakosnak, hogy megy és meglátogatja. A lány előzőleg itt járt Budapesten egy csoporttal, hazafelé disszidálni akart, őrizetbe vették. Nem akar lemondani a disszidálásról. De Sárosi szerint **semmilyen ellenséges tevékenységet** nem fejt ki a lány.”

„Megint olyan felületesen írta le az eseményeket, ami **szolgálatunk teljes fumigálását** jelenti (sic!). Az előfordult személyek adatait nem írta le, noha a névjegyzék és a kollektív útlevél rendelkezésére állt.”

„Sárosi három komoly csoporttal volt és működése azt mutatja, hogy **csak azt észleli, ami úgyszólván már az orra előtt játszódik le**. Az a látszat sincsen, hogy egyáltalán megpróbálta a csoportokat ellenőrizni, s a kapott feladatát, hogy a beutazott nyugati csoportok vezetőit, autóbuszvezetőit, vagy olyan személyt, aki feltűnően ellenőrzi a csoportot, tanulmányozza. Teljesen **elszabotálja** azzal, hogy azok 'egyáltalán nem érdekesek'. Általában neki semmi és senki nem érdekes és viselkedése a **szolgálatunkat semmibe vevő stílust** mutat. A legutóbbi találkáról 17 percet késett azzal a mesével, hogy a számlázásnál intézett el gyorsan egy ügyet (valami régi számláról volt szó, ami ráért volna.) A két nyugatnémet és egy amerikai csoportnál nagyon sok tennivaló lett volna, Kincses jelentéséből tudjuk...”

„**Javaslat:**

Tekintettel arra, hogy Sárosi Amsterdam-i kiutazása azt jelentené, hogy a kiutazó csoport ellenőrzése nem megfelelő lenne kémelhárítási vonalon, így **kiutazását nem javasolom**. Az elhárító szakszolgálat nem hízagolhat egy

*olyan fontos nyugati út alkalmával, mint az Amsterdam-i, mert ez az első magyar csoport, amely Hollandiába megy ki. Tehát ott egyéb szakszolgálati ténykedés is szükségessé válik. Erre viszont Sárosi semmiféleképpen **nem alkalmas.***

Kiértékelés:

Sárosi három komoly csoporttal volt és működése azt mutatja, hogy c s a k azt észleli, ami úgyisolván már az orra előtt játszódik le. Az a látszat sincsen, hogy egyáltalán megpróbálta a csoportokat ellenőrizni, s a kapott feladatát, hogy a beutazott nyugati csoportok vezetőit, autóbuszvezetőit /vagy olyan személyt aki feltehetően ellenőrzi a csoportot, stb./ tanulmányozza, teljesen elszabotálja azzal, hogy azok "egyáltalán nem érdekesek". Általában neki semmi és senki nem érdekes és viselkedése a szakszolgálatunkkal szemben semmibe sem vevő-stilust mutat.

Erről a találkáról azzal a mesével, hogy a számlázásnál intézett el gyorsan egy ügyet /valami régi számláról volt szó, ami ráért volna/ 17 percet késett.

A két nyugatnémet és egy amerikai csoportnál, összehasonlítva Kincses jelentését/nagyon sok tennivaló lett volna. Sárosi a szakszolgálat működésével és egy pár módszertani kérdéssel is már olyan tisztában van, hogy feladatait el tudná látni.

Javaslat: Tekintettel arra, hogy Sárosi Amsterdam-i kiutazása azt jelentené, hogy a kiutazó csoport ellenőrzése nem megfelelő lenne kémelhárítási vonalon, i g y kiutazását n e m javaslom. Az elhárító szakszolgálat nem hízagolhat egy olyan fontos nyugati út alkalmával, mint az Amsterdam-i, mert ez az első magyar csoport, aki Hollandiába megy ki. Tehát ott egyéb szakszolgálati ténykedés is szükségessé válik. Erre viszont Sárosi semmiféleképpen nem alkalmas.

Az ügynök feladatait elszabotálja, szolgálatunkat semmibe veszi, kiutazását nem javaslom

Az értékelő tiszttel ellentétben a felettesek mégis úgy döntenek, hogy Sárosi utazzon csak az első Hollandiába látogató csoporttal. Hazaérve azonban – egyebek között – a következők derülnek ki:

„**Kár volt kiengedni.** Sárosi a kapott feladatait csak részben végezte el, a kapcsolat felderítésénél **erősen hézagolt.** Az idegenvezetőnek csak a nevét írja le, pedig idogáltak, beszélgettek, tehát módjában lett volna tanulmányozni. Az a tény, hogy a holland idegenvezetőnő férje a holland hadsereg tisztje, nagyon érdekes momentum. Itt Sárosi szintén **nem végzett szakszerű munkát.** A többi kapcsolatnál is tovább mehetett volna. Pótlólag tisztázni kell egy pár adatot, mert megint oda vetett néhány mondatot, ahelyett, hogy részletesen leírta volna az eseményeket.”

„Sárosi legutóbbi feladatát, hogy a beutazott Moniturocsoport tulajdonosát, idegenvezetőjét tanulmányozza és a csoportot ellenőrizze, **egyáltalán nem hajtotta végre.** Lantos elváltárral ezt kifogásoltuk. Sárosi ígéretet tett, hogy ezen a téren is meg fog változni.”

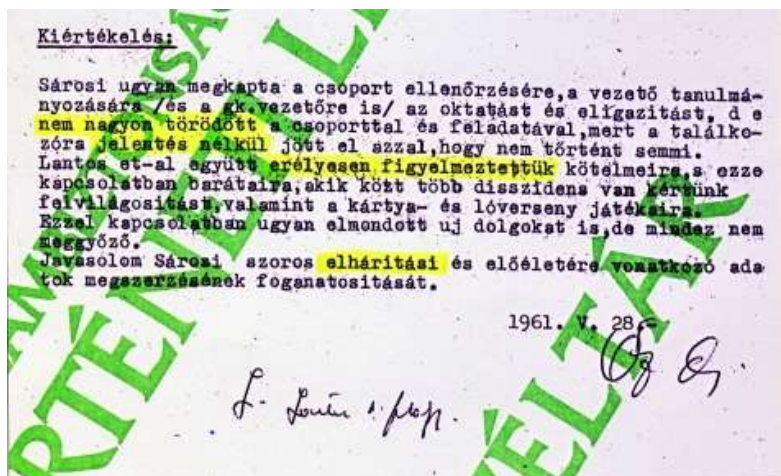
„**További feladata:**

A 14-20. beutazó amerikai csoport ellenőrzése, az idegenvezető és az autóbuszvezető, valamint a kapcsolatot felvevő személy tanulmányozása.”

„**Kiértékelés:**

Sárosi ugyan megkapta a csoport ellenőrzésére, a vezető tanulmányozására (és a gk.vezetőre is) az oktatást, eligazítást, de **nem nagyon törődött** a csoporttal és feladatával, mert a találkozóra **jelentés nélkül** jött el, azzal, hogy nem történt semmi. Lantos elváltárral együtt **erélyesen figyelmeztettük** kötelmeire, s ezzel kapcsolatban barátaira, akik közt több disszidens van, kértünk felvilágosítást kártya-és lóverseny játékaikról is. Ezzel kapcsolatban elmondott új dolgot is, de mindez nem meggyőző. Javaslom Sárosi szoros **elhárítási** és előéletére vonatko-

zó adatok megszerzésének fogantatosítását.”

Nem törődött a csoporttal, jelentés nélkül jött, figyelmeztettük, elhárítást fogantatosítunk...

„Sárosi a kapott általános ellenőrzési feladatait **szív nélkül hajtotta végre, semmit nem tett**, hogy egyes személyeket, jelenségeket közelebbről megnézzon. Így Heinig Albert nyugatnémet állampolgár, mérnököt közelebbről nem tanulmányozta, sőt nem is jelentette. Ez elég súlyos dolog, s ezért újra kioktattam, hogy ilyen esetekben tanulmányozás és azonnalos (sic!) bejelentés feltétlen végrehajtandó.” 1961.V.28. Ózdi, Lantos.

Lezser, felületes és hézagos

„Megjegyzés:

Sárosi a feladatait megint **lezseren** hajtotta végre: a kapott célpont személynél még azt sem írja le, hogy ki jött ki a repülőtérre E. Jenő operatív személy elé. Ugyancsak

azt írja három utasról, hogy azok „x” címre elmentek. Azt, hogy ki a rokon, barát, ismerős, stb. nem tisztázta, pedig kézenfekvő lehetőség volt rá.

Jelentésében még azt a fáradságot sem veszi, hogy leírja, kiket vártak, csak azt írja, hogy akiket kipipáltam. Nem is nézte meg ezeket közelebbről, még csak nem is próbálta, pedig megkapta az eligazítást, hogy a reptéren várakozókat is invitálja be a reptérről bemenő buszra, s próbálja a kapcsolatokat konkretizálni.”

„Megjegyzés:

Még mindig felületes és hézagos a tanulmány, márpedig nagyon sokszor tettem oktatás tárgyává és Sárosi ezt tökéletesen értette.”

[Egy kis kitérő azért, hogy bemutassunk egy tipikus esetet a kémelhárítás módszereiből, s ez független Sárosi személyétől. 1961. június 24-én írja Ózdi et.:

„Bolz Gerhard nyugatnémet autóbuszvezető (volt német 2. páncélos divízió) esetleges újra beutazásakor való tanulmányozását és a szovjet elvtársaknak esetlegesen rá vonatkozó (háborús, népellenes bűnösök nyilvántartása) adatok beszerzését javaslom azzal, hogy egy akció keretében (ital, nő, csempészetbe vitel) tegyük lehetetlenné működését, ami kihat munkahelyére is.”]

„Kiértékelés:

Sárosi az általános feladatát, az idegenvezető és az autóbuszvezető tanulmányozását, valamint a kapcsolatfelvételek ellenőrzését végrehajtotta, így jelentése értékesnek mondható. Értékéből azonban sokat levon az, hogy tanulmányozásai felszínesek és abban nem mélyül el. A konkrét kapcsolat felvétel úgy szólván az orra előtt játszódott le, de nem próbált közeledni a kapcsolat mi-kéntjének felderítésére.

Szatmári Sándor magyar állampolgár a Mopintour USA turista csoport tagjai közül kapcsolatot vett fel Hainen K. és Klain G. amerikai egyetemi hallgatókkal. Jellemző Sárosira, hogy még egy személyleírást sem adott róla, amit utólag kell kérnem, annak dacára, hogy személyesen beszélt vele.”

További feladat:

„A beutazó Cook csoport általános ellenőrzése. Fouche vezető érdeklődési körének és esetleges kapcsolatainak megállapítása, valamint konkrétan Fouche-val kapcsolatos akcióban közreműködés a megadott oktatás és eligazítás szerint.”

„Kiértékelés:

*Sárosi azt a feladatát, hogy Fouchet komolyan tanulmányozza **elnagyozta** a saját 'benyomásaival'. Semmi komoly adatot nem tudott produkálni. Jelentése csak tájékoztató jellegű, de annak is **gyenge**.”*

„Megjegyzés:

*Javaslom, hogy **komoly nyugati csoportokhoz** ne osszák be, mert ami az orra előtt lejátszódik azt jelenti, de ami-ben saját magának közre kellene működni, azt **hézagolja**.”*

Az ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR-ÁBAN ÖSSZE-
gyűjtött iratok között az említett iratokat.

Megjegyzés: Javaslom, hogy kemény nyelvi csepekedőkhöz ne essék be, mert ami az orra előtt lejátszódik azt jelenti, de inkább saját magának közre kellene működni, azt hűsölgözi.

1961. VII. 8.

További feladatokat nem tudtam vele,
és így, most nem kapta meg a
következő sorozatát sem. -

Részlet Sárosi ügynök 1961. szept.27-i jelentéséből:

„Brnoi Vásár: Szeretném megemlíteni, hogy az adásvetés szalámival, pálinkával és műanyag nyakkendőkkal olyan méretet öltött, hogy az már szégyen a Magyar Népköztársaságra nézve. Több ízben rendőri beavatkozás ellenére intenzíven folyt tovább. Nagyon időszerű lenne egy hatásos rendszabály bevezetése.”

Az időszak: 1962-69

„Az informátort figyelmeztettem, hogy jelentését megint távirati stílusban készítette el, a jövőben nagyobb gondot fordítson a jelentésekre. Felhívtam figyelmét arra, hogy a megadott célszemélyek aktív tevékenységéről nem írt. „

„Sárosi fn. inf. fenti személlyel kapcsolatos jelentése informatív jellegű. Azonosítási lehetőséget nem tartalmaz. Felhívtam figyelmét, hogy a jelentések elkészítésénél nagyobb figyelmet fordítson arra, hogy bővebb információt tudjon beszerezni a minket érdeklő személyekre.”

„Megjegyzés:

A fent megjelölt személyre a jellemzést azért kértem, mert nevezett esetleges felhasználását tervezzük. A jellemzés igen hézagos. Az inf. szóbeli elmondása szerint a kapcsolatuk igen felszínes, ezért részletesebb jellemzést írni nem tudott.”

[Sárosi 1964. október 23-tól 1965. január 15-ig az ENSZ ösztöndíjasaként Angliában tartózkodott. Ösztöndíjas tapasztalatairól írásban számolt be a BM. III/II-3-b osztálynak, amely a III/I kérésére elküldte azt a hírszerzés 1-b alosztályának is. A jelentés értékeléséből idézek.]

Londonban, az eligazítás ellenére „Örkényfalvi”-nál

„Az eligazítás ellenére kapcsolatunk Katona Ferencnél, az IBUSZ képviselőnél lakott londoni tartózkodása idején. Mi ettől a lépéstől óvtuk az informatort esetleges dekonspiráció kikerülése miatt, amit a III/I csoportfőnökség is helyeselt. Olyan hibát ejtettek azonban, hogy Londonban nem intézkedtek ebben a kérdésben és amikor kapcsolatunk megérkezett, maga Katona Ferenc beszélt rá arra, hogy oda költözzön és ott lakjon mindvégig. Katona Ferenc az Eaton Row 22-24 S.W.I. címen lakik, amely háznak a felügyelője egy bizonyos Wiltshire nevű személy, aki kezdettől nagy érdeklődést tanúsított kapcsolatunk iránt. Egy alkalommal, amikor kapcsolatunk Endreffy Miklóssal, a Külügyminisztérium egyik szintén Londonban tanuló beosztottjával ment haza,

Wiltshire egészen feltűnően megállította őket, érdeklődött, hogy „Mi újság van uraim?”, majd bemutatatta magát Endreffynek, aki azonban nem egészen érthetően mondta meg a nevét. Wiltshire a nevet tudni akarta, mert kétszer élesen visszakérdezte, hogy „Tehát kihez van szerencsém?”. Még a későbbiek során is kérdést tett fel kapcsolatunknak, hogy „Kivel volt itt legutoljára?” Ettől az esettől eltekintve kapcsolatunk nem tapasztalta, hogy ellenőrizték volna, az eligazításban szereplő önellenőrzési módszereket felhasználta, de sem külső figyelmet, sem levéllenőrzést Londonban nem tapasztalt.

[Katona Ferenc, az IBUSZ osztályvezetője, MSZMP-titkára „Örkényfalvi” fedőnéven beszerezett állambiztonsági hálózati személy, – megj.: I.Cs.]

„Értékelés:

Sárosi fn. inf. a nyári idegenforgalmi szezonban, mint csoportvezető a tihanyi IBUSZ. Kirendeltség vezetésével volt megbízva. A jelentés **csak általános** adatokat tartalmaz a munkatársairól és a vele kapcsolatba került nyugati utazási szakemberekről. Érthetetlen és ellenőrzésre szorul, hogy a BM. Veszprém megyei III/II. alosztályon megbízott Tóth László r. fhdgy. elvtárs, akinek tartására az inf. át lett adva, miért nem foglalkoztatta aktívabban. Tóth elvtársat telefonon kértem, hogy írásban számoljon be a hozzákapcsolt hálózati személyek munkájáról. Sárosi és Haraszi L. **ellenfegyelmi eljárás** van folyamatban a társadalmi tulajdon hanyag kezelése miatt.

„Megjegyzés:

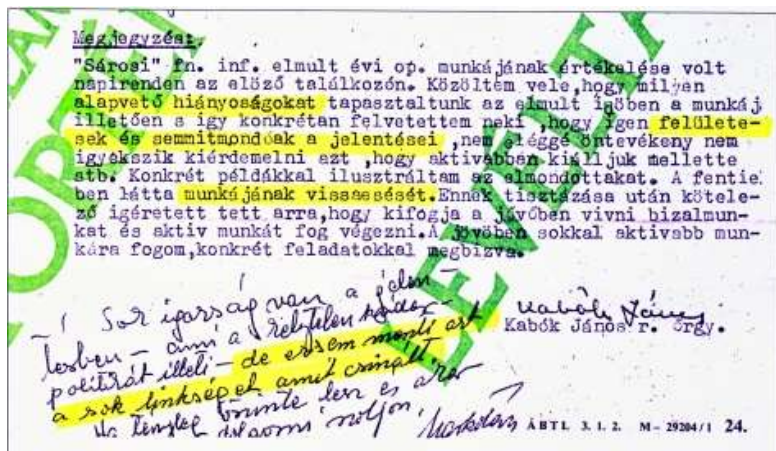
Sárosi fn. inf. elmúlt évi operatív munkájának értékelése volt napirenden az előző találkozón. Közöltem vele, hogy milyen **alapvető hiányosságokat** tapasztaltunk az elmúlt

időben a munkáját illetően, s így konkrétan felvettem neki, hogy **igen felületesek és semmitmondóak** a jelentései, nem eléggé öntevékeny, nem igyekszik kiérdemelni azt, hogy aktívabban kiálljunk mellette, stb. Konkrét példákkal illusztráltam az elmondottakat. A fentiekben látta munkájának visszaesését. Ennek tisztázása után kötelező ígéretet tett arra, hogy ki fogja a jövőben vívni bizalmunkat és aktív munkát fog végezni. A jövőben sokkal aktívabb munkára fogom, konkrét feladatokkal megbízva. „

Kabók János r. őrgy.

„Sok igazság van a jelentésben – ami a **helytelen káderpolitikát** illeti –, de ez sem menti ezt a sok **linkséget**, amit csinált. Ha tényleg őszinte lesz és akar dolgozni, szóljon.

Markotán.”

„Ez sem menti azt a sok linkséget, amit csinált”

A következő részlet „Sárosi” kritikáját tartalmazza a BM. lejáratásával kapcsolatban.

Az informátor Siófokról jelenti 1968. július 18-án:

„Siófokon **Wossala György** üzletigazgató helyettes kijelentette barátomnak (ez a fordulat szokásos figyelem elterelő fogalmazás az állambiztonság gyakorlatában, valójában Sárosinak mondta, – megj.: **I.Cs.**), hogy **Frank Károly** üzletvezetővel ő mindent elintéz, mert ő a BM embere. Barátom megkérdezte, hogy ezt honnan tudja és miért közli ezt vele. A válasz, hogy mert ő tudja és csak úgy mondja, de ez jó arra, hogy ha Csercsics üzletigazgatóval valami ellentéte van, Frankra lehet hivatkozni és akkor minden rendben van. **Csercsics Márton** üzletigazgató ugyancsak kijelentette, hogy Frank Károllyal nem lehet ugyanúgy eljárni, mint másokkal, mert ő a BM embere és ezért kontrakarirozza pl. harisnyaviselés ügyben az igazgató utasítását, aki kötelezővé tette a szobalányok részére a harisnyaviselést, amit Frank feloldott. Csercsics arra a kérdésre, hogy ezt honnan tudja, azzal válaszolt, hogy Wossalától. Kijelentette ugyanezt **Pallágyi László** portás a Balaton szállóból: Frank a BM embere és ha valami olyant rendel el az üzletigazgató, ami neki nem tetszik, azt ő Frankkal elintézi.

Fenti jelenségek rendkívül károsak. Akár a BM kötelékébe tartozik Frank Károly, akár nem ez a szóbeszéd mindenképpen lejáratja mind a BM-et, mind Frankot. Megengedhetetlen továbbá, hogy feletteseik utasításait azzal ne hajtsák végre, hogy **ők különleges emberek, mert a BM kötelékébe tartoznak.** Ez az állapot megengedhetetlen és sürgős intézkedést kíván.”

Sárosi roppant fontosnak tartotta, hogy jelentse: a siófoki „Európa” szálló drinkbárjában megismerkedett egy **Freys** nevű kövér bécsi drogéria tulajdonossal, aki elmondta, hogy első feleségét a Budapest Bárból vette el Borsányi Saci táncosnő személyében. Az egyik esküvői tanúja **G. Dénes György** szövegíró, „**Zsüti**” volt, akivel legutóbb 6 ezer forintot nyert az ügétőn. Sárosi informátor ezt követően gyanúsnak találta, hogy Freys úr

főkapitányság III/II. alosztálya, Dr. Mátyás József r.szds. és Márton Lajos r. alezredes alosztályvezető.

A MAGYAR NÉPKÖZTARSASAG BELUGYMINISZTERIUMA

MK. Hivatal
Az irat az 1968. évi LXV. tv.
eljárás feladatmegnevezés
Trk.sz. 119. Min. ST
Erv. idős. 1968. XII. hó
Minősítő: [Signature]

SZIGORUAN TITKOS!

A MINŐSÍTÉS MEGSZÚNT
a 2003. évi III. tv. 12. § (6)
bekezdésére figyelemmel!

S Z E R V: _____

OSZTÁLY: III/2-9-6

MUNKA DOSSZIÉ

MINŐSÍTÉS: inf.

FEDŐNÉV: Sárosi

B* DOSSZIÉ SZÁM: 4-26158

AZ ÜGY _____ **KÖTETBEN**

KÖTET SORSZÁMA: 3

MK. Hivatal
Az irat az 1968. évi LXV. tv.
eljárás feladatmegnevezés
Trk.sz. 119. Min. ST
Erv. idős. 1968. XII. hó
Minősítő: [Signature]

MEGNYITVA: 19 68. 12. 29

LEZÁRVA: 19 _____

ARCHIV SZÁM: 29.204

„Sárosi” informátor utolsó ismert dossziéja, megnyitva: 1968. március 29.

Sárosit hamarosan figyelmeztetik, hogy a balatoni kirendeltség vezetőjeként túl sok figyelmet fordít tized rangú ügyekre, pl. reklám-és ajándéktárgyakkal való gazdálkodásra, s ráadásul az összes illetékes vezetőt fellármázza ezekkel, megvádolva másokat. Ezért kapcsolattartó tisztje jelenti: *„Utasítottam Sárosit, hogy ne toll- és bicska ügyekkel foglalkozzon, hanem a minket érdeklő feladatokra összpontosítson. Ezzel ő is egyetértett és lezártnak tekinti a Kamanczáné ügyet.”* Kabók János r. alezredes.

Ha némely olvasónknak – az idősebb korosztályból – eszébe jutott az ötvenes években játszott szovjet filmvígjáték: *„Uborka a repülőtér gyöngye”*, az nem véletlen. És a különbség sem. Mert, hogy mennyire a magyar sajátosságoknak megfelelően nyúlt mellé a magyar állambiztonság „Sárosi”, mint állambiztonsági hálózati személy kiválasztásában, az is kortörténeti tünet: az akkori káderpolitika csődje, intellektuális abszurd, a rátermettség hiányának emlékezetes csúcsa. De bizonyára a kiválasztottat is nyomták, mint Krahácsot valahol fönt, ki tudja milyen szinten, s miért...

Dr. Ilkei Csaba
tudományos kutató

Dezső János ügynök találkozása a "munkás-paraszt hatalommal"

A most következő ügynöktörténet azzal emelkedik ki a szabványosak közül, hogy olyan általánosítható következtetések levonására alkalmas, melyeket többször is tagadtak az állambiztonság vezetői. Azt a gyakorlatot értük tetten, melynek elvi alapjait a **politika** tartotta elfogadhatatlannak, tényleges létezését az **ügyészség** utasította vissza, eszközként, módszerként pedig a **BM** vezetése tiltotta, ám csak a kinyilatkoztatások, a hivatalos jelentések és beszámolók szintjén. A valóságban támogatták a szovjet példa nyomán kialakult gyakorlatot.

Mit értünk tetten?

- 1., Az állambiztonsági hálózati személyt nem zárták ki egy büncselekmény elkövetése után. Sőt a második után sem akarták, hanem mindent elkövettek, hogy megmentsék és **kivonják az igazságszolgáltatás törvényes rendjéből.**
- 2., Elvtelen és törvénytelen mentőakciójukhoz nem mást akartak felhasználni, mint az **MSZMP-t** és az **ügyészséget.** Ez a „párttal és a társszervekkel való együttműködés” országosan elfogadott volt, eredményét tekintve hol sikerrel, hol anélkül. A konkrét esetben a Baranya megyei politikai rendőrség, a III/III. illetékese írja összefoglaló jelentésében:

Tekintettel arra, hogy ügyében a vizsgálat illetve a nyomozás 1968 május 23-ától folyamatban volt - a szigetvári Városi MSZMP. PB. I. titkára ill. a Megyei Főügyészség vezetője felé több kísérletet tettünk az ügynök megmentésére, mivel a felmerült terhelő adatokat az ügynök megerősítésére kívántuk felhasználni.

A III/III: „Több kísérletet tettünk az ügynök megmentésére...”

“...a szigetvári Városi MSZMP. PB. I. titkára, illetve a Megyei Főügyészség vezetője felé több kísérletet tettünk

az ügynök megmentésére, mivel a felmerült terhelő adatokat az ügynök megerősítésére kívántuk felhasználni."

- 3., Miután "intézkedéseink nem vezettek eredményre", akkor is csak pihentetni akarják a már kétszer is bűncselekményt elkövetett (és az egyik miatt már börtönviselt) ügynököt, ügyvédet javasolnak neki, és tanácsokkal látják el azok után, hogy a vádiratról előzetesen konzultáltak saját vizsgálati osztályuk illetékes vezetőjével. A mentőakció csak azért nem folytatódik, mert az ügynök nem bízik a sikerben, és más úti okmányaival tiltott határátlépést követ el Jugoszláviába, amiről a politikai rendőrség úgy értesül, hogy elcsípi az ügynök felesége címére Olaszországból érkező levelet.

A három megye (**Zala, Vas és Baranya**) által is foglalkoztatott ügynök legnagyobb érdeme az volt, hogy igen jó eredménytel hajtotta végre azokat a feladatokat, melyeket volt politikai fogolyként '56-os elítélt társai felderítésével, az "ellenforradalmárok" ellenséges megnyilvánulásai leleplezésével, nem különben a belső reakció képviselőinek, a revánsra vágyóknak, – főként értelmiségieknek és egyházi személyeknek, egykori katonatiszteknek, csendőröknek – a megfigyelésével kapcsolatban kapott; különösen sikeres volt büntetését aktív fogdaügynökként töltve a szombathelyi megyei börtönben.

Három megyében, három fedőnéven

Dezső János újságíró (1931. június 12., Pécs, Géczi Zsuzsanna), aki 1960. április 1-jén amnesztiával szabadult, 1960. augusztus 29-én szervezte be Tóth József r. főhadnagy, a **Zala megyei Rendőr-főkapitányság** Politikai Nyomozó Osztályának beosztottja kompromittáló adatok ('56-os események) alapján "**McCseki**" fedőnévvel a "reakciós értelmiség és ellenforradalmárok" elhárítására. Az ügynök, aki korábban Pedagógiai Főiskolát végzett, s újságíróként dolgozott, beszervezésekor zalaegerszegi la-

[illegible]

[Hálózati tevékenységéről először 2005-ben értesülhetett a közvélemény, amikor az egykori BM. III. Állambiztonsági Főcsoportfőnökség néhány főtisztje "**Szakértő**" listájaként 219 besúgó nevét tette fel az Angelfire oldalára. Dezső János neve ma a www.utolag.com oldalán, az „Ügynök lista” rovatban Kultúra 2 alcím alatt olvasható. Jelentéseit négy dossziében, három fedőnév alatt: "**Mecseki Zoltán**", "**Zalai László**", "**Zalavári Béla**" tanulmányozhatják a kutatók az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában: ÁBTL 3.1.2. M-16223, M-23184, M-29732, M-29732/1.]

178

zatát a történetek ellenére tekintsük semmisnek, korábbi felfogását felülvizsgálva, annak megváltoztatására törekszik” – írja október 14-i jelentésében a Politikai Nyomozó Osztály V. alosztálya a „Mecseki fn. ügynökkel felmerült problémákról”

Az ügynök, ténylegesen feladva lelkiismereti problémáit, morális fenntartásait, gátlástalanul veti bele magát a megfigyelésbe, kapcsolatteremtésbe, s egyre sűrűbben jelent a volt „ellenforradalmárokról”, F-dossziés személyekről, továbbra is ellenséges, reakciós elemekről.

Köztük van például Pék József, a Zala megyei Nemzeti Bizottság volt titkára, aki börtönéveit együtt töltötte „Mecseki” ügynökkel, Hortobágyi László tanár, Fülöp István, volt megyei könyvtárvezető, a Nemzeti Bizottság sajtófelelőse, aki megszervezte a Petőfi Pártot, és küldöttnek választották Győrbe; Turáni Dezső pedagógus, népművelési osztályvezető; Belinszky Barnabás, zalaszentgróti börtöntársa, aki a pécsi egyetemi ifjúság egyik hangadója volt októberben; Nagykolozsvári István református lelkész Szentgyörgyvölgy községből, akinek megfigyelésére szintén dossziét nyitottak; Eörsi István, Örsi Ferenc és Rákosy Gergely írók; Baloghy Zoltán, Tóth Antal és Takács Elemér újságírók; Lóránt Béla pék és ellenséges „galerije” a zalaszentgróti művelődési házban; Dr. Germán Gyula osztályidegen ügyvéd; Rosta Ferenc olajmérnök; Kelemen Ferenc volt főkönyvelő; Dr. Kollega-Tarsoly Sándor volt levéltáros; Tolnai-Tolvaj Károly, a „nemzeti szocialisták” rajongója és mások.

Az ügynök produkálni akar, eloszlatni felettesei korábbi bizalmatlanságát, feledtetni időnként megmutatkozó hanyagságát, a szavahihetőségét megkérdőjelező furcsa magyarázatait. Ritka kalandba keveredik 1961 májusában, amikor 13-án kellett volna Zalaegerszegen megjelennie a beütemezett találkozón kapcsolattartó tisztjével. Ám ő május 12. és 17. között öt napra eltűnt, sem a családja, sem az állambiztonsági szerv nem tudott róla. Az utóbbi így értékelte akcióját:

„...magyarázata meseszerűen hihetetlennek tűnő. Zala-

*szentgróton egy személyben Károlyi Tibor nevű **unokatestvérét** véli felismerni, aki 1950 előtt Nyugatra szökött és tudomása szerint jelenleg Párizsban él. Produkálni akar, hogy korábbi bizalmatlan állásfoglalásunkat megdöntse és ezért dönt úgy, hogy követi az illetőt, mivel feltételezése szerint illegálisan tartózkodik az országban. Feltételezett unokatestvérét és annak társaságát végig követi a megyében, közvetlenül Felsőszentmártonig, a határig, azzal a céllal, hogy ott velük együtt elfogassa magát és ezzel bizonyítsa hűségét. Tartóját a korábbi kioktatás ellenére sem értesíti, mivel nem akar felsülni amennyiben feltételezése nem válik be. Fegyelmezetlen és meggondolatlan magatartása éppen az ellenkező hatást váltja ki. A terveiből semmi sem lett, így konkrét tények nem tudják igazolni cselekedetét.”*

Kapcsolattartó tisztje, Tóth József – aki 1962 júniusában már r. százados – bízik a leginkább benne, kevésbé Gárdi Gyula r. őrnagy alosztályvezető, akárcsak Németh Nándor r. alezredes, a Zala megyei Rendőr-főkapitányság Politikai Nyomozó Osztályának vezetője. Kapcsolattartó tisztje – akit leveleiben így szólít meg az ügynök: „Kedves Jóska!” – azzal érvel, hogy „Az ügynök figyelő dossziés személyek ellenőrzésére, volt ellenforradalmár rabtársai jelenlegi tevékenységének felderítésére volt nagyrészt foglalkoztatva. Jelentései ellenőrzöttek és reálisak.”

Úgy tűnt, ezen a területen nélkülözhetetlennek bizonyult „Mecseki” személye, mert mindenki bizalmába tudott férkőzni, kezdeményező volt a kapcsolatok felvételében, ápolásában, megtartásában, önzetlenséget és segítőkészséget mutatott hihetően. És a megszólítottak beszéltek, árulkodó információkat szolgáltatnak jó szándékkal a volt börtöntárs ügynököknek. Ebben a körben tűnik fel: Pesti Miklós zalalövői „ellenforradalmár”, Hant Emil börtöntárs, az Ikarus Kossuth díjas tervezője, Huszár István volt rendőr törzsőrmester, a szintén börtöntárs Abod László, Kriskó Ede zalaszentgróti cukrász, Kiss József a zalaudvarnoki jehovista szekta tagja, Gyimesi Lajos rendőri felügyelet alatt álló zalaszentgróti

gyógypedagógus, Sebestyén Lajos volt zalaudvarnoki csendőr, Serfőző József zeneiskolai tanár, Dr. Jurányi Antal volt rendőr ezredes, Vattay Dénes a zalaszentgróti művelődési ház művészeti titkára, Kamuti László gimnáziumi tanár, és Adorján Gyula volt kisgazdapárti képviselő.

„Mecseki” persze nem tudja, hogy mást is beszerveztek ügynökök megfigyelt volt börtöntársai közül, s egy-egy eseményről, találkozásról „keresztellenőrzést” szolgáló információk futnak be a politikai rendőrségre.

Első dossziéját 1962. június 21-én zárják le, ekkor azonban még nyoma sincs annak, hogy június 18-án kizárták volna a hálózathoz bűncselekmény elkövetése miatt, mint ahogy ezt tevékenységének összefoglalójában állítja 1969. február 28-án a BM. Baranya megyei Rendőr-főkapitányság III/III. alosztálya. A helyes dátumot minden bizonnyal a 6-os állambiztonsági nyilvántartó kártyája tartalmazza: 1962. augusztus 17-én került irattárba anyaga (első alkalommal), ennek okaként azonban nem bűncselekményt tüntetnek fel, hanem alkalmatlanságot.

Az első sikkasztás fogdaügynöki kedvezménnyel

Mi történt „Mecsekivel”? Szorítkozzunk szó szerint a politikai rendőrség összefoglaló jelentésére:

*„...a hálózathoz kizárták, mivel a **zalaszentgróti Járásbíró**ság B.109/1962. sz. ítéletével társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett **sikkasztás büntette** miatt 1 év 6 hó börtönre lett ítélve. Ezt követően a BM. **Vas megyei Rendőr-főkapitányság II/I-3 osztálya** a börtönelhárítás területére hazafias alapon beszervezte, s a továbbiakban **fogdaügynökként** foglalkoztatta. 1964. május 22-én a börtönből kedvezményesen (?) szabadult, majd anyagát további foglalkoztatás céljából megküldték a BM. **Baranya megyei RFK. Politikai Osztályának.**”*

A Baranya megyei politikai rendőrség 1965. február 15-én megnyitotta „Zalavári Béla” ügynök következő munkadossziéját, és Bodor Béla r. főhadnagy kapcsolat tartó tiszt irányításával új környezetben – Zala és Vas után Baranyában –, az ügynöki tevékenysége első szakaszát lezáró bűncselekményt felejtendő, fogdaügynökként elért sikereit folytatandó, új fedőnéven új életet kezdett Dezső János a III/III. szolgálatában.

De ugorjunk vissza egy állomást: hogyan teltek Dezső János sikkasztásért elítélt rab napjai a **szombathelyi Megyei Börtönben**, ahol „**Zalai László**” fedőnéven (váltás „Mecseki Zoltánról”) Bozsó László r. százados foglalkoztatta fogdaügynökként?

Érdekes módon a BM. Zala megyei Rendőr-főkapitánysága csak 1963. január 12-én szállítja az ügynököt Szombathelyre, a Vas megyei Börtönbe. Addig **Zalaegerszegen a megyei vizsgálati osztály fogdájában** foglalkoztatják „ügynöki bizalmas nyomozás” céljából, magyarul a rendőrség saját vizsgálatainál működik közre konspiráltan. Segíti a felderítést, a vizsgálati fogságban lévők „kombinációs” kihallgatását. Mindezt kifelé „pótnyomozás” címszó alatt bonyolítják, ez lehetőséget adott arra, hogy az ügynök a rendőrség épületében találkozhasson feleségével és édesanyjával, eredményes besúgó munkájáért pedig jutalmat kapott, amit takarékbetét-könyvbe helyeztek és a börtönből való szabadulása után kapott meg.

A tényleges börtönbüntetés letöltése során, 1963. január 12-től **Szombathelyen** a Vas megyei Rfk. II/1-3 osztálya Bozsó László r. százados (áprilistól már őrnagy) aláírásával így határozta meg „**Zalai László**” fedőnevű ügynök feladatait:

„Munkaterületén és a zárkában igyekezzen elítélt társainak a bizalmát elnyerni és felderítést végezni ismeretlen tettesek, bűntársak, orgazdák felderítése érdekében... kik azok a személyek, akik a vizsgálat során saját bűncselekményeiket elhallgatták azért, hogy a felelősségre vonás alól kimaradjanak. Folytasson felderítést és kísérje figyelemmel, hogy kik azok a személyek, akik szökési szándékkal bírnak, vagy éppen meg akarnak szökni, vagy

akik ilyen személyeknek segítséget nyújtanak. Továbbá figyeljen fel olyan személyekre, akik a munkát meg akarják tagadni, vagy másokat ilyen tevékenységre bírnak vagy szervezkednek. Folytasson továbbá hangulat kutatást az elítéltek körében.”

Nem említették konkrétan feladatai között, de a gyakorlatban kiderült, hogy különösen a tiltott határátlépést elkövetett személyek érdeklik a vizsgálokat, akár kifelé, akár befelé történt a határátlépés, s még nem derült ki az igazi cél, a megbízók vagy a társak személye.

„Zalai” szabad mozgásterületét kihasználva említésre méltó, eredményesnek ítélt jelentéseket adott – többek között – Hesz Lajos (kizárt hálózati személy), Sommer István, Szenes Károly, Papdi Mihály, Liptai László, Lebó István, László János, Tüll József, Anschbacher Tibor, Burján József, Horváth József, Zagyva Lajos, Badi Géza, Gaál Gyula, Botor Gyula, Burai János, Horváth Vilmos, Horváth Gyula, Fátyol Károly, Csirbusz János, Csima Károly, Dombi János, Gyurka László, Bodajki Lajos fogva tartotokról, akik ügyében megfelelő operatív intézkedések történtek a büntetések szigorításának következményeivel, más börtönökbe történt átszállításokkal, kedvezményelvonásokkal stb.

1962 június 18-án a hálózatból kizárták - mivel a zalaszentgróti Járásbíróság B.109/1962.sz. ítéletével - társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett sikkasztás bűntette miatt 1 év 6 hó börtönműre lett ítélve.
Ezt követően a B.M.Vas megyei Rendőrfőkapitányság II/I-3 Osztálya a börtön elhárítás területére - hazafias alapon besorozta s a továbbiakban fogdaügynökként foglalkoztatta.
1964 május 22-én a börtönből kedvezményesen szabadult majd anyagát további foglalkoztatás céljából megküldték a B.M.Baranya megyei RPK. Politikai Osztálynak.
20-25556/1962 sz."M" dossziét / I. kötet /- 1965 február 13-án- 201-216/65 sz. alatt - irattározás céljából megküldték a B.M.III/2 Osztálynak.

Kizárják sikkasztás miatt, fogdaügynök és újra a hálózat tagja

Az összefoglaló jelentés szerint a fogdaügynök „értékesebb munkát végzett” a következők esetében:

„Hesz Lajos elítélt társadalmi tulajdon sérelmére elköve-

tett sikkasztás büntetnének felgöngyölítésében; Spack Imre, Goman Sándor és Papdi Mihály elítéltek szökési szándékának, tervének megakadályozásában; Lebó Istvánnak, a rákospalotai sírásó gyilkosának leleplezésében; Fátyol Károly elítélt társai rejtkehelyének felderítésében.”

265

B.M. Baranyaszegedi Rendőr-főkapitány
III/III.-1. Alosztály.

"Szigorúan titkos!"

Törvény "Zalavári Béla" fn. Ügynek H-26171 sz. "M" dossziéjának I. kötetében lévő anyagokról -

ÖSSZEFOGLALÓ - JELENTÉS
Pécs, 1965. április 2-án.

Jelentem, hogy "Zalavári Béla" fn. Ügynek - H-26171 sz. "M" dossziéjának I. kötetét áttanulmányoztam és az alábbiakat állapítottam meg:

"Zalavári Béla" fn. ügyekről korábban a Szombathelyi Megyei Börtönben "Zalai László" fedőnevem Boros László r.örgy. foglalkoztatta fogdaügynöki minőségben.

A benti anyagok áttanulmányozása során megállapítottam, hogy a jelentések a börtönben lévő köztörvényes bűncselekmények miatt elítélt személyek megatarthatásával, hangulatával, munkához való viszonyával valamint egyes elítéltek esetének eseményeként de más bűncselekmények felderítésével foglalkoznak.

Az ügynek érintettek munkát végezték:

Boros László elítélt tárgyi tulajdon szerezésre alkalmassá sikkasztás büntetnének felgöngyölítésében.

Spack Imre, Goman Sándor és Papdi Mihály elítéltek szökési szándékának ill. tervének megakadályozásában.

Lebó Istvánnak a rákospalotai sírásó gyilkosának leleplezésében.

Fátyol Károly elítélt társai rejtkehelyének felderítésében.

A jelentésekből az elítéltek személyi adatai nem tűnik ki.

A dossziében politikai szempontból értékes jelentések nem szerepelnek.

A fentiek alapján javaslok az ügynek fenti "M" dossziéját lezárni és inaktívba helyezni.

Magyar István
Nyírségi Károly
r.örgy.
Alosztályvezető.

Boros László
Boros László
r.örgy.

K: 1 péld. "Zalavári" fn. sz. fenti "M" dosszié.
G: 1 db.
Nyitási:.....

ADTC 1.1.1. M-1200 39.

Fogdaügynökként értékes munkát végzett Szombathelyen

Újrakezdés Baranyában

Börtönből való szabadulása – 1964. május – és Baranya megyei újra foglalkoztatása – 1965. február – között már Baranyába költözve, de még fogdaügynöki fedőnevén („**Zalai László**”) dolgozik, jelentéseit a **Baranya megyei Rendőr-főkapitányság** Politikai Osztályán Fóris százados fogadja, ő tartja a kapcsolatot a nagy igyekezettel dolgozó ügynökökkel. Ennek az átmeneti időszaknak a legemlékezetesebb jelentései a kémkedési gyanúba keveredett Sz. Tibor körülményeinek feltárásáról szólnak, leleplezve egyúttal az ügynök börtönbeli zárvatársát, Erdősi Lajos (gúnyneve: „Tollas”) fogdaügynököt, akit Sz. Tiborra állított a hatóság. (Lehet, hogy az utóbbiért, lehet, hogy a kémkedési ügy kényes részleteiért a Politikai Osztály illetékesek ezt írta az 1964. augusztus 28-i ügynöki jelentés első oldalára: „*Megsemmisíteni!*”) De utasítását nem hajtották végre, a jelentés fennmaradt.)

1965. január 13-án a Baranya megyei Rfk. Politikai Osztályának vezetője, Orbán István r. alezredes és alosztályvezetője: Nyírfalvi Károly r. alezredes jelenti a BM. III/2 osztályának (ez a neve az önálló állambiztonsági nyilvántartásnak, nem azonos a III/II-es kémelhárító csoportfőnökséggel!), hogy Dezső Jánossal „**Zalavári Béla**” fedőnév alatt felújították a kapcsolatot és hálózati személyként nyilvántartásba vették.

Az ügynök fokozatosan beépül a pécsi **Jelenkor** című irodalmi folyóirat szerkesztőségébe, fontos információkat ad Pál József íróról és Rákosy Gergelyről, akit nyolc évre ítéltek a forradalomban vállalt szerepéért. Az egyik konspiratív találkozón átadja kapcsolattartó tisztjének véleményezésre a „Varázscsizmában” című művét, tanácsot kér kiadására vonatkozóan is, mondván, ez anyagilag rendbe hozná. Tevékenységének másik meghatározó köre: a volt politikai foglyok, „ellenforradalmárok” megfigyelése, kapcsolataik felderítése. Ebből a körbe tartozik: Slapsi János, Weinhardt Béla, Vidolovics Nándor, Barczikai László, Sólyom János, Kajsza László, Dr. Varga Károly, Zirczy Jenő, Rivészi János. (Zircy külön nyilvántartásba sorolt, „volt horthysta alezre-

des”, különösen feldühíti Orbán osztályvezetőt rendszerellenes politikai vicceivel, a Szovjetunió-bírálatával, ezért 1965. június 2-án utasítja beosztottait, hogy „eljárunk ellene, legalább a száját befogjuk”, s foganatosítsanak sürgősen olyan intézkedéseket, melyekkel csökkenthetők az izgató kijelentések.)

Zirczy - úgy tudom - nem először fog elgys. kijelentést. Most is pol. vicceket mesél, Rivárai n. olyan elgys. kijelentést tesz (kijelentés; ki - kivel? kivel?) mint Zirczy öte. - miért nem olyan intézkedést teszünk, hogy ezt eldobjuk és - figyelmeztetjük a korot és - eljárunk ellene, legalább a száját befogjuk!!! Deát azért mégis nek az. aler. volt!

Kéleményen kerít, a volt Lt. Tóth Rózi csak 1-2 kedélyes nemis. Vmiféle intézkedést foganatosítsunk, - azonnal, ismétlődően erőre az izgatós, időre megfigyelt, kijelentéseit. Kerít nem teszünk?

6.2. 0005

ÁBTL 3.32. M: 29732 8.

Orbán István ezredes Zirczyről: „Eljárunk ellene, legalább a száját befogjuk!!!”

Közben azért nem szűnik meg az ügynök kapcsolata korábbi Zala megyei gazdáival sem. 1966 januárjában jelenti Bodor Béla r. főhadnagy, hogy az ügynök a **BM. Zala megyei Politikai Osztály és a Katonai Elhárítás írásbeli kérésére** Zalaegerszegre „lett utaztatva” „Jogász” és „Tuskó” fedőnevű ügyekben. A „Jogász” fedőnevű ügyben dicsértet érdemlően járt el, mert eddig ismeretlen kapcsolatokat derített fel Pék József volt „ellenforradalmár” és politikai elítélt vonatkozásában, aki tanácsokkal látta el a célszemélyt: a zalaszentgróti Belinszky Barnabást, akinek kiterjedt Baranya megyei ismeretségi köre volt. Az ügynök feltár-

ta a „Jogász” fedőnevű ügy Baranya megyei szálait, ezek nevesítve Bodor főhadnagy szerint: „Péter Károly, volt ellenforradalmár, pécsi, Göbel Ferenc és Mozsgai József volt ellenforradalmár, politikai elítélt szigetvári és Bárdos Károly volt ellenforradalmár, politikai elítélt „F” dossziés, siklósnagyfalusi lakos, illetve a Budapesten élő Rab Kovács Tibor nyilas újságíró, ellenforradalmár, politikai elítélt, valamint öccse, Rab Kovács Árpád sásdi lakos.” „Zalavári” ügynök arra is felhívta a politikai rendőrség figyelmét, hogy ifj. Belinszky Barnabás *„ismeri a konspiráció szabályait, melyre nyilván áruló ügynök apja és volt csendőr ezredes kapcsolata oktatta ki.”*

Az ügynök **Somogyhárságyon** áll civil alkalmazásban, időnként bejár **Pécsre** és **Szigetvárra**. Szeretne bekerülni értelmiségi körbe, ehhez kéri az állambiztonság segítségét. Somogyhárságyon a helyi svábság összetartását kell meggyengíteni, ellenséges csoportosulásukat (Jager, Beck, Deichler családok, Kern József volksbundista és mások) felszámolni, továbbá Halász Ottó római katolikus plébános reakciós tevékenységét ellehetetleníteni. 1967-ben sváb esküvőkre is eljár (pl. Hoffmann Márton és Tóth Márton esküvőjére), hogy az azokat követő beszélgetéseken információkhoz jusson a volt volksbundisták és az SS-be belépettek (Kaiser József, Czimmermann János és mások) politizálásáról. A jelentéseket Pécssett a „Rózsalak” fedőnevű „T”-lakáson adja át kapcsolattartó tisztjének: Bodor Béla rendőr főhadnagynak.

1967 tavaszán végre sikerül bejutnia a **szigetvári kultúrház értelmiségi klubjába**, ahol Újkéry Csaba művészeti előadó véleményét így foglalja össze:

„Újkéry állítja, hogy a szigetvári értelmiségi klub mentes minden jobboldali vagy revizionista politikai megnyilvánulástól. Ha kezdetben voltak is ilyen jelek, a járási pártbizottság aktívájának (Tömpe) állandó jelenléte, az 'ávósspiclinek' tartott Kaszperné jelenléte ezt eleve meggátolja. Újkéry szerint az értelmiségi klub működése nem más, mint helyezkedni akaró tanárok, orvosok klikkje, akik ezt a fórumot is felhasználják káderlapjaik fehé-

rítésére. Szerinte gerinctelen, elvtelen banda az egész gyülekezet. Feltűnő, hogy pl. a mezőgazdasági és ipari értelmiség távol tartja magát tőle.”

Ismeretem szerint Újkéry Csabára
 politikai kulturális miniszeri elő-
 adással. Újkéry állítja, hogy a nyelvtani
 utalások. Dehát minden minden
 okból, vagy nem is, mint
 megfigyelés. Mely, később volt
 is. Ezen felül a politikai pártok
 utasításait (Törvény) állandó jelen-
 léte, az „összesség” törtéte
 Vagyis jelenléte az eleve meg-
 hely. Újkéry szerint az „intelligencia”
 által működő nem más, mint
 „helyes” alakú „törvény”, orvosi
 felügyelet, hisz ezt a fővényt is fel-
 munkálatok, kiderülések felismerése.
 Szerinte gerinctelen, elvtelen banda
 az egész gyülekezet. Feltűnő, hogy
 pl. a mezőgazdasági és ipari értel-
 miség távol tartja magát tőle.

— 3. —

Az ügynök jelenti Újkéry Csabáról (részlet)

A politikai rendőrség javasolja, hogy nyújtsanak segítséget pedagógusi végzettségű emberüknek a „Szigetvárra történő behe-
 lyeztetése érdekében”, mert „Somogyhárságyon a mozgási lehető-
 sége erősen korlátozott.”

1967 novemberében az ügynök arról tájékoztatta feletteseit, hogy Újkéry Csaba révén felvételt nyer a szigetvári értelmiségi klubba, információs lehetőségei ezáltal célirányosan javultak. Sűrűbben jelent kritikus értelmiségekről, így például: dr. Mednyánszky Sándor járási könyvtárvezetőről, aki szerint több tízezer áldozatuk van a „felszabadulás” óta a törvénysértéseknek, a magyar joggyakorlatnak. Közelébe férkőzik Csirke Ernő volt kisgazda vezetőnek, Sólyom János, Mihalik Zoltán és Boglári László volt politikai elítélteknek, operatív feladatot kap a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulóját esetlegesen megzavaró ellenséges megnyilvánulások megelőzésével kapcsolatban. 1968. február 28-án Újkéry megváltozott helyzetéről a következőket jelenti „Zalavári”:

„Újkéry Csaba, ki eddig a szigetvári Műv. Ház művészeti előadójaként dolgozott, s a szigetvári értelmiségi (TIT) klub szervezője és aktív tagja volt, március 1-én átmegy a szigetvári bírósághoz telekkönyvvezetőnek. A klubból azonban nem válik ki, új munkahelyéről is vezetni kívánja.”

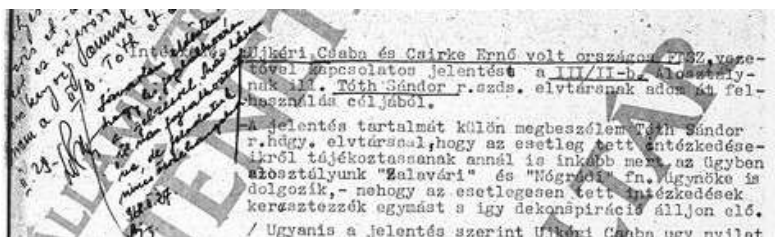
Jelentésében ezt követően arról számolt be, amiért Újkéry is „ellenséges beállítottságú személy” lett feletteseinél:

„Újkéry arról beszélt, hogy lejárt a káder-világ, amikor az értelmiséget magyartalan és kulturálatlan népművelési program végrehajtására kényszerítették felülről jövő pártirányítással és kontárok kezére bízta a kultúra ügyét. Most, hogy nyilvánvalóvá vált az irányított kultúra csődje, s nyugati friss levegő érkezett, már lehet nivós és magyar dolgokat produkálni. Csirke Ernőt nevezte meg a klub eszmei vezetőjének, aki magas műveltséggel, széleskörű tapasztalataival és népszerűségével szinte eszményképe Csabának. Elmondta, hogy szabad, kritikailag fejlett szellemet kívánnak megteremteni...külföldi élménybeszámolók tartását tervezik, s ha mód nyílik rá, külföldi utazások szervezését...az a cél, hogy ily módon

is közelebb hozni az értelmiséget a modern Nyugathoz, felüldíteni a húsz éves szellemi terror után. Csaba nem nagy kaliberű ember, de van szervezőképessége, az általa hangoztatott „magyarság” inkább divatos póz” – írja az ügynök.

Jelentéséről a Baranya megyei III/III osztály tájékoztatja a III/II-b alosztályát is (kémelhárítás), a politikai rendőrség vezetője pedig kézírással kritikusan figyelmeztet:

„Javaslom eldönteni, hogy ki foglalkozzon a jelzéssel. Már három 'ü' (ügynök) van foglalkoztatva, de feladatuk nincs összehangolva.”

Vezetői megjegyzés: A három ügynök feladata nincs összehangolva.

Ezt követően felélénkül a felderítő munka, mely nemcsak Újkéryt és Csirkét érinti, hanem Mihalik Zoltán, Várnai Zoltán és Weinhardt Béla ellenséges érzelmű pedagógust, Légrádi Sándor volt „ellenforradalmár”, disszidens, csempész gyanús tevékenységet folytató osztrák állampolgár zalaegerszegi kapcsolatát: Gregorics Sándort, továbbá Völgyi Géza, Boglári Sándor és Sólyom János külön nyilvántartásba sorolt politikai elítélteket, s visszatérően Halász Ottó plébánost, akiről folyamatosan tájékoztatják az egyházi elhárítást is.

Második büntett és mentési kísérlet

A MAGYAR NÉPKÖZTARSASÁG BELÜGYMINISZTERIUMA

62/1.

SZIGORUAN TITKOS!

MINŐSÍTÉS MEGSZÜNT
az 1995. évi LXV. tv. 29. §-a

SZERV: Baranyamegyei Kormányhivatal

OSZTÁLY: III/III-1. sz.

MUNKA DOSSZIÉ

MINŐSÍTÉS: ÜGYNÖK

FEDŐNÉV: "ZALAVÁRI BÉLA"

B* DOSSZIÉ SZÁM: H- 26171

AZ ÜGY II. KÖTETBEN
A Történelmi Hivatal
KÖTET SORSZÁMA: II. az E. 25. § alapján
az iratokat átvette.

MEGNYITVA: 1965. II. 15.

6/247

LEZÁRVA: 1967. máj. 24.

ARCHIV SZÁM: 29.7.32

Dezső János egyik Baranya megyei munkadossziéja

„Zalavári” utolsó jelentései példás igyekezetet mutatnak, buzgó aktivitást, bizonyítási kényszert, mert bajban van. Még beszámol arról, hogy meglátogatta Zalaegerszegről Pék József „ellenforradalmár”; értékesnek nevezett jelentést ad Dr. Tóth László volt horthysta rendőrtiszt és baráti köre ellenséges beállítottságáról; a vásárosbérci Lutz László pedagógus információi nyomán az 1956-ban a bajai Pandúr szigeten elrejtett fegyverekről; felkeresi Vajgert György és Bakocs Sándor volt politikai elítélteket, s olyan információkat szerez tőlük, melyeket rendőri intézkedések követnek. („Zalavári” „jó munkája” nyomán a politikai rendőrség 4 személyt **rendőrhatalósági figyelmeztetésben** részesített, két „F” dossziés személyt pedig **rendőrhatalósági felügyelet** alá helyezett.) Aztán már kizárólag saját ügyével foglalkozik, amit rögzít a politikai rendőrség, kifejtve saját véleményét is a tervezett és követendő lépésekkel együtt az ügynök megmentéséért.

1968 augusztusában „Zalavári” egyik jelentésének végén „Megjegyzés” címszó alatt kapcsolattartó tisztje: Bodor Béla r. főhadnagy ezt írja:

*„Ügynökünk a találkozón jelentette, hogy ügyében a **Szigetvári Rendőrkapitányság** a vizsgálatot befejezte, s a könyvszakértő véleménye alapján **sikkasztás és csalás büntette** miatt 3.408 Ft. értékben eljárás indult ellene.*

*Az ügynök a találkozón kérte, hogy tolmácsoljam Vezetőm (sic!) felé azt a kérését, **hogy utoljára nyújtsunk segítségét neki, s ezt ő további becsületes munkájával meg fogja hálálni.***

*Véleményem szerint „Zalavári” fn. ügynökünk **anyagilag kérdéseiben nem teljesen megbízható**, ilyen tekintetben magatartása kifogás alá esik, hasonló önelszámolásos beosztást a jövőben nem végezhet.*

Ügynöki munkáját figyelembe véve az utóbbi években kifogás ellene nem merült fel, jelentései általában a reális

helyzetet tükrözik, ezt bizonyítják korábbi III/e (szobalehallgatás, – I. Cs.) , illetve „K” ellenőrzés (postai küldemények ellenőrzése, – I. Cs.) és más ügynökön keresztül történt ellenőrzéseink is. Ügynöki munkáját szívesen végzi.

Az ügynök elmondása szerint – amennyiben eljárás nem indulna ellene – a pécsi Állami Biztosítónál eddigi jó munkája alapján véglegesítenék. Ez életcéljának is megfelelő, s az állambiztonsági szervek részére is sokkal aktívabb munkát tudna kifejteni.

A fentieket figyelembe véve javaslom az ügynököt a felmerülő terhelő adatokkal ügynöki munkájában megerősíteni.”

1969. január 16-án az állambiztonsági szerv vezetője úgy dönt, hogy az ügynököt bizonytalan ideig **pihentetik**. (Munkát nem végez, de továbbra is a hálózat tagja.) Utolsó munka dossziéját 1969. február 28-án zárta le a Baranya megyei politikai rendőrség, a III/III.

A végkifejletet pedig idézzük a III/III. 1969. február 28-án kelt összefoglaló jelentéséből:

*„Zalavári Béla” fn. ügynök ellen a szigetvári Városi és Járási Ügyészség B.10.109/1968/10.számú, 1968. december 29-én kelt határozatával a társadalmi tulajdont folytatólagosan és visszaesőként károsító **sikkasztás büntette** miatt 3913 Ft. összegben **vádíratot** bocsátott ki.*

Az ügynök a fenti cselekményével kapcsolatosan kezdetben egyáltalán nem, később is csak részben volt őszinte, azt mint pénzügyi szabálytalanságokat igyekezett beállítani, mindössze 700 Ft.-ot ismert el, mint olyan összeget, amely véleménye szerint a sikkasztás tényét kimeríti.

Tárgy: "Zalavári Béla" fn. Ügynök hálózati munkájával kapcsolatos -

ÖSSZEFOGLALÓ JELENTÉS
Pécs, 1969 február 28-án.

Jelentem, hogy "Zalavári Béla" fn. Ügynököt 1960 augusztus 29-én Tóth József r. fhdgy. a B.M.Zala megyei RPK. Politikai Osztályának beosztottja - kompromitáló adatok alapján szervezte be - Ügynöki munkára.

1962 június 18-án a hálózatból kizárták - mivel a zalaszentgróti Járásbírósság B.109/1962.sz. ítéletével - társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett sikkasztás bűntette miatt 1 év 6 hó börtönre lett ítélve.

Ezt követően a B.M.Vas megyei Rendőrfőkapitányság II/I-3 Osztálya a börtön elhárítás területére - hazafias alapon beszervezte s a továbbiakban fogda-Ügynökként foglalkoztatta.

1964 május 22-én a börtönből kedvezményesen szabadult majd anyagát további foglalkoztatás céljából megküldték a B.M.Baranya megyei RPK. Politikai Osztályának.

20-25556/1962 sz. "M" dossziét / I. kötet /- 1965 február 13-án- 201-216/65 sz. alatt - irattározás céljából megküldték a B.M.III/2 Osztálynak.

További foglalkoztatására H-26171/1965 II. 15-én megnyitottuk "M" dossziéjának II.- majd H-26171/1967 november 24-én - a fenti szám alatt "M" dossziéjának III. kötetét nyitottuk meg.

A B.M.Baranya megyei Rendőrfőkapitányság III/III.Alosztálya - a volt ellenforradalmárok és politikai elítéltek vonalán mint Ügynököt foglalkoztatta.

E területen széleskörű ismerettséggel rendelkezett.

Ellenőrzéseink során megállapítottuk, hogy volt elítélt társával szemben elfogulatlan, a kapott feladatokat nagy kedvvel és jól hajlítta végre. Mint Ügynök megfelelő - az átlagnál magasabb általános műveltséggel rendelkezett.

Foglalkoztatása alatt összesen 137 db. jelentést adott.- / a II. kötetben 113, a III. kötetben 24 db. /

A fenti jelentések a Baranya megye területén élő volt ellenforradalmárok és politikai elítéltek magatartásával, az egyes külső és belpolitikai eseményekkel kapcsolatos hangulati és ellenséges megnyilvánulásaikkal, kapcsolataikkal s ezek jellegével foglalkoznak.

Jó munkája alapján 1967-ben feldolgoztuk és realizáltuk "Revansvárók" fn. Ügyet, melyben 4 főt rendőrhatalomra figyelmeztetésben részesítettünk, majd 1968-ban 2 fő P. dossziés személyt rendőrhatalomra felügyelet alá helyeztünk.

1966-67-ben a B.M.Zala megyei RPK. Politikai Osztályán lévő "Jogász" fn. Ügyben a cél személy kapcsolatainak felderítése ill. "Tuskó" fn. Ügyben 19.

./.

a cél személy ellenes tevékenységének tisztázása ügyében jó munkát végzett melyért 500 Ft. jutalomban részesült.

A fentiek kivül az Ügynök jutalomban nem részesült.

Ügynöki munkáját III/e és "K" ellenőrzés illetve más Ügynökök útján ellenőriztük s megállapítottuk, hogy az általa megállapított adatok a valóságnak megfelelnek.

"Zalavári Béla" fn. Ügynök ellen - a szigetvári Városi és Járási Ügyésség B.10.109/1968/10.sz. - 1968 december 29-én kelt határozatával - társadalmi tulajdon folytatólagosan és visszaesőként károsító szikkasztás büntette miatt - 3913 Ft.összegeben - vádiratot bocsájtott ki.

Az Ügynök a fenti cselekményével kapcsolatosan kezdetben egyáltalán nem, később is csak részben volt színté, azt mint pénzügyi szabálytalanságokat igyekezett beállítani, mindössze 700 Ft.-ot ismert el mint olyan összeget amely véleménye szerint a szikkasztás tényét kimeríti.

Tekintettel arra, hogy ügyében a vizsgálat illetve a nyomozás 1968 május 23-óta folyamatban volt - a szigetvári Városi MSZMP. PB. I. titkára ill. a Megyei Pözügyésség vezetője felé több kísérletet tettünk az Ügynök megmentésére, mivel a felmerült terhelő adatokat az Ügynök megerősítésére kívántuk felhasználni.

Intézkedéseink nem vezettek eredményre - így 1969 január 9-én közltem az Ügynökkel, hogy az ellene folyamatban lévő bűnügyben nem tudunk segítséget nyújtani. Javasoltam, hogy fogadjon ügyvédet, majd a vádirat alapján a Vizsgálati Állományvezetővel történt előzetes konzultáció alapján tanácsokkal látam el. Ezzel egyidejűleg az Ügynök pihentetésére tettem javaslatot.

Az Ügynök - védőjéül Dr. Gőbölös László pécsi ügyvédet választotta, - aki az ügyet elvállalta s abban intézkedett.

"Zalavári Béla" fn. Ügynök 1969 január 25-én 09,00 órákor telefonon arról értesített, hogy ügyvédje azzal biztatta, hogy a vádiratban megjelölt összegből kb. 700 Ft. maradjon amely a szikkasztás tényét kimeríti - a többi kivédhető s így minimális ítéletet vár. Közölte, hogy az 1969 január 28-ai bírósági tárgyalást követő napon beutazik Pécsre s részletesen beszámol a tárgyalásról.

Nagy László nyugdíjas tűzoltó szds. bejelentése ill. "Zalavári Béla" fn. Ügynök által Olaszországból - felesége címére küldött levél alapján megállapítottuk, hogy 1969 január 25-én Nagy László pécsi lakos nevére szóló Jugoszláviába érvényes utiokmányokkal tiltott határátlépés büntetést követte el.

A rendelkezésünkre álló adatok alapján a B.M. Baranya megyei NPK. III/1. Állomány - a bűnvádi eljárás lefolytatására tett javaslatot.

1969 február 24-én kelt kizárási javaslat alapján - "Zalavári Béla" fn. Ügynökünket a hálózathál kizártuk.

A fentiek alapján javasolom "Zalavári Béla" fn. Ügynök H-26171 sz. "M" dossziéjához II. és III. kötetet irattárba helyezés céljából a B.M. III/2. Állomány megküldeni.

L. Nagy
Nyirfalvi Károly
r.alez.
Állományvezető. k.

Bodor
Bodor Béla
r.szds.

K: 1 péld./BB.
L: "Zalavári Béla" fn. U.
"M" dossziéjának III. kötetébe.

Nytsz.:.....

ÁRTL 3.1.2. M - 29732/1 20.

Tekintettel arra, hogy ügyében a vizsgálat, illetve a nyomozás 1968. május 23. óta folyamatban volt, a szigetvári Városi MSZMP. PB. I. titkára, illetve a Megyei Főügyészség vezetője felé több kísérletet tettünk az ügynök megmentésére, mivel a felmerült terhelő adatokat az ügynök megerősítésére kívántuk felhasználni.

Intézkedéseink nem vezettek eredményre, így 1969. január 9-én közöltem az ügynökkel, hogy az ellene folyamatban lévő bűnügyben nem tudunk segítséget nyújtani. Javasoltam, hogy fogadjon ügyvédet, majd a vádirat alapján a Vizsgálati Alosztály vezetővel történt előzetes konzultáció alapján tanácsokkal láttam el. Ezzel egyidejűleg az ügynök pihentetésére tettem javaslatot. Az ügynök – védőjéül Dr. Göbölös László pécsi ügyvédet választotta –, aki az ügyet elvállalta és abban intézkedett.

„Zalavári Béla” fn. ügynök 1969. január 25-én 09.00. órakor telefonon arról értesített, hogy ügyvédje azzal biztatta, hogy a vádiratban megjelölt összegből kb. 700 Ft. marad, amely a sikkasztás tényét kimeríti, a többi kivédhető, s így minimális ítéletet vár. Közölte, hogy az 1969. január 28-i bírósági tárgyalást követő napon beutazik Pécsre, s részletesen beszámol a tárgyalásról.

*Nagy László nyugdíjas tűzoltó szds. bejelentése, ill. „Zalavári Béla” fn. ügynök által Olaszországból felesége címére küldött levél alapján megállapítottuk, hogy **1969. január 25-én** Nagy László pécsi lakos nevére szóló Jugoszláviába érvényes úti okmányokkal **tiltott határátlépés** büntetettét követte el.*

A rendelkezésünkre álló adatok alapján a BM. Baranya megyei RFK. III/1. alosztálya a bűnvádi eljárás lefolytatására tett javaslatot.

*1969. február 24-én kelt kizárási javaslat alapján „Zalavári Béla” fn. ügynökünket a **hálózatból kizártuk**.*

A fentiek alapján javaslom „Zalavári Béla” fn. ügynök H-26171 sz. „M” dossziéjának II. és III. kötetét irattárba helyezés céljából a BM. III/2. osztályának megküldeni.

Nyírfalvi Károly r.alezr .alosztályvezető; Bodor Béla r. szds.”

Dezső János állambiztonsági hálózati személy találkozása véget ért a „munkás-paraszt hatalom” állambiztonsági szervével.

Dr. Ilkei Csaba
tudományos kutató

Állambiztonsági háttér 1977-1987

A Dégen saga – Versenyelőny: a múltban való jártasság

Dégen István aktív szjt-tiszt korában

A sanghaji világkiállítás magyar pavilonja körül kavart botrány főszereplőjéről, a Gyurcsány-kormány megbízásából tevékenykedő Genexpo 2010 Hungary Kft. ügyvivőjéről, a közreműködő Locomotív Travel utazási iroda tulajdonosáról, **Dr. Dégen Istvánról** azt írja néhány jobboldali lap, hogy

"1977-től 1987-ig a Belügyminisztérium III/1-es csoportfőnökségének D-24-es, szigorúan titkos

hírszerzési tisztjeként" ténykedett, továbbá a "D-24-es ügynöké a sanghaji szállítás is".

A feltehetően közös informátor csak három tényben tévedett:

- A., III/1-es csoportfőnökség** sohasem létezett, a III/1 az állambiztonsági vizsgálati önálló osztályt jelentette, ahol Dégen sohasem dolgozott.
- B., A D-24-es** nem lehetett ügynök, mert a szigorúan titkos tiszt nem hálózati személy volt (ügynök, tmb., tm.), hanem a hivatalos állomány fedő munkahelyen dolgozó operatív tagja.
- C., Dr. Dégen István** valójában a **III/I-es** hírszerző csoportfőnökség kezdett dolgozni, annak is a 10. osztályán (személyi

ügyek, kiképzés, módszertan), de ott nem 10 évet töltött, hanem mindössze egy hónapot: 1977. május 1-től június 1-ig. Akkor tartósan átvezényelték a kémelhárítási csoportfőnökség, a **III/II. 10.** osztályára (nemzetközi együttműködés, idegenforgalom; elhárítás harmadik országban; különleges vonalak; terrorelhárítás; figyelési és ellenőrző pontok; vám és nemzetközi vonal; szállodák, idegenforgalom), majd hivatalosan át is helyezték 1982. október 1-jén a III/II-10-re, ahonnan előbb a **III/II-12**-re került (követtségek, rezidentúrák védelme, különleges vonalak), s végül a **III/II-12-c** alosztályon tartósan a külügyminisztérium és a nemzetközi sajtó „célfeladataival” foglalkozott 1987. augusztus 31-ig, amikor is az MSZMP KB apparátusába történt kinevezése miatt kérelmére elbocsátották.

Ennyit a pontosságról és a szakszerűségről.

Dégen István (1949. december 30., Budapest, Bán Erzsébet) a külkereskedelmi főiskola után elvégezte a közgazdaság-tudományi egyetemet, ahol doktori fokozatot is szerzett. 1971-ben kezdett dolgozni a Malévnél mint üzletkötő, ugyanebben az évben belép a pártba, 1973-tól a moszkvai képviselet megbízott irodavezetője, 1974-76 között a tiranai Malév-Hungarocamion közös képviselet vezetője, a párttitkár helyettese.

Dégen Imre államtitkár, az OVH elnöke

szonyai alapozták meg, **apja** és **apósa** révén.

Állambiztonsági karrierjének osztályharcos bázisát, s egyben garanciáját családi vi-

Apja és apósa

Apja: Dégen Imre mérnök (1910-1977), a munkásmozgalom harcosa 1934-től, a kommunista pártnak 1945-től tagja; Csepel Mérnöki Hivatalának vezetője, az újjáépítés egyik műszaki irányítója; tagja az Országos Földbirtokrendező Tanácsnak, részt vesz a földreform végrehajtásában. A szövetkezeti mozgalom szervezője, 1948-tól a Magyar Országos Szövetkezeti Központ vezérigazgatója, később a SZÖVOSZ elnöke.

1955-től a vízügyi szolgálat vezetője, előbb mint főigazgató, majd 1968-tól 1975-ig államtitkári rangban az Országos Vízügyi Hivatal elnöke. 1970-től c. egyetemi tanár, a Budapesti Műszaki Egyetemen a vízgazdálkodási tanszéki csoport vezetője. Munkásságához tartozik a hatékony árvízvédelem, belvízvédelem, a vízépítőipar, a korszerű vízgazdálkodás megteremtése, az új vízügyi törvény (1964: IV. tc.) megalkotása; az egységes vízügyi igazgatás szervezetének kiépítése, a vízgazdálkodás távlati fejlesztési koncepciójának kialakítása és a tervezés alapjául szolgáló országos vízgazdálkodási keretterv kidolgozása. Megindította az új társulati mozgalmat, európai szintre emelte a vízügyi szakemberek képzését; árvízvédelmi kormánybiztosként sikeresen irányította az 1965. évi nagy dunai árvíz és az 1970. évi Tisza-völgyi árvíz elleni védekezést. Az OVH szervezetében környezetvédelmi alosztályt hozott létre.

Szakmai érdemei elismeréseként 1997-ben domborművét elhelyezték a szegedi ATIKÖVIZIG bejáratának előterében. (Lapis András alkotása.)

A nyilvánossággal együtt azonban nem ismerjük fia, Dégen István kézzel írt 1976-os belügyi önéletrajza azon mondatának konkrét tartalmát, mely rá vonatkozóan így hangzik:

"Ellenforradalom alatt, ill. után a rend helyreállításán és a munka beindításán dolgozott".

Delebrer's

Neom. Degeen István. Székely Bp 1949, dec. 30

4. gimnáziumunk életében 1968-71-ig a külügyi és külügyi
Főiskolát végeztük el, majd 1971-1976-ig a Magyar Kereszt
Könyv Tudományi Főiskolát, Ezután ill. "széleskörű"
képzéssel járó kétévesre.

Kunacsománya a HÁIEV-nél kezdődik 1961-ben, azóta
itt dolgozik. A vállalat 1970-ből kezdett a
munkás képzéssel kapcsolatos munka terén
foglalkozni, majd 1974-76-ig a finnországi Hálós-
Kunacsománya Éves Képzései vezetéseivel együtt
1976 augusztus-tól munkát kezdte a munkás képzéssel
kapcsolatos kérdések területén, jelenleg a vállalat
adminisztratív ügyeit látja. Jelenlegi funkciója
2007.

Letenci népházist 1942-ben klyezfokku, Debrecenbe,
hováideén népházist.

Elleufon doktor alt. iskois volkas.

A KISE-vel 1964-ök Magyarországra, a párter 1977-én
vettél el a kőföldön által a Kőföldön felfedezé-
nyes kibőlönt veretem. A HALEV. az el a HALEV.
Cis. felől a beontast lottam el, Törökország a
Kőföldön helyettes voltam.

Donde se oír el ruido de la multitud

Egyelőre az Eötvös-féle a Eötvös-elméletet és a
párbeszéd elméletét ebben a formában
nem tudom revidálni.

2004. november 20. az egyetemi elnökség, ill. a Tudományos
bizottság elnöksége, letöltés

ÁBTI. 2.8.2.2. Dr. Dégen István 12.

Dégen István önéletrajza 1976-ból, (1. oldal.)

Lakóhelyem az 1940. évi 2. sz. törvény alapján
 a Fehérvári ut. 8. sz. házban volt. A házban
 két gyermekem volt és egy kutyám is volt.
 Házamnak neve Dégen István ház. (1940. július 1.)
 (1940. július 1.) lakóhelyem a Fehérvári ut. 8. sz. házban
 volt. A házban két gyermekem volt és egy kutyám is volt.
 A házban volt egy kutyám is.

Lakóhelyem az 1940. évi 2. sz. törvény alapján
 a Fehérvári ut. 8. sz. házban volt. A házban
 két gyermekem volt és egy kutyám is volt.
 Házamnak neve Dégen István ház. (1940. július 1.)
 (1940. július 1.) lakóhelyem a Fehérvári ut. 8. sz. házban
 volt. A házban két gyermekem volt és egy kutyám is volt.
 A házban volt egy kutyám is.

Lakóhelyem az 1940. évi 2. sz. törvény alapján
 a Fehérvári ut. 8. sz. házban volt. A házban
 két gyermekem volt és egy kutyám is volt.
 Házamnak neve Dégen István ház. (1940. július 1.)
 (1940. július 1.) lakóhelyem a Fehérvári ut. 8. sz. házban
 volt. A házban két gyermekem volt és egy kutyám is volt.
 A házban volt egy kutyám is.

Lakóhelyem az 1940. évi 2. sz. törvény alapján
 a Fehérvári ut. 8. sz. házban volt. A házban
 két gyermekem volt és egy kutyám is volt.
 Házamnak neve Dégen István ház. (1940. július 1.)
 (1940. július 1.) lakóhelyem a Fehérvári ut. 8. sz. házban
 volt. A házban két gyermekem volt és egy kutyám is volt.
 A házban volt egy kutyám is.

Lakóhelyem az 1940. évi 2. sz. törvény alapján
 a Fehérvári ut. 8. sz. házban volt. A házban
 két gyermekem volt és egy kutyám is volt.
 Házamnak neve Dégen István ház. (1940. július 1.)
 (1940. július 1.) lakóhelyem a Fehérvári ut. 8. sz. házban
 volt. A házban két gyermekem volt és egy kutyám is volt.
 A házban volt egy kutyám is.

Budapest 1976 december 10.

Dégen István

ÁNYI. 2.8.2.2. Dégen István 13.

Dégen István önéletrajza 1976-ból, (2. oldal.)

Dégen István állambiztonsági tiszt a csoportfőnökségén belül házasodik: elveszi a **III/II.** kémelhárító csoportfőnök (1974-1977), egyben BM. III. főcsoportfőnök-helyettes **Havasi László** r. vezérőrnagy (1922-1992) leányát, Ibo-lyát.

Havasi László r. vezérőrnagy, a III/II. csoportfőnöke

Havasi László (1922. június 17., Pápa, Kádi Mária) 1945-ben politikai nyomozóként kezdi a Budapesti és Vidéki Főkapitányság Politikai Osztályán; végigjárja az ÁVO, illetve az ÁVH ranglétráját őrnagyi rangig, alosztályvezető, osztályvezető-helyettes, osztályvezető, főosztályvezető egyebek között Miskolcon, Heves, Veszprém, Borsod-Abaúj-Zemplén és Pest megyében. 1952 és 54 között állambiztonsági tanulmányokat folytat a Szovjetunióban. 1956. október 28-án Veszprémben letartóztatták, november 4-ig a megyei börtönben őrizték, akkor a szentkirályszabadjai szovjet alakulat kiszabadította. November 4. és 12. között a szovjet alakulatokkal együtt részt vett a forradalmárok felkutatásában, őrizetbe vételében és kihallgatásában, – ahogy erről önéletrajzában beszámol.

1958-tól a BM II. Politikai Nyomozó Főosztályának különböző osztályain kap vezető beosztást (II/5 osztály: főoperatív beosztott; II/7 osztály: mb. osztályvezető-helyettes, majd mb. osztályvezető; II/9 osztály: osztályvezető-helyettes.) 1962-63-ban rövid kitérő következik: a III/V, az Operatív-Technikai Csoportfőnökség 1. osztályának vezetőjeként a postai levélellenőrzést, a figyelő, lehallgató, beépítő, kiemelő és fototechnikai szaktevékenységet irányítja. Az MSZMP KB Politikai Főiskolájának elvégzése (1963-65) után végleg a III/II. kémelhárítási csoportfő-

nökségen köt ki, a III/II- 6 osztály és a III/II-4 osztály vezetése út a csoportfőnök-helyettesi poszthoz (1966-1974), amit a csoportfőnökség követ 1974-től egészen nyugállományba helyezéséig, 1977. június 30-ig.

Dégen István szigorúan titkos állományú r. százados **sógora**, ifj. Havasi László szintén állambiztonsági tiszt a III/2 önálló osztályon.

Dégenné Havasi Ibolya (1946. január 21., Budapest, Mutdner Matild) szintén a Malévnél kezd dolgozni 1973-ben utasszervezőként, később részlegvezető, osztályvezető, 1996 és 2001 között Hamburgban az Észak-Németországi területi igazgatóság igazgatója. 1993-tól napjainkig a Lion's Klub Lady Victoria Klub alapító elnöke.

Újságírók, célszemélyek, sajtótitkárok

Mi volt a **feladata** fedőmunkahelyén, a Malévnél a "D-24"-es szjt-tisztnek, aki így haladt a ranglétrán: r. hadnagy 1977. május 1-től; r. főhadnagy 1981. április 1-től; r. százados 1986. április 1-től. Ez abból a személyi minősítésből derül ki, amely 1987. március 13-án készült a III/II-12/c alosztályon. Idézzünk belőle:

*"Fedőmunkahelyi feladata a hazánkba utazó, illetve a Budapestre akkreditált **nyugati újságírók** körében a felderítő, szűrő-kutató munka végzése, tippkutató, tanulmányozó feladatok ellátása, a feldolgozás alá vont **célszemélyek** operatív ellenőrzésének elősegítése, valamint a kapitalista **követségek** sajtótitkáraival hivatalból kialakított kapcsolattartásból származó operatív információk továbbítása, illetve a társadalmi szervek kéréseinek teljesítése."*

ELÜGYMINISZTERIUM

III/II-12/c. Alosztály

Minősítés

Név: Dr. Dégen István rendfokozat: szds.
Születési év: 1949. Anyja neve: Bán Erzsébet
Jelenlegi beosztása: operatív tiszt. Műta: 1982.
Szarmazás: értelmiségi. Eredeti foglalkozása: üzletkötő
Műta (parting): 1971. Bunkolai végzettsége:
Szakmai iskolai végzettsége: AL isk. végz. MK. Közg. Egyetem
Normányhatóságai: Munka Érdemrend ezüst
Díszok: 1986 osztályvezetői dícséret + pénzjutalom
Fenyítések:

Minősítés:

Dr. Dégen István szds. elvtárs 1982. október 1-1 hatállyal került az osztályunk állományába. Ezt megelőzően a PM III/I-10. Osztályon teljesített szolgálatot. Már állományba vétele előtt munkakapcsolatba került a közhatalmú képviselőivel, akiket kommunista meggyőződésű szívesen és hasznos információkkal segített.

Dégen elvtárs MSZMP-tag. Bunkolai végzettsége: Felsőfokú Külkereskedelmi Szakiskola és a M. Károly Közgazdaságtudományi Egyetem. Eredeti foglalkozása üzletkötő. 1978-ban megszerezte a közgazdasági doktori címet. 1986-ban a Munka Érdemrend ezüst fokozatával tüntették ki.

Műta két gyermek anyja. Felesége a MALÉV Üzletkötője. Nyelvismerete: angol, orosz közsépfokon. Az osztályunk állományában eltöltött idő alatt többször részesült dícséretben és pénzjutalomban.

Égészségi állapota jó, káros szenvedélye nincs. Tudásunk szerint családi körülményei rendezettek.

Az 1982. évi hazatérését követően -javaslatunkra és közbenjárásunkra- fedőmunkahelyre került, később vezetői beosztásba került. Fedőmunkahelyi feladata a hazánkba utazó, illetve a Budapestre akkreditált nyugati újságírók körében a felderítő, szűrő-kutató munka végzése, híppkutató, tanulmányozó feladatok ellátása, a feldolgozás alá vont dolgosmunkák operatív ellenőrzésének elősegítése, valamint a kapitalista követségek sajtótitkáiraival hivatalból kialakított kapcsolat-tartásból származó operatív információk továbbítása, illetve a társ-szervek kéréseinek teljesítése.

Dégen elvtárs fedőmunkahelyi vezetői munkájával elégedett. Munkáját a jó felkészültségének köszönhetően, szakszerűen és körültekintően látja el. Részben a korábbi, részben a jelenlegi beosztásából adódóan sok külföldi - köztük nyugati - kapcsolatokkal rendelkezik. Saját biztonságos helyzete érdekében fontos feladata, hogy az új - elsősorban nyugati - illetve az egy-két vagy ennél több év eltelté után ismét felújított kapcsolatait jelenesse.

Az értékelő-elemző és általában az operatív munkájában az elmúlt két év során lényeges javulás tapasztalható. Rendszeresebb és gyorsabb lett az operatív munkában alapvetően fontos információtovábbítás ugyanakkor esetenként előfordul, hogy fontos operatív adatok - az elfoglaltságra hivatkozva - késve, vagy más aktualitásukat veszítve kerülnek a központ birtokába. Elismerve a fedőmunkahelyi sokirányú elfoglaltságát, mégis úgy vélik, hogy a további elvárások megvalósítása elsősorban Dégen elvtárs saját munkaservezésétől függ. Mindemellett Elismerést érdemel Dégen elvtársnak a kémelhárításhoz való pozitív viszonya, a csoportfőnökségnek és ezen belül az osztálynak konkrét feladatainak megoldásában való aktív részvétele.

Dégen elvtárs rendelkezik mind az operatív, mind a fedőmunkaköréhez szükséges szakmai ismeretekkel. Munkáját megfontoltan és körültekintően végzi. Csendes, nyugodt alaptermészetű embertípus. Határozott magatartású, munkájában megbízható, a saját magával szemben felállított követelményeket a munkatársaitól is elvárja. Gyors felfogóképességű. Pártunk és kormányunk politikáját ismeri, azokat a munkája során hasznosítja. Szakmailag és politikailag felkészült, megbízható.

A fentiek alapján Dr. Dégen István r. szds. elvtárs magasabb beosztás betöltésére is alkalmas.

Budapest....., 1957..... március..... hó 13. nap

Pártvezető titkára (megbízottja)

Százados vez. (ill. megbízottja)

a minőség megvalósítására (ill. aláírása)

Beosztás.....

ASTL 2.8.2.2. Dr. Dégen István 2.

A minősítést jóváhagyó vezető (pk.) észrevétele:

Egyetlen

1987 március hó 1. nap.

aláírás

A minősítést előttem feloldoztam

egyetlen

1987/1

minősítés

Kiegészítő minősítés:

ÁBTL 2.8.2.1. Dr. Dégen István 3.

A „D-24”-es szjt.-tiszt személyi minősítése 1987-ből (1-3 oldal)

29 8

Esküdtéti jegyzőkönyv

DÉGEN ISTVÁN

En ..... a dolgozó magyar nép fia esküszöm, hogy a Magyar Népköztársaságnak hűségen öre leszek.

A Népköztársaság Alkotmányához, törvényeihez és a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány rendelkezéseire hűven, becsülettel teljesítem kötelességemet. Előjáróim és feljebbvalóim parancsainak engedelmeskedem.

Esküszöm, hogy hazámnak, a szocializmust építő Magyar Népköztársaságnak, dolgozó népünk hatalmának és rendjének hűséges és tántoríthatatlan őrzője és védelmezője leszek minden ellenséggel szemben, ha kell, életem és vérem feláldozásával is.

Esküszöm, hogy előjáróinkat zászlóinkat és elvtársaimat megvédem, fegyverünket és egyéb harci eszközünket el nem hagyom. A szolgálati ismereteket elszájitom. Feladatodán viselkedem és a fegyelmet minden törvényes eszközzel fenntartom. Alkalmatlaimról legjobb tudásom szerint gondoskodom, őket öntudatos hazafiakká és a proletár internacionalizmus harcosává nevelem.

Az állami és más népi vagyont megőrzöm és megőriztetem. Az államtitkot, a hivatali és szolgálati titkot hűven megőrzöm.

Szolgálatban és szolgálaton kívül egyaránt, népünk igaz fiához méltó módon viselkedem, becsülettel élek és halok.

Ha pedig a törvényeket megsértem, eskümet megszegem, sújtson a Népköztársaság törvénye és dolgozó népünk megvetése.

Budapest, 1977. június 27. hó ..... nap.

Dégen István
.....
esküdtető

János K.
.....
parancsnok

Dégen István esküdtéti jegyzőkönyve

Milyen **sikerrel** látta el ezt a feladatát? Erre is választ ad minősítése:

*"Dégen elvtárs fedőmunkahelyi vezetői munkájával elégedettek. Munkáját a jó felkészültségének köszönhetően, szakszerűen és körültekintően látja el. Részben a korábbi, részben a jelenlegi beosztásából adódóan sok külföldi – köztük nyugati – **kapcsolatokkal** rendelkezik. Saját biztonsági helyzete érdekében fontos feladata, hogy az új – elsősorban nyugati –, illetve az egy-két vagy ennél több év eltelte után ismét felújított kapcsolatait jelentse."*

Azért akad **hiba** is a titkos munkában:

*"Az értékelő-elemző és általában az operatív munkájában az elmúlt két év során lényeges javulás tapasztalható. Rendszeresebb és gyorsabb lett az operatív munkában alapvetően fontos információtovábbítás ugyanakkor esetenként előfordul, hogy fontos operatív adatok – az elfoglaltságra hivatkozva – **késve, vagy már aktualitásukat veszítve** kerülnek a Központ birtokába. Elismerve a fedőmunkahelyi sokirányú elfoglaltságát, mégis úgy véljük, hogy a további elvárások megvalósítása elsősorban Dégen elvtárs saját munkaszervezésétől függ. Mindemellett elismerést érdemel Dégen elvtársnak a kémelhárításhoz való pozitív viszonya, a csoportfőnökségünk és ezen belül az osztályunk konkrét feladatainak megoldásában való aktív részvétele."*

Összegezés a jövőre nézve:

*"Dégen elvtárs rendelkezik mind az operatív, mind a fedőmunkaköréhez szükséges szakmai ismeretekkel. Munkáját megfontoltan és körültekintően végzi. Csendes, nyugodt alaptermészetű embertípus. Határozott magatartású, munkájában megbízható, a saját magával szemben felállított követelményeket a munkatársaitól is elvárja. Gyors felfogóképességű. Pártunk és kormányunk politikáját ismeri, azokat a munkája során hasznosítja. Szakmailag és politikailag felkészült, megbízható. A fentiek alapján dr. Dégen István r. szds. elvtárs **magasabb***

beosztás betöltésére alkalmas."

Azt nem a kutatónak, hanem egy alapos kormányzati vizsgálatnak kell eldönteni: történt-e szabálytalanság a sanghaji világkiállítás magyar pavilonjának tervezését, kivitelezését és működtetését illetően, s ha igen, ki a felelős.

Dégen István a sanghaji expo magyar pavilonjában tájékoztatja Yves Leterme belga miniszterelnököt, a háttérben Kuti László főkonzul a belga miniszterelnökkel

A rendezés nincs napirenden

Azt viszont már tudja a kutató, s többször le is írta tanulmányaiban, hogy az 1990 utáni politikai elit felkészületlensége, tájékozatlansága és megalkuvásainak sora következtében sikerrel átmentett állambiztonsági múlt teljes körű alkotmányos feltárásától mindenkor **fertőzöttségük fokától függően** riadtak vissza a politikai pártok az elmúlt húsz évben. Felelősek azért, hogy máig megmaradt a tisztázatlanság, a bizalmatlanság légköre, az aktuál-

politikai haszonszerzés lehetősége; az egykori állambiztonsági hálózati személyek és hivatalos kapcsolattartók a mai napig nem távoztak a közéletből és a közvéleményt formáló személyiségek köréből, sőt, közülük válogat mindegyik négyévente jövő-menő kormány, politikai döntéshozó, elfogadva, igényelve nyílt vagy elvtelen szolgálataikat.

A volt titkosszolgák pedig csak azt teszik, amire tanították őket, s amire a rendezetlen viszonyok immár húsz éve lehetőséget adnak: kamatoztatják információs monopóliumukat, kapcsolati tőkéjüket, a gazdasági háttérhatalom informális útvesztőinek, korrupt útonállóinak és tágra nyitott kiskapuinak ismeretét. A versenylőnyt ma **a múltban való jártasság** jelenti a politika gazdasági-pénzügyi holdudvarában. Szervezetten fel tudják osztani az országot érdekszférákra, s ha mindehhez ügyesen **társítják** profitáló kapcsolataikat a multi- és transznacionális nagyvállalatokkal, a gátlástalan nemzetközi nagytőkével, a Round Table hálózatával, akkor továbbra is ők lesznek a pályázatok favorizált győztesei és bárhol képviselhetik kis hazánkat a nagyvilág rendezvényein. Az átmentett állambiztonsági múlt érintett kérdéseinek rendezése nem szerepel sem az Országgyűlés, sem a kormány napirendjén.

Dr. Ilkei Csaba
tudományos kutató

Szócs Géza magyar kultúráért felelős államtitkár 1987-ben németiségére hi- vatkozva németesítését kérte az NSZK- ban

Szócs Géza

A francia köztársasági elnök, Nicolas Sarkozy 82 éves édesapjának, a Párizsban élő nagybócsai **Sárközy Pál** ismert kortárs művész digitális színezésű képeiből rendezett belgiumi kiállításáról sugárzott riportot vasárnap este az MTV híradója. Nem tudni, hogy az esemény fontossága, vagy a Nemzeti Erőforrás Minisztériuma kultúráért felelős államtitkárának, **Szócs Géza-nak** a jelenléte indokolta, de tény, az MTV Brüsszelből a helyszínre, Bruggebe küldte állandó tudósítóját.

A sugárzott képek tanúsága szerint a magyar kultúráért felelős államtitkár vidáman pezsgőzött az alkotóval, Sárközy Pállal, miközben nagy bátorsággal szembedicsérte meg nem tagadott magyarságáért.

Sárközy Pál

Idézzük az elhangzottakat:

Tudósító: – ... *a magyar kultúráért felelős államtitkár a kiállítás megnyitóján azt mondta: Sárközy Pál pályafutása során **mindig büszkén magyarnak vallotta magát.***

Szőcs Géza: – Ez a ragaszkodás tiszteletet parancsol és erre szeretettel lehet válaszolni, megbecsüléssel.

BELÜGYMINISZTERIUM
III/1. Csoporthőnökség

SZIGORUAN TITKOS!
FÜLÖNÖSEN PONTOS!

67/52-1-178/1787.

... be. pld.

Minősítés törölve

aláírás
Tárgy: OPERATÍV TAJÉKOZTATÓ

FELJEGYZÉS

Budapest, 1987. szeptember 10.

3/ HMT-12-12.

Szőcs Géza, Erdélyből Magyarországra települt személy, a belső ellenzék volt ismert alakja, NSZK-ba /München/ disszidálásakor nem politikai menedékkérelt, hanem németesítést. A magyar emigráció megütöztette azon, hogy Szőcs Magyarországon magyarságával hivatkozott, az NSZK-ban pedig németiséggel hozakodott elő, ami miatt Dr. Makra Zoltán közbelépett, hogy Szőcs ne kapassa meg a németesítést. Ennek következményeként Szőcsöt 48 óra határidővel kiutasították az NSZK-ból.

Szőcs mindent úgy állítja be, hogy ő valóban németesítést kért, de amikor meg akarták adni neki, meggondolta magát, mert elfogadását az elveivel ellentétesnek érezte. Mindez nem akadályozta meg Szőcsöt abban, hogy ahol csak tud beártsa Makrának és Kecskési Tollasnak. Makra ugyanis nyíltan hangoztatja, hogy ő akadályozta meg Szőcs számára az NSZK állampolgárság megadását.

Intézkedés:

Tájékoztatjuk a BM III/III. Csfelet.

- 3 -

Készült: 7 pl 3 lap
Készítette: Knő./Üné.
Kerjék: Blostó szerint

Bogye átnes r. vezérkna
főcsoportfőnökkel

http://kuruc.info

241-2011

III-178/1987

23

2

Bogye János

Makra Zoltán

Jól és szépen hangzik ez egy a magyar kultúra terjesztéséért, történelmi hagyományainak és megtartó szellemiségének őrzéséért felelős magyar államtitkár szájából. De valójában mégis hamisan. Mert személyes példájával ennek épp az ellenkezőjét bizonyította. Ő ugyanis **németségére** hivatkozva nem politikai menedékjogot, hanem **németesítését** kérte, amikor **1987-ben az NSZK-ba disszidált**.

Erről szól a **BM III/I.** Csoportfőnökségének, a hírszerzésnek 1987. szeptember 10-i feljegyzése. A "*Szigorúan titkos! Különösen fontos!*" minősítésű operatív tájékoztatót személyesen **Bogye János** rendőr vezérőrnagy, a hírszerzés csoportfőnöke, egyúttal állambiztonsági főcsoportfőnök-helyettes írta alá, s tájékoztatásul megküldték a politikai rendőrségnek: a III/III-as csoportfőnökségnek. (ÁBTL. 2.7.1. NOIJ. III/I-178/1987.)

A magyar emigráció megütközött azon, hogy Szöcs Géza, az Erdélyből Magyarországra települt ellenzéki Magyarországon magyarságával hivatkozott, az NSZK-ban pedig németiségével hozakodott elő. A Münchenben megjelenő "Nemzetőr" olvasókörösége és a hazafias emigráció felháborodására **Makra Zoltán**, a Nemzetőr főmunkatársa

Kecskési Tollas Tibor

és **Kecskési Tollas Tibor** főszerkesztő fellépett Szöcs németesítési kérelme ellen. Az erkölcsi elítélés következtében a német hatóságok Szöcs Gézát 48 órás határidővel kiutasították az NSZK-ból.

Szöcs akkor úgy magyarázta távozását és visszatérését, hogy, noha valóban németesítését kérte, meggondolta magát. A magyar hírszerzés megállapítása szerint Szöcs ezek után ahol csak tudott, ártott Makrának és Kecskési Tollasnak.

Míg tehát a 82 éves Sárközy Pál pályafutása során mindig büszkén magyarnak vallotta magát, s ez a ragaszkodás tényleg tiszteletet parancsol, nem mondhatjuk el ugyanezt Szöcs Gézáról, akinek ma magyarságában megingathatatlan ember módjára kell (kéne) a magyar kultúra **feddhetetlen** és **hiteles** felelősének lenni itthon és külföldön.

Kínos előzmény. Ha a kormány összeállítója tudott róla, akkor azért, ha nem, akkor azért. Ámbár ennél nagyobb személyzeti hibákat is elkövetett.

Dr. Ilkei Csaba
tudományos kutató

Állambiztonsági fonákságok szilveszterre

„Ki volt ez a marha, aki ezt csinálta, és miért?”

A véresen komoly állambiztonsági, titkosszolgálati munka sem nélkülözte az élet derűsen fonák oldalát, hol megérintette a humor már mérhető fokát, hol kifejezetten vicces helyzeteket produkált, hol tragikomikusan fordult bánatról mosolyra, s vissza, mosolyról bánatra egy-egy valóságos esemény.

Minderről jelentéseket is kellett írni, hivatalból és szabályosan, előírás szerinti formaságoknak eleget téve, egy pillanatra sem kiesve a kötelességszerű szerepből. Persze azért voltak árnyalatnyi különbségek a hivatalos állomány tagjai és az állambiztonsági hálózati személyek jelentései között. Az utóbbiak helyenként és időnként a civil élet lezser megfogalmazásaival, kiszólásaival és minősítéseivel szabadosan fűszerezték az általuk megfigyelt jelenségeket, pongyolán vagy hivataloskodva, de tekintélyt nem tisztelően adták vissza jeles személyiségek szavait, viselkedését, megnyilvánulásait. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában mindegyikre találunk példát. Íme néhány.

Rácsapott az akcióparancsnokra

Az első példa arról szól: nem elég egy akciót sikeresen végrehajtani, azt úgy is kell befejezni, hogy mielőtt elhagynánk a bizalmas nyomozás helyszínét, szépen és halkán csukjuk be gépkocsink ajtaját, nem pedig rácsapjuk az akcióparancsnok bal kezének harmadik ujjára, mert az a balfácán aztán okkal ordít és káromkodik, felhívva magára a polgári környezet figyelmét, s vágathatunk a BM. Corvin Ottó Kórház ambulanciájára elsősegélyért. Kész lebukás!

Az itt olvasható jelentés **1981.** október 19-én készült a Belügyminisztérium Állambiztonsági Főcsoportfőnöksége **III/II. csoportfőnökségének 8-A. alosztályán**, tehát a kémelhárításnak az idegenforgalommal foglalkozó területén, **Komornik László** r. főhadnagy megfogalmazásában. (A név okkal cseng ismerősen: **Komornik Vilmos** r. vezérőrnagy a III/I., a hírszerzés csoportfőnöke volt, korábban a BM. Politikai Nyomozó Főosztály osztályvezetője.)

Október 15-én késő este a **"B-80"** fedőnevű bizalmas nyomozás keretében a **"Mérnök"** fn. célszemély munkahelyére telepített **3/e** rendszabályt kellett kiszerelnie az akciócsoportnak kellő biztosítás mellett. (A **3/e** rendszabály nem más, mint a szobalehallgatásra szolgáló berendezés, a köznapi szóhasználatban: poloska. Olvasóink szakismereteinek bővítése érdekében a további legismertebb rendszabályok: **3/a**: telefonlehallgatás; **3/e**: "labda" rendszabály, azaz hordozható magnetofonok; **3/r**: rejtett foto, optika, video, tv.)

Miután sikeresen eltávolították a poloskákat, a parancsnak megfelelően a megadott gyülekezési pontra indultak. Ott az egyik személygépkocsiba – amelyikből **Németh József** r. őrnagy akcióparancsnok irányította a helyszíni behatolást és a feladatok szakszerű végrehajtását – Komornik főhadnagy megkezdte az összeköttetést biztosító rádiók elhelyezését a hátsó ülésre, majd ezt a műveletet oly hirtelen fejezte be, hogy a váratlanul becsapott hátsó ajtó útjából nem tudta kellő gyorsasággal elhúzni bal kezének harmadik ujját Németh őrnagy akcióparancsnok. **"Áááuuuuúúúú!"** hagyhatta el ajkát a fájdalmasan bosszús hang és tán egy, a jelentésben nem szereplő szaftos káromkodás is. De semmi feltűnés, állambiztonsági titkos akcióban nem használunk kék fényt és szírént. Nyomás az ambulanciára, de csak csendben, csak halkan, hogy senki meg ne hallja!

TÁRGY: 3/e rendszabály kiszerele-
séről

J E L E N T É S

Budapest, 1961. október 19.

Jelentem, hogy előzetesen engedélyezett javaslat alapján 1961. október 15-én 22.30-23.30 között végrehajtottuk a "B-80" fn. bizalmas nyomozás "MÉRŐK" fn. célszemély munkahelyén telepített 3/e rendszabály kiszerelését.

Az operatív akció a javaslatban foglaltak szerint került végrehajtásra, attól eltérés nem történt.

Az akció végén a végrehajtásban résztvevők az akció parancsnok utasításának megfelelően a gyülekezés helyére indultak. Gyülekezés közben az akcióban résztvevő egyik személygépkocsiban helyet foglaló Németh József r.őrnagy - akcióparancsnok - bal kéz harmadik ujját Komornik László r.őrnagy. odasútkta, miközben a rádiókat kívánta elhelyezni a hátsó ülésen.

A balesetet követően a Korvin kórház ambulanciáján elsősegélybe részesítették a sérültet.

Az ÁLLAMTITKARSÁG SZOLGÁLATOK
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRÁBAN TARTÓZIK
eredeti és másolatok azonosan 44-441.

Komornik László r.őrnagy.

Készült: 1 példányban
Felterjesztve
Nyit.sz.: 8/1-299-99/61.

... az akcióparancsnok bal kezének harmadik ujját...

„Dekonspiráció történt, de nem is akármilyen!”

A **Pannonhalmi Bencés Főapátság** főapáti lakosztályát a munkás-paraszt hatalom történelmi következetességgel bemikrofonozta 1947 és 1990 között. Így volt ez Sárközy Pál főapát (1947-1957), Monsberger Ulrik kormányzó perjel (1957-1958), Legányi Norbert főapát (1958-1969), Monsberger Ulrik kormányzó perjel (1969-1973), és Szennay András főapát (1973-1991) idején is, az utóbbi esetében annak ellenére is, hogy Szennay főapát úr maga is állambiztonsági hálózati személy volt, 1963-tól ügynök, majd titkos munkatárs "Szemere László", illetve "Szénási" fedőnév alatt írta jelentéseit, bár előfordult, hogy szórakozottságból a saját nevét írta a titkos jelentés alá (Lsd. ÁBTL.3.1.2. M-37069/2. kötet, 49. old.). A rendszerváltás után 1990-től 1992-ig a Magyar Katolikus Újságíró Szövetség elnöke volt. 90 évesen ma is a főemelet 404-es szobájának lakója a pannonhalmi főapátság patinás épületében.

A főapáti lakosztályba "telefon útján történt beépülések" sorában egy oly botrányosra sikerült **1961** nyarán – **Legányi Norbert** főapát idején –, hogy a BM. Győr-Sopron megyei Rendőr-főkapitánysága Politikai Nyomozó Osztályának vezetője saját keze írásával kelt ki példátlan módon azon a jelentésen, melyet "**Rieger József**" fedőnevű titkos munkatárs írt (**Kapuy Vítal Károly** bencés gimnáziumi tanár, házgondnok, 1954-től dogozott az egyházi elhárításnak előbb ügynökként, majd titkos munkatársként, "Rieger József" és "Marosi Zoltán" fedőnéven írt jelentései nyolc kötetben több mint kétezer oldal terjedelműek, s így meghaladják Kiszely István, a családját is besúgó titkos megbízott 1960-tól "Feledi Zsolt" fedőnéven jegyzett jelentéseinek mennyiségét.)

106-35/6

"SZI" "KOS!"

1. Hon-vezeték ezere-
le Fannophalmán.

Ad.: "Rieger" újsz.
 Hely.: Horváth Béla r. fűgy.
 Idő: 1961. VI. 29. 10 h.

J e l e r 6 3

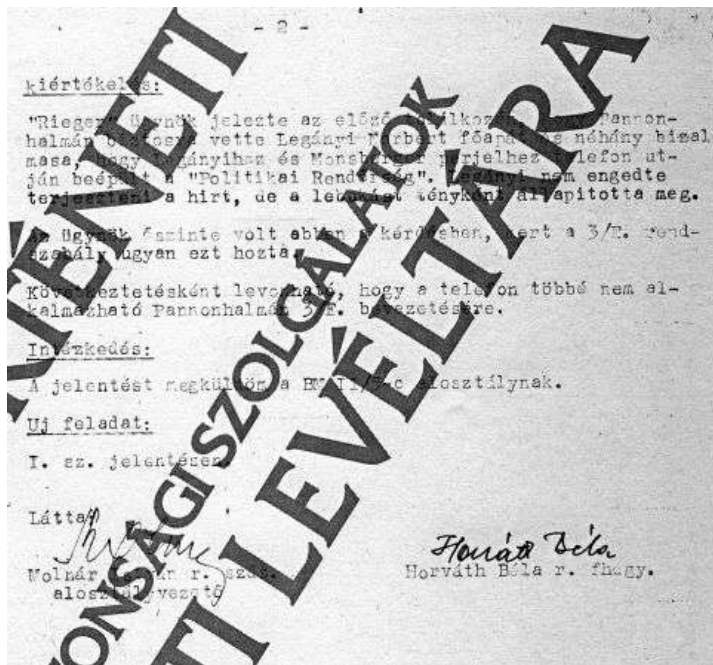
Győr, 1961. június 30.

Juniusnak a győri II. Telefonüzemegység kife-
lértételei alapján a telefonhálózati főosztás elnök letétele folyo-
sított megkezdte a ház szűrését, Tunkai József volt bencés
lelkész, az új telefonvezeték helyének a kiválasztása. 3-án
beszélgetett egy a régi vezeték mellett azt szál közt
kapott a régi telefon felé. Nyomon követi
a házban, hogy mind a kettő a fali telefonig
szűrés, míg a másik végén elkerüli a postai telefon központot
ebből az elvezetéstét vont le, hogy ez lea... ve-

[illegible]

Turpek mindent Grintotlanul kelt, hogy ne legyen bűz az
"elfeledésből". Az a világméretű, hogy az idegen drót a
kibélekedésnél került be a vesztőbe, míg 1959-60-as
tanévben. Az bizonyos, hogy a városban villanyvezeték
szavartat végezték, amikor a vezetéket egy tőle Dobos
és Turpek a vezetékeség.

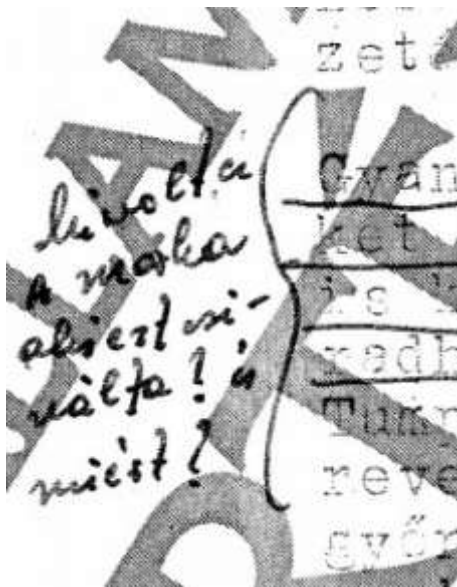
"Eieger" sk.
M-36024/4 1/a

Jelentés a pannonhalmi lebukásról_2. oldal

„Dekspiráció történt, de nem is akármilyen...”

„Ki volt ez a marha, aki ezt csinálta és miért?”

alosztályvezető Győrben.

"Ki volt ez a marha, aki ezt csinálta, és miért?" – írta a lap szélére a politikai nyomozók parancsnoka, megállapítva mindjárt a jelentés felett szintén saját keze írásával: **"Dekonspiráció történt, de nem is akármilyen. Ki adott utasítást Tumpeknek a fal vésésére? Jelentést kérek! 1961. júl.25."**

Akkor most lássuk mi is történt "Telefon vezetékek szerelése Pannonthalmán" címszó alatt, a jelentést tehát adta "Rieger", vette: Horváth Béla r. főhadnagy, látta: Molnár István r. százados,

"Június első napjaiban a győri II. Telefon üzemegység kijelentése alapján a pannonthalmi főapátság első emeleti folyosóján megkezdte a házi szerelő Tumpek József volt bencés laikus az új telefonvezeték helyének kivésését. Jun.3-án észrevette, hogy a régi vezeték mellett két szál külön fut a főapáti és a perjeli telefon felé. Nyomon követte és azt állapította meg, hogy mind a kettő a fali telefon dugóhoz tartozik, míg a másik végén elkerüli a postai telefon központot. Ebből azt a következtetést vonta le, hogy ez lehallgató vezeték.

Gyanúját erősítette az, hogy a volt főapáti telefonvezeték tették át az új főapáti lakosztályba. Holott a régibe is

*kell egy vonal az orvosi inspekciós szobába, tehát maradhatott volna az eddigi, hacsak nem rendkívüli vonal. Tumpek szerint a telefonisták mérgesek voltak, amikor észrevették, hogy ő "rájött" valamire. Állítólag valamit a győri szerelők ki is vettek a falból, a gipsz mögül, amit zsebre vágtak. Tumpek a fali kapcsolót is másnak találta, mint a többi mellékállomásét, szerinte egy kis lyuk van benne, tehát lehallgató jellegű. Ezt elmondta **Vida, Dobra, Kapuy, Monsberger** bencéseknek. Tud róla még **Legányi** főapát és **Faludi** irodaigazgató. Az eset nem lett szóbeszéd tárgya.*

*Tumpek mindent érintetlenül hagyott, hogy ne legyen baj az ő "felfedezéséből". Az a véleménye, hogy az idegen drót a kábelfektetésnél került bele a vezetékbe még az 1959-60-as tanévben. Az bizonyos, hogy **Simon Ferenc** villanszerelő zavartan viselkedett, amikor magyarázatot kért tőle Dobra és Tumpek arra vonatkozólag.*

"Rieger" s.k.

"Kiértékelés:

"Rieger" ügynök jelezte az előző találkozón, hogy Pannonhalmán biztosra vette Legányi Norbert főapát és néhány bizalmasa, hogy Legányihoz és Monsberger perjelhez telefon útján beépült a "Politikai Rendőrség". Legányi nem engedte terjeszteni a hírt, de a lebukást tényként állapította meg.

Az ügynök őszinte volt ebben a kérdésben, mert a 3/e rendszabály ugyanezt hozta.

Következtetesként levonható, hogy a telefon többé nem használható Pannonhalmán 3/e bevezetésére.

Intézkedés:

A jelentés megküldöm a BM II/5-c alosztálynak."

Nincsenek megbízható információink az eset fegyelmi következményeiről.

Dömötör László a legtermékenyebb újságíró ügynök

Dömötör László hírlapíró (1923-1976) "**Meszlényi Károly**" és "**Varga Sándor**" fedőnéven az állambiztonsági szolgálat legaktívabb, legtermékenyebb magyar újságírója volt: jelentéseit nyolc kötetben, kb. 2500 oldalon őrzi az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára. 1945 előtt a kormánypárti Pestnél dolgozott, majd a Kis Újságnál és a Hétfői Híreknél töltötte a legtöbb időt, dolgozott a Lapkiadó Vállalatnál, a film világában és vállalati sajtóberkekben is. Sőt, politikusként a Kiszgazda Pártban is megfordult.

Nyüzsgő nagyvilági életet élt, keveset aludt, rohanva habzsolta az eseményeket, mindenütt ott volt, mindenkit ismert, mindenről jelentett. Politikusok, művészek, színészek, tudósok, sportolók, bárzongoristák, artisták, sztepptáncosok, ripacsok, stricik, főpincérek, kávéházak és kiskocsmák oszlopos figurái, az éjszakai élet hírességei és nappali pillangók egyaránt baráti, ismeretségi körébe tartoztak. Könnyen és gyorsan írt, hol komolyan, hol lezseren. Igényes listát készített például az angol-, a német- és oroszbarát újságírókról, a bal-és jobboldaliakról, az urbánusokról és a népiesekről, a Gestapó és a KGB besúgóiról.

Senki sem tartott oly közléről leleplező tükröt a magyar újságíró társadalom történései elé 1945 és 1975 között mint ő, tőle tudjuk például, hogy mi történt a Magyar Újságírók Országos Szövetségében és a Magyar Írók Szövetségében 1956 októberében és novemberében, majd a kádári konszolidáció éveiben. Doktorálhatott volna Tamási Áronból, Sarkadi Imréből, Pártay Tivadarból, Ungvári Tamásból, Boldizsár Ivánból és másokból.

Ismerte a rivalda fényben szereplők emberi gyengeségeit, gyarlóságait, adomázott és pletykált is pásztorórákról, ivászatokról, legendás nőügyekről, szerencsejátékosokról, hamiskártyásokról, pénzhajhász karrieristákról, sikkasztókról, csalókról. (Fájdalom, az utóbbi un. szenzitív adatokat és körülményeket az ÁBTL cenzorai kötelességszerűen törölték a kutatók által kért másolatokból. Ám szerencsére nem mindenhol sikerült a teljesség igényével, így véletlenül megmaradt egy-két csemege az utókor-nak.)

Mindezek ellenére mint tudományos kutató meglepve tapasztaltam, hogy rajtam kívül senki sem kereste még Dömötör dossziéit (az egyetlen kivétel Rainer M. János, akit a dömötöri "életműből" Antall József besúgóí érdekeltek), azokat több hónapi munkával előbb rendeznie kellett a levéltárnak ahhoz, hogy a kutató asztalára kerülhessenek. Ha majd egyszer a MÚOSZ-nak más vezetői lesznek, akik felébrednek a belterjes szervezeti élet kisserű játékaiból, s időt, pénzt és figyelmet fordítanak a tagságot érdeklő, az intézményi múltat feltáró levéltári kutatásokra, értékes információkhoz jutnak a szövetség valós története megírásához.

Itt és most csak a lap szűke megengedte alkalmi (szilveszteri) forgácsok "Meszlényi" jelentéseiből.

„...lakásomon töltött egy pásztorórát”

1960. "R. Károllyal, a Magyar Nemzet szerkesztőjével folyó hó 3-án délután folytattam eszmecserét. Lényeg az alábbi. Igen fontos értekezlet színhelye Magyarország, mert a szocialista országok vezetői itt gyűlnek össze... R. kormány segítségével Jugoszláviába kell, hogy utazzék, mert terv szerint részt kellett volna venni, mint újságíró-nak a jugoszláv párt kongresszusán. Sajnos azonban egyelőre általa ki nem derített erők az útlevél ügyét húzták. Úgy volt, hogy a belgrádi Politika című lap vendége március 23-tól, de kiderült, hogy akkor nem mehetett. Most a jugoszlávokat úgy értesítették, hogy hétfőn érke-

zik. Útlevel azonban még nincs a kezében. Az egyik politikai vezető (pol.biz. tag) felhívta a figyelmét, hogy nyitva legyen kint a szeme..."

(Eddig ez slamposan komoly, de most tessék figyelni: mit tart még fontosnak az ügynök közölni a Belügyminisztériummal.)

"Tudomásul vétel végett közölnöm kell azt még, hogy lakásomon töltött akkor egy pásztorórát..."

Adta: H. Szilágyi 68

Magyar Nemzet

R. Károly, országgyűlési képviselő, folyó hó 3-án délután folytatott beszámolóját.

Lényeg az alábbi:

Igen fontos értekezlet színhelye Magyarországon, mert a szocialista ország vezetői itt gyűlnek össze és folytatnak eszmecsereket.

Az ország kormány segítségére kell, hogy utazzák, mert terv szerint részt kellett volna venni mint ujságirnak a jugoszláv párt kongresszusán. Sajnos azonban erre általa ki nem derített érők az útlevel egyát hűsték.

Értesít, hogy a belgrádi Politika című lap véleménye márc. 23-tól, értekel, hogy akkor nem mehetett. Mostan jugoszlávokat úgy értesítették, hogy hűtőn érkezik. Útlevel azonban még nincs a kezében.

Az egyik politikai vezető (pol.biz. tag) felhívta a figyelmét, hogy nyitva legyen kint a szeme...

Tudomásul vétel végett közölnöm kell azt még, hogy a lakásomon töltött akkor egy pásztorórát...

„... lakásomon töltött akkor egy pásztorórát.”

A kérdés csak az, hogy R. Károly, ez a fontos szerkesztő a Magyar Nemzetnél, aki a jugoszláv párt kongresszusára készül egy magyar pol.biz.tag segítségével, kivel töltött egy pásztorórát az ügynök lakásán? Arra nem is merünk gondolni, hogy netán magával az ügynökkel – noha a fogalmazásból ez is következhet –, mert az ügynök más helyütt egyes szám harmadik személyben

azt írja magáról, hogy "első felesége egy magas rangú ÁVH-s tiszt elvált felesége volt." De hát azért ez sem teljesen kizáró akadály...

„... négy-öt lány szükség esetén fekszik...”

*1959.” Folyó hó 27-én este **Kalmár Pál** újságíró és **Antal Gábor** újságíró társaságában **Keleti László** színész lakásán voltunk vacsorán. Keleti azzal a tervvel foglalkozik, hogy legális körülmények között elhagyja az országot és kivándorol Izraelbe. Ezt azzal magyarázza, hogy nem érzi itt magát elég biztonságban. Az októberi események alatt is ki akarták nyírni...*

*A Fővárosi Operettszínház forradalmi bizottságáról beszélt érthetően a legtöbbet. Nagyon szidta **Latabár Kálmánt**, aki elfogadta a bizottság elnöki székét, és ma mintha mi sem történt volna, él, mint hal a vízben. Latabár volt az, aki **Borvetőt**, **Bánffyt** és **Szentesit** arra ösztökelte, hogy csak legyenek igazságosak, de szigorúak az ÁVH-s besúgókkal és kommunista spiclikkel szemben. Így **Keletit** és **Hadicsot** tartották annak. Táblára írták ki, hogy nem mehetnek be a színházba. Keleti telefonon könyörgött Latabárnak, hogy akadályozza meg a meghurcolását, mert az életébe kerülhet. Latabár elhárította magától azzal, hogy az igazságnak nem lehet akadályt gördíteni útjába.*

November 5-re az ő javaslatára számos színészt megidézték a Latabár féle bizottság elé. De ezt már nem tudták végrehajtani, mert jöttek a szovjet csapatok.

Latabár érezve, hogy bűdös a levegő, decemberben már fényképes levelet küldött a Pravdának, melyben a szovjeteket hűségéről biztosította... Keleti elmondta, hogy ma

is tart azon színészek ellen a hajsza, akik az októberi események során bélyeget kaptak, mint szovjet barátok. Az eltiltottak érdekében pedig folyik a mentési akció. Annyira, hogy a fővárosi operettben is előkészítettek négy-öt lányt, aki szükség esetén – ha közbejárásra lesz szükség – fekszik Y-nak vagy Z-nek az érdekében.”

A Fővárosi Operettszínház forradalmi bizottságáról beszélt érthetően a legtöbbet. Nagyon szívtá Letabár Kálmánt, aki elfogadta a bizottság elnöki tisztségét és megint mi sem történt volna él, mint hal a vízben. Letabár volt aki Borvetőt, Bánfiyt és Szenetsit arra ösztökölte, hogy csak legyenek igazságosak, de szigorúak az AVH-s besugókkal és kommunista spicikkel szemben. Így Keletit és Hadicsot tartották annak. Táblára írták ki, hogy nem mehetnek be a színházba. Keleti telefonon könyörgött Letabárnak, hogy akadályozza meg a meghurcolását, mert az életébe kerülhet. Letabár elhárította magától, azzal, hogy az igazságnak nem lehet akadályt gördíteni útjába. November 5-re az 5 javaslatára számos színészt megidézték a Letabár féle bizottság elé – de ezt már nem tudták végrehajtani, mert jöttek a SZU csapatok. Letabár érezve, hogy südös a levegő – decemberben már fényképes levelet küldött a Pravdának, melyben a SZU-erőket hűségül üdvözlözte.

„...négy-öt lány szükség esetén fekszik...” – 1. oldal

Keleti elmondta, hogy ma is tart azon színészek ellen a hajsza, akik az októberi események során bélyeget kaptak, mint SZU barátok. Az eltiltottak érdekében pedig folyik a mentési akció. Annyira, hogy a fővárosi operettben is előkészítettek négy-öt lányt, aki szükség esetén – ha közbejárásra lesz szükség – fekszik Y-nak vagy X-nek az érdekében.

„...négy-öt lány szükség esetén fekszik...” – 2. oldal

Még két fénykép befejezésül

Az első 1966-ban készült, amikor **Kádár János** a csillebérci úttörővárosba látogatott. A nagytábor vidám pajtásai között napszemüveges úttörők társaságában látható. Kérdésünk: kik lehettek ezek az úttörők nagyon sötét napszemüveggel?

Csillebérc, 1966
Napszemüveges úttörők

Tippeljék meg:

- A., Túlkoros, de tagsági igazolvánnyal rendelkező valódi úttörők.
- B., A nagytábor pedagógus végzettségű úttörő vezetője és három helyettese.
- C., A KISZ KB illetékes instruktorai, akik kerülni akarták a feltűnést.
- D., Az MSZMP KB illetékes osztályának gyermekeg képviselői

szerényen elvegyülve.

E., A párt-és kormányőrség éber tisztjei helyhez és környezethez illő álcázott öltözékben, szemüveges fedésben.

(A helyes megfejtést beküldők meglepetésben részesülnek.)

A második kép 2010. június 25-én készült „**Az ügynökök a paradicsomba mennek**” című film forgatásán a rendőrség Gyorskocsi utcai fogdájában, a volt állambiztonsági vizsgálati osztályon.

Susán főhadnagy: Zsohár Árpád

A forgatókönyv szerint **Susán** főhadnagy kihallgatja **Kárász Mátyás** végzős egyetemistát, akit aztán társadalmi kapcsolatként beszerveznek és 1990-ben bejuttatnak az első szabadon választott magyar országgyűlésbe képviselőnek. Kárász Mátyás szerepét **Karalyos Gábor** fiatal színművész játssza a már kész, most a mozik műsorán lévő filmben.

De ki ez az ismeretlen színész Susán főhadnagy szerepében? Feltűnően magabiztosan, rutinosan, mondhatnánk korhű szakszerűséggel, hanghordozással és gesztusokkal alakítja a rábízott szerepet. Honnan dereng fel alakja ily telitalálatként? Avatott színikritikusok sem látták még színpadon vagy filmvászonon. Akkor honnan került elő? Csak nem most végzett levelező tagozaton munka és család mellett valamelyik magán tanodában megkésett szupertehetségként? Nem, tisztelettel. Ne törjék emlékezetüket. Nyeretlen kezdőként most tűnt fel először és tán utoljára egyfilmes meghívottként. **Dézsy Zoltán** rendező úgy gondolta, hogy Susán főhadnagy szerepét a hitelesség kedvéért egy igazi volt állambiztonsági tisztre bízza. Mivel a reggeli kutyasétáltatások során már évekkel ezelőtt megismerte **Zsohár Árpád** századost, a volt **III/IV** (katonai elhárítás) és a volt **III/I** (hírszerzés) tisztjét, megkérte arra a baráti szívességre, hogy ne színészkedjen, ne csináljon semmi mást, csak adja egykori önmagát, s azt, amit kollégáitól látott-hallott „**Az ügynökök a paradicsomba mennek**” című filmben. Így is történt, – teljes sikerrel. Csak a vastaps volt a jutalma a film bemutatóján, mert a példátlanul kevés pénzből készült film szereplőinek többsége egyébként egy vasat sem kapott, őszinte lelkesedésből ingyen és nagy kedvvel dolgozott. Fonák szituáció mai elanyagiasodott világunkban.

Dr. Ilkei Csaba,
tudományos kutató